הארץ

1.35 ש"ח יום ו' י"ב אדר תשמ"ז, 13 במרץ 1987 VOL. 68/20654 MARCH 13 1987

לברר ולהסיק מסקנות

פרשת פולארד מעוררת הרהור, אנו חושים תשובות ברורות לשאלות הבאות:

1. מי קיבל את ההחלטות הקובעות הנוגעות באחריות מיניסטריאלית? 2. האם הדרג הפוליטי קרי הממשלה באמת שלט בהרצות השרותים ה־חשאיים? 3. כיצד קודמו המעורבים ישירות בפרשה, לתפקידים גבוהים יותר, תוך אבדן רגישות גמור לתגובה אמריקאית? 4. מדוע נשפה

צער כה המה, הפגע במעמד יהודי אמריקה?

עד סיום הבירור והחקירה יש להשעות את אביאם סלע ורפי איתן מתפקידיהם. לאחריה — יש להסיק מסקנות מלאות ביום לדרג הפוליטי.

שינוי מפלגת המרכז

מדד פברואר — ביום ראשון; ההערכה: 2—2.5% אחוזים

צפויה תוספת יוקר של כ־3.5—4 אחוזים

מאת צבי זרחיה

כתב "הארץ" לענייני כלכלה

השכירים יקבלו בראשית החודש הבא, תוספת יוקר כשיעור של 3.5—4 אחוזים בקירוב. השיעור המדוייק של תוספת היוקר יקבע לאחר פירסום מדד פברואר ביום א' אחר הצהריים. על פי הערכות באוצר יגיע מדד פברואר בסביבות 2—2.5 אחוזים. עם זאת ציינו באוצר כי ייתכנו הפתעות. במשרדי האוצר והתעשיה מקווים כי ירידת מחירי הדלקות והפירות תקזז במקצת את השפעת הפיחות, שבוצע בינואר 87', על קצב עליית המחירים.

מפקד פלוגה בחטיבת גבעתי נהרג בקרב עם מחבלים ברצועת הביטחון

ההרוג, סרן רמי בן־צבי, יובא היום למנוחות בעין חרוד מאוחד ● חייל נוסף נפצע בהיתקלות עם המחבלים בגזרה המרכזית של אזור הביטחון ● אלוף פלד: המלחמה על שלום הגליל טרם נסתיימה

מאת מנחם הורוביץ

סופר "הארץ" בצפון

קצין צה"ל, סרן רמי בן־צבי מקיבוץ עין חרוד מאוחד, נהרג וחייל נוסף נפצע באורח קל בהיתקלות בין חוליית מחבלים לחיילי צה"ל בגזרה המרכזית של אזור הביטחון. כוח של צה"ל נתקל אתמול לפנות בוקר במחבלים כשישה ק"מ צפונית־מערבית לעיירה בינת ג'בל. ככל הנראה מדובר במחבלים שיזו לעבר חיילי צה"ל. ברשות המחבלים נתגלו אמצעי לחימה רבים כמו רובי קלצ'ניקוב, מחסניות של מקלע.

פעולות משני עברי הגבול

פיקוד צפון של צה"ל מבצע פעולות שונות משני עברי גבול לבנון כדי למנוע חדירת חוליות חבלה. חיילי צה"ל אף מנעו עשרות נסיונות של מחבלים לחדור לאזור הביטחון. אלוף פיקוד הצפון האלוף יוסי פלד אמר השבוע: "המלחמה על שלום הגליל עדיין לא הסתיימה".

מאז שצה"ל נסוג מלבנון והוקם אזור הביטחון לפני שנתיים נהרגו ברדום לבנון 13 חיילי צה"ל. שני חיילים נחטפו על ידי ארגון חיזבאללה האיש חיל האוויר שנפל בידי ארגון אמל.

התקפות שאירעו לפני כחודש, כאשר מספר מוצבים של צד"ל נכבשו על ידי החיזבאללה, או ניב־טשו על ידי החיילים שהחזיקו אותם.

(עט). סרן רמי בן־צבי יובא לקבורות ביום שישי ב־11 לפנה"צ בבית העלמין בעין חרוד מאוחד.

רמי בן צבי היה רווק, בן 26 היה בנופלה. הוריו, אמנון ולאה בן־צבי הם דור שני בעין חרוד וסבו, צבי טקן, הוא ממייסדי עין חרוד ומתגורר כעת בעין חרוד איחוד.

למשפחה בן נוסף, שהשתחרר מצה"ל לפני שנה ועובד עתה במוסך של הקיבוץ ובת המשרתת עתה בשירות סדיר בצה"ל ברמת הגולן.

רמי ז"ל השתחרר משירות סדיר ומשרות בן שנה בצבא הקבע באוגוסט 1985. הוא חזר לקיבוצו ועבד ברפת ובפברואר 1986, חזר לצה"ל.

לאחר שחתם על שנת שירות בצבא קבע ושימש מפקד פלוגה בחטיבת "גבעתי". לקראת תום שנת השירות ביקש ממזכירות המשק הארכה של חצי שנה, כדי שיוכל לעבור קורס מ"פ ולסיים את מסלול האימונים של פיקודיו.

קיבוץ עין חרוד מאוחד, ששכל במלחמת יום הכיפורים 11 מבניו, קיבל את הידיעה על מותו של רמי ביגון רב.

אמו של רמי ז"ל שכלה אח במלחמת יום כיפור.

רמי בן צבי היה צעיר, בנוי וחסון, חבריו אומרו שגילה רצינות רבה ביחסו לכל תפקידיו בחייו הקצרים. הוא הוכיח דבקות מרובה בתפקידי ההדרכה השונים שמילא, הן בתנועת הנוער העובד והן בצה"ל. את שירותו הסדיר עשה כצנחן. הוא התכוון עם תום שירותו בצבא קבע להמשיך בלימודים.

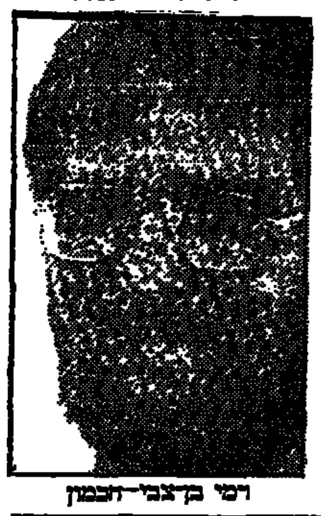

רמי בן־צבי—הכמנן

הנשיא הרצוג לגמר של מכבי בלוזאן

נשיא המדינה חיים הרצוג יהיה אורח הכבוד במשחק הגמר על גביע אירופה לאלופות בכדורסל, בו יתמודד מכבי תל אביב ב־2 באפריל בלוזאן, מול אלופת איטליה טרייסר מילאנו. לנשיא הרצוג מיועדת אותו ערב קבלת פנים ממלכתית בבירך, והוא הודיע כי יפרוש ממנה לפני סיומה כדי להספיק לראות את מכבי מתמודד בלוזאן עם האיטלקים.

ראש הממשלה יצחק שמיר שביקר אתמול באילת, התבקש אמש להגיב על עליית מכבי ת"א לגמר האירופי. ראש הממשלה אמר: "זה משמח מאד מאד. אני מקווה שמכבי ת"א ימשיכו כך ויצליחו גם במשחק הגמר".

אחרי 12 המפסים רצופים במאודיר השיג אמש מכבי תל אביב את הניצחון הראשון בתולדותיו על ריאל בספרד, כאשר הבקיע את המפסידים בהפרש 7 נקודות 89—82. אבל עלייתו לגמר הובטחה עוד לפני המשחק, לאחר שיריביו אלופי צרפת אורתז נוצחו בקבוצה 84—94 על ידי אלופת בית"ם קבוצת ולגריס קובנה. יריבת מכבי בגמר האירופי, אלופת איטליה טרייסר מילאנו, ניצחה בביתה 106—85 את האלופה היוגוסלווית זאדאר.

בצילום: לי ג'ונסון (קופץ) באחד מרגעי השיא של המשחק אמש.

(כתב: יהושע שגיא; תצלום אריסי)

החוקר המיוחד בארה"ב בפרשת איראן עשוי לזמן ישראלים

אינו מקבל הסדר של תחקיר בכתב

מאת צבי בראל

שליח "הארץ" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). החוקר המיוחד לורנס וולש, שמונה לחקור בארה"ב את פרשת איראן, עשוי לזמן ישראלים לחקירה או לדרוש תחקירים בכל פה בישראל. זאת לאחר שעמדתה של ממשלת ישראל על פיה תתיר רק תחקיר בכתב לא התקבלה על ידי וולש אשר פנה שב למחלקת המדינה כדי שזו תסייר תחקור בעל פה.

מקורות המקורבים לחקירה מסרו, כי בשלושת השבועות האחרונים התנהלו מגעים שוטפים בין נציגים ישראלים לנציגו של וולש בשיתוף נציגים של היועץ המשפטי של מחלקת המדינה אברהם סופר אך אלה לא הצליחו לסכם נוסחה שתתקבל על דעת כל הצדדים. וולש מבקש לתחקר את דוד קמחי, עמירם ניר, יעקב נמרודי, אל שווימר ויתכן גם ישראלים נוספים המוזכרים בדו"ח ועדת טאואר.

ועדת הבירור רוטנשטרייך־צור תחל בשבוע הבא בריכוז מסמכים ובזימון עדים

שמיר: המסקנות לא מחייבות; פרס: המלצות הוועדה יכובדו

הוועדה הוסמכה לחקור את כל שלבי הפרשה מיום שהוחל הקשר עם פולארד ועד ההחלטה לקדם את סלע ● רוטנשטרייך: אם ארגיש שמסתירים ממני עדות או מסמך — אתפטר ● ועדת אבן שמעה מרבין עדות במשך שלוש שעות והתרשמה: "ישראל שקועה עד צוואר" ● שולץ עודכן בהתפתחויות בפרשה ובתגובות הציבור בישראל

מסמך

כתב המינוי

זהו כתב המינוי של ועדת הבירור אשר יימסר היום מידי ראש הממשלה יצחק שמיר לד"ר יהושע רוטנשטרייך ולרב אלוף (מיל') צבי צור.

א. ביום י' באדר ־11.3.87 החליט הקבינט על כינון ועדת בירור בת שני חברים למקרה פולארד.

ב. בתואם לכך הנני מתכבד למנותכם בהסכמתכם כחברים בוועדת הבירור לנושא זה. ד"ר רוטנשטרייך יכהן כיו"ר הוועדה.

ג. בעבודתכם תהיו מוסמכים לקבל כל מידע דרוש על פי שיקוליכם, בעל פה ובמסמכים באשר למקרה זה מכל אדם באשר תמצאו לנכון.

ד. על דיוניכם יחולו כללי הסודיות המחייבים בכל הנוגע לשמירה על בטחון המדינה ויחסי החוץ שלה.

ה. אודה אם תגישו לממשלה באמצעותי את הדיווחים לרבות המלצות ככל שתמצאו לנכון בהקדם האפשרי.

הודעה מטעם מזכירות הממשלה בקבינט מודגש של השותפים ברימוס משה לנדוי לבקשת בוועדת הבירור: לאחר ששקל בדבר אין ביכולתו לכהן כמועצה בוועדה. הגם שאיננו פוסל מעיקרו את הכינון של ועדת הבירור, הרי השופט בדי־מום, על פי גישתו של השופט הסמכויות המשפטיות של ועדת הבירור אינו מאפשר לו אישית למלא התפקיד. מר לנדוי הודה על האמון שניתן בו.

מאת עקיבא אלדר, צבי בראל ואיתן רבין

ראש הממשלה יצחק שמיר מעריך שהוועדה אותה מינה אתמול לבדוק את פרשת פולארד תסיים את בדיקתה תוך 60 יום ותעביר את המלצותיה. במהלך ביקורו באילת אמר שמיר: "אנחנו לא מתחייבים לקבל שום המלצה של הוועדה, אך אין ספק שההמלצות תהיינה בעלות חשיבות מוסרית רצינית ביותר". ראש הממשלה ציין כי אופי הוועדה הבודקת אינו הדבר החשוב מאחר והדגש אינו על הצד המשפטי.

בהתייחסו לעתידם ומעמדם של אלוף מישנה אביאם סלע ורפי איתן אמר ראש הממשלה: "אין סיבים לעבודתה של ועדת הבירור, גם לגבי שניהם". שמיר הביע צער על דבריו של מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ, לפיהם אין לשתף פעולה עם סלע המיתקן הצבאי שהוא מפקד עליו. בהתייחסו לפולארד אמר שמיר: "זה נושא עצוב מבחינה מדינית, בגלל מערכת היחסים שלנו עם ארה"ב וזה עצוב מבחינה אנושית ומוסרית". בתשובה לשאלת "הארץ" אם ישראל תנסה לשחרר את פולארד במסגרת משא ומתן עם האמריקאים, אמר שמיר: "מוקדם מדי לדבר על כך".

בראיון ששודר בתכנית "מבט" בטלוויזיה אמר שמיר כי איש בקבינט לא הציע הקמת ועדת חקירה משפטית. "אני בטוח, שהוועדה תוכל להגיע לחקר האמת. הוועדה תוכל לזמן עדים.

אני איננו חושב, שיהיו עדים, שיסרבו להופיע בפניה. תהיה לה השפעה מוסרית רצינית מאד", אמר ראש הממשלה.

בתשובה לשאלה אמר, כי אי אפשר לומר מראש, שהממשלה תקבל את כל המלצות הוועדה, "אבל למותר שתחושב כזו מאד וי־כול להיות שנקבל את כל המלצותיה".

ביקורת בקרב השרים

דבריו של ראש הממשלה באילת כי מסקנות ועדת הבירור בפרשת פולארד לא יחייבו בהכרח את הממשלה עוררו ביקורת חריפה בקרב שרים במערך. לדבריהם, מעיד הדבר על חוסר רגישות ליחסים עם ארצות הברית ועל העדר כוונה להגיע לחקר האמת.

בניגוד לדברי שמיר אמר שר החוץ שמעון פרס כי למסקנות יהיה משקל מוסרי רב והדגיש: "אין לי ספק שהממשלה תכבד אותן".

ועדת הבירור שהוקמה על ידי הקבינט תחל בשבוע הבא בעבודתה בריכוז מסמכים ובזימון עדים מקרב הדרג המדיני והמבצעי. הוועדה הוסמכה לחקור את כל שלבי הפרשה מיום שהוחל הקשר עם פולארד ועד ההחלטה לקדם את אל"מ אביאם סלע.

ד"ר יהושע רוטנשטרייך שמונה לישב ראש הוועדה, אמר אמש בר־איון לטלוויזיה: "אם ארגיש שמסתירים מפני עדות או מסמך כלשהו — לא אמשיך בתפקידי" הוא ציין, כי אחד התנאים שהעמיד הבוי הוועדה היה שלא יוסתר ממנו דבר, ואם הבטחה זו לא תקויים הם יסיקו את המסקנות. במקרה כזה, תהיה לצעדם השלכה הרבה יותר גדולה וחשובה בדעת הקהל מכל דבר אחר. לכן נראה לו, שוועדת הבירור איננה נופלת בחשיבותה וכוחה מוועדת חקירה.

שמיר מבטיח את כל החומר

בתשובה לשאלה אמר רוטנשטרייך כי ההבדל התיאורטי־משפטי היחיד בין ועדת בירור לבין ועדת חקירה, הוא שלפי "חוק ועדות חקירה", היא העובדה, שוועדת חקירה יכולה להזמין עדים להופיע בפניה, להזהיר את העדים שיגידו את האמת וכן לקבל מסמכים. עם זאת, נקודות מבט מעשיות, אין הבדל, בין ועדת בירור לוועדת

(סוף בעמוד 2, טור 4)

רוטנשטרייך — משפטן ונשיא מועצת העתונות

ד"ר יהושע רוטנשטרייך, עורך דין ובורר, נשיא מועצת העתונות, הוא יליד גליציה, בן 77. רוטנשטרייך, תושב תל אביב, היה יו"ר לשכת עורכי הדין במשך שלוש קדנציות, חבר המועצה המשפטית, ויו"ר הסתדרות עורכי הדין.

ב־1974 נבחר לנשיא מועצת העתונות. כן הוא משמש כיועץ המשפטי של איגוד העתונאים ועדת העורכים ויו"ר ועדת הערעורים בענייני צנזורה על העתונות.

מחוקשת כהונתו של שמעון פרס כשר ביטחון עמד בראש ועדה לבדיקה. עמלות תיווך־נשק המשפיע לטכסוכים בין משרד הביטחון ומפעלים.

(סוף בעמוד 2, טור 7)

שר התיירות הצרפתי דחה לא מכבר ביקור בישראל כאורח שריר בגלל סירובו להסגיר את נקש

בצעד יוצא דופן נטל השר שריר מידי חריש את הטיפול בתיק נקש

מאת גדעון אלון

סופר "הארץ"

המשבר ביחסים בין שר המשפטים אברהם שריר לבין היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש החריף אתמול במידה ניכרת. זאת בעקבות פרסומים בכלי התקשורת לפיהם עומד חריש לפרסם חוות דעת בה יביע את תמיכתו בהסגרתו של ויליאם נקש לצרפת. השר שריר זעם על הפרסום משום שחושד בחריש, כי הוא האחראי לפרסום הידיעה.

בשיחה נרגשת שקיים אתמול בבוקר עם חריש, אמר לו השר

(סוף בעמוד 2 טור 4)

עוקל רכוש בעלי "ג'מבו" שהבטיחו לבנות ישוב עירוני ליד ירושלים

2 מליון השקל עוקלו מדוד מור, עמי פרומצ'נקו, יחיאל שאול ויעקב צבאג ● הישוב במעלה קדרון טרם הוקם למרות ש־1350 איש שילמו כבר לפני 4 שנים כ־4500 דולר בממוצע למגרש

מאת נדב שרגאי

סופר "הארץ" בירושלים

עוקלו זכויות כספים, בירורות ערך חכירות בסך 2 מליון שקל, של חברת "ג'מבו" ומנהליה, אשר העבירו לפני כארבע שנים בפני 1350 רוכשי קרקע, להקים ברמת קדרון שליד ירושלים ישוב עירוני המתוכנן בישוב המתוכנן על אדמות הכפר הערבי עבדיה, הנמצא רחומית מזרחית לירושלים, בתחום יו"ש. ישוב, שלא הוקם עד היום. בין מנהלי החברה שרכושם עוקל נמצאים דוד מור, עמי פרומצ'נקו, יחיאל שאול ויעקב צבאג.

בית המשפט המחוזי בת"א הוציא שלשום את צווי העיקול לבקשת עורכי הדין ד"ר שמואל ברקוביץ ואלימלך קריסטל המייצגים למעלה מ־100 רוכשי מגרשים על אדמות עבדיה. בסך הכל מכרה "ג'מבו" 1350 מגרשים בסכום ממוצע של 4500 דולר למגרש. בנוסף לכך גבתה "ג'מבו" הוצאות פיתוח בסכו־מים של עוד כמה אלפי דולר לכל מגרש. רבים מרוכשי המגרשים שילמו גם את הוצאות הפיתוח. לאחר שהקמת הישוב, שתואר כמצוי "10 דקות מירושלים"

השתהתה, ביקשו רבים מהרוכשים לעיין בחשבונות החברה. אחרים ביקשו לקבל את כספם בחזרה. שתי הבקשות נדחו.

בתביעה שהגישו עשרות רוכשים מפורטת רשימת ההתחייבויות שנטלה על עצמה "ג'מבו" כלפי הרוכשים.

עסקה בטוחה

עוד טוענים התובעים כי "ג'מבו" תארה את העסקה כבטוחה ובמיוחד הודגשה העובדה שמשרד עו"ד רוני מילוא, שהיה אז ח"כ, הוא שמייצג את התובעים כערובה לכשירות העסקה ולכדאיותה.

כל התובעים טרם הגישו כתב הגנה למעט דוד מור, לשעבר מועמד לח"כ מטעם הליכוד. מור מציין כי היה שותף בחברה זמן קצר בלבד ועזב עקב חילוקי דעות.

שוק ההון

הבנקים והבורסה סגורים ביום א'

מאת יהודה שרוני

הבנקים והבורסה לניירות ערך יהיו סגורים ביום א' לרגל חג הפורים. הבנקים בירושלים יהיו פתוחים, אך הפעולות הבנקאיות יקבלו ערך של יום ב'. בשוק המניות בבורסה נרשמו אתמול בדרך כלל עליות שערים.

ערך את העמוד: בועז שפירא

סוף שבוע עם הארץ

עמ' ב'1:

הפרשה השניה — יואל מרקוס

האם הם ידעו — זאב שיף

התלות האחרת — א. שוייצר

ישראל צריכה לחשוש מאד מ"קנס פולארד" — נחמיה שטרסלר

עמ' ב'2:

מקורות מדיניים — עקיבא אלדר

מסדרונות מפלגתיים — אילן שחורי

שיחת השבוע עם אריאל ווייס עוזרו לשעבר של מנהיג הרוב הדמוקרטי בקונגרס — לילי גלילי

עמ' ב'3:

הלודה בקופסה הכחולה — זמן פריסטר

נתיב היסורים של יחיאל רייכמן — דן כסלו

התחנה הסופית של יהושע בן־ציון — צבי הראל

הרוסים רצחו את אחי — מרדכי ארציאלי

עמ' ב'4:

מבחר תרגומים מה"שפיגל", ו"ניוזוויק"

עמ' ב'5:

מגזין — דן מרגלית

דיינים בפוליטיקאים — נדב שרגאי

עמ' ב'6—7:

תרבות וספרות

עמ' ב'8:

הטלוויזיה של השבוע — הדה בושס

שרות הארץ

מזג האויר

התחזית להיום: סוער וגשום, יתכן שלג בהרי הצפון. תשקיף לשבת: הגשם ייפסק במשך היום.

הטמפרטורות:
- ירושלים: 2—6.
- תל־אביב: 7—13.
- חיפה: 7—13.
- באר־שבע: 7—14.

הגולן 1—6, צפת 1—5, טבריה 7—13, השומרון 3—8, נתב"ג 7—13, עזה 8—15, אילת 7—21.

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.6221	+0.0005
נוסעים	1.9280	+0.0006
שחור	1.6000	—

שער הסל

יציג	1.6207	−0.0006

בגליון זה 30 עמודים בצירוף 48 עמודי מוסף העיתון מופיע ב־3 חלקים

הכוונה הארץ חדשות הארץ

מתפרסם היום בעמודים

חלק א' 8—11

חלק ג' 1—10

אלרום

מיסודה של החברה לישראל ואשטרום

בית טוב מבית טוב!

רמת השרון

שד' ביאליק — ההגנה

במקום המרכזי ביותר ברמת השרון מוצעות דירות 4, 5 חדרים ודירות גג. בסטנדרט בניה גבוה. פרטים ומכירה במשרדי אלרום בת"א.

גני הרצליה

הרצליה הצעירה

דירות 5, 4 חדרים, פנטהאוזים בגדלים שונים וקוטגים. בואו לבקר באתר הבניה בימים א', ג', ה', ו', 10.00-13.00 ב', ד', 14.00-17.00 ובשבת 11.00-14.00 טלפון באתר: 052-574517

נוה אלרום

רמת השרון

דירות 4, 3½, 3 חדרים ודירות גג בבניינים בני 5,6,7 קומות עם מעליות. הבניינים מצופים באבן. הפרוייקט נמצא ברחי בית שמאי ובפינת הרחובות שמואל הנגיד - עבדות.

נוה הדרים

ראשון לציון

דירות 5 חדרים 132 מ"ר בסטנדרט בניה גבוה וכן קוטגים ופנטהאוזים. בואו לבקר באתר הבניה בימים א', ג', ה', ו', 9.00-13.00 ב', ד', 14.00-18.00 ובשבת 11.00-14.00 טלפון באתר: 03-959556

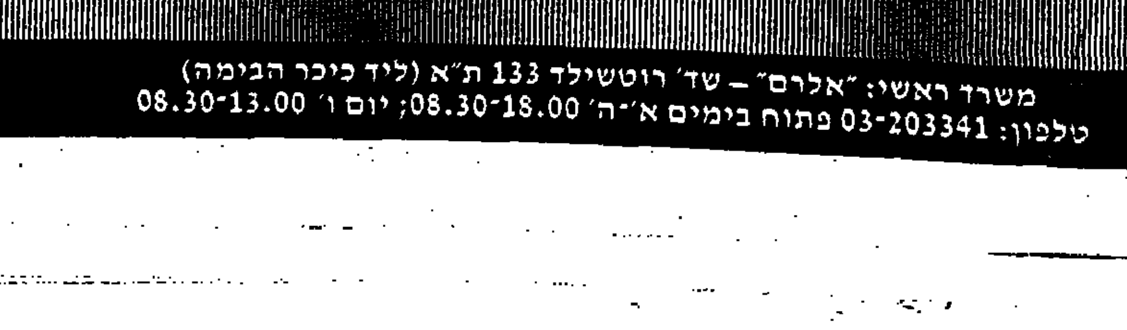

משרד ראשי: "אלרום" — שד' רוטשילד 133 ת"א (ליד כיכר הבימה) טלפון: 03-203341 פתוח בימים א'-ה' 08.30-18.00; יום ו' 08.30-13.00

صكا من الارمل

דור ההמשך בעבודה תוקף את פרס: אתה גורר את המדינה לבחירות

תובעים מפרס: יש להביא למשרד החוץ אנשי מפלגה ● טענות קשות על פרס גם בפורום "שרינו" ובסיעה בכנסת ● ח"כים: גבר הנתק בין פרס לחברי הסיעה; הוא מקרין ניתוק

מאת אילן שחורי
סופר "הארץ" לענייני מפלגות

הביקורת הפנימית במפלגת העבודה כלפי העומד בראשה מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס גוברת והולכת. לאחר שבתחילת השבוע התקיפו פרס על ידי לשכת המשמרת הצעירה במפלגת העבודה, נמתחה אמש על פרס ביקורת חריפה גם במזכירות דור ההמשך של המפלגה, לה ייצוג לא קטן במוסדות המרכזיים של המפלגה.

בישיבת מזכירות דור ההמשך בה השתתפו אתמול 14 ראשי ערים וראשי מועצות מקומיות ו־17 חברי לישכת המפלגה, השתתף גם יו"ר המפלגה שמעון פרס. עיקר הטענה כלפי פרס היתה כי הוא דואג ליבוא מבחוץ של אישים למפלגת העבודה ומקדם אישים לתפקידים בכירים שלא משורות אנשי המפלגה. עיקר קיצפם של חברי דור ההמשך היה לגבי שורת המינויים סביב לישכתו של פרס במשרד החוץ.

במהלך הישיבה הושמעו כלפי פרס טענות קשות כי הוא מנסה להוביל בתקופה האחרונה את מפלגת העבודה לפירוק ממשלת האחדות והקדמת הבחירות. רוב חברי דור ההמשך אמש טענו כי מדינת ישראל אינה בנויה כיום למערכת בחירות מוקדמות, ואסור למפלגת העבודה להיחפז ולגרור את המדינה לבחירות לפני קיום דיון מעמיק של כל השיקולים והדרכים העומדים בפני המפלגה.

יו"ר דור ההמשך במפלגת העבודה משה כהן הגדיר אמש כ"שיחה קשה" את הפגישה שהיתה עם פרס ואמר כי יעשה נסיון לגשר על הנתק שהיה באחרונה בין פרס לדור ההמשך.

ביקורת גם ב"שרינו" ובסיעה

הביקורת כלפי פרס במפלגת העבודה הוצגה כיום את כל החוגים והרשות במפלגה. כלפי פרס הושמעו טענות קשות גם בפורום "שרינו" של שרי מפלגת העבודה, וביקורת נוקבת מושמעת כלפיו גם בקרב חברי סיעת המערך בכנסת.

לטענת חברי כנסת אחדים גבר הנתק בין פרס לחברי הסיעה והוא מקרין ניתוק מוחלט מענייני הסיעה. אותם חברי כנסת פרשו זאת בירידה בפופולאריות של פרס מאז עזב את תפקיד ראש הממשלה, וההכרה כי הוא הולך ומאבד את כל ההישגים שצבר בשנתיים האחרונות.

הרשות לני"ע בארה"ב תפעל להסגרתם של דוד סופר ונחום וסקביץ לארה"ב

סופר נחקר על ידי הרשות לני"ע האמריקאית באוקטובר וברח כנראה לישראל ● העיתונים האמריקאים מדגישים את אזרחותם הישראלית של גיבורי הפרשה נגדם צפויה כנראה הגשת כתבי אישום

מאת אבי גבאור, שאול צדקא ויהודה שרוני

הפרשה החדשה של מסחר בלתי חוקי בבורסה של ניו יורק בניכומם של שני אנשי העסקים נחום וסקביץ ודוד סופר העסיקה אתמול את כותרות העיתונים האמריקאים שהדגישו את ישראליותם של גיבורי הפרשה. אנשי הרשות לניירות הערך האמריקאית גילו אתמול כי החקירה נגד השניים נמשכת בשיתוף פעולה עם התביעה הפדרלית של ניו־יורק ושרבה הסבירות שנגד השניים יוגשו בקרוב כתבי אישום נוספים בכלל כתבי אישום פליליים.

בניו יורק צויינו אתמול כי אם השניים יסרבו לבוא מרצונם לניו יורק ולעמוד למשפט תנסה הרשות לניירות הערך האמריקאית להשיג את שיתוף הפעולה של משרדי המשפטים של ישראל ובריטניה (מקום מגוריו של וסקביץ) ולבקש את הסגרתם של השניים. ניצב יהושע כספי נציג משטרת ישראל בארה"ב מסר אתמול כי בשלב זה לא התקבלה במשרדו שום פנייה אמריקאית בנושא זה. סופר נחקר על ידי הרשות לני"ע האמריקאית באוקטובר וברח כנראה לישראל.

אתמול דיווח "הארץ" כי איש העסקים הישראלי דוד סופר קיבל מידע פנימי על תריסר עיסקות גדולות שנערכו בין חברות אמריקאיות שמניותיהן נסחרות בבורסה של ניו יורק מידיו של נחום וסקביץ אזרח ישראלי־בריטי ששימש כמנהל בכיר בסניף הלונדוני של חברת הברוקרים האמריקאית הגדולה מריל לינץ'. במידע השתמש סופר כדי לבצע עיסקות בבורסה של ניו יורק ובתמורה הוא התחלק ברווחים הנאמדים ב־4 מליון דולר עם וסקביץ. את העיסקות הוא ביצע באמצעות החברות "פלנמייר" הרשומה בבריטניה וחברת "מרה" הרשומה בהארץ, ומכירותיה של חברת ציוד הספורט "הרמאן" לחברת המזון הבריטית "די". "מריל לינץ'" שימשה כיועצת ל"הרמאן" שמניותיה עלו בצורה ניכרת בבורסה לפני קנייתה על ידי "די". בשלב מסוים היה בידיו ובידי סופר, על פי ההאשמות, סכום של 10 מליון ד' במניות פרטיות שהיו שייכות לחברות. בקנייתן או במכירתן היה וסקוביץ' מעורב בתוקף תפקידו כיועץ פיננסי.

ה"וול סטריט ג'ורנאל" גילה אתמול כי למרות שהרשות לניירות הערך האמריקאית הגישה לבית המשפט את התביעה המשפטית רק נגד סופר ווסקביץ, דוד סופר לא פעל לבדו ולמעשה הוא גם דירבן אנשי עסקים נוספים להשתתף עימו בעיסקות. בורסה זו אגב לא התאוששה עדיין מפרשות הדמיה של איוואן בוסקי ודניס לוין שהודו במסחר בלתי חוקי במניות אך מהנהלת הרשות לניירות האמריקאית מסרו אתמול שאין שום קשר בין פרשת בווסקי־לווין לפרשת וסקביץ־סופר.

שריר נטל מידי חריש הטיפול

(סוף מעמוד 1)

שריר, כי הוא אינו מבין כיצד ייתכן שזמן קצר אחרי שהוא (חריש) הודיע לו (שריר) שלשום, כי עדיין לא הספיק לקרוא את פסק הדין של בג"צ בעניין נקש, כבר ידעו כלי התקשורת על חוות דעת שהוא עומד להגיש לו בנושא זה.

בעקבות תקרית זו החליט השר שריר בצעד יוצא דופן, לנטרל את היועץ המשפטי מכל טיפול באיסוף הנתונים והעובדות הקשורות לטיפול בהסגרתו של נקש. הוא הורה למנכ"ל משרד המשפטים מאיר גבאי לטפל באיסוף כל החומר הקשור בפרשת נקש בעקבות פסק הדין של בג"צ. ליועץ המשפטי נמסר, כי הוא נוטל מידיו את הטיפול בנושא זה ורק כאשר יסתיימו הבדיקה ואיסוף החומר ישותף חריש בהכנת חוות הדעת המקצועית.

שריר הרגיש כי יקבל את החלטתו רק לאחר שהנושא ייבדק בדיקות כמצוות בג"צ וכי הוא לא ייכבע לו להציג.

סיוע במחלקה הבינ"ל

נודע כי מנכ"ל משרד המשפטים ייעזר בטיפול בנושא זה במנהל המחלקה הבין־לאומית בפרקליטות עו"ד רנים גולדמן ועו"ד גילי ארד אשר ייצגה את השר שריר בדיון בבג"צ. עתה ממתינים במשרד המשפטים לקבלת פנייה רשמית מפרקליטו של נקש עו"ד רונלד רוט, שלא להפעיל את סעיף 18 לחוק ההסגרה. על עו"ד רוט יהיה להמציא חומר חדש וראיות כבדות משקל ובעלות מהות מפרקליטו של נקש מהם ניתן להסיק כי צפויה סכנה לחייו בכלא הצרפתי.

גורמים במשרד המשפטים הביעו אמש דאגה העמוקה מן ההידרדרות המסוכנת ביחסים בין השר שריר והיועץ המשפטי חריש, הגורמת נזק חמור למשרד ופוגעת בתדמיתו ובמוראל של העובדים.

עקיבא אלדר, סופרו המדיני של "הארץ", מוסר כי שר התיירות הצרפתי דחה לא מכבר את ביקורו בישראל כאורחו של שר התיירות אברהם שריר, וזאת בגלל סירובו של האחרון להיענות לבקשת צרפת להסגיר לידיה את ויליאם נקש. מקורות דיפלומטיים בתל אביב אמרו אתמול, כי נוכח עמדתו של שריר כלפי החלטת בג"צ אין לצפות שהשר הצרפתי יקיים את הביקור במועד החדש שקבע לו בעוד מספר שבועות.

שמיר: המסקנות לא מחייבות

(סוף מעמוד 1)

החקירה. רוטנשטרייך נשאל בדבר בקיאותו בנושאי מודיעין ואמר כי שרת באמ"ן ב־1948 והיה חבר בועדת יד"ב שמונתה בעקבות פרשת השב"כ.

שמיר הבטיח אמש כי כל החומר בפרשת פולארד יובא במלואו בפני אנשי הועדה אשר הוקמה לחקור את עניין פולארד. בכך הגיב ראש הממשלה על דבריו של ד"ר יהושע רוטנשטרייך בטלוויזיה בנושא זה.

רוטנשטרייך נעתר מיד

מינויו של רוטנשטרייך בא בעקבות הודעתו של הנשיא לשעבר של בית המשפט העליון משה לנדוי לראש הממשלה אתמול בבוקר, כי לא יהיה חבר בועדה שהוא לדבריו בעדות מסכויות. לאחר התייעצויות, שקיים מזכיר הממשלה אליקים רובינשטיין, הוחלט שלא לפנות לשופטים נוספים בדימוס ולמנות אישיות ציבורית בעלת רקע משפטי. ד"ר רוטנשטרייך נעתר מיד לפנייתו של מזכיר הממשלה והיום יקבל יחד עם צבי צור את כתב המינוי מידי ראש הממשלה. גורמים ממשלתיים בכירים הביעו אכזבה נוכח סירובו של לנדוי לקבל את המינוי לועדה. לדעת אותם גורמים, העדרו של שופט בכיר ובעל יוקרה מהועדה יפגום ביוקרה של העדים הרשויות לעבודתה וכן ביוקרה של הממשלה והציבור לדו"ח שתגיש.

פרס דיווח לפיקרינג

שר החוץ שמעון פרס דיווח אתמול לשגריר ארה"ב בישראל תומס פיקרינג על מינוי הועדה. השגריר סיפר לפרס על הלכי הרוח בקרב הממשל והציבור האמריקאי סביב משבר פולארד והדגיש כי ארה"ב לא תתערב בטיפול הישראלי בפרשה, אולם עמד על כך שהממשל הורה שלא לקיים מגע כלשהו עם אל"מ אביאם סלע ובסיס חיל האוויר שעליו הוא מופקד.

"שקועה עד צוואר"

סופרו הפרלמנטרי של "הארץ" מוסר כי שר הביטחון יצחק רבין דיווח אתמול במשך שלוש שעות לחברי ועדת החוץ והביטחון העוסקים בענייני מודיעין, על ההתפתחויות בפרשת פולארד. חברי הועדה, שהחליטו לשמור על איפול גמור בדיונים, התרשמו כי ישראל "שקועה עד צוואר" בפרשה זו ובעיקר במה שקשור בתהליכי קבלת ההחלטות והלחצים הפנימיים שהופעלו על הממשלה בישראל.

אילן שחורי סופר "הארץ" לענייני מפלגות מוסר כי חברי הכנסת חיים רמון (מערך), יוסי שריד (ר"ץ) ומרדכי וירשובסקי (שינוי) קראו אתמול לחברי ועדת הבירור שלא לקבל על עצמם את התפקיד שהטילה עליהם הממשלה. לדעתם יש להקים ועדת חקירה ממלכתית־משפטית.

שרון: לא נוטשים יהודים

שר המסחר והתעשיה אריאל שרון אמר אתמול כי הוא משוכנע שתימצא הדרך למתן סיוע כספי למשפחת פולארד. "היהודים אינם אנשים הנוטשים אחרים. חרף העובדה שהאירוע העמיד אותנו במצב קשה, אני מקווה כי תימצא הדרך לסייע להם". השר שרון ביקר אתמול במצפה רמון וקיבל אזרחות כבוד.

צפייה בממשל לוועדה

שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ עודכן אתמול על ידי עוזריו בהתפתחויות האחרונות של חקירת פרשת פולארד בישראל. לדברי מקורות בממשל, מגלה שולץ התעניינות בפרשה ובתגובות הן של ממשלת ישראל והן של הציבור בארץ. פקידים בכירים מסרו אתמול בהקשר למינויה של ועדת הבירור כי "בישראל נרשמה מסורת מכובדת של ועדות חקירה שעשו את עבודתן נאמנה ויהיה זה הבל אם יסבור שועדת הבירור הנוכחית תשבור מסורת זו. יש לנו אמון מלא בוועדה. אך צריך לזכור כי טיוח לא יתקבל ברצון".

יהודים יגייסו כספים

שלמה שמיר, סופר "הארץ" בניו יורק, מוסר כי רבנים ועסקנים דתיים בניו יורק מתכוננים לגייס כספים כדי לסייע לזוג פולארד במימון הוצאות ההגנה במשפטם.

מנהיגים יהודים בניו־יורק הגיבו בחיוב על מינוי ועדת החקירה לפרשת פולארד. יצויין כי העובדה שההודעה על מינוי הועדה פורסמה ערב פתיחת כנס מיוחד של ועידת הנשיאים היהודים בירושלים, היא הוכחה כי ממשלת ישראל מודעת גם לחשיבות היחסים עם המנהיגות היהודית באמריקה ומעריכה את דעותיה.

בחברת החשמל הופתעו מביקוש השיא לחשמל

(ע). צריכת החשמל עלתה בשנה החולפת ב־6 אחוזים והגיעה ל־15.5 מיליארד קוט"ש, בעיקר משום שמחיר החשמל זול — על כך מסר יצחק חופי, מנכ"ל חברת החשמל, בסיור עורכי הרשת במתקני החברה בארץ.

הדובר ציין, כי שיא הביקוש הגיע השנה ל־2950 מגוואט, בעוד שלפי התחזיות היו צריכים להגיע לרמה כזו רק בעוד שנתיים.

[illegible]

רוטנשטרייך

(סוף מעמוד 1)

כשהיה שמעון פרס ראש ממשלה, בשנה שעברה, מינה את רוטנשטרייך כחבר בועדת יד"ב, שגיבשה המלצות על נוהלי עבודה בין השב"כ והדרג המדיני, בעקבות התגייה לאנשי השב"כ.

בין התפקידים האחרים: נציג ציבור בדירקטוריון של בנק דיסקונט, נציג ציבור במועצת המנהלים של ולתארצליל ושל חברת ארץ ישראל אמריקה.

היה בורר בסכסוכים בין משרדי ממשלה לחברות מסחריות והשתתף בבוררויות מסחריות בין־לאומיות. זכורה השתתפותו בבוררות בין הטקסטיליונרים האחים משה ושמואל יוהננוף בעלי "גיבור", שנמשכה חמש שנים, ושנסתמה בפשרה.

ערך את העמוד: בועז שפירא

ראיתי שמעתי

שריד ובריד לא היו שותפים?

מעמדו של שר המשפטים, אברהם שריר, לכהונת מנכ"ל משרדו, הוא, כפי שפורסם, עו"ד אברהם בריד. לבריד משרד עורך דין בתל־אביב והוא מידידיו של שריר, אף על פי שהוא איש מפלגת העבודה. לפני שנים אחדות, בטרם נכנס שריר לממשלה, היו בין בריד ושריר גם קשרי עבודה.

דוברת משרד המשפטים, ד"ר בורה גבני, טוענת — בניגוד לפרסום ב"הארץ" השבוע — כי השניים לא היו שותפים. שריר לא ישב במשרדו של בריד ורק ב־3 תיקים שהיו בטיפולו של בריד, הועבר על ידיו לטיפולו של שריר.

בדיקה יסודית יותר מגלה, כי בזמנו הציב עו"ד בריד שלט ליד הכניסה למשרדו, שעליו צוינו שמות שניהם זה ליד זה. דוברת משרד המשפטים מאשרת זאת, אולם מדגישה: "זה היה שלט זמני".

ג.אדם

מכתבים עלומים של הנרייטה סאלד

ספר חדש ובו מכתבים שטרם פורסמו עד כה, פרי עטה של הנרייטה סאלד, מייסדת "הדסה", יראה אור בימים הקרובים בעברית ובאנגלית. בשבוע הבא, יהיה טקס קצר בהשתתפות נשיאת "הדסה" רות פופקין, ויו"ר חגיגות ה־75, שרלוט ג'ייקובסון, לרגל הוצאת הספר.

ביום ראשון הקרוב תצדיע הפילהרמונית ל"הדסה" בקונצרט חגיגי בירושלים. ביום שני, בתום מצעד "הדסה" ברחובות ירושלים, יהיה הפנינג גדול באולם הספורט במלחה, בחסות עיריית ירושלים, לכבוד המשלחת המונה 2,500 נשות "הדסה" מחו"ל.

"שתי אצבעות מצידון" היה ל"ריקושט" בברלין

סרטו של הבימאי אלי כהן, "שתי אצבעות מצידון", שהוקרן בפסטיבאל ברלין, קיבל הזמנות רבות להשתתפות בפסטיבאלים שונים. בשפה האנגלית, ובכל השפות האירופאיות האחרות, קיבל הסרט שם חדש: "ריקושט". הדבר נעשה לאחר שלמפיץ שיש קולר הובהר, כי המלה צידון אינה נתפסת כאיד ופה כשם של עיר. קולר, המנהל הבעלים של סרטי "מרתוך", אומר ש"ריקושט" יוצג באפריל בפסטיבאל מדריד — השתתפות בכורה של סרט ישראלי באירוע כזה בחצי האי האיברי.

קניינים לא מעטים התעניינו ב"ריקושט". עם זאת סבורים אנשי קולנוע כאן, שהסרט הישראלי נדחק לתחתית לאחר נגנת עם "פלאטון" של אוליבר סטון האמריקאי. קשה לצפות שהקהל הרחב, הלא־ישראלי, יוכל לעכל את שני הסרטים שיש ביניהם קווי דמיון לא מעטים. אין ספק שמבחינת הפרסום והמכירות יש ל"פלאטון" יתרון עצום על פני "ריקושט".

ברלין

דניאל דגן

אלי ואלאך רואה תיאטרון בישראל

שחקן התיאטרון והקולנוע האמריקאי הנודע, אלי ואלאך, מצא זמן פנוי מצילומי סרט על אלי כהן (שבו הוא מגלם את תפקיד ראש המוסד) המצולם בארץ, כדי לבוא לתיאטרון "הסימטה" ביפו להצגת הבכורה של "סיטס סיטים" מאת מארי שיסגאל. ואלאך הוא ידיד של שיסגאל, ואף השתתף באחד ממחזותיו בניו יורק.

לא נודע מה חשב ואלאך על ההצגה, מכיוון ששני מחזמי שפה עמדו בפניו: חלק גדול מן הדיאלוג מתנהל בשפה הסינית והשאר — בעברית.

ב.ש.

"מעריב" בן 40

נשיא המדינה חיים הרצוג, מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס, שר הביטחון יצחק רבין, וכאלף אישים מצמרת הפוליטיקה, הכלכלה, צה"ל, המשפט, התקשורת והאמנות, באו אמש למלון דן בתל אביב לחגוג עם "מעריב" את צאת העיתון בעיצובו החדש ולציין את יום הולדתו ה־40.

עורך "מעריב", עידו דיסנצ'יק, נשא דברים, ואמר בין היתר כי "במעריב" מאמינים שלציבור שלם נמאס מן הוולגאריות ומן הקאסאד... אנחנו מנסים לתרום את חלקנו כדי לחולל — עם אחרים — את השינוי באיכות החיים".

כוכבי המחזמר "מלמורים" ביל האמסי, עפרה הזה, אריל גמן ומיקי קם, ביקרו לקראת חג הפורים במחלקת הילדים בבית החולים הדסה בתל אביב. האמנים חילקו לילדים אוזן המן ענקית שנאפתה בבלבו שלום. אפיה מקווים להיכנס בזכותה לספר השיאים של גינס.

בעריכת עידית רוזנבלום

שיחת היום / דן סגיר

עם: השופט העליון בדימוס ד"ר משה עציוני
על: צורת חקירת פרשת פולארד

שופטים לא אוהבים שאנשי הרשות המבצעת בוחרים את חברי הוועדה

כמי שהיה שופט עליון שעמד בראש ועדות חקירה משפטיות וציבוריות, איזה סוג ועדה צריך לדעתך לבדוק את פרשת פולארד?

אני לא יכול להביע את דעתי לגבי הסוג, אלא להסביר את ההבדל בין סוג לסוג.

בדקו אצלך את האפשרות שתעמוד בראש ועדת הבירור, לאחר סירוב השופט לנדוי, וגם תשובתך היתה שלילית. מדוע?

מישהו שאל ואמרתי שאינני מעוניין. יש גם גורם אישי ודברים רבים שלא רצוי לדבר עליהם והם אינם חשובים לגבי עצם העניין.

ולגבי עצם העניין?

שופטים לא אוהבים שאנשי הרשות המבצעת בוחרים את האישים שיישבו בוועדה, כמו שקרה במקרה זה. לגבי שופטים, העיקר בוועדת חקירה הוא שאת החברים ממנה נשיא ביהמ"ש העליון וזה כבר גורם לכך שיש אי תלות בין הרשות השופטת לרשות המבצעת. זהו ההבדל העיקרי בין ועדת בירור או בדיקה, לבין ועדת חקירה משפטית שבה נשיא בית המשפט הוא הבוחר ביו"ר ובחברים.

זה נכון גם לגבי שופטים בדימוס?

גם שופטים בדימוס. איני יכול לדבר בשביל אחרים. בשבילי "פעם שופט תמיד שופט". למרות פרישתי, לא אצטרף לשום מפלגה ולא אביע דעה בנושאים פוליטיים מפני שיגידו שגם קודם לכן השפיעו דעות אלה.

למרות כל הפרשנויות המשפטיות ששמענו ביממה האחרונה על ההבדלים בין ועדת בירור לועדת חקירה משפטית, אמר אתמול עו"ד יהושע רוטנשטרייך שקיבל עליו לעמוד בראש ועדת הבירור במקום השופט לנדוי, שמבחינה מעשית ההבדל בין השתיים אינו גדול.

אני לא חושב שההבדל קטן. לגבי המלצות של ועדת חקירה ישנה כבר חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה, פרופ' זמיר בזמנו, כי הן מחייבות את הממשלה. זה נחשב כמעט כמו פסק דין, אם כי מטעמים רבים, בעיקר פוליטיים או מתוקף היחסים הבין־לאומיים, יכולה הממשלה להחליט שלא לקיים את ההמלצות. אשר לועדת בירור, כל שר יכול למנות לו ועדה כזו ואין לה כל הסמכויות שיש לוועדת חקירה בראשות שופט ושנתמנתה ע"י נשיא ביהמ"ש העליון. המשקל המוסרי של ועדת חקירה חזק הרבה יותר מאשר זה של ועדת בדיקה.

בעבר היו עם זאת לא מעט מקרים שבהם לא קיימו במלואן המלצותיה של ועדת חקירה משפטית. הנה נשאלת השאלה: אם בנושא יישום ההמלצות הוא עניין של החלטה פוליטית ו/או לחץ ציבורי, איזו משמעות יש לסוג הוועדה כל עוד שאלת קבלת ההמלצות נותרת פתוחה?

נכון, גם המלצות ועדת אגרנט שעסקה בנושאים חיוניים, לא כולן יושמו. זה כולל המלצה שאילו היתה מיושמת, ייתכן שהיתה מונעת את מה שקרה עכשיו בפרשת פולארד. כוונתי להצעת ועדת אגרנט למנות יועץ לענייני מודיעין, ליד ראש הממשלה, שיהיה בלתי תלוי במוסד ובגופים אחרים, דבר שלא נעשה. כשלעצמי אינני חסיד של ועדות חקירה לסוגיהן. אם מדובר בעניינים פליליים, הפיתרון צריך להיות באמצעות המשטרה והמוסדות השיפוטיים, ואם פוליטיים, באמצעות הבעת אי אמון הציבור בבחירות או בלחץ ציבורי. ועדות חקירה ובדיקה אינן הפיתרון האידיאלי.

עו"ד רוטנשטרייך אמר אתמול שאם יחוש שהממשלה או כל גורם אחר ינסה להסתיר עדויות או חומר מהוועדה, או שעדים יסרבו להופיע, הם יודיעו זאת לציבור ויתפטרו מיד. האם התבטאות כזו של יו"ר הועדה עונה לדעתך על החששות לגבי יכולת תפקוד ועדת הבירור?

לא. המגבלות עדיין קיימות. יש להניח אמנם שאם הממשלה ממנה את הועדה היא גם לא תפריע לעדים להופיע, אולם מצד שני אין היא יכולה להכריח עדים להופיע. הבדל נוסף הוא שבוועדת חקירה, כשמתעורר חשש שמי מהאנשים שמופיעים בפניה עלול להיפגע, הם מוזהרים על כך בעוד מועד. וזה לא נאמר לגבי ועדת בירור. נושא חשוב אחר הוא באיזו מידה ההמלצות מחייבות ושמענו היום את התבטאות ראש הממשלה בנושא. משקל ועדת חקירה הוא גדול הרבה יותר גם בגלל הרכבה, צורת המינוי של חבריה, צורת הדיון והסמכויות.

יכי מרובחטאים
האדמה
מחטיאה
את קומה

אורי ליפשיץ
בגלריה "גורדון" בת"א

אני רואה אותו
איש נוגה תוגה
בא אל השערים
עיני נפשו
מלב נשמתך
קורעות
השתיקה
אנוש שוקע
לעצות ולהוראות
גדולות
שאינם שואלים.
ברבראמן
אל הגבהים
עולות ידיו
הרושמות
והמרשימות.

לרגל הופעת
ספרו
של אורי ליפשיץ
ברכות לאמני
דפוס "אריאלי"
ובמיוחד לסמי
היקר
על עבודת
ההדפסה
המעולה

למוקירי זכרו של
משה סנה

במלאות 15 שנה למותו נקיים בצוותא ת"א, ביום שני ט"ו באדר תשמ"ז, ה־16 במארס 1987, בשעה 7:45

ערב לזכרו

בתכנית:
● נגינה
● מסכת אור־קולית
● רב שיח על הנושא:

סי"ג לכוח - חוכמה

בהשתתפות:
● פרופ' שלמה אבינרי
● יצחק בן אהרון
● אלוף (מיל.) אהרון יריב
● ח"כ יאיר צבן
● ינחה: עו"ד מאיר לם

המעלות של
אל על

	טמפ' מינימום	טמפ' מכס'		הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	−2	3	בהיר	−7	4
אתונה	3	7	מעונן	1	5
בוקרשט	−9	−5	מעונן	–	–
בריסל	−4	−1	בהיר	−5	7
וינה	−11	−4	בהיר	−7	−2
ז'נבה	0	5	מ"ח	−7	1
לונדון	−1	5	בהיר	−2	9
ליסבון	8	14	גשום	10	22
מדריד	6	11	גשום	8	20
ניו־יורק	−4	2	שלג	−9	2
פאריס	0	5	בהיר	−1	8
פרנקפורט	−3	3	בהיר	−5	6
ציריך	−3	2	בהיר	–	–
קהיר	9	14	מעונן	8	17
קופנהאגן	−6	−2	מ"ח	−7	1
רומא	4	11	מ"ח	0	12
שטוקהולם	−7	−2	בהיר	−5	3

הנוסע המאושר
EL AL אל על

מכבי ניצחה
ואתה מרוויח

טוס עם אופיר טורס לגמר הגדול של מכבי ת"א בלוזאן שוויץ ב־2.4.87,
ותרוויח מבחר הצעות נוספות לטיולים, נופש ועסקים.

פנה מיד למשרדי אופיר טורס:
תל־אביב — בן יהודה 32, טל: 209777,
03—280025
ירושלים — אגף מלון המלך דוד, טל:
.02—222777
חיפה — דרך העצמאות 62, טל:
,04—673011
פסג' מלון הצפון 20, קרית שמונה
טל: 069—40245

אופיר טורס

זכו בפיס

בהגרלת רב־פיס מצטבר של מפעל הפיס מס. 11/87 שהתקיימה אתמול זכו הכרטיסים הבאים: בהגרלה הרגילה ובהגרלת כדור המזל זכה כרטיס מס. 086030 בסך כולל של 280,000 ש"ח

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 280,000 ש"ח

בסך 12,000 ש"ח זכה המספר: 609871.

בסך 6,000 ש"ח זכו המספרים: 809093 752946.

בסך 300 ש"ח זכו המספרים:
010028; 065110; 079262;
096003; 183623; 193619;
227189; 236609; 254901;
306635; 322042; 328060;
337725; 386684; 397205;
398239; 415405; 426951;
484949; 531953; 549751;
598052; 600609; 637804;
648269; 736412; 756331;
787871; 801095; 820164;
855409; 878476.

בסך 150 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 2436; 5837.

בסך 25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 291; 584.

בסך 16 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 032; 381; 803.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 0 או 1 או 9 זכו בסך של 2.50 ש"ח.

בסך 5 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים:
023; 039; 057; 150; 187; 230;
264; 303; 354; 361; 399; 421;
430; 472; 486; 520; 610; 665;
690; 696; 698; 739; 805; 845;
871; 898.

בסך 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים:
00; 03; 05; 14; 18; 19; 31; 33;
41; 43; 45; 46; 47; 48; 50; 53; 61;
62; 64; 65; 66; 77; 84; 90; 93.

חלפו שלושים יום לפטירת אהובנו
השופט דוד ולך ז"ל
נעלה לקברו ולגלוי המצבה
ולהזכר בו באהבה,
ביום ראשון, י"ד אדר תשמ"ז, 15.3.87, בשעה 15.00, בבית־העלמין "הירקון" בחולון.
נפגשים ליד השער הישן
תודתנו נתונה כל מנחמנו בכתב ובע"פ
נינה ושלי

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
הפקולטה לפיסיקה
סגל ועובדי הפקולטה לפיסיקה
משתתפים באבלו הכבד של
פרופ' אורן ברפמן
במות עליו אמו ז"ל

ליוסף אטינגר ולמשפחתו
אתכם באבלכם במות יקירכם
יעקב אטינגר ז"ל
ד"ר ב. פרישמן
בשם הנהלת ביה"ח "אסותא" וצוות העובדים

תערוכת הפרחים "אביב 87"
בעמק־חפר
תערוכת הפרחים הבינלאומית־מקצועית היחידה בישראל
פרחי קטיף, זנים חדשים, צמחי בית, פרחים יבשים, פקעות ובצלים, פרחים מהולנד, שזירת פרחים, ספרים על פרחים, כלים לפרחים.
יום חמישי 12.3.87 22:00—9:00
יום ששי 13.3.87 15:00—9:00
יום שבת 14.3.87 22:00—9:00
יום ראשון (פורים) 15.3.87 22:00—9:00
אביב

העד קפלן שהתחזה לסוהר ציטט מדבריו של הנאשם:

לא יכולתי להפעיל המנוע שרחס גזים, לא היה לי הידע המתאים

ג'ון דמיאניוק במשפטו אתמול מנופף לעבר איש המשטרה אלבם איש שלום, היושב בקהל.

מאת יעקב שליט
כתב עתי"ם

האם המילה "ז'יד" היא מילת גנאי אנטישמית או כינוי לגיטימי ליהודי — סוגיה זו היתה אחת השאלות המרכזיות, שעלתה אתמול במשך עדותו של רפ"ק אריה קפלן, שהושתל על ידי המשטרה בכלאו של דמיאניוק, לאחר שהתחזה לסוהר במטרה לרכשו.

ויכוח ממושך התנהל בין קפלן לסניגור או'קונור סביב פירוש המילה "ז'יד" ומשמעותה לבני העם היהודי. בתשובה לשאלת הסניגור, באיזה הקשר הזכיר דמיאניוק את המלה "ז'יד", סיפר רפ"ק קפלן, כי הנאשם דיבר על כך ש־10 מיליון אוקראינים מתו ב־1933 מרעב ובהקשר זה הזכיר את הז'יד כגנוביץ, ממנהיגי המהפיכה הרוסית, שהיה ממוצא יהודי, והוא אחראי למותם של 10 מיליון אוקראינים. הסניגור: "נכון שהוא ציטט זאת מתוך מאמר שקרא בעיתון רוסי". קפלן: "לא. השם הוזכר בקשר למותם של מיליוני האוקראינים, אך לא בהקשר למאמר כלשהו שקרא הנאשם". קפלן נשאל מהיכן הוא מסיק שהמילה "ז'יד", שנשמעה בפי דמיאניוק כוונה להיות מילת גנאי וביטוי אנטישמי. העד: המלה "ז'יד" מוכרת לכל כמילת גנאי בבריה"מ המועצות. כולם יודעים זאת, היתה אף תקופה שכאשר השמיעה מילה זו בברית המועצות, היא התפרשה כעבירה פלילית לפי החוקים הסובייטיים."

או'קונור היקשה, שבפולין ובאוקראינה ז'יד איננה מלת גנאי, אלא כינוי להגדרתו של יהודי ועל כך השיב קפלן: "נכון שבפולנית ז'יד היא מלת כינוי ליהודי, אבל אני זוכר הקרוב לפולין, ועל כן אין לראות בכך ביטוי למילת גנאי. הוא עשה אימץ אותה כינוי ליהודים. קפלן: "בשאלות אלו הייתי מפנה את הסניגור המלומד לנאשם עצמו ואולי הוא יסביר האם התכוון למילת גנאי אם לאו."

בחקירה חוזרת שבה ועלתה השאלה באשר להתבטאויותיו ויחסו של דמיאניוק כלפי היהודים. כאשר הזול קפלן להשיב על חלק זה של החקירה הפסיק השופט לוין ושאל: "על יסוד מה אתה אומר זאת". קפלן: "על יסוד השיחות שהיו בינינו בתקופת היותי מושתל ב"אגף הצדק" שבכלא. השופט: "מדוע הדברים הללו לא באו לידי ביטוי בדו"חות שרשמת. העד: "היו אלה התבטאויות בהזדמנויות שונות ולא ייחסתי להן חשיבות יתרה. לכן לא ציינתי אותן." השופט הוליש לפסול שאלה זו בציינו כי היא איננה נובעת מהחקירה הנגדית ואף לא הוכרה בחקירה הראשית.

> "אנשי הכנסיה האוקראינית מבינים היטב אדם המבצע את התפקיד המוטל עליו, הם לא מקבלים רק אדם שעשה מעשים חריגים ביוזמתו"

זוהר ואוסר ברוסית זוהי מלת גנאי."

קפלן הבהיר כי אינו מומחה לדיאלקטים ואינו מבין אוקראינית. על כך הגיב או'קונור: "כלומר דבריך אלה מבוססים על תחושתך הלאומית ועל דעות קדומות מימי ילדותך". קפלן הכחיש ואמר: "אף פעם לא סבלתי מדעות קדומות בנושא זה". להלן טען הסניגור כי דמיאניוק אם השתמש במילה ז'יד, הרי שעשה זאת מביטוי שגור באר-

במהלך עדותו בבוקר המשיך קפלן לצטט, בתשובה לשאלותיו של התובע עו"ד מיכאל שקד, קטעים מדו"חות ורישום, שערך בעקבות שיחותיו עם דמיאניוק, באגף "צדק" בכלא איילון. ב־28.4.86 שאל קפלן את דמיאניוק אם אנשי הכנסיה האוקראינית בארצות הברית היו תומכים בו אם לא היה מכחיש את המעשים המיוחסים לו, כלומר, היה מודה כי שהה בטרבלינקה והיסל שם יהודים. תשובת הנאשם לא היתה חד־משמעית. הוא הסביר כי "אנשי הכנסיה האוקראינית בארה"ב מבינים היטב אדם המבצע את התפקיד המוטל עליו, אולם לא היו מקבלים אדם שביוזמתו עושה מעשים חריגים כאלו ועל כך הוא צריך לבוא על עונשו," ציטט רפ"ק קפלן.

"אמרתי לו" — המשיך קפלן לצטט — "שאייכמן, לדוגמה, לא רצח אישית איש. נכון, השיב לי דמיאניוק, אבל הוא נתן פקודות. לגבי כל אלו שמילאו פקודות השאלה היא אם הוסיפו מעשים מעצמם או הוסיף הנאשם ואמר: הרי כל העולם יודע מי זה היה אייכמן ומי היה מנגלה." בשיחה אחרונה שקיים קפלן, בטרם סיים את תפקידו בכלא, אמר לו הנאשם: "אין הוכחות נגדי. ההוכחות שבידי חזקות מאלו של המשטרה. אמרתי לאוקרים, במידה ויש לכם הוכחות, בשביל מה אתם משכנעים אותי להודות באשמה. התרשמותי היא שאין לכם שום דבר נגדי מלבד מה שהרוסים פרסמו וזייפו. אינכם יכולים לתאר לעצמכם איזה חומר יש בידי ובידי עורך הדין שלי", סיפר העד.

בהמשך השיחה בין השניים אמר דמיאניוק לקפלן בתשובה לשאלתו, כי "איש לא היה מסוגל לבצע דבר ללא הוראת הגרמנים. לדוגמה, כאשר היה שבוי שמרו עליו הרבה מנים ולהם אסור היה להכנס למטבח". בכך רצה דמיאניוק להוכיח שכל אלה שאינם גרמנים פעלו רק לפי פקודת אחרים.

קפלן סיפר עוד כי הציג לדמיאניוק תמונה ותגובת הנאשם היתה כי אינו זוכר תמונה זו. הוא אמר כי לדעתו היא נלקחה מתעודה שלו ונשתלה במסמך גרמני. לדבריו, שלח חבילות לבני משפחתו באוקראינה, כשהיה בשבי הגרמנים בזמן מלחמת העולם, וזו אחת הסיבות שהרוסים כעת מתעקשים בו.

הסניגור, עורך דין מארק או'קונור, ביקש לדעת פרטים אודות האמצעים בהם נקט קפלן בעת שהושתל בכלא איילון, כדי לרכוש את הנאשם. קפלן אמר כי ההשתלה היא אחד מכלליני העבודה של מודיעין משטרתי, אולם הוא נמנע מלפרט בנושא זה. בתשובה לשאלת הסניגור האם דמיאניוק סיפר כי היה עצור בכלא השמור ביותר בארה"ב המשמש גם להחזקת [illegible] השיב קפלן: "לא, הוא רק סיפר שהיה שם בבית־כלא וציין שקשה מאד לאדם להיות בבידוד". כאן חזר הסניגור לתנאי המעצר של הנאשם בישראל ושאל האם ידוע לקפלן שהאור בתאו של דמיאניוק דלק 24 שעות ביממה ועל כך נענה: "אבל עלי לציין כי היה זה אור לא חזק."

הסניגור שאל את קפלן מדוע לא הקליט את שיחותיו עם דמיאניוק בכלא, כפי שמקובל בשרותי המודיעין המשטרתיים. קפלן: "לא קיבלתי הוראה כזו". העד גילה לעומת זאת כי בתאו של דמיאניוק היה מכשיר אלחוטי נייד, וכי בידיו או על גופו לא היה שום מכשיר סמוי. "הדו"חות שחיברתי בעקבות שיחותינו נערכו מיד לאחר כל פגישה ורק פעמיים, כשהדברים נראו לי חשובים ביותר, רשמתי אותם דקה או שתים לאחר אמירתם. מצאתי סיבה כלשהי לצאת מן החדר ולרשום. ביתר המקרים רשמתי את הדו"חות באותו יום או למחרת בבוקר", אמר קפלן. הסניגור ניסה לערער את אמינות רישומי השיחות שניהל קפלן עם מרשו וטען כי הזיכרון איננו מושלם כמו הקלטה למשל. קפלן: "נכון, עשיתי כמיטב יכולתי לכתוב את הדברים במדוייק, כפי שנאמרו".

> העד: "הדו"חות לא הוקלטו כי לא קיבלתי הוראה, עשיתי כמיטב יכולתי לכתוב את הדברים במדוייק, כפי שנאמרו"

בעדותו אחר הצהריים סיפר קפלן, בתשובה לשאלת הסניגורים, שדמיאניוק שוחח עימו בכלא אודות שר הפנים היוגוסלווי לשעבר, אנדריי ארטוקוביץ', שישב אתו בתא אחד בכלא בארה"ב ולאחר מכן הוסגר ליוגוסלוויה כמשתף פעולה עם הנאצים.

אדם נוסף שהוזכר בשיחותיו של דמיאניוק עם העד קפלן בכלא איילון — היה יהודי בן 85 מאיטליה. "היהודי הזה הטריד אותו משום מה" — ציין העד קפלן — "כך התרשמתי מדבריו, מאחר שאיש זה היה הראשון שהזכיר את שם משפחתו של איוואן דמיאניוק, ולא דיבר רק על "איוואן האיום"."

בנושא אחר סיפר העד, כי דמיאניוק אמר לו בכלא איילון, שמבחינה מעשית הוא בכלל לא יכול היה להפעיל את המנוע שרחס את הגזים לתאי ההשמדה, מאחר ולא היה מצויד בידע המתאים.

להלן סיפר העד, כי ביקש לרכוש את אמונו של דמיאניוק בכלא ויעץ לו להעביר אישית מכתבים אינטימיים לבני משפחתו, בלי שיעברו דרך השלטונות הרשמיים של בית הסוהר. "הציפיות שלי מהמכתבים הללו היו למצוא שם ממצאים חקירתיים, ולא־שמא סיבה אחרת" — הדגיש איש המשטרה. והוסיף: [illegible] דרכי יוכל לעזור למטרה שלמענה השתלתי בכלא."

בתשובה לשאלת הסניגור ציין קפלן כי כלל לא קרא את המכתבים ששלחו לדמיאניוק, מאחר והם נכתבו בשפה האוקראינית ובשל כך הם הועברו למפקח מכלמן השולט בשפה זו.

במהלך החקירה הנגדית של עו"ד יורם שפטל סיפר קפלן לבית המשפט, כי בשיחותיו חזר וסיפר לו דמיאניוק כי נפל בשבי הגרמני בקרב קרץ' ב־1942, בחצי האי קרים. אז הועסק בעבודות כפיה ובעיקר בבנית פסי רכבת. משם הועבר למחנה שבויים ברובנה, ולאחר מכן למחנה השבויים בחולם משם התגייס לדיוויזיה האוקראינית, הקרויה "הארמיה של ולאסוב".

שפטל: "נכון שמי ששירת בצבא ולאסוב, היה שם נרדף לבגוד בברית המועצות?" העד: "לפי הידע האישי שלי, מי ששירת בארמיה זו לא נראה בעין יפה."

בתשובה לשאלה אחרת אמר העד כי דמיאניוק סיפר לו בכלא, שאנשים ששירתו אתו ביחד בארמיה של ולאסוב, אכן הכירו אותו, אולם הם סירבו להעיד לטובתו, כיוון שאז היו מוסגרים לשלטונות הסגירה של ארה"ב.

בשלב זה, כאשר עו"ד שפטל הוסיף לחקור את העד בנושאים שכבר נחקרו על ידי עמיתו או'קונור, נער בו אב בית הדין השופט דב לוין, בציינו כי בית־משפט זה מתייחס באורך רוח ולפנים משורת הדין לחקירות, שעורכים הסניגורים, אך אין לקבל זאת יתר על המידה. [illegible]

מסורב עליה לקה בהתקף לב בעת עידכון מסמכיו

יורי שפייזמן (55), חולה בסרטן הדם, המנהל 10 שנים מאבק לעלייתו לישראל, נשלח על ידי פקידת משרד ההגירה הסובייטי להצטלם ובעת הצילום קיבל התקף

(ע"). מסורב העליה יורי שפייזמן (55), החולה בסרטן־הדם, לקה בהתקף לב, כאשר הצטלם בלנינגרד עבור תמונות חדשות, שתבעו ממנו פקידי משרד "האוביר", בנימוק שהדבר נחוץ ל"עדכון מסמכיו". שפייזמן אושפז במחלקה לטיפול נמרץ בבית־חולים בלנינגראד.

פרטים אלה נודעו אתמול במרכז למידע על יהדות בריה"מ, משיחות טלפון עם פעילי העליה.

10 שנים מנהלים יורי שפייזמן ואשתו גלי מאבק לעלייתם ארצה. בתם היחידה של בני הזוג, ריטה לוין, מתגוררת בישראל.

מצבו הבריאותי של שפייזמן הידרדר בחודשים האחרונים, אולם השלטונות הסובייטיים סרבו להתיר את עלייתו לישראל.

בעקבות המאבק הציבורי והבין־לאומי למענו, הוזמן ביום ד' יורי שפייזמן למשרד האוביר בלנינגראד. הוא נזקק, מדוע מניעים מבדקים רבים כל כך הדורשים את יציאתו. שפייזמן נאלץ להסביר מחדש את מצבו הרפואי ומצוקתו. בתשובה, הציעה לו פקידת המשרד פי־דישינה להביא תמונה חדשה, "כדי לעדכן את החומר עליו". שפייזמן הלך להצטלם ולקה בהתקף לב.

הבת ריטה לוין פנתה אתמול במברקים לנשיא הקונגרס היהודי העולמי, אדגר ברונפמן, ולראש ממשלת אנגליה, מרגרט תאצ'ר, האמורים לבקר בקרוב בבריה"מ, בקריאה להתערב ולפעול למען אביה.

נציג פולין ביריד התיירות הבין־לאומי בברלין:

פולין בודקת אפשרות להפעיל חבילות סיור לירדן ולישראל

לפי התבנית ייערכו סיורי תיירים פולנים למקומות הקדושים דרך עמאן

מאת זוהר בלומנקרנץ
מערב ברלין, (מיוחד ל"הארץ")

חברת התיירות הממשלתית־לאומית של פולין "אורביס" בודקת את האפשרות המעשית להפעלתן של חבילות סיור משותפות לירדן ולישראל — מסר סטניסלווה סטקיורה, האחראי מטעם השלטונות הפולנים על נושא התיירות הנכנסת לפולין.

בשיחה מיוחדת עם סופר "הארץ" ביריד התיירות הבין־לאומי הגדול מסוגו בעולם איי. טי. בי, שהסתיים אתמול בברלין המערבית, מסר נציג פולין, כי נבדקת האפשרות המעשית לארגן קבוצות תיירים מפולין לביקורים במקומות הקודשים בישראל ודוגמת ירושלים, נצרת ובית לחם. לדבריו, מוצע לבצע חבילות סיור אלה דרך עמאן, בה מצויים קווי תעופה ממדינות הגוש הקומוניסטי, בשל העדר קו תעופה סדיר ישיר בין פולין לישראל. "אנו לומדים עתה את הבעיות הכרוכות בהפעלתן של תרבויות אלה", המשיך סטקיורה. לדבריו, "כיום מאפשרת פולין ביקור תיירים מישראל בשיטתה במיוחד למקומות האיומים והקשורים לעבר של כולנו".

"יש הידוק במגעים בין שתי המדינות בתחומים שונים, כמו תרבות. פתחנו גם משרד למידע בארצכם. ידוע לנו על התעניינות הולכת וגוברת מצד אזרחים בישראל לבקר בפולין. בסופו של דבר בשביל רבים מהם זו היא ארץ מולדת", אמר סטקיורה. לדבריו, בשנה הבאה אמורים להתקיים בפולין אירועים הקשורים לציון מלאת 45 שנה להתקוממות היהודית בוארשה. הוא הביע תקווה, כי אירועים אלה ישמשו מנוף לפיתוח מואץ של תנועת תיירות מישראל לפולין ויאפשרו גידול במספר המבקרים. 120 מדינות נטלו חלק ביריד הבין־לאומי, שהתקיים במרכז הירידים הענק במערב ברלין.

4.5 מיליון ד' הושקעו במרכז הרפואי לאבחון ושיקום ילדים פגועים

מאת שמעון מאמט

4.5 מיליון דולר הושקעו עד כה — במזומנים ובהתחייבויות — במרכז הרפואי בארץ לאיבחון ושיקום ילדים פגועים בגופם או בנפשם, מטעם וראייטי בישראל. המרכז מוקם בירושלים ובינתיים הושלם שלד הבניין. בעת יפעלו להבשרת השירותים הנדרשים להפעלתו המעשית.

הסכום שהושקע כולל כארבעה מיליון דולר, שאנשי הקולנוע והבידור בעולם תרמו למען מפעל רב־ממדים זה. על כך נמסר באסיפה ארצית של וראייטי, שנערכה אתמול במלון "דן" בתל־אביב.

אנשי תעשיית הקולנוע והבידור בארצות שונות, ביניהם חברי נשיאות וראייטי העולמי, יגיעו לישראל במחצית השניה של 1987, כדי להשתתף בכנס ארצי של וראייטי ישראל, המתקיים בחסות נשיא המדינה, חיים הרצוג.

תמונת מסגד אל אקצה התנוססה בביתן ירדן ביריד תיירות בברלין

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תיירות

מערב ברלין (מיוחד ל"הארץ") תמונה צבעונית גדולה של מסגד אל אקצה במזרח ירושלים היתה בין שש התמונות הגדולות, אשר ייצגו באופן רשמי את ירדן בביתן הלאומי שלה, ביריד התיירות הבין־לאומי איי. טי. בי, שהסתיים אתמול במערב ברלין. נציג משרד התיירות של ישראל במערב גרמניה, שנכח ביריד, בחר לא להתלונן בנושא זה בפני המארגנים.

"אנו רואים בירושלים חלק בלתי נפרד ממדינתנו, אף שהיא נמצאת כיום תחת כיבוש צ"ה", הסביר נציג ירדן. הוא הוסיף, כי לארצו עניין רב בתנועת תיירות לגדה המערבית, כחלק ממדיניות הסיוע לתושבים המקומיים, בדומה לעזרה הניתנת להם בתחומי חיים אחרים ודוגמת החקלאות. לדבריו, מערימים שלטונות ישראל במתכוון קשיים על תנועת התיירות מירדן, במיוחד במעבר גשר אלנבי.

לדברי הנציג הירדני, מעדיפים גורמי התיירות של ירדן, הנהגת סוכני הנסיעות, לעבוד עם גורמי תיירות בגדה ולא עם גורמי תיירות ישראליים.

בתשובה לשאלה בדבר שיתוף פעולה אפשרי בין גורמי תיירות משתי המדינות, אמר הנציג הירדני, כי "זה בלתי מציאותי ולא אפשרי".

ירדן ומצרים אירגנו במשותף ערב מיוחד לבאי היריד, אליו הוזמנו גם הישראלים. הערב נערך יום לאחר עריכת אירוע דומה מטעם ישראל.

ביתן ירדן וביתן סוריה ביריד היו סמוכים לביתן ישראל. הירדנים גם התחרו עם ישראל בשיטה למשיכת קהל על ידי הפעלת להקת רוקדים בלבוש מסורתי.

הנציגים הסוריים סירבו לשוחח עם סופר "הארץ" ותיאותו רק למסור לידיו חומר הסברה ופרסום לעידוד תיירות לסוריה. בין השאר, מדובר בלוח שנה צבעוני המתאר נופים ואתרים בסוריה.

הקו הבריאות
לשכת דובר קופת חולים הכללית
והמדור לחנוך לבריאות עורכים:
קו פתוח לבריאות הציבור
צוות רופאים מהמרכז הרפואי "בילינסון" בפ"ת, בי"ח "קפלן" ברחובות, בי"ח "סורוקה" ב"ש, מרפאת "ילין" בחיפה וממרפאת "זמנהוף" בת"א ישיבו טלפונית לשאלות הציבור בנושא:

סוכרת אצל ילדים ומבוגרים

במבצע מיוחד שייערך
ביום שני 16/3/87 בשעות 16:00-19:00
בהשתתפות:

צוות המרכז
דר' ר. קוסלובסקי
דר' י. רוסצקי
דר' ב. שינדל
דר' א. שטרן
דיאטנית קלינית - גילה פיינמן
בטלפונים:
03-433306 ,433300
03-433500 ,217078

צוות חיפה
דר' א. רביטא
דר' א. מנוחין
דיאטנית קלינית - עירית בוקעי
האחות - מירה גרוס
בטלפונים:
04-568515 ,568521
04-568549 ,568553

צוות ב"ש
פרופ' ש. וייצמן
דר' א. הרמן
דר' א. ליברמן
בטלפונים:
057-74406 ,660321
057-660678

שב יותר בריאות!
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

קבלת מודעות ל"לוח העיר"
מ־8.00 ־ 20.00
"פרסום בון"
אשראי מיוחד!!
03-735588 03-738707
לבעלי כרטיסי אשראי

כל אפיקי ההשקעה
בקרנות הנאמנות של בנק המזרחי:

מנוחה מניות
נמיר קרן מניות
עידית קרן נאמנות צבירה (גמישה)
כספית קרן נאמנות צבירה (בנקים שבהסדר)
ברקת קרן נאמנות (בנקים שבהסדר)
ספיר קרן נאמנות לתשלומים חודשיים (בנקים שבהסדר)

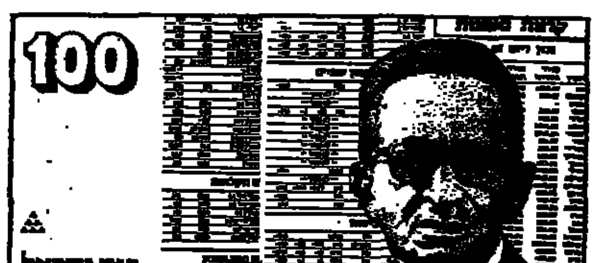

מנוחה מדד
סלע קרן נאמנות צבירה
לשם קרן נאמנות צבירה
מקשה קרן נאמנות צבירה
חלמיש קרן נאמנות לתשלומים חודשיים
צוק קרן נאמנות

מנוחה מט"ח
שהם קרן נאמנות

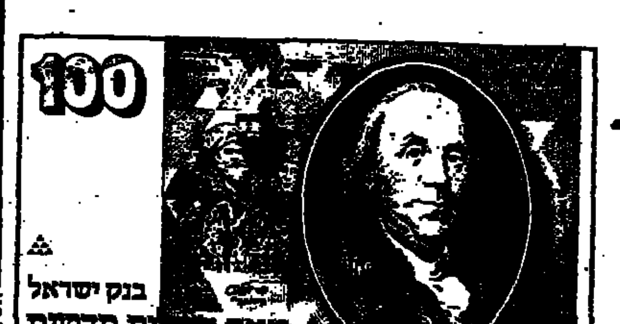

• קרנות אלו משקיעות לפחות 50% מנכסיהן באג"ח נסחרות בבורסה שהונפקו ע"י המדינה ובג"ע בנקאיים שבהסדר

קרן בנאמנות
מדה חברה לניהול קרנות נאמנות מקבוצת בנק המזרחי

בנק המזרחי

ל.ה.ב. לימודי הכשרה בניהול
T.E.C. TOP EXECUTIVE COURSE
אוניברסיטת תל-אביב
TEL AVIV UNIVERSITY

פעילויות מתוכננות בהדרכת מנהלים

חודשים מרץ — יולי 1987

סוג הארוע	שם הארוע	תאריכים
קורס	שחיקה אנושית — גורמים ודרכי התמודדות (סגור)	28.5.87—19.3.87
ערב־עיון	הערכת שטרי־הון להמרה ומסלולי אופציות באגרות חוב	24.3.87
ערב־עיון	מדיניות החדרת מיקרומחשבים לאירגון	25.3.87
קורס	מבוא למחשבים ולמערכות מידע ממוחשבות למנהלים	22.5.87—27.3.87
סדנה	תוכנה אינטגרטיבית למחשב אישי — חבילת התוכנה FRAMEWORK	1.4.87—31.3.87
סדנה	פיתוח מערכות למדידת ביצוע ותיגמול (סגור)	6—7.4.87
יום־עיון	עיצוב לוגי של בסיס הנתונים בשיטת (I.A.) INFORMATION ANALYSIS	8.4.87
יום־עיון	בקרה תיפעולית	22.4.87
*קורס	מערכות מידע ממוחשבות לניהול משאבי אנוש	17.6.87—22.4.87
יום עיון	מסדי נתונים מן הדור הרביעי — מערכת ORACLE	23.4.87
*קורס	משפט עבודה אינדיבידואלי	12.7.87—10.5.87
*קורס	השמוש בסקרים בניהול משאבי אנוש	29.6.87—11.5.87
סדנה	פיתוח מערכות למדידת ביצוע ותיגמול (מועד ב')	11—12.5.87
קורס	סוגיות נבחרות בדיני ביטוח	13.7.87—18.5.87
ערב־עיון	הערכות ענף הביטוח לבעיית ה"איידס" (AIDS)	19.5.87
קורס	חשבונאות שימושית לעורך־הדין	3.7.87—16.6.87
יום־עיון	זיהוי ותכנון אסטרטגיות עסקיות בעזרת מחשב אישי	17.6.87
סדנה	סוגיות בהכנת דו"חות כספיים מאוחדים	23.6.87
יום־עיון	גילויי דעת 36 ו־40 ההלכה וטכניקות היישום	24.6.87
יום־עיון	המשמעויות הניהוליות והפיננסיות של דו"חות מותאמים לאינפלציה	26.6.87

* במסגרת התוכנית ללימודים מתקדמים בניהול משאבי אנוש.

לקבלת פרטים נא להתקשר למזכירות לה"ב, טל':
420794, 420375, 414005, 426985, 415123, 417122.

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

חודשה מגמת הביקושים

שבוע מסחר הפכפך בבורסה הסתיים אתמול במגמה מעורבת עם נטייה לעליות שערים. שעריהם של 215 ניירות ערך עלו, לעומת ירידות שערים ב־39 מניות. מדד המניות הכללי ללא בנקים עלה בסיכום השבועי ב־1.54 אחוז. אתמול, לראשונה זה כמה ימים, הופיעו ביקושים גם למניות הכבדות. ביקושים אלה סופקו בעליית שערים מתונות. בבורסה מסבירים את התפנית בשוק בסיבות טכניות (שחיקת השערים) ובסיבות כלכליות. עוד סבורים בבורסה, כי אם מדד המחירים לצרכן שיפורסם ביום א' יעלה בשיעור הנמוך מ־2 אחוזים, צפוי המשך המגמה החיובית בשוק.

הפעילות הספקולטיבית בניירות ערך דלי סחירות נמשכה אתמול כרגיל, ומנהלי התיקים השונים עברו ל"פרויקטים" חדשים. מחזור המסחר במניות חופשיות היה אתמול נמוך יחסית (בין השאר מאחר שהבורסה יוצאת לפגרה בת שלושה ימים), והסתכם ב־13 מיליוני שקלים.

מדד		שינוי יומי ב־%
מדד מניות כללי	121.51	+0.92
כללי ללא בנקים	141.27	+1.17
מדד אג"ח כללי	109.99	+0.00
אג"ח צמוד מדד	110.10	+0.03
אג"ח צמוד מט"ח	108.45	-0.18

ביקושים למניות בנק הספנות

מניות בנק הספנות נהנו אתמול מביקושים גדולים מהרגיל. ביקושים אלה הוזרמו נוכח ההערכות, כי הדו"חות הכספיים של החברה לרבע הראשון של 1987 יצביעו על רווחיות משופרת. במניה בת 0.5 שקל נרשם קונים בלבד. הבנקאיות שבהסדר נהנו השבוע בדרך כלל ממגמה של ביקושים, ומדד הבנקאיות עלה בסיכום השבועי ב־2.42 אחוזים. מה שהעלה את הבנקאיות היו שמועות על פיחות. הירידה הצפויה באינפלציה.

	תשואה שנתית חלויית ב־%
בל"ל 0.1	16.16
הפועלים ש	16.21
אי.די.בי. רג	16.67
דיסקונט א	16.72
המזרחי ש	16.41

המנהלים בוחרים "סוסים" חדשים

התופעה שאפיינה השבוע את הבורסה, היתה הטיפול בניירות ערך דלי סחירות. אתמול ניכרה תופעה חדשה: טיפול בניירות ערך שעדיין לא עלו. מניות אלה נהנו במשך תקופה ארוכה, ומנהלי התיקים רואים באווירת הימים האחרונים בבורסה הזדמנות נאותה לטיפול. כמה דוגמאות: במניית קונסורטיום 0.5 נרשם קונים בלבד והמניה בת 0.1 שקל עלתה ב־8.4 אחוזים. פעילות דומה הורגשה גם במניות אבריון חמן העין (10 אחוזים).

גדלו המחזורים בהתבוף

מחזורי המסחר במניות התבוף גדלו אתמול באופן ניכר. מניות החברה, למעט כתב האופציה, עלו בצורה מתונה, אף על פי שהיקף הביקושים היה גבוה יחסית. את עליות השערים האחרונות, ניצלו כמה מנהלי תיקים, כדי להיפטר מעודפי אחזקותיהם.

תיקון טכני

בכמה מניות ששעריהן עלו בצורה תלולה, או ירדו בשיעור חד, נרשם אתמול תיקון טכני ברמת המחירים. לאחר ימים אחדים של עליות שערים תלולות, ירדה מניית קופל ב־4.2 אחוזים. לעומת זאת, ביקוש למניות כלל ליסינג, מופק בעלייה של 7.5 אחוזים.

צמצום היקף הפעילות במק"מ

היקף הפעילות במלוות קצרי המועד, ירד אתמול בשיעור משמעותי לעומת הימים האחרונים. בשוק איגרות החוב נרשמו תנודות מחירים לשני הכיוונים עד 1 אחוז. היקף הפעילות הסתכם ב־5.3 מיליוני שקלים בלבד. בנק ישראל גייס אתמול 30 מיליוני שקלים באמצעות אג"ח שגיא.

הסדרה	ימים לפדיון	שער	תשואה חודשית
337	5	99.63	2.28
347	12	99.14	2.21
417	19	98.65	2.20
427	26	98.16 מי	2.20
437	33	97.70	2.17
447	40	97.23	2.16
457	47	96.75	2.16
527	61	95.92	2.10

הודעות בורסה

● אוזרים סיימה את 1986 ברווח של 1.5 מיליון שקלים לעומת הפסד של 2.6 מיליוני שקלים בשנה הקודמת.

● כלל סחר סיימה את 1986 ברווח של 5.1 מיליוני שקלים לעומת רווח של 1.7 מיליון שקלים בשנה הקודמת.

● כלל מחשבים סיימה את 1986 ברווח של 43 אלף שקלים לעומת הפסד של 1.3 מיליון שקלים בשנה הקודמת.

● מאגרי טכנולוגיה הגישה לבורסה טיוטת תשקיף לגיוס 5 מיליוני שקלים בהנפקת זכויות.

● עמק סיימה את שלושת הרבעונים הראשונים של 1986 ברווח לאחר מס של 331 אלף שקלים.

● אלקול סיימה את מחצית שנת 1986, שהסתיימה בספטמבר, בהפסד של מיליון שקלים לעומת הפסד של 1.1 מיליון שקלים בתקופה המקבילה אשתקד.

● חברת ביומדין, החברה־הבת של עייה, חתמה על חוזה למכירת זכויות בקרקעין בחיפה תמורת 1.5 מיליון דולרים.

● על הכוונה ידיעה ב"הארץ" על כוונתה לחלק 2500 אחוז במניות הטבה.

● הבורסה הפסיקה המסחר במניות אלקטרודה זיקה לאחר שעד שעת הצהריים לא הגיעו הדו"חות הכספיים שהבטיחה לפרסם.

● הבורסה הפסיקה את המסחר במניות המכוניות המאוחדות לאחר שנמסר לה כי עליות השערים החריגות שהיו באחרונה, אינן קשורות בהתפתחות עסקית מהותית בחברה, או בשינוי באחזקות של בעלי העניין.

שערי המניות 12.3.87

בנקים שאינם כלולים בהסדר ההצמדה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע.נ.	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע.נ.
אהה ש	24600		14	+400	+1.7	+12
הספנות 0.1	2185	תב	8446	+175	+8.7	+12282
הספנות א 0.5	1219	קב		+58	+5	+21122
הספנות אפ 2	1961	תב	2598	+201	+11.4	+2922
כללי לא בהסדר	26800		343	+900	+3.5	+198
בנק צפאמר 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
בנק צפאמר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
בנק בינלאומי 05	4830		1186			+412
פ.י.ב.י. 0.5	5925		1951	+155	+2.7	+3071

בנקים הכלולים בהסדר ההצמדה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
אידיבי רג 100.0	91200		689			+70
אידיבי ב 100.0	90300	קב				
אידיבי בב א	559500		3	+11000	+2	+2
אגוד 0.1	68400		351	+700	+1	+380
דיסקונט ב	117100		23	+1400	+1.2	+58
דיסקונט א	116300		111	-350	-0.3	-225
דיסקונט יה ב	13680		6			-6
המזרחי ש	37670		471	+150	+0.4	+414
המזרחי ם	37400		158			-58
המזרחי יה 9	17015		95	-85	-0.5	-75
הפועלים בבב	95100			+100	+0.1	+3.2
הפועלים ש	62350		1464	+640	+1	+1945
הפועלים ם	62100		208	+200	+0.3	+93
כללי א 1.0	157750		9			-10
כללי יה 7	7500		22	-220	-2.9	-60
בלל 0.1	39650		3071	+460	+1.2	+3835
בלל יה 11	14800		80			
מימון המד 1.0	52100	קב				
מימון המד 5.0	26500		59			-59

בנקים למשכנתאות

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
ארנים 0.1	35300		15	+700	+2	+18
לאומישכן ש	9190		138			
לאומישכן ם	9140		223			-223
כרמל ש	3300	תב	112	-350	-9.4	-112
כרמל יה 1	3810		44	+25	+0.7	+1076
בנין ב' 5.0	10600		11.1	+35	+0.3	+12.6
פת מכב ש	4180		942			-1188
משכן ב ש	3780		1299			
טפחות 0.1	16100		50	+460	+2.9	+89
טפחות בבב ש	23400		51			-51
טפחות רג ש	23700		114			-64
טפחות יה 1	9701		250	+3		+197
טפחות יה 2	4920			+22	+0.5	+1100
יעסור 1.0	1860		200	-10	-0.5	-168
יעסור 5.0	1150		335	-20	-1.7	-532
כרוב 1.0	7802		98	-78	-1	-74

מוסדות מימון

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
שלמון אב	871		4190			-1296
החקלאות מבב א	301158	לנ				
החקלאות מבב ג	150500	לנ				
לאגוד תעש א ה	12305		70			-50
פתוח תעש מבב	167567	לנ				
פת תעש בב ג	285000	לנ				
פת תעש בב גג	191800	לנ				
פת תעש בב גג1	192000	לנ				
פת תעש בב ד	201000	לנ				
פת תעש בב דד	69514	לנ				
כרמו קבלנים 5.0	1280		10753			
תיירות בב	167000	לנ				
כלל ליסינג אג 0.1	30000	תב	143	+2010	+7.2	+245
כלל ליסינג בג 0.5	22930	תב	717	+1600	+7.5	+1876
כלל ליסינג אגוח	18399		391			-65

ביטוח

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
איתן			—	הפסקת	מסחר	—
אריס 0.1	1660		827	+60	+3.8	+734
אריס א 0.5	900		1000	+10	+1.1	+425
בטוח מבטח 0.1	697		667	-5	-0.4	-903
בטוח מבטח 0.5	350	תב	52250	+25	+7.7	+40530
הדר 1.0	365		5166	+3	+0.8	+1594
הדר 5.0	231		3690	+5	+2.2	+11180
הדר אפ סד 2	190		17082			-10991
הסנה ש	425		37591	+10	+2.4	+75000
הפניקס 0.1	740		6911	+25	+3.5	+4819
הפניקס 0.5	642		5345			-208
המגדל־הראל 1.0	6770		37	+70	+1	+37
המגדל־הראל 5.0	3880		374	+120	+3.2	+426
מנורה 1.0	2882	תב	393	+262	+10	+724
מנורה 5.0	1389		804			-589
סהר ג 1.0	8020		520	+220	+2.8	+231
סקוריט 0.1	1359		1558			-274
צור ש	393		6978			-2680
ציון השקעות 1.0	14385		72	+600	+4.4	+72
ציון השקעות 5.0	4210		171	-40	-0.9	-105

מסחר

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
אינטר גאמא 1 ש	8960		86			-171
אינטר גאמא 5 ש	6330		662			-142
מאיר עזרא 1.0	1330		1194	+5	+0.4	+2256
כלל סחר			—	הפסקת	מסחר	—
אתא 4			—	הפסקת	מסחר	—
אתא 2			—	הפסקת	מסחר	—
קריסטל 1.0	1065		3785	-50	-4.5	-4705
רפק 0.1	31500					
רפק 0.5	13300	תב	90	+860	+6.9	+182
שופרסל א 2.0	11100		392	+50	+0.5	+38
שופרסל ב 10.0	9450		1205			-62

שירותים

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
דלק ג ש	5470		3366	+150	+2.8	+2878
הראל 1.0	2670		73			-71
הראל 5.0	2094		75			-27
כספות הספקה 0.1	24050		65	+900	+3.9	+65
כספות הספקה 0.5	12100	תב	811	+600	+5.2	+792
קידר 0.1	1246		6481	+1	+0.1	+5772
קידר 1.0	313		75922			+53634
חברת החשמל 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
מוס' עזרה 0.1	3142	בז	803	+31	+1	+29
מוס' עזרה 0.5	1434		2867	+40	+2.9	+2560
קונסורטיום 0.1	3880	תב	501	+301	+8.4	+1285
קונסורטיום 0.5	2814	קב		+134	+5	+3604

מלונות ושירותי תיירות

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
שפל 1.0	4640		116	-203	-4.2	-98
קופל אפ 1	2920	בז	120	-346	-10.6	-158
גלי זהר 1.0	6000		20	+1		+23
גלי זהר 5.0	4100	תב	35	-220	-5.1	-35
מלונות דן 1.0	1800		735	+80	+4.7	+1221
מלונות דן 5.0	1450		432	+15	+1.1	+640
חוף האלמוג 1.0	6400		242	+105	+1.7	+272
כנם מד 1 ש	2310		315	+109	+5	+378
מלונות הירדן	2240		271	-100	-3.5	-649

מחשבים ושירותי מחשבים

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
איכות מחשבים	1620		1963	+9	+0.6	+448
רמה מימון 1.0	11550		279	+550	+5	+117
ת.ל.ג. 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
יעצא 1.0	11300		64	+461	+4.3	+158
כלל מחשבים 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
מ.ל.ל. 1.0	12900		49			-37
מ.ל.ל. 5.0	4235		300			-248
מטב מחשבים 1.0	730		716			-146
מטב אפ	598		140			
ניקוב מחשבים 1	2367		415			-465
ניקוב מחש 5	1178		3961	-50	-4.1	-8410
ניקוב אפ סד 2	5430		785	+280	+5.4	+3387
תים מחשבים 1.0	1110		11253	+40	+3.7	+15176

נדל"ן, בינוי ופיתוח

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
אבגוים בינוי ש			—	הפסקת	מסחר	—
אבגוים בינוי 5			—	הפסקת	מסחר	—
אורן 1.0	736	בז	572	+30	+4.3	+970
אורן 5.0	349		5359			-3626
אזורים 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
אזורים אפ			—	הפסקת	מסחר	—
אזורים אגח			—	הפסקת	מסחר	—
אילון 1.0	515		19083	-2	-0.4	-19274
אל־רוב 1.0	1560		690			-390
אבנגים 1.0	4020	תב	135	+270	+7.2	+864
אפריקה 0.1	50300		96	+100	+0.2	+2
אפריקה 1.0	43500		120	+100	+0.2	+12
אפריקה אפ	27470		47			-12
אריים	2805		771			-89
ארלון 0.1	3330		530			-27
ארלון 0.5	2143		1270	+53	+2.5	+1244
בן־יקר בת 1.0	10300		438			-35
בנטבין 1.0	4250	בז	215	+150	+3.7	+372
בנטבין 5.0	3343		247			-201
דנקנר 1.0	7700	תב	219	+650	+9.2	+141
דוזקר 1.0	506		618	+21	+4.3	+318
דוזקר 5.0	352	בז	953	+22	+6.7	+726

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
דודי 0.1	540		2445	+25	+4.9	+1575
דודי 0.5	395	תב	3344	+25	+6.8	+10903
המכלול 1.0	1708	בז	160	+17	+1	+208
המכלול 5.0	1185		1102			-580
תלב 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
תלב 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
גבטים ובנין	3320		2505			-1289
גבים 0.1	4440		568			
גבים 0.5	3815		665			-450
הבנות הישוב ש	82950		42	+280	+0.2	+33
יסודי 0.1	5999		519	+184	+3.2	+972
ישראלום 1.0	1650		586	+25	+1.5	+2264
ישרם 10.0	22580	תב	518	+1579	+7.5	+1137
כור פיתוח 1.0	11720		111	+200	+1.7	+63
כלל נדל ן	725		21059	+24	+3.4	+40417
לוסר 1.0	6138		473	-100	-1.6	-358
לוסר 5.0	2601		860	+122	+4.9	+1431
כ.ת.ב. 1.0	436		5262	+11	+2.6	+9964
כ.ת.ב. אפ 2	273		3168			+552
כ.ת.ב. אגח	118		126584			-127492
מאגרי בניה 1.0	822		5996			
מ־שבאל 5.0	471		8669	+21	+4.7	+6934
מגדל 5.0	3127		1026	+120	+4	+1266
מ־לו 1.0	955		1502	+5	+0.5	+298
לוינסטין 1.0	485	תב	6258	-40	-7.6	-12478
לוינסטין 5.0	173		26679			-8153
ליפשיץ 1.0	2735		3669			
ליפשיץ 5.0	1700	תב	12151	+120	+7.6	+17235
מגדלי אביב 0.5	11500		293			
נכסי אורים	1310		2824			-2150
סהר השקעות 1.0	24200	תב	62	+1200	+5.2	+78
סהר השקעות 5.0	18200	תב	46	+1300	+7.7	+240
כתף 1.0	7290		96	-295	-3.9	-155
כתף 5.0	3846			-4	-0.1	-206
עמר הסלע כר 1 ש	750		1791	+10	+1.4	+1891
עזר 3.0	1814		4305			-3191
קסריה 0.1	5250		406	+230	+4.6	+319
קסריה 0.5	2521		1116			+861
רובינשטין 1.0	438		8185	+7	+1.6	+6472
רובינשטין 5.0	250		12838			
רובינשטין אפ	1310	תב	977	+100	+8.3	+2727
רובינשטין אגח	122		3449	+0.5	+0.4	+47378
רסקו כבל	5700	תב	174	-450	-7.3	-133
רסקו רג	5375		350			

חקלאות

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
כנעני הדר 0.1	3640		236	+35	+1	+68
כנעני הדר 0.5	3125		300			-157
מהדרין 0.1	7380		434	-10	-0.1	-465
נכסי הדרים 1.0	1800		2105			-199
פרי אור 0.5	2401		579	+27	+1.1	+529
עבהור 5.0	4344		2566			+861

מזון וטבק

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
אסמא	1501		1012			-18
גולדפרוסט 1.0	3230		213	+120	+3.9	+402
גולדפרוסט 5.0	2325	תב	352	+120	+5.4	+958
גולדפרוסט אפ 1	1374		8	-1	-0.1	-42
דובק מב ש	6500		1524	+60	+0.9	+426
דובק מב ם	6500		1270	+65	+1	+344
זגלבל 1.0	1140	תב	561	+60	+5.6	+504
זגלבל 5.0	860	תב	66	+44	+5.4	+584
פרי־גת 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
פרי־גת 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
טסטי בירה 1.0	33600		50	+1500	+4.7	+128
טסטי בירה 5.0	29180		58	+680	+2.1	+125
יצור 1.0	1498		335	+8	+0.5	+73
יצור א 5.0	850		1113	+1	+0.1	+1068
יצור אפ 2	598		2400			-2500
בן 1.0	745	תב	1737	-44	-5.6	-1572
בן 5.0	415		3914	+7	+1.7	+1471
מבסטום 1.0	15700		21	+300	+2	+6
עלית	24550		415	+940	+4	+927
עסיס ב 0.5	528		15867	+18	+3.5	+17558
אנגל סקל 1	3250		87	+50	+1.6	+99
שמן מבב א	5950		468	+50	+0.9	+605

טכסטיל והלבשה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
אתגר מד 1 ש	895		11617	-50	-5.2	-8982
אפיס 1.0	1670		815	+40	+2.5	+1296
אופנת ברוך 1.0	700		3546			-888
אופנת ברוך 5.0	526		1104	+22	+4.4	+4363
אפ א	497		3391			-1259
ארגמן רג ש	17200		117	+600	+3.6	+87
דלתא־גליל 1.0	4700		916			-1099
דלתא־גליל א 3.0	3730		442			-442
מכוניות מאוחד 1			—	הפסקת	מסחר	—
מכוניות מאוחד 5			—	הפסקת	מסחר	—
ויסלטס 1.0	2090		145	+30	+1.5	+55
ויסלטס 5.0	1580		510	+50	+3.3	+266
וידיען 1.0	9817		326			-209
זיקית 1.0	3120		2214	+70	+2.3	+862
זיקית 5.0	2215		4038	-5	-0.2	-1979
לודזיה 0.1	3250		118	+16	+0.5	+78
לודזיה 0.4	2550		3350	+100	+4.1	+3589
ליגת 1.0	1015		550	+25	+2.5	+790
מיפ גליקו	750		835			-335
מקס 0.1	4800		511			-62
מקס 0.5	2985	תב	875	+200	+7.2	+1060
עים 1.0	770		6373	-30	-3.8	-8557
עים 5.0	400		21490			-5429
עמק טריקו 1 ש			—	הפסקת	מסחר	—
פולגת א 1	4250		729			
פולגת ב 4	3190		2623	+40	+1.3	+1394
פולימן א 0.5	15250	תב	345	+1000	+7	+498
פרגוד	5000		572	+201	+4.2	+306
גיבור סברינה	17150		125	+240	+1.4	+19
תעש רוגוזין 1.0	2850		895			

מתכת ומוצריה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
אקסטון 5.0	3001	תב	182	+201	+7.2	+220
אורדן 0.1	8810		283	+23	+0.3	+103
אורדן 0.5	7870		114	-30	-0.4	-132

תעשיות שונות

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
אלומית 1.0	7375		115	+100	+1.4	+65
אלומית 5.0	5080		100	+80	+1.6	+50
כבלים ש	46000		10			-10
התבוף 1.0	11500		813	+404	+3.6	+325
התבוף 5.0	6010		1068	+160	+2.7	+899
התבוף אפ	7100	תב	854	+800	+12.7	+1880
דיקה 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
דיקה 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
קוסמטת פת 1.0	4510		2784	+110	+2.5	+1430
קוסמטת פת 5.0	4343		321	+43	+1	+55
מתכת פרים 1.0	3211	בז	635	+40	+1.3	+405
כבלי ציון 1.0	2352		259			-13
כבלי ציון 5.0	1575		3146	+75	+5	+4276
כבלי ציון אפ	640		678	+39	+6.5	+3740
מודגן 1.0	1300		1024	+62	+5	+361
קרגבי 1.0	365		2619	+12	+3.4	+6143
קרגבי 5.0	220		9991	+9	+4.3	+12046
נחושתן 0.1	43670		52	+770	+1.8	+51
נחושתן 0.5	16500		25	+500	+3.1	+303
פקר פלדה 1.0	21500		97			-61
קיבוץ 1.0	1270		830	-10	-0.8	-1018
קיבוץ 5.0	697		4480	+20	+3	+5071
קליל 1.0	2610		140			-32
קליל 5.0	2000		958			-235
שלדות 5.0	13400		508	+500	+3.9	+480
תעשיות לכיש 1.0	1385		1120	+55	+4.4	+1956
תעשיות לכיש 5.0	825		1820	+32	+4.1	+5148

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
אלביט 5.0	605000		8	+3000	+0.5	+7
אלקו 0.1	9200	תב	207	+530	+6.1	+210
אלקו 0.25 ש	5140		2032	+82	+1.6	+1105
אלקו 0.25 ם	5501		54	+1		+61
אלקטרה 0.1	2290		956			-450
אלקטרה א 0.5	1485	בז	698	+20	+1.4	+1190
אפ 5	1250		2035			-929
אגח 3	142		10430			+9570
אלרון 3.0	510000		28			-17
אריה 1.0	30900		134	+900	+3	+174
כלל תעש אלק	2605		3656			-3315
ספקטרוניקס 1.0	2980		448			-673
ספקטרוניקס 5.0	2230		847	+9	+0.4	+444
פיבטנור 1.0	747		689			-163
פיבטנור 5.0	580		4114			-1086
ציקלון 1.0	2370		215	-5	-0.2	-57
ציקלון 5.0	1180		465			+51
קונסטין אלוף 1.	6960		25	+100	+1.5	+25
קונסטין אלוף 5.	4800		200	+125	+2.7	+116
תעגת 1.0	1900		1426	+60	+3.3	+2017
תעגת 5.0	863		13183	+29	+3.5	+18842
תעגת אפ 1	21790		140			-14
תדאה	1080		10983	+40	+3.9	+10885

מוצרי בניה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
א.ט. תעשיות 1.	1380		2497	+40	+3.2	+2010
א.ט. אפ	816		1466	+28	+3.6	+4370
א.ט. אגח	132		6500	+5	+3.9	+100038
אלקל 5.0	9955		66			-2
אקרשטיין 1.0	1085		2608			+1633
אקרשטיין 5.0	845		1120	+28	+3.4	+2797
אקרשטיין אפ	552		884	+18	+3.4	+4736
אקרשטיין אגח	131.5		19330	+3	+2.3	+71530
בטון תדיר 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
בטון תדיר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
בר־כון 1.0	1590		290	+10	+0.6	+33
בר־כון 5.0	659		4635			-2964
פרומאסבסט 1.0	9979		77	+329	+3.4	+81.7
פרומאסבסט 5.0	4730	תב	140	+430	+10	+397
מ.ל.ת. 1.0	870	בז	225	+20	+2.4	+780
מ.ל.ת. 5.0	685		275			-151
מוביל השק בוקש	787	תב	773	+48	+6.5	+1337
מזאיקה ולפטן 1	20124	לנ				
מזאיקה ולפטן 5	14799		2.9	-1		-2.9

כימיה, גומי ופלסטיק

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
אגן 5.0	21520		255	+250	+1.2	+301
אליאנס ב	2810		1472			+459
גל תעשיות 1.0	24500		455	+960	+4.1	+116
גל תעשיות 5.0	20650	תב	383	+1050	+5.4	+651
דקסטר 1.0	3300	קב				
רשפים 0.1	5080		1	-167	-3.2	-52
רשפים 0.5	1540		751			-9
חיפה כימי 10.0	900		7829	+42	+4.9	+23902
טבע ש	11750		687			-581
ליסטר 1.0	3780		655	-170	-4.3	-1757
ים המלח	3800		4750			-4486
ספרוכימים 10.0	618		19982	+13	+2.2	+15144
מקסימה 1.0	9000		45	+233	+2.7	+95
מקסימה 5.0	5526		357			
מקה כמיקל 1.0	8000		198			-511
סנו 1.0	24000		116			+4
סנו 5.0	21000		15	+700	+3.5	+20
פריקלאס	621		3927			-2785
פריקלאס אפ	255		6324	+11	+4.5	+31188
קים כימיקל 1.0	6350		157	+100	+1.6	+225
ת.ג.ל. 1.0	4987		514			-123
ת.ג.ל. 5.0	4270	בז	548	+13	+0.3	+258
תיא 5.0	19908	תב	108	+1500	+8.2	+283
פרוטארום 10.0	22070		364			-415
תדז א 5.0	11010	בז	91	+10	+0.1	+42

עץ, נייר ודפוס

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
כתר	254	תב	37842	+15	+6.3	+64942
דפוזן 1.0	9980	קב				
דפוזן 5.0	7150	תב	8	+400	+5.9	+42
חמג 1.0	8470	תב	640	+770	+10	+1094
יאו 1.0	6500		87	+237	+3.9	+197
לבידי אשקלון 1	646		3528	+20	+3.2	+3547
לביאשקלון אפ	1050		860			-918
מלט ב 0.5	52000		67	-2770	-5.1	-55
מפעלי נייר 10.0	443500		38	+3000	+0.7	+8
סקטורה 1.0	3911		295	+11	+0.3	+45
רים 0.1	2450		97	+10	+0.4	+97
רים 0.4	1924		500			-61
תעל ב 0.2	18700		126	+700	+3.9	+186
אבזין 1.0	13200	תב	162	+1200	+10	+299
אבזין 5.0	5907	תב	781	+537	+10	+1240
חמית יור	11000		80	+385	+3.6	+47
הנ.פלק 1.0	2400	בז	231	+135	+6	+900
הנ.פלק 5.0	1530		654	+50	+3.4	+1905

שער נאמנות
בטוחה
כלל
ניהול תיקי השקעות וניהול קרנות נאמנות בע"מ

השקעות בתעשיה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
מרכזית ב 0.1	12120		289			-291
כור בב ש	1297000		8	+13000	+1	
כלל תעש 1.0	2635		11929	+55	+2.1	+24084
מאגרי טכנולוגיה			—	הפסקת	מסחר	—

חברות השקעה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
אינטר ש	8100		185			-255
אירובי פתוח 2.0	8700		2036			-842
אינקבה 0.1	99		41471			
אלגר ש	17800		79	+700	+4.1	+52
אלגר ם	17300	בז	52	+200	+1.2	+7
אלרן ש	5500		1616	+220	+4.2	+1865
אלרן ם	5400		165			-72
אמישר בב	30800	תב	75	+2000	+7.1	+116.6
אמיק 1.0	342	תב	28580	+22	+6.9	+43290
אמיק 5.0	290		15250	+9	+3.2	+11992
גולת 1.0	2124		1565	+100	+4.9	+1035
צמאמריקנס 1.0	623		1102			-670
צמאמריקנס 5.0	456		3280			
חברה לישראל 1.0	18400		444			-195
חברה לישראל 5.0	16500		310	+400	+2.5	+228
וולפסון 0.1	143500		7	-3000	-2.1	-1.3
וולפסון 1.0 ש	30000		86	+500	+1.7	+89
אמפא א 0.5	26500		113	+802	+3.1	+32
פועלים השק ש	10800	תב	1264	+600	+5.9	+1770
דיסקונט השק ש	5660		5211	+130	+2.4	+6078
מזרחי השק ש	30600		37	+200	+0.7	+10
כור השקעות 124	14320		6	+420	+3	+6
חירון 1.0	4334		413			-18
חירון 5.0	1770		2310	+70	+4.1	+2707
ישום השקעות	248		15287	+9	+3.8	+20531
יעצא ש	14500		139	+400	+2.8	+50
ירדן א 0.1	3550		958	+50	+1.4	+512
כלל 10.0			—	הפסקת	מסחר	—
כלל 50.0			—	הפסקת	מסחר	—
לנדקו 0.1	2810		358			+175
לנדקו 0.1	1200		598			-296
מגור 0.1	748		528			-1139
מגור א 0.5	450		384			-184
אגח 1	119		608			-608
עוז השק ב 0.1	5208	תב	801	+473	+10	+969
עוז השק ב 0.5	3100	תב	2768	+230	+8	+2110
פז השק ש	3865		740	+185	+5	+3945
פזה א 0.1	12692		67			-12
פזה 0.5	8590		485	+290	+3.5	+845
פרין ב 2.5	8810		663			-254
קרדן 1.0	208		25415	+5	+2.5	+15246
קרדן 5.0	178		35311			-5531
גליל טכנולוגיות			—	הפסקת	מסחר	—

חיפושי נפט

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש
דלק חיפושים 1.0	4499		594	-1		-179
דלק חיפושים 5.0	3060		2080			+153
דלק חפ אפ 2	2140		3041			-4514
פז חיפושי נפט	30000		124	+1195	+4.2	+133
יואל 5.0	5700		1474	-57	-1	-1522
מ.ג.ג. 1.0	9050		849			-985
מ.ג.ג. 5.0	3350		997	+10	+0.3	+1276
פראויל ב 0.3	9400		314	-200	-2.1	-565
נפטא ש	2997300		5	-3000	-0.1	-2

נסחרות במט"ח

שם המניה	השער אתמול
בית ם	225

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מדד יחידה	מדד פדיון	השינוי נקודות	השינוי היומי אחוזים
אב	5419.22	5404.01	30.86	0.57
אבוקה	527.42	517.27	3.36	0.65
אגה	235.89	231.35	-0.31	-0.13
אדיר	1568.26	1537.52	6.09	0.40
אדם	2720.02	2667.15	21.85	0.83
אופיר	1823.35	1809.91	2.92	0.16
אור	418.27	409.49	0.90	0.22
אורין	155.38	152.27	0.11	0.07
אורלי	255.30	253.42	0.71	0.28
אורן	767.65	752.89	4.10	0.55
אייל	3725.81	3652.97	0.49	0.01
אירים	5160.31	5136.79	38.70	0.76
איתן	710.88	696.57	1.65	0.24
אלון	569.71	558.00	0.38	0.07
אלמוג	668.98	655.93	1.29	0.20
ארז	731.24	717.18	8.48	1.20
אש	181.37	180.55	3.27	1.84
אשל	181.01	177.45	0.20	0.11
אתרוג	225.97	223.83	0.90	0.40
ברולה	2732.30	2681.08	20.33	0.76
ברוש	531.74	521.57	2.34	0.45
ברק	547.78	537.10	2.82	0.53
ברקת	852.48	835.76	2.54	0.30
גביש	1456.37	1446.51	4.91	0.34
גבע	1036.20	1021.24	2.44	0.24
גורן	728.52	714.60	2.62	0.37
גיא	9553.19	9411.68	41.32	0.44
גיל	3171.83	3112.23	16.73	0.54
גלית	593.61	586.59	0.87	0.15
דוברבן	415.94	411.99	3.38	0.83
דוכיפת	723.35	709.47	4.32	0.61
דולב	220.42	215.76	0.73	0.34
דורון	1454.32	1427.65	2.63	0.18
דותן	252.30	247.33	0.35	0.14
דליה	534.83	524.88	3.87	0.74
דרור	424.23	416.38	2.88	0.70
דקל	440.66	432.17	4.02	0.94
הדס	423.54	422.08	5.23	1.25
הדר	503.87	494.67	1.81	0.37
זהבית	2755.23	2697.76	5.75	0.21
זוהר	19891.86	19602.11	83.68	0.43
זיו	18256.92	17990.35	65.88	0.37
זמיר	1103.70	1082.53	16.50	1.55
חוחית	147.09	143.84	0.32	0.22
חליפין	128.99	128.43	0.20	0.16
חלמיש	627.17	624.15	0.87	0.14
חן	134.28	134.01	0.35	0.26
טופז	1336.79	1306.18	2.98	0.23
טל	5635.21	5569.62	14.19	0.26
יובל	819.19	803.63	2.09	0.26
יהלום	2472.57	2426.30	22.11	0.92
יסודות	429.70	425.68	1.68	0.40
יערה	663.19	648.77	0.04	0.01
כוכב	1268.36	1243.83	16.07	1.31
כחל	131.68	129.10	0.50	0.39
כלנית	590.58	579.56	4.38	0.76
כספית	721.95	714.75	2.47	0.35
כרמל	146.94	144.03	0.31	0.22
כתר	1125.66	1103.65	4.92	0.45
להב	4543.92	4457.82	20.17	0.45
למשקיע	113945.88	111873.44	818.76	0.74
לפיד	434.59	426.06	1.51	0.36
לקם	1729.71	1694.90	5.67	0.34
לשם	986.83	967.91	0.57	0.06
מגדור	1218.81	1195.67	0.92	0.08
מכסה	3519.56	3488.07	8.17	0.23
מגד	234.30	230.92	-0.14	-0.06
מגוון	3491.38	3459.21	13.51	0.39
מגל	746.97	742.41	2.10	0.28
מור	2034.90	2006.78	22.18	1.12
מורן	960.12	956.57	5.58	0.59
מסה	27477.48	26974.41	50.67	0.19
מיתר	928.74	910.90	3.64	0.40
משוב	4435.31	4352.49	17.72	0.41
מעיין	752.22	738.05	1.20	0.16
מקשה	1015.69	966.46	-29.18	-2.93
מרגלית	1445.41	1417.66	12.02	0.86
מרגנית	113.45	113.06	0.27	0.24
מרום	1196.12	1173.17	2.77	0.24
נגה	27381.25	26987.66	139.38	0.52
נטף	1023.39	1004.32	8.66	0.87
נטע	522.70	512.75	2.80	0.55
נילי	6965.81	6867.02	88.27	1.30
סביון	627.62	615.57	5.59	0.92
סגולה	131.89	129.28	0.30	0.23
סלע	980.05	975.68	0.93	0.10
סנונית	716.35	702.47	1.57	0.22
סער	830.35	814.82	5.90	0.73
ספיר	538.42	535.75	1.92	0.36
עדיף	924.54	907.26	6.86	0.76
עדית	2597.89	2549.86	22.33	0.88
עידן	7427.95	7323.21	34.35	0.47
ענבר	1195.11	1169.58	1.58	0.14
ענת	2637.42	2612.68	26.25	1.01
עפרוני	668.84	654.34	1.08	0.17
ערמון	141.36	138.67	-0.14	-0.10
פלא	1629.21	1617.42	7.78	0.48
צבר	554.28	543.32	0.94	0.17
צמית	714.98	700.96	5.49	0.79
צוק	118.11	117.64	-0.01	-0.01
צפיר	1003.76	982.88	1.81	0.18
צפירה	8598.00	8473.85	75.42	0.90
צמרת	1751.97	1717.42	7.34	0.43
קלע	2268.82	2257.49	8.70	0.39
רונית	18701.71	18521.35	225.10	1.23
רימון	118.20	117.95	0.14	0.12
רקפת	727.20	714.12	4.83	0.68
רשף	752.15	735.98	0.20	0.03
שביט	802.79	787.40	2.02	0.26
שהם	939.39	916.30	0.29	0.03
שירה	429.94	426.91	2.86	0.67
שמיר	360.97	358.38	0.54	0.15
שנהב	963.17	949.60	9.83	1.05
שסק	926.41	903.82	11.07	1.24
שקד	179.15	175.62	-0.08	-0.05
תאנה	246.32	244.10	0.72	0.30
תדהר	579.63	576.74	3.74	0.65
תירוש	505.16	499.19	0.20	0.04
תמר	217.10	212.96	-0.01	-0.00
תפוח	201.46	200.05	0.36	0.18
תרשיש	1426.41	1416.46	4.04	0.29
תשרי	478.15	476.52	0.60	0.13

שערי אגרות החוב

3% מלווה מדינה (הצמדה 100%)

סדרה	שער	שינוי בנק'
3601	38035	-90
3602	35031	-84
3603	32575	-81
3604	29223	-85
3605	26670	-80
3606	25122	-77
3607	23512	+186
3608	22046	-222
3609	21028	+17
3610	19103	+58
3611	18763	+44
3612	18412	+50
3613	17463	+15
3614	16720	+61
3615	15434	-118
3616	14129	-111
3617	13390	+68
3618	12709	+66
3619	11693	+62
3620	11051	-94
3621	10500	-90
3622	9470	-84
3623	9025	-254
3624	8501	-243
3625	7787	+44
3626	7204	+41
3627	6683	+39
3628	6165	+36
3629	5778	+34
3630	5464	+35
3631	5068	+31
3632	4776	+29
3633	4514	+29
3634	3929	+8
3635	3790	+7
3636	3651	+7
3637	3400	+3
3638	3166	+3
3639	2899	+3
3640	2390	+2
3641	2072	+1
3642	1860	-25
3643	1614	-20
3644	1491	+44
3645	1345	+40
3701	1111	+16
3702	880.4	-25.7
3703	751.5	+7.9
3704	645.9	+6.8
3751	336	+0.2
3752	134.8	+0.1
3753	129.5	+0.1
3901	128	+2.9
3902	121.9	+2.8
3903	121.1	+2.8
3904	119.1	+2.7
3754	118	— —
3755	113.6	— —
3756	112.9	+0.1
3757	110.8	+0.1
3758	109.2	+0.1
3759	108.9	+0.1
3760	107.4	+0.1
3761	105.1	+0.1
3762	102.3	— —
3826	117.8	+0.1
3827	115.4	— —
3828	114.7	+0.1
3829	112.5	+0.1
3830	110.2	+0.1
3831	109.8	+0.1
3832	108.4	+0.1
3833	106	+0.1
3834	103.2	— —

4.25% שגיא

סדרה	שער	שינוי
4101	357.5	+0.2
4102	142.7	-0.1
4103	137.1	-0.1
4104	132.8	-0.2
4301	132.8	-0.2
4302	126.2	+0.1
4303	125.3	+0.1
4304	123.4	+0.1
4105	110.6	+0.1
4106	107.8	+0.1
4201	123.7	-0.2
4204	118.3	-0.2
4205	116.1	-0.2
4206	114	+0.1
4207	113.7	+0.1
4208	112.2	+0.1
4209	109.8	+0.1
4210	107	+0.1
3205	209550	— —
3206	212100	+100
3210	212200	— —
3211	201400	+200
3212	199600	-400
3213	195400	— —
3214	187500	-5796
3501	178300	+300
3502	175600	+600
3503	165574	— —
3504	155586	— —
3505	152000	+200
3521	151050	+200
3522	145300	— —
3523	140700	+1000
3524	145300	— —
3525	145714	— —
3526	141500	— —
3527	139000	— —
3528	136000	— —
3529	137100	— —
3530	131100	+200
3531	130800	— —
3532	128000	-1800
3533	128500	— —
3534	120600	— —
3535	120600	— —
3536	119600	+150
3537	119500	+300
3538	113000	— —
3539	112900	+200
3540	112700	— —
3541	107400	+200
3542	109500	— —
3543	102200	+200
3544	105600	+200
3545	101819	-300
3549	96330	-299
3552	88569	-291
3554	92322	-301
3555	92322	-301
3546	102510	+75
3547	102234	+74
3548	102096	+74
3550	96990	+68
3551	96534	+68
3553	87972	+292
3556	88300	-738
3558	88561	-769
3559	85221	-745
3560	80826	-735
3557	88939	+65
3572	81118	+59
3561	80346	+59
3571	80076	+59
3573	80646	+59
3574	74360	+54
3577	74455	+54
3578	68755	+50
3575	73960	+54
3576	75711	+54
3579	68152	+50
3580	64498	+358
3581	58797	+336
3582	54337	+320
3583	49954	+37
3584	47603	+34
3585	45199	+35
3586	41023	+41
3588	42735	+44
3589	39014	+40
3587	42814	+51
3591	39081	+29
3592	39028	+28
3593	38949	+28
3590	38752	+28
3595	36987	+27
3594	37275	+38

רמון

סדרה	שער	שינוי
7001	247.7	+3.8
7002	240	+3.7
7003	227.4	-0.7
7004	209.3	-0.7
7005	197.7	+3.5
7006	183.2	+0.2
7007	172.2	+2.8
7008	163.5	+2.2
7009	162.1	+0.1
7010	152.9	-0.9
7011	143.8	-0.5
7012	138.7	-0.5
7013	131.1	-2
7014	114.3	+0.1
7015	94.2	-1
7016	96.3	-1.1
7017	95.3	-1.1
7018	95.1	-1
7019	95.5	-1
7020	95.2	-1.1
7021	94.5	-1.1
7201	90.7	-1.4

5% מלווה פיתוח (ברירה כפולה)

סדרה	שער	שינוי
2001	150400	— —
2002	150600	— —
2003	143400	— —
2004	145000	— —
2005	135500	— —
2006	139600	+800
2007	140200	— —
2008	156300	— —
2009	137900	+200
2010	137800	— —
2011	134700	— —
2012	133200	+200
2013	135700	— —
2014	132400	— —
2015	131800	— —
2016	151300	+250
2017	130700	+2000
2018	128900	+100
2019	126600	+300
2020	124300	— —
2021	125000	+200
2022	116700	+200
2023	119000	— —
2024	109400	+200
2025	110200	+150
2026	110200	+200
2027	105300	+800
2028	106200	+200
2029	100600	+200
2030	103000	— —
2031	97600	— —
2032	100519	+282
2034	95108	+271
2033	93934	+69
2035	86362	+61
2036	89705	+66
2038	85547	+63
2040	82484	+61
2037	86941	+61
2039	83978	+59
2041	77691	+57
2052	71624	+52
2051	78191	+58
2053	72294	-1357
2055	66885	-1303
2054	66692	+48
2056	61820	+45
2057	63042	+45
2059	57435	+41
2058	59471	+39
2060	55045	+57
2061	40749	+29
2062	37248	+27
2063	35551	+26

גלבוע

סדרה	שער	שינוי
6101	13035	-74
6102	7435	-137
6103	7008	+5
6104	6553	+3
6105	5999	+3
6106	5757	-55
6107	5544	-53
6108	3980	+2
6109	3783	+2
6110	3716	+1
6111	3069	+36
6112	2975	+36
6113	1927	-25
6151	756.7	+0.4
6152	724.5	+0.4
6153	654.5	-3.4
6154	622.8	-5.3
6155	404.1	+2.9
6156	326.6	+0.2
6157	244.1	+0.1
6158	231.2	+0.1
6159	194.1	+0.1
6160	180.8	-0.7
6161	174.6	-0.7
6162	159	+0.1
6163	147.7	+0.5
6164	141.8	+0.5
6165	133.4	+0.5
6166	127.2	+0.4
6167	124.3	+0.3
6168	122.4	+0.4
6169	114.6	+0.5
6170	107.6	+0.3
6171	77.2	+1.8
6172	76.5	+1.8
6801	85.5	+0.2

ארמון

סדרה	שער	שינוי
2501	170.5	+0.2
2502	168	— —
2503	162.1	+0.1
2504	160.2	+0.2
2505	153.3	+0.2
2506	147.4	+0.1
2507	144.5	+1
2508	107.2	-1.9

100% מט"ח

סדרה	שער	שינוי
אל אופ	1108	— —
אלביט	188.7	+0.5
אלתא	1126	— —
אלסינט	1920	-15
סאיטקס	763	— —
תדר 84	97.1	+0.7
תדר 85	440	-14
הב הרש	217	+1
דיס הש	153.9	— —
כור	134.8	— —
כלל	428	— —
מימ ד	208.3	+0.6
מימ ם	284.2	+1.2
מימ י	342	— —
רן	102.4	-1.4
סול בת	158.9	— —
תיעוש	204.8	-3

מדד/מט"ח

סדרה	שער	שינוי
בלת	138	— —
דיס הש	142.6	-0.7
כור	158.5	+1
כלל	173	— —
לאומי	132.6	— —
מב דיס	134.7	-4.2
משא מ	133.4	— —
משא מ	134	— —
משא מ	120.5	-0.9

שערים בינבנקאיים

אתמול, צהריים, 12.3.1987 באירופה

מסירה מיידית (ספוט)

ל"י שטרלינג: $ ארצות הברית	1.5904/1.5914
ל־1 $ ארה"ב: מרקים גרמניים	1.8633/1.8643
פלורינים הולנדיים	2.1020/2.1050
פרנקים שווייצריים	1.5575/1.5585
פרנקים בלגיים	38.4250/38.4450
פרנקים צרפתיים	6.1845/6.1875
לירות איטלקיות	1318.50/1319.50
ינים יפאניים	153.50/153.55
ל־SDR: $ ארצות הברית	1.2409/1.2414

שער הזהב 408.00 $ ארה"ב אונקיה לונדון פיקסינג

מסירה עתידית (פורוארד)

	$/לי"ש	פר"ש/$	מרק/$
1 ח'	1.5852/1.5864	1.5549/1.5561	1.8590/1.8605
3 ח'	1.5769/1.5781	1.5486/1.5499	1.8513/1.8526
6 ח'	1.5654/1.5668	1.5387/1.5405	1.8399/1.8414

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

שערי מטבע חוץ 12.3.87

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.58	1.65	1.6119	1.6321	1.58	1.65	1.6119	1.6321	1.58	1.65	1.6124	1.6327	1.6221	0.0005
1 לירש"ט	2.51	2.62	2.5629	2.5950	2.52	2.64	2.5622	2.5942	2.52	2.64	2.5660	2.5983	2.5832	-0.0041
1 מארק גרמני	0.85	0.89	0.8675	0.8784	0.85	0.89	0.8655	0.8763	0.85	0.89	0.8649	0.8757	0.8716	-0.0014
1 פרנק צרפתי	0.25	0.27	0.2602	0.2635	0.25	0.27	0.2603	0.2635	0.25	0.27	0.2607	0.2640	0.2620	-0.0004
1 גולדן הולנדי	0.75	0.79	0.7672	0.7768	0.75	0.79	0.7681	0.7777	0.75	0.79	0.7667	0.7763	0.7717	-0.0014
1 פרנק שווייצרי	1.01	1.06	1.0333	1.0462	1.02	1.07	1.0356	1.0485	1.01	1.07	1.0352	1.0482	1.0398	0.0006
1 כתר שוודי	0.24	0.26	0.2492	0.2523	0.24	0.26	0.2491	0.2522	0.24	0.26	0.2496	0.2527	0.2507	-0.0001
1 כתר נורבגי	0.23	0.24	0.2308	0.2337	0.23	0.24	0.2308	0.2337	0.22	0.24	0.2311	0.2340	0.2323	-0.0001
1 כתר דני	0.23	0.24	0.2303	0.2332	0.23	0.24	0.2304	0.2333	0.22	0.24	0.2310	0.2339	0.2318	-0.0002
1 מרק פיני	0.35	0.36	0.3546	0.3590	0.34	0.36	0.3547	0.3591	0.34	0.37	0.3547	0.3592	0.3568	-0.0002
1 דולר קנדי	1.20	1.25	1.2235	1.2388	1.20	1.26	1.2237	1.2390	1.20	1.26	1.2228	1.2382	1.2314	-0.0156
1 דולר אוסטרלי	1.02	1.12	1.1106	1.1245	1.07	1.15	1.1106	1.1244	1.08	1.15	1.1101	1.1241	1.1175	-0.0074
1 ראנד דרא"פ	0.50	0.60	0.7681	0.7777	0.52	0.78	0.7687	0.7782	0.49	0.68	0.7697	0.7794	0.7732	-0.0014
10 פרנק בלגיים	—	—	0.4183	0.4236	—	—	0.4184	0.4236	—	—	0.4196	0.4249	0.4221	-0.0008
10 שילינג אוסטריים	1.21	1.26	1.2322	1.2476	1.21	1.27	1.2320	1.2474	1.21	1.27	1.2350	1.2505	1.2397	-0.0002
1000 לירות איטלקיות	1.19	1.25	1.2193	1.2346	1.19	1.27	1.2190	1.2342	1.19	1.27	1.2229	1.2385	1.2268	-0.0014
100 ינים יפאניים	1.03	1.07	1.0484	1.0615	1.03	1.08	1.0498	1.0629	1.03	1.08	1.0504	1.0636	1.0564	0.0000

"אמנסטי" לדמשק: לחקור טבח 200 אזרחים בטריפולי ובביירות

הארגון מדווח על חטיפות של מאות אנשים על ידי כוחות סוריים ● בטריפולי גררו אזרחים מחוץ לבתיהם והרגו אותם במקום ● יותר מ־40 גופות הוטמנו בקברי אחים והיתר נותרו בחדרי מתים של בתי־חולים ובמזבלות

הארגון מדווח על חטיפות של מאות אנשים על ידי כוחות סוריים ● בטריפולי גררו אזרחים מחוץ לבתיהם והרגו אותם במקום ● יותר מ־40 גופות הוטמנו בקברי אחים והיתר נותרו בחדרי מתים של בתי־חולים ובמזבלות

לונדון (ע"צ). ארגון "אמנסטי אינטרנשיונל" לזכויות האדם קרא אתמול לממשלת דמשק לפתוח בחקירה, בעקבות ידיעות על טבח שביצעו חיילים סוריים ואנשי מיליציה, שתחת פיקודם, ביותר מ־200 אזרחים חסרי נשק, בכללם נשים וילדים, בביירות ובטריפולי.

הארגון שמושבו בלונדון מסר, כי העדויות שבידיו "נראות מבוססות בחלקן הגדול". הוא הוסיף, כי נמסר לו על "היעלמותם" של מאות אנשים, שנחטפו במישרין על ידי הכוחות הסוריים או נמסרו על ידיהם למיליציות של התנועה השיעית אמל.

לפי "אמנסטי" הטבח הראשון אירע בדצמבר אשתקד בטריפולי, בעת פעולת תגמול על מותם של 15 חיילים סורים. "אמנסטי" טוען כי הכוחות הסוריים, בסיוע אנשי קומנדו ואנשי מיליציה של המפלגה הערבית הדמוקרטית, התנועה למרות סורית, ותנועת ההתנגדות של טריפולי (הפרו־סורית), כיתרו את השכונה הסונית באב טאבאנה במערב העיר, לפני שפרצו לתוכה בבוקרו של ה־20 בדצמבר.

"אמנסטי" מוסר, כי קיבל עדויות לפיהן השתמשו התוקפים בנשק אוטומאטי, ברימונים ובנשק נגד טנקים. הם התקדמו מדלת לדלת, גררו אזרחים אל מחוץ לבתיהם ולאחר מכן הרגו אותם במקום. מספר אנשים אחרים נהרגו כאשר פרצו שני בנייני מגורים.

אנשים אחרים שהובלו לשכונה העלאווית בעל מוחסין, בצפון מזרח טריפולי, הוצאו להורג בשרירותיות, הוסיף הארגון.

יותר מ־40 גופות הוטמנו בקברי אחים ואחרות הושארו בחדרי המתים של בתי חולים ובמזבלות. לפני אחד מבתי החולים הושארו כמאה גופות, עטופות בשקים פלאסטיים.

הטבח השני אירע ב־25 לפברואר במערב ביירות המוסלמית, זמן קצר לאחר כניסת הכוחות הסוריים, מוסר "אמנסטי". אותו יום הועמדו 23 אנשי חיזבאללה מול קיר והוצאו להורג.

אמנסטי ציין, כי בקשתו לפתוח בחקירה נכללה במכתב ששוגר אל נשיא סוריה, חאפז אל אסאד.

בריגאדיר־גנראל גאזי קנעאן, ראש המודיעין הסורי בלבנון, במדי אימון אתמול ריצת בוקר לאורך החוף בביירות המערבית אתמול בבוקר. מאחוריו הבית המפוצץ של שגרירות ארה"ב. קנעאן הוא גם מתאם הכוחות הסוריים בביירות. (תצלום איפי)

ועדת זכויות האדם גינתה את ישראל על "תוקפנותה בדרום לבנון"

ז'נווה, האומות המאוחדות (ע"צ). ועדת זכויות האדם של האו"ם גינתה בתוקף את ישראל על "פעולות התוקפנות שלה בדרום לבנון", בהחלטה שאושרה ביום רביעי בערב.

ההחלטה אושרה ב־26 קולות נגד קולה הבודד של ארה"ב, ואילו 15 מדינות, רובן מדינות מערביות נמנעו.

היריד הבין־לאומי ייפתח מחר בקהיר

ארגון "מהפיכה מצרית" מאיים: נהרוג ישראלים ביריד המסחרי

מוסר העיתון "אל־ואפט" ● סוכני המוסד הגיעו בשבוע שעבר לקהיר לתגבר ההגנה על הסגל הדיפלומטי הישראלי

קהיר (ע"צ וע"ד). ארגון המחתרת "מהפכה מצרית" איים להרוג את הישראלים העומדים להשתתף ביריד המסחרי הבין־לאומי בקהיר הזה מהשבת הקרובה — מסר אתמול עתון האופוזיציה הימנית הליברלית, "אל־ואפט", בעמודו הראשון.

שגריר ישראל בקהיר, משה ששון, הוסיף העתון, קיבל איומים ברוח זו ואמצעי הביטחון מסביב לשגרירות ולמקומות מגוריהם של אזרחים ישראליים תוגברו.

דובר שגרירות ישראל הכחיש ידיעה זו, בתשובה על שאלה של סוכנות הידיעות הצרפתית, ואמר כי 25 מפעלים ישראליים ישתתפו השנה ביריד קהיר ה־20. עוד טען העתון, כי משרד החוץ הישראלי הזהיר את אזרחי ישראל בקהיר מפני גל של פיגועים, אשר, לדבריו, מתכוונים לבצע במצרים ארגונים המתנגדים לחוזה השלום עם ישראל.

"אל־ואפט" טען גם, כי סוכנים של ה"מוסד" באו בשבוע שעבר לקהיר, כדי לתגבר את ההגנה על אנשי הסגל הדיפלומטי הישראלי.

איש סגל שגרירות ישראל, שסופח לביתן הישראלי ביריד קהיר, נהרג ב־19 במרס אשתקד ואיש סגל נוסף נפצע קשה. על פיגוע זה נטל אז את האחריות הארגון "מהפכה מצרית". לא היה זה הפיגוע האנטי־ישראלי הראשון של ארגון זה.

ארגון זה גם טען באוגוסט 1985 לאחריות להריגתו בירייה של דיפלומט ישראלי, אלברט אטראקצ'י, בצאתו מביתו בפרבר מעדי ברחוב קהיר.

פולקסוואגן נפלה קורבן לתרמית בחצי מיליארד מרק

וולפסבורג, (ע"צ) קבוצת פולקסוואגן נפלה קורבן לאחת התרמיות הגדולות בעולם בעניני מטבע חוץ, המתקרבת לסכום של חצי מיליארד מרקים מערב גרמניים.

בשביל הנהלת פולקסוואגן המטרה העיקרית עכשיו היא לתקן את הנזקים שהוסבו לתדמיתה בתור הנהלה יעילה. הממונים על קבוצת פולקסוואגן נמנעים מלמסור פרטים מדוייקים על הפרשה.

פולקסוואגן תצטרך עתה להמתין לתוצאות של חקירה ממושכת וקשה מטעם השלטונות.

המלצה לשנות החוק בקנדה כדי להעמיד לדין 30 פושעי מלחמה

מאת גלעד דותן
סופר "הארץ" בקנדה

אוטאווה (מיוחד ל"הארץ"). לשנות 30 פושעי מלחמה חיים בקנדה, ויש לשנות את החוק על מנת לאפשר את העמדתם לדין במדינה — קובע דו"ח הוועדה לחקר פשעי מלחמה, שפורסם היום באוטאווה.

לפני שנתיים הוקמה ועדת חקירה בת איש אחד, ג'יל דשן, שופט בבית המשפט העליון של קוויבק, במטרה לקבוע אם חיים בקנדה פושעי מלחמה נאציים ומשתפי־פעולה, איך נכנסו למדינה ומה ניתן לעשות כדי להעמידם לדין או להסגירם. הוועדה קיבלה פעמים הארכה לסיום עבודתה ועלותה היתה כ־4 מיליון דולר. דו"ח ועדת דשן הוגש לשר המשפטים בסוף דצמבר וחלק ממצאיו ומסקנותיו התפרסמו אתמול והיום בכלי־התקשורת.

הוועדה גבתה עדויות על 392 חשודים, מהם 68 כבר נפטרו. השופט דשן ממליץ להמשיך לחקור בעברם של 30 חשודים, שהעדויות נגדם רבות וקבילות. מומלץ להנהיג תיקונים בחקיקה הקיימת, כדי לאפשר העמדת פושעי מלחמה לדין בקנדה על פשעים שבוצעו מחוצה לה. כן ממליץ הדו"ח על תוספת תקציב למשטרה לחקירת הנושא ועל יצירת נוהל מזורז לביטול אזרחות והסגרה של פושעי מלחמה.

אירווין קוטלר, שהופיע לפני הוועדה כנציג הקונגרס הקנדי־יהודי, אמר כי לממשלה צפויה אי־נעימות, אם ינסה מישהו להפוך את העניין ל"בעיה יהודית" ולא בעיה משפטית הנוגעת לזכויות האדם. בין שאר ההמלצות מציע השופט דשן לנסח אמנת הסגרה חדשה עם ישראל, גרמניה המערבית והולנד ולכרות לראשונה אמנה כזו עם ברה"מ. כן מומלץ להקים במשטרה הפדראלית יחידה קבועה לטיפול בפשעי מלחמה. שר המשפטים יתייחס לדו"ח היום בדבריו בפרל־אמנט.

איש עסקים, עצמאי, בעל מקצוע חופשי-למה לך עו"ש רגיל כשנותנים לך ב"סופר עו"ש":

עד 150,000 ש"ח משיכת יתר בריבית של פריים + 1%

למפקידים. עכשיו בהפקדה חד פעמית באחת מתכניות החסכון של בנק הפועלים.

בוא עוד היום לפתוח חשבון סופר–עו"ש בבנק הפועלים וליהנות לא רק מתקרת משיכת יתר בלתי מוגבלת, אלא גם מריבית מועדפת במיוחד.
על כל סכום שתפקיד באחת מתכניות החסכון של בנק הפועלים, הצמודות למדד או לדולר, תיהנה מזכות למשיכת יתר בסכום מקביל, עד 150,000 ש"ח בריבית מועדפת של "פריים" + 1% לחודש.*
הזכות למשיכת יתר בריבית מועדפת זו תועמד לרשותך החל מחודשיים מיום ההפקדה **ולאורך כל תקופת החסכון.**

תוכל לנצל אותה כראות עיניך – בחשבונך הפרטי, בחשבון החח"ד של העסק שלך או להעבירה לחשבון אחר בהסכמת הבנק.
אם תנצל את הזכות למשיכת היתר בחשבון החח"ד שלך תיהנה גם מהנחה בעמלת הקצאת האשראי.
שים לב, התכנית מופעלת ע"י הבנק לתקופה מוגבלת בלבד. סכום המינימום להפקדה בתכנית – 4,000 ש"ח.
בוא ותראה איך פועלים טוב יותר.

בנק הפועלים

כ־3500 זונות בגיל 14—70 אותרו ברובע בלב מוסקווה

המשטרה ערכה רשימה שמית ראשונה מסוגה על פי סדר האלף בית ● רובן ללא מגורים קבועים, מכורות לטיפה המרה, נגועות בעגבת – "חולקן קטועות אברים, לאחר שקפאו בלילה ברחוב"

מוסקווה (ע"ד). יותר מ־3500 זונות מגיל 14 עד 70 נרשמו על ידי המשטרה ברובע בלב מוסקווה – גילה אתמול העתון "סובייטסקאיה רוסיה".

רשימת שמות זו, הראשונה מסוגה שהוזכרה בעתונות, ערוכה על פי סדר אלפביתי והיא תוצאה של חקירה ממושכת, שערך רס"ן ס' אג'יאבם בשכונה המוסקוואית המכונה "שלוש התחנות".

אחרות מהנשים הן חלק של "שושלות". כאשר הסבתא, האם והבת עובדות לעתים זו לצד זו, מסר העתון. המחירים אותם דורשות היצאניות משתנים מאוד, כאשר תעריף המינימום הוא "כוס של יין זול".

רובן הן "נשים ללא מגורים קבועים" ומכורות לטיפה המרה. אחדות מהן נגועות בעגבת ואחרות קטועות זרוע או רגל, לאחר שקפאו בלילה שבילו ברחוב.

העתון גם מאשר לראשונה, כי 70 זונות גורשו ממוסקווה ערב המשחקים האולימפיים 1981.

מבקשים לדווח על אורח החיים במערב

קוראים סובייטיים מבקשים מעתונים רשמיים להקדיש יותר מקום לאורח החיים ולהשקפות במערב ולא לכתוב רק על האבטלה, הפשיעה והאלימות במערב – כתב אתמול העתון "סובייטסקאיה רוסיה".

מאגומד שאגורדינוב, קורא בן 21, כתב בעתון, כי אין הוא מסכים לדיווח הפשטני בעתונות הסובייטית על החיים בעולם המערבי. העתון כתב, כי קורא זה "דוחה תמונה של העולם בה מחצית אחת שחורה כמו לילה והמחצית האחרת כולה טובה".

העתון ציין, כי הפתיחות אותה דורש המנהיג הסובייטי גורבאצ'וב בכל תחומי החיים מאפשרת יותר דמוקרטיה והוא הבטיח לפרסם את דעותיהם של מנהיגים מערביים.

ספרד עצרה ספינת משא דנית החשודה בהובלת נשק ממצרים

מאת אליהו זהבי
סופר "הארץ" בסקנדינוויה

קופנהגן (מיוחד ל"הארץ"). שלטונות נמל סיאוטה, מובלעת ספרדית בצפון אפריקה, סירבו להתיר לספינה הדנית "הורנה לאנר" לעזוב את הנמל בטרם יסכים רב החובל להתיר את בדיקת מטען הספינה. בהתאם למסמכי הספינה מצויים במטענה "חלקי חילוף" המיועדים לניגריה. הספינה נכנסה לנמל לטעינת מים ודלק.

רב החובל הודה, כי במטען מצויים מכולות עם 10 טונות "נשק ישן" שהוטען על הספינה בנמל מצרי. שגרירות דנמרק במדריד התבקשה להשפיע על רב החובל להתיר את בדיקת המטען.

ספינה אחות של החברה הדנית, "הורנה סטראנד", נגררה לפני שבוע לנמל בדרום אנגליה, לאחר שהתגלה חשד לאש במטען של 420 טונות דינמיט שהיה בספינה.

ה"ניו־יורק טיימס":

ספרים בעלי תוכן אנטישמי זוכים לתפוצה רחבה ביפאן

מאשימים את "ההון היהודי הבין־לאומי" ביצירת הבעיות הכלכליות של יפאן ומציגים את ארה"ב כ"אומה יהודית" ● שגרירות ישראל בטוקיו הגישה מחאה לממשלת יפאן

מאת שלמה שמיר
סופר "הארץ" בניו־יורק

ניו־יורק (מיוחד ל"הארץ"). ספרים ומאמרים בעלי תוכן אנטישמי מובהק פורסמו לאחרונה ביפאן וזו־כים לתפוצה רבה ולקהל קוראים רחב — זאת מוסר ה"ניו־יורק טיימס" בכתבה מטוקיו.

יפאני בשם מאסאמי יונו כתב שני ספרים בהם הוא מאשים את "ההון היהודי הבין־לאומי" ביצירת בעיות כלכליות ביפאן. הוא טוען, כי יהודים מנהלים מאחורי הקלעים חברות ענק באמריקה וכי "אמריקה היא אומה יהודית". העיתון אומר, כי ספריו של יונו זכו לתפוצה עצומה והוא הפך לדמות פופולארית ביפאן.

שגרירות ישראל בטוקיו הגישה מחאה לממשלת יפאן על פרסומים אלה. כתב עת לנושאים היסטוריים המופיע בטוקיו הקדיש החודש גליון מיוחד לנושא "יהודה המסתורי" ובמאמרים בגליון זה נטען, כי היהודים היו מאחורי פרשת ווטרגייט והיו אחראים לפרשת השוחד בה' היתה מעורבת חברה אמריקאית לייצור מטוסים "לוקהיד", שבעקבותיה התפטר בזמנו ראש הממשלה טאנאקה. פרסומים אחרים מאשימים את היהודים באחריות לבעיות הכלכליות ביפאן ותוכנם זהה לפרסומים נאציים בשנות ה־30. בחודש שעבר הופיע ביפאן ספר בשם "כיצד להרוויח כסף שבמניות שהיהודים רוכשים".

חשש ל־1000 הרוגים ברעש באקוואדור

קיטו (ע"ד). שלטונות אקוואדור מסרו אתמול, כי הם חוששים שעד 1000 אזרחים ניספו ברעידת האדמה שפקדה בשבוע שעבר את המדינה. אומדן זה גבוה פי שלושה מהסיכום שנמסר עד עכשיו.

דובר של ההגנה האזרחית מסר לכתב רויטר, כי צוותי הצלה תרים במסוקים ובריגל עדיין מחפשים אחר קורבנות באיזורים שנותקו מחמת כפולות קרקע בצפון מזרח אקוודור.

הצלב האדום מסר, כי הסיכום המאושר של מספר הניספים עומד על לפחות 300, ולפחות 4000 עדיין נעדרים אחרי הרעש שהיה ביום חמישי בשבוע שעבר.

חשש לקשר בין נגיף האיידס לנסיוב נגד אבעבועות

בוסטון (ע"ד). צוות של רופאים צבאיים אמריקאים דיווח אתמול על ראיות המצביעות על קשר אפשרי בין נגיף האיידס לנסיוב נגד אבעבועות.

הגילוי, שעליו דווח ב"ניו אינגלנד ג'ורנל אוף מדיסין", עלול לסבך את המחקר של מדענים העוסקים בהכנת נסיוב, שיפעל נגד איידס והמסתמך על הנסיוב נגד אבעבועות.

הרופאים במכון ע"ש וולטר ריד למחקר ציינו, כי טירון בן 19, שנחשף כפי הנראה לנגיף האיידס, פיתח מחלה הדומה לאבעבועות זמן לאחר שקיבל חיסון נגד אבעבועות.

ערכה את העמוד: עדה אושפיז

صكذا من الاحل

ספורט

בעריכת יוחאל ארזי

מצ'יר עייף ובלי זקן פותח נגד מנסדורף

היום ב־5 אחה"צ במיפגש ישראל – צ'כיה בבית העליון ● במשחק השני: גליקשטיין מול שרייבר

גביע דייויס

מאת פרג'ק ליברינסקי

הראדץ'קארלובה, צ'כיה (מיוחד ל"ספורט הארץ"). העימות המסקרן בין שני הטניסאים הבכירים של ישראל וצ'כיה, עמוס מנסדורף ומי־לוסלאב מצ'יר, יפתח כאן היום אחר־הצהרים (17.00 שעון ישראל) את ההתמודדות בין שתי הארצות, בסיבוב הראשון בבית העליון של גביע דייויס — אירוע יוקרתי שישראל לא נטלה בו מעולם חלק ברמה כה בכירה.

בטכס ההגרלה המסורתי, שהיה כאן אתמול, נקבע עוד כי שלמה גליקשטיין יתייצב הערב למשחק היחידים השני נגד המדורג מס' 2, מילאן שרייבר.

21 שנה לאחר שישראל הובסה 0–5 על־ידי צ'כיה בפראג, בשלב מוקדם יותר של גביע דייויס, חלוקות הדיעות לגבי השפעת ההגרלה על תוצאות המשחקים הנפתחים היום. קפטן הנבחרת הצ'כית יאן קודש, אלוף ווימבלדון לשעבר, הביע אתמול שביעות־רצון מהעובדה שהטניסאי הבכיר של ארצו, מצ'יר, יפתח פעמיים — היום נגד עמוס וביום א' נגד גליקשטיין (כאשר המיפגש האחרון ביום א', שאולי כבר לא יקבע דבר, יהיה בין מנסדורף לשרייבר).

הקפטן הישראלי, יוסף שטבהולץ, סבור לעומת זאת, כי ההגרלה כשל־עצמה אינה משנה דבר, כי ממילא ינצח מי שטוב יותר.

כשלעצמי, מנקודת מבט ישר־אלית, נראה לי, כי טוב שנפל בחלקו של עמוס לפתוח נגד מצ'יר, מפני שהטניסאי הצ'כי עדיין עייף מהטיסה הארוכה והקשה מפלורידה, ארה"ב, שם ניצח בראשית השבוע בגמר הטורניר המקומי את איוואן לנדל. אחרי הישג שיא זה — טבעי שתחול אצל מצ'יר נסיגה כלשהי, מה גם שאין לשכוח, כי עודנו מתקשה להסתגל למעבר הקיצוני מפלורידה. התמה לקור הצ'כי, וגם לשינוי במשטח עליו ישחקו.

מצ'יר, המדורג כיום 6 בעולם, גילח אתמול את זקנקנו הקצר — אבל לא זה מה שישפיע על מאבקו עם מנסדורף, 34 בדירוג העולמי, שיאלץ להפגין שוב את מיטב הב־טחון, את כושר לחימתו ואת "חוצפתו הישראלית", כדי לנצות

ישראל בגביע דייויס

המישחק נגד צ'כוסלובקיה הוא ה־50 של ישראל בגביע דייויס מאז הופעת הבכורה בשנת 1949.

ישראל זכתה עד היום ב־17 ניצחונות ונוצחה ב־32 מיש־חקים.

עם צ'כוסלובקיה נפגשנו פעם אחת ... בפראג. הצ'כים ניצחו אז 5–0.

להוליל עוד טנסניה עולמית. "צפוי לנו מאבק קשה מאוד. אני בכושר טוב ואשתדל להמשיך בהצלחות שלנו בגביע דייויס", אמר אתמול עמוס. ואילו שלמה בן ה־29, המדורג רק 294 בעולם, הוסיף: "ההגרלה העירה פניה לצ'כים. אבל בגביע דייויס הכל יכול לקרות". יריבו של גליקשטיין, שרייבר בן ה־25, מדורג 30 בעולם.

על פי התכנית המקורית אמורים גליקשטיין ושחר פרקיס לשתף פעולה בשבת (16.00) במשחק הזו־גות נגד מצ'יר ותומאס שמיד, אבל התקנון מאפשר להודיע על שינוי בהרכב שעה לפני תחילת המיפגש. לפיכך לא מן הנמנע, מטעמים שונים, שאת מקומו של שלמה ימלא גלעד בלום.

7000 צופים ימלאו את ההיכל המקומי בו יהיה המשחק שמהלכו ישודר בטלוויזיה הצ'כית לסירוגין, יחד עם משחק ליגה חשוב בהוקי קרח. כיון שמקורו משמש האולם להוקי קרח, נותרו כמה גושים קפואים מתחת למשטח ה"סופרים קורט" שעליו ישחקו הטניסאים שהתלוננו, כי מסיבה זו איבדו הכדורים מהקפיציות שלהם. אתמול עדיין עשו טכנאים צ'כים מאמץ להפשיר את שרידי הקרח, כדי שהמשטח יהיה ראוי היום לתפקידו.

עוד 7 מישחקים בבית העליון

מלבד מישחקה של ישראל ב־צ'כוסלובקיה, יהיו בסוף השבוע עוד שבעה מיפגשים בסיבוב הראשון של הבית העליון בגביע דייויס.

מנצחות אשתקד, אוסטרליה, תא־רח את יוגוסלאוויה. ★ יתר המישחקים: איטליה — שוודיה, צרפת — דרום קוריאה, פאראגוואי — ארה"ב, ספרד — מערב גרמניה, הודו — ארגנטינה, מכסיקו — בריטניה.

נא להכיר: אלה גיבורי המיפגש צ'כיה – ישראל

מצ'יר · גליקשטיין · מנסדורף

מי ומי

● מילוסלאב מצ'יר. בן 22 מפראג. גובה 1.91. מדורג 6 בעולם. זכה העונה בטורנירים באוקלנד, בנירילנד ובסידני, אוסטרליה, ובראשית השבוע בטורניר הענק בקי ביסקיין, פלורידה, ארה"ב, שם גבר במשחק הגמר על בן־ארצו איוואן לנדל. אשתקד הפסיד בגמר אליפות ארה"ב אחרי שהד־דיח את וילאנדר, ניסטרום ובקר. הגיע גם לרבע הגמר בווימבלדון ועם הנבחרת לחצי גמר גביע דייויס.

● מילאן שרייבר. בן 23 מפראג. גובה 2.03 מ'. מדורג 30 בעולם. עלה לכותרות אשתקד כאשר ניצח את בקר בטורניר קי ביסקיין בפלורידה. העפיל אש־תקד לגמר טורניר טורונטו (נוצח ע"י ניסטרום) ולרבע הגמר בפלשינג־מדו. בתוך שנה עלה מהמקום ה־121 בדירוג העולמי ל־27. שיחק גם בחצי־גמר גביע דייויס בו נוצחה נבחרתו ע"י שוודיה 1־4.

● תומאס שמיד. בן 31 מפילזן. גובה 1.91 מ'. מדורג 54 בעולם. ביולי 1984 הודרג במקום ה־11 בעולם. נחשב עד היום לשחקן זוגות ברמה עולמית. יחד עם האוסטרלי פיצג'ראלד זכה בתוארי הזוגות בפלשינג־מדו (1984) ורולאנדגארוס (1986). צבר למעלה מ־2 מיליון דולאר בפרסים כספיים בקריירה ושי־חק ביחידים ובזוגות בניצחון הצ'כי על איטליה 1־4 בגמר גביע דייויס 1980.

● קארל נובאצ'ק. בן 22 מפרוסטיוב. גובה 1.91 מ'. מדורג 35 בעולם. זכה אשתקד בטורניר וושינגטון ונוצח בגמר בוינה ע"י גילברט. עלה בתוך שנה מהמקום ה־159 למקום ה־33 בדירוג העולמי.

● יאן קודש. קפטן הנב־חרת. בן 41 מפראג. בעל תואר בכלכלה מאוניברסיטת פראג. אלוף ווימבלדון 1973. הפסיד באותה שנה בגמר אליפות ארה"ב לניוקומב. החל את הקריירה שלו בגביע דייויס ב־1966 במישחק נגד ישראל. ב־1975 שיחק בגמר גביע דייויס בהפסד 3־2 לשוודיה.

● עמוס מנסדורף. בן 22 מרמת השרון. גובה 1.73 מ'. מדורג 33 בעולם. בתוך שנתיים עלה מהמקום ה־268. הישגיו הגדולים עד היום: הזכיה באלי־פות הפתוחה של דרום־אפריקה בנובמבר אשתקד וההופעה בג־מר טורניר הפרס הגדול ברמת השרון ב־1985 (הפסיד לגילי־ברט).

משחק בנבחרת מזה שלוש שנים והיה שותף לניצחון על שוויץ בגמר האירופי באוקטובר האח־רון.

● שלמה גליקשטיין. בן 29 מרמת השרון. גובה 1.88 מ'. מדורג 294 בעולם. משחק בנבחרת מאז 1978 והופיע בשלושת מישחקי הגמר באיזור האירופי. הישגיו הגדולים: זכיה בתחרויות הפרס הגדול בתו־בארק, אוסטרליה ב־1980 ובאוקלנד, ניו־זילנד ב־1981. באותה שנה היה מדורג במקום ה־22 בעולם. הופיע בגמר הזוגות ברולאן גארוס עם השוודי סימונסון ב־1985.

● שחר פרקיס. בן 24 מחיפה. גובה 1.93 מ'. מדורג 172 בעולם. דירוגו הטוב ביותר עד היום היה 67 בשנת 1985. בגלל בעיות בריאות משתתף בשתי העונות האחרונות במיס־פר מוגבל של תחרויות. יש לו מאזן מצוין במישחקי זוגות בגביע דייויס עם גליקשטיין. שיחק בגמר טורניר הפרס הגדול ברמת השרון ב־1984.

● גלעד בלום. בן 20 מרמת השרון. גובה 1.71 מ'. מדורג 152 בעולם. בתוך שנה אחת עלה מהמקום ה־452. ניצח לפני שלושה שבועות את נובאצ'ק בטורניר בארה"ב.

● יוסי שטבהולץ. קפטן הנבחרת מזה שמונה שנים. היה שחקן גביע דייויס של ישראל בשנות ה־60 ונטל חלק בהפסד 5־0 נגד צ'כיה ב־1966 בפראג.

מיכאל קרנין

בדרך לגמר בלוזאן: ניצחון היסטורי 89–82 אמש במאדריד

הכל נגמר עוד לפני שהתחיל

גביע האלופות

מאת מיכאל קרנין שליח "הארץ" בספרד

מאדריד (מיוחד ל"ספורט הארץ"). מאז 1968 חיכו במכבי תל־אביב לרגע הזה — לנצח את ריאל במאדריד. וזה קרה באחד הערבים הגדולים המרגשים שידע המועדון עתיר־ההישגים הזה. שעות מעטות אחרי שהתבשרו על עלייתם לגמר גביע אירופה, ב־2 באפריל בלוזאן נגד מילאנו, הוכיחו מיקי ברקוביץ וחבריו גם לאוהדי הכדורסל הספרדים כי מקומם בגמר מוצדק. כמו אלופים אמיתיים באו לכאן המכבים, שיחקו בהתלהבות וניצחו את ריאל 89–82 (36–49).

המאמן צבי שרף, הישראלי הראשון שהוביל את מכבי לניצ־חונות בצרפת ובאיטליה, נכנס עכשיו להיסטוריה גם כישראלי הראשון שניצח את ריאל במאדריד. אמנם לא בפאביון, אבל בבירת ספרד, וזה הישג שייזקף לזכותו עוד שנים רבות. הוא היה אחד המאושרים ביותר בסיום — אולי המאושר מכולם. אחרי כמה עונות קשות, והרבה מאד אכזבות, קצר סוף־סוף את הפירות: "רצינו מאד לנצח כאן את ריאל. אחרי כל מה שעברנו במישחקים קודמים", אמר שרף. "בעיקר רצו בזה הכדורסלנים הוותיקים, שעברו כאן שבעה מדורי גיהנום בעבר. כולם ראו כיצד ובאיזו מוטיבאציה שיחקו הבחורים. למרות שבדקות הראשונות היה חשש כי העובדה שאנו בגמר תגרום מישחק פזיז. אני מצדיע לשחקנים ונאה להיות המאמן של קבוצה כזו".

פער 20 נקודות

ואכן, כל הכבוד לשחקני מכבי תל־אביב. לי ג'ונסון וקווין מגי, שריבנו בדרך למגרש על כך שחייבים לנצח את ריאל, יישמו זאת גם במהלך המישחק. הפתיחה שלהם הדאיגה מאחר והרשו לעצמם לזרוק בחוסר אחריות ולנסות ול־השיג יתרון מוקדם. אבל ברגע שהחל מכבי לשחק כדורסל מאורגן, נתן את הטון במגרש, שלט בנעשה גם בדקות הקשות ביותר, כאשר ריאל צימצמה פיגור גדול עד ל־2 נקודות, היתה הרגשה שמכבי לא ישמטו את ההזדמנות הזאת.

האדיר לאסוף פתח שוב בחמישיה והסך הכל עשה כרגיל עבודה אפורה אבל יעילה. אבל היתה לו בעיה — לארי ספריגס. מקצוען אמיתי, מהיר וחזק, שלאסוף התקשה לבלום אותו. ספריגס היה האיש שהחזיק את ריאל בתמונה לאחר השלשה המדהימה של יותר שחקני ריאל בדקות הראשונות. עד למחצית קלע 20 נקודות מתוך ה־36 של קבוצתו. ברג קורנליוס, שהחליף את לאסוף בדקה ה־8, כאשר מכבי היה בפיגור, עצר את התנופה שלו וגם כניסתו של דורון ג'מצ'י במקום ברקוביץ הביאה למיפנה. מכבי פתח פער של 8 נקו־דות והגדיל אותו בהדרגה עד להפסקה כאשר ג'מצ'י, בכושר אישי נפלא, ניצל 6 מתוך 8 ניסיונות וסיים את המחצית עם 12 נקודות.

גם ג'ונסון ומגי שיפרו מישחקם לבלי הכר ומאחור ניהלו ליפין, ולאחר מכן אראאסטי, את המישחק בצורה טובה מאד. אראאסטי היה גם זה שפתח את המחצית השניה ומכבי הגיע בתוך 3 דקות ליתרון של 20 נקודות — 60–40. ריאל נראתה אומללה מאד. אבל כאן התברר שוב, שזו קבוצה גאה שאינה מוכנה לנ־חול תבוסה בביתה. בתוך ארבע וחצי דקות חל כמעט מהפך. מכבי, אולי בגלל הפער הגדול, איבד קצת את הריכוז. כמה איבודי כדור, וזריקות לא אחראיות ולפתע 59–64 בלבד. אראאסטי התעייף קצת והוחלף על־ידי ליפין. גם מיקי חזר במקום ג'מצ'י, שלא המשיך בתנופה. שוב יתרון למכבי, 59–70, בעיקר בזכות מגי וג'ונסון שעשו שמות בדקות אלה. ג'ונסון לא רק היה הקלע המצטיין שלנו, אלא גם הריבאונדר מס' 1 במגרש עם 12 כדורים חוזרים.

הסיום של מיקי

10 דקות לסיום איבדה ריאל את השחקן הגבוה ביותר שלה, פרננדו רומאי. זה צריך היה להיות האות למיתקפה האחרונה של מכבי. אבל דווקא במצב זה שב והיתה זו ריאל שכתבה את הטון והגיעה את הפיגור ל־72–74, חמש וחצי דקות לסיום. אחת מנקודות התורפה של מכבי בדקות אלה היו קליעות העונשין, בעיקר של ג'ונסון, שהחטיא שוב ושוב. לריאל כבר לא היה מה להפסיד. היא שיחקה במהירות בניצוחו של קורבאלאן, שגם קלע שני סלים של 3 נקודות.

ואז, כמו במישחקים רבים בעבר, היה זה ברקוביץ שהחזיר את מכבי לדרך הניצחון. שני סלים שלו של 3 נקודות איפשרו למכבי לפתוח שוב יתרון, שלא נשמט עד לסיום למרות שבדקה ה־38 היה לריאל פיגור של 3 נקודות בלבד, 82–85.

ערב גדול של מכבי תל־אביב. מי היה מאמין, עד לפני שבועות אחדים, שדבר כזה אפשרי — לנצח בזאדאר, במילאנו ובמאדריד, הכל בעונה אחת. כולנו מצדיעים למכבי תל־אביב ומקווים, שהתנופה הזאת לא תיעצר גם ב־2 באפריל בלוזאן, מול טרייסר מילאנו.

מכבי תל־אביב – ריאל מאדריד 82–89 (36–49)

★ המצטיין: לי ג'ונסון

● למכבי קלעו: ג'ונסון 27, מגי 23, ג'מצ'י 17, ברקוביץ 13, ליפין 5, לאסוף 4.

● לריאל קלעו: ספריגס 31, קורבאלאן 18, דליקוראל 15, ברנסון 12, רומאי 6.

★ כדורים חוזרים: מכבי 28 (20 בהגנה), ריאל 27 (20 בהגנה).

שופטים: ריגאס (יוון), קוסלבה (צ'כוסלובקיה). 7000 צופים, היכל הספורט במאדריד.

השופט הרמן: לא הרחקתי את ג'ונסון

"ג'ים ג'ונסון, כדורסלן אליצור נתניה, כלל לא הוצא על ידי השו־פטים במישחק נגד מכבי ת"א, אלא הושב על הספסל על ידי מאמן קבוצתו וחברי ההנהלה, ולא היתה שום מניעה שישתתף בכל המישחק" — אמר אתמול שופט המישחק, מנשה הרמן.

בית הגמר — טבלה סופית

1.	מילאנו	10	870–814	17
2.	מכבי	10	861–820	17
3.	אורתז	10	868–822	16
4.	זאדאר	10	819–831	14
5.	זלגיריס	10	821–862	13
6.	ריאל	10	862–893	13

ההפסד שחיסל סיכויי אורתז

קובנה (שרות "ספורט הארץ"). אלופת ברה"מ, זלגיריס קובנה, חיסלה כאן סופית את סיכויי אורתז להעפיל לגמר, כאשר הביסה אותה 84–94 וקטעה בזה סידרה של הפסדי בית.

5,000 צופים ראו את הרוסים — שוב בלי כוכבם ארווידאס סאבוניס — מפגרים 40–43 בהפסקה, אך מתאוששים בניצוחם של חומיצ'וס (23 נק'), קורטינאיטיס (19) ובראזיס (12).

לצרפתים המאוכזבים הירבו לקלוע שפלר 23, קארטר 22, קאבה 20 נקודות.

במילאנו ניצחה טרייסר בקלות את האלופה היוגוסלבית זאדאר 85–106. האיטלקים שיחקו בצורה משוחררת, אחרי שהבטיחו עלייתם לגמר עוד לפני שהחל מישחק זה.

השמחה הגדולה החלה במלון שעה ארוכה לפני הניצחון

מאת מיכאל קרנין שליח "הארץ" לספרד

מאדריד (מיוחד ל"ספורט הארץ"). הבשורה הגיעה למלון "מאגור" במאדריד בשעה 6, שעון מקומי. שחקני מכבי תל־אביב היו שקועים בתרדמה עמוקה. רק חברי ההנהלה היו דרוכים לשמוע על ההתרחשויות בקובנה.

אבל ברגע שהגיעה הידיעה על ניצחונה של זלגיריס על אורתז 84–94, פשטה השמועה במסדרונות. הצהלות וקריאות השמחה העירו את השחקנים. הלקס סירבו להאמין. אחרים לא ידעו איך לעכל זאת. אבל בתוך כמה דקות הבינו כולם, שישחקו ב־2 באפריל בגמר האירופי בלוזאן.

דמעות בעיניים

דמעות עמדו בעיניהם של היו"ר שמעון מזרחי; מנהל הקבוצה, שמואל מחרובסקי; יו"ר הוועדה המקצועית, אמנון אביזידע; איש הכספים אריה ברנוביץ, וכל השאר. אנשים מסורים המשקיעים עבודת אלים במשך שנים, שהגיעה למישחק הגמר האירופי הוא השכר הראוי להם.

השחקנים החלו להתקבץ באולם הכניסה של המלון, לחצו ידיים, התחבקו עם כל מי שהגיעו בדרכם. המאמן צבי שרף, לבוש באפודה צהובה, שהפכה לסימן ההיכר שלו במישחקי גביע אירופה, [illegible]. קשה היה לו להרגע. ארבע עונות הוא מוכה להגיע לרגע הזה ועכשיו התקשה למצוא את המלים המתאימות. יש לו הרבה על הלב, אבל ברגעים כאלה הוא נשאר מאופק. "כל הכבוד לזלגירים. לא האמנתי שהם ינצחו. חשבתי שהם כבר ויתרו. על גביע אירופה עבדנו קשה מאד, ומגיע לנו להיות בגמר".

לקפטן מיקי ברקוביץ ולחברו מוטי ארואסטי יהיה זה הגמר החמישי. "זה עושה משהו בלב, למרות שכבר הייתי שם", אמר מיקי. "בשביל זה עבדנו כל העונה. זאת הבשורה הטובה ביותר שהיתה לי בתקופה האחרונה. כקפטן רציתי להגיע לגמר. עכשיו אני רוצה להניף את הגביע".

ארואסטי מודה שחשש בסתר ליבו, שכבר לא ישחק בגמר. "איני יודע אם יש הרבה שחקנים, כמוני וכמו מיקי, שזכו להופיע בחמישה מישחקי גמר בגביע האלופות". רק עוד שחקן אחד כבר הופיע בגמר האירופי — האוזי לאמון, ששיחק ב־1982 בקלן, בגמר בו נוצח מכבי על־ידי קאנטו. "יש לי זכרונות מרגשים מאד מתקופה שקדמה לגמר. אני מקווה שהפעם גם נחזור עם הגביע".

כמו אן.בי.איי.

המבוגר מכולם היה קווין מגי, שהסביר את חשיבות ההופעה בגמר. הוא לגם קפה שלו ודיבר קודם כל על ניצחון על ריאל, כדי "שיהיו לנו שלושה ניצחונות ברציפות. אחרי הניצחון במילאנו ידעתי שנעשה זאת. גמר גביע אירופה זה כמו אן.בי.איי. שום דבר אחר בכדורסל האירופי לא יכול להתחרות בזה. היינו צריכים לשחק בגמר לפני שנ־תיים, אבל החמצנו אז את ההזדמנות בבולוניה. כשבאנו לכאן ידעתי שיש למכבי הכלים להיות קבוצה גדולה. נדרשו לנו שלוש עונות כדי להתגבש. העליה לגמר היא פרס לקבוצה כולה, שעברה השנה קשה מאד".

לי ג'ונסון התגאה, שיש לו כבר גביע אירופי אחד — גביע קוראץ', בו זכה עם הקבוצה האיטלקית רייטי. "אבל גמר האלופות זה משהו מיוחד. לפני זה אנו חייבים לנצח את ריאל".

נרגשים מאד היו השחקנים הצעירים של מכבי, שתהיה זו להם הופעת בכורה במעמד חשוב כזה — חן ליפין, ליאור ארדיטי, אבי שילר ועידו שטיינברגר. הם עקבו מסביב אחר הנעשה, עיניהם בוהות כשהם מתקשים לעכל את העובדה שיהיו בעוד שלושה שבועות בגמר האיר־ופי בלוזאן.

לרוסים יש אופי

באוטובוס שהוביל את השחקנים להיכל הספורט של מאדריד ביקש לי ג'ונסון להפסיק את החגיגות. "יש לנו מישחק הערב", הוא צעק. "אנחנו הולכים לנצח את ריאל ול־עשות היסטוריה במאדריד".

10 שנים אחרי שצסק"א העלתה את מכבי תל־אביב למישחק הגמר הראשון שלה במחזור האחרון של בית הגמר, בניצחון על הארזה, עשתה זאת אמש זלגיריס בפעם השנייה. הוכח שבסופו של דבר, ספורטאים נשארים ספורטאים, ולמרות כל החששות שהרוסים לא יעזרו למכבי, הם הוכיחו שיש להם אופי. במכבי תל־אביב יודעים להוקיר את זה.

משחקי חוץ למובילים: חולון ביהוד, ירושלים בעמידר

טבלת הליגה הארצית

1.	הפ. חולון	19	9–22	33
2.	הפועל ים	19	20–26	33
3.	הפועל יהוד	19	17–23	32
4.	הפ. חיפה	19	14–23	31
5.	הפ. חדרה	19	19–26	31
6.	ר. עמידר	19	18–17	28
7.	שעריים	19	11–17	27
8.	הפועל עכו	19	18–21	26
9.	הפ. טבריה	19	25–27	25
10.	הפועל ר"ג	19	11–16	24
11.	בית־שאן	19	21–18	23
12.	הכח ר"ג	19	19–12	21
13.	הפ. מרמו'	19	28–22	20
14.	ב. רמלה	19	24–15	20
15.	ב. נהריה	19	21–18	16
16.	הפ. דימונה	19	28–12	12

תחזית ארצית

מאת מנור "ספורט הארץ"

משחקי חוץ מצפים למוליך החדש הפועל "צפרירים" חולון ולה־פועל ירושלים שטיפס למקום השני. החולונים יתמודדו ביהוד עם הפועל המקומי, במישחק המוקד של המחזור ה־20. יהוד המדורגת במקום השלישי מסוגלת להשיג לפחות נקודה. הפועל ירושלים יתמודד היום ברמת־עמידר עם מכבי המקומי. הפער בטבלה אינו מבטיח מאומה לאורחים.

הפועל חיפה שנשאל מהפיסגה ינסה להתאושש במישחק החוץ עם הכח רמת־גן המדורג בתחתית. גם הפועל חדרה המדורג חמישי ישחק בחוץ עם קבוצת תחתית, הפועל בית־שאן.

הפועל דימונה סוגר הטבלה יתק־שה להתמודד במגרשו עם היתרון האיכותי של מכבי שעריים (היום). הפועל מרמורק עשוי לנצח במגרשו את הפועל טבריה. גם בית"ר רמלה ינסה להפיק תועלת מירבית במישחק הבית עם הפועל עכו. הפועל רמת־גן מסוגל לחזור עם משהו ממישחק החוץ עם בית"ר נהריה. השעה הראשית למישחקים 15.00.

ליגה אנגלית

ליוורפול אינה חוששת מאבדן הבכורה באוקספורד

לונדון (שרות "ספורט הארץ"). הפער בן 6 הנקודות, שפתחה ליוור־פול באמצע השבוע אחרי ניצחון החוץ שלה 1–0 על ארסנל בלונדון, יותיר אותה בכל מקרה בראש הדירוג — גם בתום מחזור סוף השבוע בו ישולבו גם כמה מישחקי גביע.

ליוורפול (61 נק') תתארח בליגה אצל אוקספורד, בלא חשש מיריבתה אברטון (שניה עם 55 נק'), שתארח את סאותהמפטון. יתר מישחקי הליגה: לסטר — צ'ארלטון, לוטון — מנצ'סטר יונייטד, מנצ'סטר סיטי — צ'לסי, קווינס פארק ריינג'רס — נו־טינגהאם, ווסטהאם — נוריץ'.

גרמניה: המבורג מצפה למעידת באיירן

מינכן (שרות "ספורט הארץ"). המובילה באיירן מינכן, המתארחת מחר אצל קלן, עלולה לאבד את הב־כורה אם לא תנצח — ואם תשיג באותה שעה השניה בדירוג, האמ־בורג, ניצחון ביתי על בוכום. למינכן 27 נקודות ולהאמבורג 26.

הערב ישחקו: דיסלדורף — לוור־קוזן, קייזרסלאוטרן — ורדר ברמן. בשבת: שאלקה — הומבורג, דורט־מונד — האלדהוף, נירנברג — פראנקפורט, שטוטגארט — אורד־יגן, מנשנגלאדבך — בלאו־וייס ברלין.

אתלטיקה

גמליאל ניצח במירוץ אוניברסיטת תל־אביב

מאת מנור "ספורט הארץ"

האתלט אריה גמליאל ממכבי תל־אביב ניצח אתמול במירוץ האוניבר־סיטה, שהיה בפעם ה־22 באוניבר־סיטת תל־אביב. הוא סיים 5 ק"מ בזמן 16:3.43 ד'. הפרס שהוענק לו כרטיס טיסה לאירופה מתנת איסת"א. שני הגיע עמית באמן ממועדון איילות בזמן 16:43.09 ד'.

במירוץ לנשים למרחק 2.5 ק"מ ניצחה ערנה לנקרי מהפועל גליל־עליון, בזמן 10:21.54 ד'. היא זכתה ביומיים נופש זוגי במלון כפר־המכביה. במירוץ לוותיקים מעל גיל 30 ניצח יאיר קרני שעבר 5 ק"מ ב־17:31.24 ד'. במירוץ השתתפו כ־3,000 רצים, כולל קבוצת נכים ממועדון "אילן" רמת־גן.

מחר בגמר השליש השני של הליגה הלאומית: מכבי והפועל ת"א יתחלקו בנקודות

טבלת הליגה הלאומית

1.	בית"ר י-ם	19	29–41	42
2.	בני־יהודה	19	15–26	33
3.	הפ' כפר־סבא	19	18–26	31
4.	מכבי ת"א	19	16–29	28
5.	הפועל לוד	19	10–18	28
6.	הפועל פ"ת	19	17–23	27
7.	שמשון	19	11–17	27
8.	מכ. נתניה	19	22–20	27
9.	הפועל ת"א	19	14–17	26
10.	מכבי חיפה	18	13–15	26
11.	מכבי פ"ת	19	15–19	25
12.	באר־שבע	19	13–10	21
13.	בית"ר ת"א	19	27–18	18
14.	מכבי יבנה	19	22–14	17
15.	מכבי יפו	19	30–13	13
16.	ב. נתניה	19	52–9	7

התחזית שלי

מאת משה הר־געש

לאחר פגרה בת מחזור אחד חוזרת הליגה הלאומית לפעילות רגילה וגם במחזור ה־20 יראה אצטדיון בלומפילד את שני המישחקים המעניינים ביותר: במישחק המרכזי יהיה הדרבי הגדול של תל־אביב בין הפועל למכבי, במישחק המוקדם (13.00) יתמודד המוליך בית"ר ירושלים ובית"ר תל־אביב. מישחק אחר יהיה היום בפתח־תקוה. השעה הראשית למישחקים, 15.00.

מכבי תל־אביב — הפועל תל־אביב
(בסיבוב הראשון: 0–0)

כל אחת מהקבוצות תהיה מוכנה להמיר את כל תלאות העונה הנוכ־חית בניצחון דווקא במישחק זה, אך נראה שייאלצו להסתפק בהצלחה חלקית.

● התחזית שלי: תיקו.

בית"ר ירושלים — בית"ר תל־אביב
(בסיבוב הראשון: 5–3)

הפער בטבלה אינו מותיר ספק ביחס להבדלי היכולת של שתי הקבוצות. מיפגש מעניין בין דני נוימן, מאמן התל־אביבים לקבוצת נעוריו.

● התחזית: ניצחון לירושלים.

מכבי יבנה — שמשון תל־אביב
(בסיבוב הראשון: 2–0)

שחקני יבנה יבקשו להתאושש מההפסד המפתיע בגביע המדינה להפועל חולון מהליגה הארצית. הם עשויים להצליח, כנראה בזכות יתרון הביתיות.

● התחזית שלי: ניצחון ליבנה.

מכבי חיפה — בית"ר נתניה
(בסיבוב הראשון: 0–0)

למרבה הצער בית"ר נתניה עדיין משמש בשר תותחים ליריביה. נראה שהפעם ייהנו מעובדה זו גם שחקני מכבי חיפה.

● התחזית שלי: ניצחון לחיפה.

מכבי נתניה — הפועל כפר־סבא
(בסיבוב הראשון: 0–2)

הנתנייתים הפגינו בתקופה האחרונה התאוששות עיקבית. מה תהיה להם הרעננות להוכיח זאת גם לשכניהם מהשרון.

● התחזית שלי: ניצחון לנתניה.

הפועל פתח־תקוה — הפועל באר־שבע
(בסיבוב הראשון: 0–1)

למרות מיקומו בתחתית משיג הפועל באר־שבע תוצאות בלתי צפויות. נראה שגם המארחים מפתח־תקוה יהיו מופתעים במידה כל שהיא. המישחק יהיה היום.

● התחזית שלי: תיקו.

מכבי פתח־תקוה — מכבי יפו
(בסיבוב הראשון: 1–1)

היפואים מקווים להתחיל את שר־שרת ההצלחות עם המאמן החדש אהרון קפילוטניק, אך ספק אם שח־קני מכבי פתח־תקוה יאותו ל־התחשב בכך.

● התחזית שלי: ניצחון לפתח־תקוה.

בני־יהודה — הפועל לוד
(בסיבוב הראשון: 0–0)

הניצחון של יצחק שניאור מבקשים להיפטר מהתדמית של אלופי התיקו. נראה שמחר יעשו צעד נוסף בכיוון זה.

● התחזית: ניצחון לבני־יהודה.

חלפה שנה לפטירתו של
יקירנו
גדי פינשטיין ז"ל
נעלה לקברו ונכבד את זכרו ביום שלישי ט"ז באדר תשמ"ז 17.3.87 בשעה 4 אחה"צ בבית העלמין ברחובות
המשפחה

במלאת 5 שנים לפטירת יקירנו
נחום הלר ז"ל
נעלה לקברו להתייחד עם זכרו ביום שלישי ט"ז באדר תשמ"ז 17.3.87 בשעה 16.00
בבית העלמין בקרית־שאול
נפגש ליד השער
המשפחה

חלפו ט"ו שנים של כאב ללא מרפא
מאז נפל בננו האהוב
אליהו (אלי) אביבי ז"ל
נתייחד עם זכרו בבית הקברות הצבאי בקריית־שאול ביום שלישי ט"ז באדר תשמ"ז (17.3.87) בשעה 3.30 אחה"צ
האזכרה והלימוד לעילוי נשמתו ייתקיימו באותו יום בשעה 5.00 אחה"צ בביתנו ברח' הרצל 75 פתח־תקוה
ההורים יוסף ושולמית אביבי
ובני המשפחה

למשפחות קופלר
אנו איתכם באבלכם הכבד על מות
אברהם קופלר ז"ל
עובד חבר וידיד כולנו
בית יכין חקי"ל

לרפי נאי ומשפחתו
השתתפותנו הכנה באבלכם
על מות האם
ארנה נאי ז"ל
עובדי חב' א. נאי ושות'

קרן קימת לישראל
משתתפת באבלם של
יוסף ויונה גולדשטיין
במות עליהם אותם
שרה פוקס (בת משה גולדשטיין) ז"ל
ובצער בני המשפחה דני שטרן ואודה שלום
הידידים

נפלה עטרת ראשינו
אהרון (ארוסיה) כהן־מינץ
הלך לעולמו בגיל 87
ההלויה תצא היום, יום שישי 13.3.87 בשעה 11.00
מבית ההלוויות העירוני, רח' רשבה 5, ת"א לבית העלמין בקרית שאול
אוטובוס יעמוד לרשות המלווים
השבעה בליסין 19

אבלים: אשתו: אורית
בניו וכלותיו: תנחום ודפנה כהן־מינץ
שאול ומרים כהן־מינץ
בתו וחתנה: מרא ודוד קינסטון
נכדיו: קרן, חיים, מיכל, דוד,
אורי, שירלי, רועי ודניאל

אנו מודיעים בצער רב על פטירתה
של אמנו וסבתנו
סימה ביתן
ההלויה תתקיים ביום ראשון י"ד באדר תשמ"ז
15.3.87 בשעה 11.00 לפנה"צ בבית העלמין בנחלת־יצחק

עוזי ביתן וב"ב
רינה מיכאלי וב"ב
ארנה לביב וב"ב
המשפחה בארץ ובחו"ל

נתייחד עם זכר יקירינו
לאה מרדור
עם שלושים למותה
מוניה מרדור
עם שנתיים למותו
גילוי המצבה ביום שלישי, ט"ז באדר תשמ"ז, 17.3.87,
בשעה 4.00 אחה"צ, בבית העלמין בכפר־שמריהו

המשפחה

האוצר שוקל: מניות של חברות ממשלתיות תמורת מניות ההסדר

הממונה על התקציבים, אהרן פוגל: הרפורמה במס הכנסה לא תעלה השנה לאוצר אפילו שקל אחד ● האינפלציה עד מאי: 2% — 3 בחודש; לאחר מכן: 1% בחודש

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

הערה פנימית באוצר בודקת בי־מים אלה אפשרות להציע לציבור מניות בחברות ממשלתיות במקום המניות הבנקאיות שבהסדר, כך מסר אתמול אהרן פוגל, הממונה על התקציבים באוצר, בפגישה עם הכתבים לענייני כלכלה בת"א.

סל מניות

לדברי פוגל, תאפשר הצעה זו להקטין את היקף החוב הפנימי של הממשלה, והבנע הורמה למשק.

הממונה על התקציבים הסביר כי תחילה יש לרשום את מניות החברות הממשלתיות למסחר בבורסה, ולאחר מכן יוצעו מניות אלה בנפרד או בסל המורכב משי־לוב מסויים של חברות, כגון: כי־מיקלים לישראל, חברת החשמל, בזק, צים, אל על.

אהרן פוגל

הרפורמה חיובית

על הרפורמה במס הכנסה, אמר הממונה על התקציבים כי, להערכתו, תצא אל הפועל באפריל. לדבריו, לא תעלה השנה הרפורמה לאוצר אפילו שקל אחד. הוא הסביר כי לא תהיה הקטנה במקדמות, והר־פורמה עשויה גם להיות תמריץ להקטנת העלמות המס, ותעודד את הפעילות הכלכלית, ולכן לא תקטין ב־1987 את הכנסות האוצר ממסים.

האינפלציה תרד ממאי

פוגל סבור כי האינפלציה תרד ממאי, לאחוז אחד לחודש, אך עד אז יהיו המדדים 2 — 3 אחוזים.

על התקציב 1987, אמר פוגל כי מדובר בתקציב מתוח מאוד, המבוסס על גרעון השווה ל־3 אחו־זים מהתל"ג. לדבריו, כל חריגה בת־קציב, תפגע במצב הכלכלי.

שתי סכנות

לדבריו, יש שתי בעיות מרכזיות העלולות לסכן את מסגרת התקציב: המשבר בהתיישבות העובדת, שבמרכזו 4.5 מיליארד שקל חובות למערכת הבנקאות, ופרויקט הלביא, שלדבריו ישראל מממנת אותו ולא ארה"ב. שכן ניתן להשתמש ב־300 מיליון הדולרים המומרים לשקלים למשימות אחרות.

עלית: מחירי הקפה לצרכן בישראל נמוכים מבאירופה

החברה אוספת נתונים כדי להוכיח שגם בבריטניה וצרפת לא הוזל הקפה לצרכן ● גורמים כלכליים בירושלים: אין די ביסוס לחשד שעלית התחמקה מלשלם היטל על יבוא אבקת חלב

מאת יונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

"עלית" אוספת נתונים בדבר תנודות שיווק בעולם על מחירי הקפה לצרכן, כדי להוכיח כי מחירי הקפה לצרכן בישראל זו־לים מאשר באירופה.

ההחלטה לאסוף נתונים אלה נבעה מלחצים להוזיל את מחירי הקפה מתוצרתה בשל התמוטטות מחיר הקפה בעולם. המחיר העתידי המשיך לרדת בחודש האחרון לשפל של 1,200 לי"ש שאליו הגיע משיא של 3,000 לי"ש בקיץ.

"עלית" מקווה להוכיח שגם במדינות כמו בריטניה וצרפת, מחיר הקפה לצרכן לא הוזל עקב ירידת המחירים בעולם. למשל, מחיר הקפה המטבי ברשת הנהגית "נסטלה" באנגליה גבוה ב־30 אחו־זים מהמחיר בארץ.

אין ביסוס להשדות נגד עלית

צבי זהרה, סופר "הארץ", מוסר: חשדות שהתעוררו בשבועות האחרונים, כי חברת "עלית" התחמקה מתשלום היטל על יבוא אבקת חלב, אינם מבוס־סים מספיק, ועדיין לא ברור אם החברה עברה עבירה כלשהי ביבוא אבקת החלב. כך אמרו אמש גורמים כלכליים בכירים, בעקבות בדיקות שנערכו לאחרונה בהנהלת המכס ובמשרד התעשיה והמסחר. הבדיקות בעניין יבוא אבקת החלב על ידי "עלית" נמשכות.

הגורמים הכלכליים הסבירו כי מהמיסמכים ומהנתונים שהציגה חברת "עלית", עולה כי החברה קיבלה ממשרד התעשיה והמסחר את כל ההיתרים הדרושים ליבוא האבקה, ובהתחשב בהר־כבה, ספק אם היא חייבת בהיטל.

הושלם ניסוח חוק הבנקאות לפי המלצות ועדת בייסקי

— בוועדת הכנסת לביקורת המדינה ● החוק יאסור על חבר דירקטוריון לתת לבנק שירותי ייעוץ משפטי וכלכלי בשכר

מאת ערנה אירידור

ועדת הכנסת לביקורת המדינה סיימה להכין את הצעת חוק הבנקאות, שבאה ליישם את המלצות ועדת בייסקי לניהול תקין של בנק.

ההצעה מגדירה חובות ותפקידים של הדירקטוריון, מבקר הפנים ורואה החשבון של הבנק.

הוועדה החליטה לאסור, בחוק, על חבר דירקטוריון לתת לבנק שירותים בשכר כיועץ משפטי או כלכלי או כרואה חשבון. כמו כן ייאסר על חבר דירקטוריון, שיש לו עניין בנושא העומד על סדר היום, להשתתף בדיונים או בהצבעה.

החלטת הוועדה ניתנה לאחר ששמעה את עו"ד יצחק נגר, יו"ר המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין, וכן את היועצים והמשפטיים של בנק ישראל, הבנק הבינלאומי ובנק הפועלים.

הצעת החוק מסמיכה כל דירקטור לדרוש ולקבל מהמנהל הכללי, ממנהל העסקים, מרואה החשבון או מהמבקר הפנימי, כל מידע בכל עניין, שלדעת הדירקטור חשוב לעבודת הדירקטוריון. עוד נקבע בהצעת החוק החדשה, שדירקטור חייב להשתתף בעצמו בישיבות הדירקטוריון. רק אם הוא תושב חוץ, יהיה רשאי למנות דירקטור חליף, בלא שמינוי החליף יגרע מאחריותו של הדירקטור הממנה.

כהמלצת ועדת בייסקי, יחייב החוק את הדירקטוריון לנהל פרוטוקול מלא בישיבותיו, שיפרט גם כיצד הצביע כל חבר דירקטוריון.

שיפור ברווחיות "כלל סחר"

מאת יונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

"כלל סחר" הגדילה את רווחיה בשנת '86 ל־3.42 מיליון דולר, לעומת 1.2 מיליון דולר ב־'85.

החברה מציינת כי השיפור בפעי־לותה נבע, בעיקר, מהגידול בצריכה המקומית — דבר ששיפר את התוצאות העסקיות בשלושת תחומי הפעילות העיקריים שלה: מסחר, מימון ושירותים.

החברה הגדילה את הכנסותיה בשיעור מתון יחסית של 4%, ל־265 מיליון דולר בשנת '86.

השיפור ברווחיות "כלל סחר" נבע גם מתוכנית הארגון־מחדש שהביאה לידי איחוד חברות תחת מערכת גג, ובכך חסכה בהוצאות הקבועות.

למרות התנגדותו של נגיד בנק ישראל:

ועדת הכספים מתכוונת לפטור את היצואנים מהטל על אשראי במט"ח

יו"ר הוועדה ח"כ שפירא: הטל על היצוא יפריע לצמיחה ● ברונו: העלות הריאלית של האשראי לתעשיה — 0% — 1%, לעומת 10% לקבלנים, ועוד יותר לענפי המסחר

מאת ערנה אירידור

חרף התנגדותו של נגיד בנק ישראל פרופ' מיכאל ברונו תפטור כנראה ועדת הכספים של הכנסת את היצואנים מתשלום ההיטל על אשראי במט"ח, בשיעור של 3%, שאותו דורש בנק ישראל. ההיטל מעוגן בחוק היטל אשראי, שהוא אחד משישה החוקים הנלווים לתקציב 1987, ומטרתו לצמצם את פערי הריבית הקיימים במגזרים שונים במשק.

יו"ר ועדת הכספים, ח"כ אברהם שפירא, הודיע כי חייבים לפטור את היצוא ומרכיבי היצוא מההיטל כדי שלא להפריע לצמיחה. לדבריו, לא יתכן שההיטל ישולם על קווי אשראי לטווח ארוך שנועדו בעיקר להשקעה בציוד. אין התנגדות כי יוטל היטל על מי שלוקח אשראי במט"ח לטווח קצר, לצרכי ספקר לציות, אמר ח"כ שפירא.

זול מהאשראי המקומי

הוועדה שמעה אתמול את השגו־תיהם של התעשיינים, היצואנים, היבואנים שהיו מאוחדים בדעה כי ההיטל — בנסחו יוצרו. מנכ"ל כלל תעשיות, עמוס מרחויים, אמר, בין השאר, כי אחד הגורמים שאיפשר לתעשיינים לספוג את הפגיעה של התוכנית הכלכלית ביצוא היה שנפתחו לפניהם אפיקי מימון בחו"ל שהיו זולים יותר מהאשראי המקומי.

עמדת ברונו

עמדת נגיד בנק ישראל, פרופ' מיכאל ברונו, היא שההיטל נועד לצמצם את פערי הריבית הגדולים בין מגזרים במשק. כיום יש מגזרים שנהנים מאשראים זולים, כגון האשראי המכוון במט"ח, ולעומתם מגזרים אחרים נאלצים לשלם ריבית גבוהה על אשראי חופשי בשקלים.

כך, למשל, נהנית התעשיה מעלות ריאלית ממוצעת על סך האשראי שלה בשיעור 0% — 1%, ואילו להקלאות העלות הריאלית היא 5%, לקבלנים — 10%, ולענפי המסחר בשיעור גבוה עוד יותר. היטל על אשראי במט"ח יאפשר הפחתה משמעותית של הריבית הגבוהה המוטלת כיום על האשראי השקלי החופשי בשקלים (חח"ד).

הסכם פשרה בין מפרקי פיט לבין משפחת חכמי:

יוסרו ההגבלות על בעלי הפניקס לאחר שיעבוד 26% ממניות החברה

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

הסכם פשרה הושג אתמול בין עורכי הדין מיכאל שפיגלמן ויוסי שגב, מפרקי חברת פיט, לבין באי כח חברת הפניקס ומשפחת חכמי, בתיווכו של הנה אבנור, שופטת בית המשפט המחוזי בת"א. ההסכם נוגע לתביעה שהגישו מפרקי פיט נגד הפניקס ובני משפחת חכמי.

על פי ההסכם, יוסרו המפרקים את כל ההגבלות שהוטלו על חברת הפניקס ומשפחת חכמי, ובכלל זה עיקולים שהוטלו על נכסים בחברה, וצו איסור יציאה מהארץ שהוטל על בני משפחת חכמי. תמורת הסכם, תשעבד משפחת חכמי לטובת מפרקי פיט, 26 אחוז ממניותיה בחברת הפניקס.

שיעבוד זה נועד להבטיח את שובם לחקירה של בני משפחת חכמי, או את תשלום סכום התביעה שאותו דורשים מפרקי פיט, אם הפניקס או משפחת חכמי לא יעמדו בתשלום. [illegible] על פי מחירי הבורסה, מסתכם שוויה של חבילת המניות ב־9 מי־ליון דולר, ואולם, שוויה הממשי שלה הוא גבוה הרבה יותר. הסיבה לכך היא שבעתיד יכול איש הביטוח שלמה אליהו, המחזיק כיום ב־28 אחוזים ממניות הפניקס, לרכוש חבילת מניות זו, ואז להשיג את הש־ליטה בחברה.

שיעבוד המניות לטובת מפרקי פיט, לא ישלול מבני משפחת חכמי בעת, בינים, האסיפה הכללית של בעלי המניות, אפשרות לנצל את זכויות ההצבעה שהן מקנות.

היהודי הגלותי יהונתן פולארד ומדינת ישראל

יהונתן פולארד הוא פושע ושכזה נדון למאסר עולם!
ובמה פשעו הגדול? באשר שנתן ביטוי גשמי לכמיהתו, לחלומו ולחזונו המושרשים זה אלפיים שנה בעמקי לבו, ששאף להגשמתם ולהמשך קיומם, במניעת החרבנם והריסתם ע"י רוצחים וצמאי דם, "פראי אדם אשר יד כל בם וידם בכל".

יהונתן פולארד, היהודי הגלותי, הוא אזרח מדינה, שאשר רוחניותה ומסורתיותה מקורן הוא ממקור "האור כי טוב", מאדמת דפיהם של ספר הספרים שנביאי ישראל השתילו בה את שאיפתם לצדק ומשפט ולאהבת חסד, מדינה שהשתיקה בהדיבותה את השואה המושרשת מאות בשנים בין עמי אירופה המערבית והביאה לאיחודם, ושעומדת היום כקיר סיני, כמגן נגד חדירת העריצות של המוסקוביטים.

ארה"ב היא היחידה בין כל עמי תבל שגילתה הבנה לסיבת הדבר, שהעם היהודי שכן לבדד במשך אלפיים שנות גלותו ולא התחשב בגויים, וזאת בגלל שתורת נביאיו, רוחניותם ומסורתיותם הן הן שהיוו התשתית בהשקפת עולמם ובחייהם היום יומיים ולא הכת הגשמית, הבהמית של העמים המקומיים. ומסורת שאיפותיו למדינתו הרוחנית היותה, להגשים ולממש באופן חופשי את חזיונותיו, מבלי לחזות נאלץ לכריעת ברך לאלילי הגויים, לפאר ויופי תרבותם, הבלתי מושרשת בעומק לבם ואופיים.

הודות לה ורק לה, לארה"ב הגשמית, הפוליטית והרוחנית, מדינתנו הקטנטונת הנפתחתו שגשגה, והיא היא זאת שספקה את הקיטור והד־חשמל להפעלת מנועי כוחותיה, ובכוחות משותפים הצלחנו להקים מחדש, במקום מדבר ואדמה חרבות, ירושת בני הגר, ארץ פורחה זבת חלב ודבש.

אזרחי ארה"ב, שכה יקרים ללבנו! אנא, אנא, הגידו נא במה חטאנו ופשענו נגדכם שהיסלתם עלינו עונש כה כבד שמאשים כי יהונתן פולארד יהודי כמונו הוא, עבורינו עשה זאת, ואנחנו פה, למרות היות־נו אזרחי מדינת ישראל, כאחיכם אנחנו אנו מרגישים את עצמנו!

הלא בריגול שלו הוא רק המשיך בדרככם אתם ובאופי מחשבותיכם אתם כלפינו — לעזור לנו נגד שנאת רוצחים, ושאיפתם להרוס ולרצוח גם את אזרחיכם אתם, ואפילו את אזרחיהם של יתר עמי תרבות של מערב אירופה! אזרחי ארצות הברית, האם יש לכם ידידים יותר קרובים מיהודות העולם ובמיוחד מיהודי מדינת ישראל? הלא ילדינו אנו מקריבים את מיטב שנותיהם בשירותים בצבא והרבה מהם גם את חייהם, שבלעדיהם הארץ הזאת היתה נהפכת שוב למדבר וחרבות, לסדום ועמורה, כפי שבני הגר מצליחים לעשות זאת בלבנון, במלחמת עירק ואירן, ושעריהן היו נשארים פתוחים לצבאות ברית המועצות כדוגמאת אפגניסטן. הביטו נא וראו איך ילדי אותו העם, שרק לפני דור אחד הרס במלחמותיו הבלתי אנושיות כמעט את כל אירופה, השמיד באכזריות סטנית שש מיליון יהודים ובינהם מליון וחצי ילדים, ושרק הודות לנשקכם הנדיבה הוחזר לחיק העמים הוורבר־תיים, איך הם מעיזים כבר היום להשמיץ אותכם בתעמולתם נגדכם, התעמולה האוכה להצלחה רבה בין אזרחיה!

התעוררו התעוררו אחים אזרחי ארצות הברית! עוול עצום גרמתם לנו עם העונש אותו היסלתם עלינו, על אחינו יהונתן פולארד. פזרו את החושך בו עטפו אותכם ואת שופטיכם "מהרסים ומחריבים", ותנו לאור הצדק והחסד שיחדור לעומק לבבכם ויפלס מחדש את הדרך לאחוה וידידות בינינו.

ולך יהונתן פולארד, יהודי יקר, קווי אור ותודה מעיז אנוכי להאריס ללבך, הגדוש והרווי דאבה ויגון, ולאו דוקא ממדינתנו הקטנה, מדינת ישראל, אלא מספר הזכרונות של העם היהודי בכללו, בו שמך ישאר רשום וחרוט בין אלה שלא חסר להקריב את עצמם בשאיפתם להגשמת החזון עמנו.

אכזבתך מממשלת ישראל מוצדקת היא לחלוטין. כיהודי מושרש בתות הכרתו בכל רמ"ח אבריו ביהדות, הקרבת את עצמך עבורה.

מדינת ישראל ומנהיגיה אינם מוכנים אבל להקריב את עצמם עבור רוחניות יהדותנו, שלא מופיעה בכלל בהשקפת עולמם, ולא "אור לגויים" מהווה תשתית חזונם, ואפילו לאור יהודי סגולה של אלה הדרך סגורה אליה.

פולטק מדינתי גשמי גרידא, הוא הוא זה המהווה תמצית שאיפתם של שרי מדינת ישראל, משולל כליל כל קשר עם חזון נביאיו, עמוד השדרה בהיסטוריה בת ארבעת אלפי שנות עמנו. הוא הוא האליל השולט היום בבית מקדשם — הכנסת, אליו הם סוגדים, לפניו כורעים הם על ברכיהם ולו מוכנים הם להקריב את חלומנו בן אלפיים שנה בגלותנו: אדמת מולדתנו הרוחנית; בתקוות שווא, שיהגמר יהפך חבר־ ברותניר ואופיו התרסני והרצחני לעם גדי ירבך".

יהודי הגלות! באם מדינתו ואנחנו ונשבית, המשיחים, למרות הכל, להקריב את מיטב ילדינו עבורה, מתוים תשתית תקוותכם המדינה הרוחנית, ובאם אין באפשרותכם לעזור לנו בהעלאת עולליכם ויל־דיכם ארצה ולהביא בזאת לחיזוק רוחנית, תמשיכו לפחות בכל כוחכם לחנך אותם בדרכי תורת משה ונביאי עמנו, על מנת שאופיו של יהונתן יהווה היסוד להשקפת עולמם.

חיים שכטר (מ)

אישור תקציב החינוך מתעכב בוועדת הכספים

האוצר: משרד החינוך לא ביצע החלטות ממשלה; נבון: טענת האוצר — שערוריה

מאת ערנה אירידור

חילוקי הדעות, המתחריפים והול־כים, בין משרד החינוך למשרד האוצר מונעים אישור תקציב החינוך בוועדת הכספים של הכנסת.

חברי הוועדה, שכבר קיימה שלוש ישיבות בנושא תקציב המשרד, בשיתוף ועדת החינוך, מתקשים לקבוע עמדה, מאחר שהאוצר דורש לקצץ בתקציב החינוך את הסכום שלא נגבה באגרת חינוך בתקציב 1986. סכום זה לא נגבה, בשל התנגדות הכנסת — שעודנה נמשכת — לאגרת חינוך.

הקרע בין שני השרים העמיק לאחר שנציג האוצר הודיע בוועדת הכספים כי המשרד לא ביצע החלטות ממשלה. על כך הוסיף שר האוצר כי "לא ביצע — זו לשון המעטה". השר נבון אמר בתגובה כי זו שערוריה, מאחר שהמשרד ביצע את כל החלטות הממשלה.

יו"ר ועדת הכספים, ח"כ אברהם שפירא, יפגש עם שרי החינוך והאוצר כדי להביא לפשרה בנושא, לפני אישור התקציב בכנסת.

הוועדה תחל בשבוע הבא את הדיונים בחקיקה על הטלת אגרת חינוך. יש התנגדות מצד חברים מכל הסיעות לאגרה, ואף הועלתה הצעה לבטל חלק מהרפורמה ול־העביר את הסכום שייחסך למשרד החינוך במקום כספי האגרה.

שפירא הודיע כי אם משמעות הקיצוץ פגיעה בחינוך הדתי — לא יאושר התקציב.

חברי יוטבתה ידונו ביצוא מוצרי חלב למצרים

מאת איתן רבין

משלחת של חברי יוטבתה תצא בשבוע הבא לקהיר, עם איש העסקים מוקי מלצר, לשאת ולתת על אספקת חלב ומוצריו למצרים.

בקהיר יבקרו אנשי הקיבוץ במפעל למוצרי חלב, וינסו לבוא לידי הסכם לספק לו מתוצרתם. לדברי מלצר, יש במצרים מחסור במוצרי חלב.

לשמשון ויהודית

לרגל 25 שנות קשר

כה־לחי

מהגודים

קונסרן כלל ירכוש מבנק המזרחי את חברת הביטוח איתן ב־3.25 מיליון ד'

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

הנהלת קונסרן כלל אישרה את רכישת השליטה בחברת הביטוח "איתן" מבנק המזרחי, תמורת 3.25 מיליון דולר.

ביצוע העסקה תלוי באישורה של מועצת המנהלים של בנק המזרחי, הבורסה והמפקח על הביטוח במשרד האוצר.

עקב רכישה זו יגדל חלקה של כלל בשוק הביטוח, מכיוון שהיא מחזיקה בחברות כלל ביטוח ואורדע.

שווי השוק של מניות "איתן" עמד ערב ביצוע העיסקה על 7.2 מיליון דולר.

חברת איתן גייסה בראשונה הון בבורסה לפני שנה. בעלי המניות העיקריים בחברה, חוץ מבנק המזרחי, הם מנהליה, גבי מריהוב ויאיר עירון.

בנק המזרחי מכר את החברה במסגרת מאמציו למכור את נכסיו הלא־בנקאיים. הבנק נושא ונותן גם על מכירת אחזקותיו בחברה ההשק־עות פמה.

מספנות ישראל ניגשו למכרז בינ"ל בהיקף 100 מיליון ד'

אושרה למספנות ערבות מדינה ב־5 מיליון ד'

מאת נורית כהנא

ערבות מדינה בשיעור 5 מי־ליון דולר אישרה ועדת הכספים של הכנסת למספנות ישראל, לצורך הגדלת נפח הערבויות למכרז בינלאומי גדול בהיקף של 100 מיליון דולר, שפרטיו חסויים מטעמים מסחריים. כך אמר מנכ"ל המספנות, זאב אלמוג.

עוד מסר כי בקרוב תיכנס, זו פעם ראשונה, אניה גדולה של הצי השישי לתיקונים בתוך המספנות, לאחר שבביקור אניות הצי השישי בפברואר תוקנו ארבע מהאניות בתחום הנמל.

ב־22 במארס תיכנס לשי־פוצים אניית צים "בשור", בעלת יותר מ־70 אלף טונות מעמס. כעבור יום תושק הגוררת הראשונה שנבנתה בשביל רשות הנמלים, "איתנה".

תפוסה מלאה בטיסות לארץ וממנה

מאת א.קרן

הטיסות מישראל ואליה מלאות עד אפס מקום בשבועות האחרונים, שלא כמקובל בעונה זו, וכלי שוטגי תעופה יודעו להסביר גידול זה במספר התיירים.

חברות התעופה הוסיפו בתקופה זו כמה טיסות מיוחדות בנוסף על הטיסות הקבועות בלוח הזמנים־הלעי־תים גם במטוסים גדולים מאלה המשרתים את הקו באורח סדיר.

חברת קל"מ הפעילה בשבועיים האחרונים כמה טיסות במטוסי באיונג 747 (ג'מבו) עם תפוסה של יותר מ־400 מקומות ישיבה, במקום מטוסי איירבוס 310 עם תפוסה של 215.

דובר אל־על, נחמן קלימן, סבור כי נושא העונתיות בתכנון נסיעות לחו"ל מאבד מהחשיבות שיוחסה לו בעבר.

מסוף החודש יוסיפו כמה חברות תעופה טיסות ללוח הזמנים בעונת האביב. חברת סוויסאיר תקיים טיסה שבועית שמינית מת"א לציריך, בנוסף על טיסות שהיא מקיימת מדי יום ביומו. הטיסה הנוספת תמריא מתל־אביב מדי יום א' בצהריים.

חברת לופטהנזה תפתח ב־29 בחודש טיסה שבועית שלישית, בימי ג', מת"א למינכן, בנוסף על הטיסות היומיות לפרנקפורט. בכך יגיע מספר טיסותיה של לופטהנזה לגרמניה לעשר טיסות. שתיים מהטיסות למינכן ממשיכות לפרנקפורט.

דורש מהאוצר לבטל מיד מס קניה על מזגני רכב

ח"כ אוריאל לין: עתה הזמן לבטל המס מפני שעכשיו מזמינים מזגנים לקיץ

מאת ערנה אירידור

יו"ר הוועדה לבטיחות בדרכים, ח"כ אוריאל לין, דרש אתמול משר האוצר לבצע את המלצת המכס לבי־טול מחולט של מס קניה על מזגנים לרכב ולחתום על הצו ללא כל די־חוי נוסף.

המלצת המכס הועברה למינהל הכנסות המדינה, אך המינהל מעכב את הפעלת הצו עד שיחתום עליו השר נסים.

בהמלצת המכס, קיבלה השבוע הוועדה לבטיחות בדרכים החלטה שלא לחייב בחוק התקנת מזגנים.

ח"כ לין קובע כי עתה הזמן לבצע את ההפחתה, מפני שעתה נעשות ההזמנות של המזגנים להתקנתם לקראת הקיץ.

מס הקניה שמוטל על מזגן מיובא חל על ערך היבוא כולל מכס. הפחתת 30% במס תוריד את רמת המסוי ל־100—150 דולר ליחידה, לעומת מסוי של 20—40 דולר למזגן מתוצרת מקומית. כך שלא תחליש את ההגנה על תוצרת הארץ, ולעודד את התקנתם באמצעות הפחתת מסים.

2 סיידים נלכדו בחדר הכספת לשעבר של בנק ישראל

(ע). שני פועלים סיידים חי־לצו אתמול בשלום לאחר שנלכדו בתוך בניין במרכז י־רושלים ששימש בעבר את בנק ישראל.

הבניין משופץ בימים אלה לקראת חנות שטיחים ותכשיטים.

סמוך ל־11 לפני הצהריים עסקו הפועלים בסיוד חדר שהיה בעבר חדר הכספת של בנק ישראל. לפתע, ננעלה הדלת המסורגת והשניים לא יכלו לצאת. למקום הוזעק מומחה למנעולים והוא הצליח כעבור כמה דקות לחלץ את הפועלים הלכודים.

ערך את העמוד: משה ריינפלד

פסח בכיף - עם אגד תיור

בחוה"מ פסח: סע לנופש באילת עם "אגד־תיור"
לבחירתך: חופשה של 3 ימים (2 לילות)
או יומיים (לילה אחד)
טיולים מרתקים ליום שלם — ברחבי הארץ
היציאה: מתל־אביב, ירושלים, חיפה.
פרטים והרשמה בכל משרדי אגד־תיור בארץ.

לצורך כתיבת ספר על הרופא
פרופ' משה רחמילביץ ז"ל
דרושים עדויות אישיות, ספורים אישיים
ומסמכים, מאנשים שהיו בטיפולו, או שהיה להם
אתו קשר כלשהו.
לצורך מסירת החומר נא ליצור קשר עם אילן שחורי טלפון 03—474344
או לכתוב לת.ד. 233 תל אביב 61001.

משרד החינוך והתרבות
המחלקה לחינוך מבוגרים
"מועדון מטיילי מעריב"
"שרשים"
מרכז לימודים יהודיים

"המשיח והשקר"
מי אתה שבתאי צבי?
סמינר סוף שבוע, שישי־שבת
27 — 28.3.87
ניר — עציון

ינחו וילוו את הסמינר:
פרופ' משה אידל — החוג למחשבת ישראל, האונ' העברית.
פרופ' יוסף דן — החוג למחשבת ישראל והקתדרה ע"ש ג. שלום, האונ' העברית
ד"ר יהודה ליבס — החוג למחשבת ישראל, האונ' העברית.
ד"ר אבנר פאלק — פסיכולוג קליני.
ד"ר יוסי קפלן — החוג להיסטוריה של עם ישראל, האונ' העברית.

הסמינר יפתח ביום שישי, 27.3.87 בשעה 14.00, בבית הארחה "ניר עציון" ויסתיים במוצ"ש, 28.3.87.

פרטים והרשמה: אגודת "שרשים", טל' 02—286749, 02—280873.
"מועדון מטיילי מעריב", קרליבך 2 ת"א, טל. 03/439207.

הסעה מוסדרת הלוך ושוב

המוסד לביטוח לאומי

הודעה למבוטח העצמאי ולמבוטח שאינו שכיר ויש לו הכנסה
בחודש מרץ 1987 אתם פטורים מלשלם את דמי־הביטוח בעבור חודש פברואר 1987.
את המקדמה שמועד תשלומה 15 באפריל 1987 יש לשלם כרגיל, בהתאם לחוק.
מבוטחים שכבר שילמו את דמי הביטוח בעד חודש פברואר רשאים להפחית את התשלום בעד חודש מרץ 1987 (שמועדו 15 באפריל 1987) והכל מדמי־הביטוח שעליהם לשלם בעד חודש מרץ 1987 (שמועדו 15 באפריל 1987) והכל בתיאום עם סניף המוסד שבו מתנהל חשבון דמי־הביטוח.
המח' להסברה וליחסי ציבור

صكنا من الإهل

صكنا من الاصل

הארץ

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל: 371261־03

המחיר למלה
ביום שישי וערבי חג
6.13 ש"ח כולל מע"מ

הלוח הארצי
הארץ חדשות

חדשות | העיר | כלהעיר | צומת השרון | כאן דרום | הלוח הבטוח

אורטק

לאורטק בע"מ, חברת בת של אל־אופ המתמחה במערכות אלקטרו־אופטיות

דרושים

* **מהנדס/ת מכונות**
לתכנון מכשירים אלקטרו־אופטיים.
כישורים דרושים: 3 שנות נסיון; עדיפות לבעל/ת רקע בתכנון מוצרים אלקטרו־אופטיים ו/או מכשירים צבאיים.

* **הנדסאי/ת מכונות**
לתכנון מכשירים אלקטרו־אופטיים.
כשורים דרושים: 5 שנות נסיון; עדיפות לבעל/ת רקע בתכנון מוצרים אלקטרו־אופטיים ו/או מכשירים צבאיים.
עדיפות בקליטה תינתן לתושבי שדרות

מועמדים מתאימים המעוניינים להשתלב בחברה, מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות־חיים, השכלה ונסיון קודם לפי הכתובת "אורטק" תעשיות אלקטרו־אופטיקה בע"מ, מחלקת משאבי אנוש קרית וייצמן, ת.ד. 1165, רחובות, מיקוד 76110 (בציון מספר המשרה) — שדרות מובטחות

למפעל הדפסות ומדבקות
באזור פתח־תקוה
דרושה
גרפיקאית מנוסה
לחצי משרה 911613־03

לסלון שזכה במקום הראשון באזור ת"א והמרכז!
דרושה
פניסטית
נס־ציונה
473577־08

דרושים
1. אדריכל נוף
2. שרטט/ת
בעלי ניסיון
יפנו ל־216131־03

דרוש/ה
טכנאי/ת אדריכלות
בעל/ת ותק של 5 שנים לפחות למשרד אדריכלים ומתכנני ערים לייטרסדורף־גולדנברג
טלפון: 441828־03

לעיתון הארץ
דרוש/ה
גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית
לעבודה במשמרות
ראיונות יערכו ביום א'
17.00–14.00
בעיתון "הארץ" - רח' שוקן 21, ת"א
לפנות לרמי במסדרה
טלפון: 5121140־03

דפי זהב

זהב שווק ניהול ופירסום בע"מ
מדריכי טלפון מסווגים
- אנשי מכירות -
לאזור ת"א והמרכז
בעלי התמדה אדירה חריצות, מעל גיל 24, בעלי יכולת עצמית, רכב פרטי חובה.
למתאימים משכורת + עמלות + בונוסים
לקביעת ראיון להתקשר ביום א'
03-7522214-8

"ללוח הארצי" - "כאן דרום"
דרוש
מקדם מכירות
לאזור הדרום
★ בעל כושר שיכנוע ורצון להצליח
★ בעל יוזמה
★ בעל הופעה נאה
לשאפתנים יתרון !!
תנאים טובים למתאים !!
להתקשר - 371261־03 לרונן

לכל־בו הרצליה
של
המשביר לצרכן
דרושים/ות
★ **קצין ביטחון**
★ **עובד מחסן**
★ **קופאיות**
נא לפנות למשרדי כל־בו הרצליה,
לב העיר הרצליה טלפון 546116־052

לחברת קוסמטיקה צרפתית
דרושות
יועצות יופי/ נשות מכירה
לאזורים:
גבעתיים, רמת־גן, בני־ברק, נחלת יצחק
נא לפנות לציפי
719632־03

למשרד פרסום בתל־אביב
ביצועיסט/ית מנוסה
★ בוגר/ת קורס בגרפיקה ★ 3 שנים ניסיון לפחות
★ ניסיון במשרד פרסום - הכרחי
לפנות החל מיום ראשון בטל: 238703־03 (למלכה)

רשות שדות התעופה בישראל

רשות שדות התעופה
נמל התעופה בן־גוריון
דרושים
בחורים/בחורות
לתפקיד בטחוני מעניין
בנמל התעופה בן־גוריון

תנאי הקבלה:
★ לאחר שירות צבאי.
★ 12 שנות לימוד לפחות.
★ דוברי אנגלית ברמה טובה (הראיון יערך בשפה האנגלית).
★ מצב בריאותי תקין.
★ מגוריםבאיזור גוש דן - חובה לתקופת החוזה.
- למועמדים שימצאו מתאימים יוצעו תנאי עבודה נאותים.
- למעוניינים בעלי הכישורים המתאימים תתקיים ועדת קבלה במינהלת נמל תעופה בן־גוריון, בבניין משרד הבריאות (סמוך לאולם המכס), בתאריך 15.3.87, ביום א' משעה 07.00 ועד שעה 14.00.
- על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור מצה"ל ושתי תמונות.

יותר טוב מנפאואר

לסניף ירושלים
המחלקה המבנית
החבצלת 5, א'־ה' 09:00-14:00
טל: 02-233436

דרושים
★ **הנדסאי מכונות**
ניסיון בשטח התכנון והשרטוט.
★ **הנדסאי כימיה ולבורנטים**
עבודה לתקופה ארוכה. תנאים טובים
★ **מבקרי איכות** תעודה הכרחית.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

יותר טוב מנפאואר

כתבניות!
מעבדות תמלילים
עברית
עברית/אנגלית
אנגלית
יש לנו הצעות עבודה מיידיות,
מעניינות מאוד ובתנאים מצויינים.
כמו כן ינתן קורס עיבוד תמלילים למתאימות
פני למנפאואר בהקדם —
זה משתלם!
המחלקה המשרדית
בן־יהודה 12, ב'־ה' 08:00-14:00
טל: 284128, 03-298877

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

המשטרה אתגר

מעוניין/ת בתפקיד לא שגרתי?
מעוניין/ת בתפקיד עם אתגר?
מעוניין/ת במקום עבודה קבוע עם שכר ותנאי שרות הוגנים?
אם הינך בעל 11 שנות לימוד לפחות, לאחר שרות צבאי, בריאות תקינה, וגילך עד 35.

משטרת ישראל מעוניינת בך!

★ מועמדים מתאימים יכושרו לתפקידי סיור, חקירות ובילוש.
★ לקציני צה"ל ואקדמאים מסלול מואץ לקצונה.
★ לחסרי דיור אפשרות להשתתפות בשכר דירה.

לקבלת פרטים נוספים, הינך מוזמן לפנות בצירוף תעודות השכלה ופנקס מילואים לאחת מלשכות הגיוס המפורטות להלן:

תל־אביב -	רח' הרכבת 14	טל' 3־628290־03
ירושלים -	רח' המלך ג'ורג' 8	טל' 244433־02
חיפה -	דרך חטיבת גולני 21	טל' 661067־04
באר־שבע -	רח' העצמאות 55	טל' 32521־057
רחובות -	רח' הרצל 206	טל' 487488־08

"שדירות מובטחות"

למפעל "אדרת" בהרצליה
(אזור התעשייה)
אחראית למשרד יצוא־יבוא
★ ניהול עצמאי של המשרד ★ נסיון קודם הכרחי ★ ידיעת השפה האנגלית
★ משרה מלאה
נא לפנות בכתב, למנהל כדאודם, ת.ד. 301 הרצליה, או לטלפון: 554446־052

למוסד ציבורי גדול
דרושים
אחיות וכוחות עזר
לעבודה במשמרות
בתנאי שכר של בתי חולים
לפנות לבלה בין השעות:
7.30–15.30
בטל: 241441־04

לשמיד צרפתי דרושה
פקידה/מנהח"ש סוג 2
★ ידע בהפעלת מחשב פי.סי.
★ בעלת כושר אירגון ויוזמה בניהול משרד.
★ ניסיון בטיפול בלקוחות.
בעלות נתונים חלקיים לא תענינה
פרטים בטלפון: 25121־055
מיום ב' בבוקר

לכל בו נהריה
של
המשביר לצרכן
דרוש
עובד אחזקה (בעל רישיון חשמלאי עוזר)
נא לפנות למשרדי הכל־בו
שד' הגעתון נהריה
טלפון 921721־04

לבנק ישראל
מחלקת הפיקוח על הבנקים
בתל־אביב
דרוש
מבקר
בעל תואר בראיית חשבון, עם נסיון של שלוש שנים לפחות בעבודות ביקורת.
ידיעת השפות העברית והערבית הכרחית. העבודה כרוכה בנסיעות – כולל באזורים שמעבר לקו הירוק.
העובד יועסק עפ"י חוזה מיוחד
המועמדים יפנו עד ליום 20.3.87 בצרוף תולדות חיים, פירוט מקומות עבודה קודמים ותעודות המעידות על השכלה לבנק ישראל, ת.ד. 528, תל־אביב

לעיתון יומי
דרושות
דיילות מכירה
לאזור חיפה
★ 3–4 פעמים בשבוע
★ שעות גמישות
★ תעריף שעה + עמלה
להתקשר
החל מיום ו' בשעה 10.00
לירון 661166־04; 670636־04

לסוכנות ביטוח
דרושה
מזכירה
★ בעלת ידע בביטוח ובטיפול בתביעות
★ בעלת ידע בהנהח"ש
★ הפעלת מחשב פי.סי.
ומעבד־תמלילים – יתרון!!
232074־03; 23449־03

ניתוב ביצוע תעשייתי בע"מ
ביצוע מערכות תעשייתיות
ת.ד. 5353 באר־שבע 84132
טל. 33401, 38468־057
חברתנו מבצעת עבודות הקמה ואחזקה של מערכות תעשייתיות בטכנולוגיות מתקדמות.
דרושים לנו: לעבודה באזור הדרום
מכשירן בכיר
מהנדס בתעשיה (5 שנים מהנדס או 10 שנים טכנאי) בעל כושר לפיתוח עצמאי של פרוייקטים ובעל יכולת לתחזק מכשור מודרני. מחשב מהליך, אנלייזרים וכו'.
הנדסאי חשמל
רישיון מתח גבוה, ידע בבקרים מתוכנתים ונסיון בתעשיה.
חשמלאי מוסמך
ידע בבקרים מתוכנתים ונסיון בתעשיה.
מכונאי אחזקה למכונות אריזה
רצוי - נסיון באחזקת מכונות אריזה של מפעל מזון.

טמפו
לטמפו תעשיות בירה בע"מ
סניף באר שבע
דרושים
★ **מפקח מכירות**
בעל נסיון במכירות,
רצוי בענף המזון לניהול צוות מוכרים
★ **מוכרנים**
בעלי השכלה תיכונית מלאה!
ידע מוכח במכירות עם לקוחות קמעונאים, רצוי ידע בענף המזון
מועמדים מתאימים בעלי רשיון נהיגה תושבי באר־שבע והסביבה מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם אל: טמפו תעשיות בירה רחוב המלאכה 9 אזור התעשיה חולון 58850. עבור מר ישראל עברון

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דרוש
מנהל מרכז הכשרה מקצועית והשכלה למבוגרים באזור חיפה
הכישורים הדרושים:
1. מהנדס או השכלה פדגוגית מקבילה.
2. בעל נסיון ויוזמה בהכנת תוכניות להכשרה מקצועית למבוגרים.
3. נסיון בהוראה ובניהול.
4. שליטה טובה בלשון העברית.
כושר ניהול מו"מ עם גורמי חוץ ויחסי ציבור טובים.
מועמדים בעלי נתונים מתבקשים לפנות במכתב למחלקה המדגוגית במרכז רשת "עמל" רח' קהילת קייב 15, תל־אביב

"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי־ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים בתי־ספר לחניכים ובתי־ספר תעשייתיים נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים.

למלון 3 כוכבים
דרושים
1. מנהל משק
עם נסיון בלבד
2. טבח
אחראי משמרת ערב
3. מנהל חשבונות
סוג 2—3 לחצי משרה
המעונינים יתקשרו החל מיום א'
טל' 717557־02, לבובי

לחברת שרותים פרטית ארצית
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
★ משרה מלאה
★ נסיון מעשי בהנה"ח של 5 שנים
★ סוג 3 +
★ נסיון רב בעבודה עם מחשב בהנה"ח ובמשכורות
★ נסיון בניהול צוות עובדים
נא לפנות:
223470־02, 222699־02
(גב' זילברמן)

לחברה למרכזי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע"מ
דרושים יזמים חברתיים
לתפקיד
מנהלים
למתנ"סים
בתל־מונד
ומגדל העמק
דרישות התפקיד:
• השכלה אקדמאית (ב.א. לפחות) • נסיון מוכח בארגון מינהלי וכלכלי בהיקף רחב
• עדיף נסיון במינהל חינוכי ובחינוך המשלים • נכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות
• מגורים במקום תנאי הכרחי.
יש לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, שמות ממליצים ופרוט הנסיון אל עמי שגב, החברה למתנ"סים, גבעת רם ירושלים 91034.
על הפניות בציון המקום המבוקש, להגיע עד ל 27.3.1987
יענו מועמדים מתאימים בלבד

לתחרות עיצוב שיער ארצית
בחסות חברת וולה
דרושות
בחורות נאות
לעיצוב וצביעת שיער
הנאה ושכר בצידה!!
473877־08
נס ציונה

לאיטונג בע"מ
דרוש
שליח
בעל רישיון נהיגה לקטנוע ורכב פרטי
בדבר פרטים נא לפנות
לטל: 491515־03 מר גל איתי

בירושלים דרושים
מורים אקדמאים
בעלי נסיון מוכח בהוראה פעילה במקצועות הומניים, בחטיבות ביניים / תיכון במשך חמש שנים לפחות
המתאימים יוכשרו להורות בשעות הערב נושא מעניין ומשתלם
טל. 430743־02 לחנה

מגדנות
למפעלינו בגן יבנה
דרושים
1. מכונאי תעשיה
בוגר בי"ס מקצועי עם 3 שנות נסיון בתעשיה
2. מסגר
בוגר בי"ס מקצועי עם נסיון בריתוך, בארגון ועבודות נירוסטה
3. עובד אחזקה
עם רקע טכני לביצוע עבודות אחזקה מגוונות (הנתון הדרכה במקום)
נא לפנות למנהל מחלקת אחזקה,
מר חיים ברמוחה טלפון 74601־055
שדירות העמר בקבוצות

עלית סניף יבנה
דרושה
פקידה/קלדנית
כישורים:
★ ניסיון
★ ידע בסיסי בהנהלת חשבונות
★ נכונות לעבודה בשעות נוספות
לפנות לטלפון:
436671/2־08 ברק
או 7510467־03 אורית

משרד החינוך והתרבות
דרושים
מורים לאנגלית
בבתי הספר היסודיים והעל־יסודיים
בשנת הלימודים תשמ"ח (ספטמבר 1987)
הכישורים:
מועמדים שלמדו בישראל: תעודת הוראה לאנגלית (לבתי הספר היסודיים וחטיבות הביניים); ב.א. באנגלית ותעודת הוראה (לבתי הספר העל־יסודיים).
מועמדים שלמדו בחו"ל:
תעודת חו"אה, תואר אקדמי (חייבים ו שלמות במקצועות העבריים ודוקא אנגלית, בלשנות שימושית).
מועמדים בעלי כישורים חלקיים בלבד ישלימו את כישוריהם באמצעות קורסי השלמה מרוכזים מטעם משרד החינוך והתרבות. מועמדים שאינם דוברי אנגלית מלידה ייבחנו באנגלית.
נא לפנות אל: הפיקוח להוראת האנגלית, משרד החינוך והתרבות ירושלים, 91911

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א־1981
[illegible]

למפעל תעשייתי בנתב"ג
דרוש
מנהל חשבונות
3 שנות ניסיון בעבודה עצמאית
ידיעת עברית ואנגלית
לפנות
352221־03
דבורה

הלוח הארצי הארץ חדשות

עיריית ירושלים
היחידה לקידום נוער וצעירים דרושים
עובדי נוער מטפלים
דרישות המשרה:
★ תואר ראשון במדעי ההתנהגות, עבודה סוציאלית או חינוך.
★ ניסיון בעבודה עם נוער וצעירים.
★ כושר אירגון, ריכוז והפעלת תכניות.
★ כושר הבעה בע"פ ובכתב
★ ידיעת השפה העברית על בוריה.
★ נכונות לעבודה בשעות בלתי שגרתיות
דרוג - עובדי הוראה.
בדבר פרטים נא לפנות לתמי כהן
טל: 02-228171/323

למפעל תעשייתי בגוש דן
דרושים
1. מכונאי אחזקה
בוגרי בי"ס מיקצועי - העבודה ב־3 משמרות.
2. מכונאי רכב (כל הסוגים)
מכונאי מלגזות
בעלי רשיון 03 והכשרה מיקצועית מתאימה.
3. מחסנאי תוצרת
השכלה תיכונית. לאחר שירות צבאי.
4. נהגי משאית וסמיטריילר
בעלי רשיון נהיגה מתאימים.
מגורים באזור גוש דן חובה
המתאימים יפנו למחלקת כח־אדם
טל' 03-7552355

RS שרותי כח אדם
השרות המומלץ 1987

מחלקה טכנית
חשמלאים מוסמכים — בעלי נסיון בתחום פיקוד ובקרה.
מכשירנית — בעלת נסיון. עדיף יוצאת חיל לעבודות משמרות.
שרטטים אינסטלציה — בעלי נסיון לעבודה מוסמכת.
צבעי — בעל נסיון רב, יוצא צבא בלבד.
מפעילי מכונות — בעלי רקע טכני מאזור עכו בלבד לעבודה קבועה. ההכשרה תנתן במקום.
מיוח/בנאי — בעל נסיון יוצא צבא בלבד.

למחלקה המשרדית
מנהל חשבונות סוג 2/3 — בעלי נסיון בהתאמות בנקים לעבודה בקיבוץ + מגורים + ארוחות + משכורת.
מנהל חשבונות סוג 3/מרופלם — כעזר לחשב. בעל נסיון בהכנת משכורות במחשב עד גיל 35. לעבודה קבועה.
מזכירות בכירות — מנוסות, הדפסה עב/אנג' + עבוד תמלילים. עב/אנג' + הפעלת טלקס. שליטה באנגלית ברמה גבוהה למשרות קבועות.
מזכירת מנכ"ל — אנגלית שפת אם. משרה קבועה.
מעבדות תמלילים — עב/אנג' - מנוסות.
קלדניות — עב/אנגלית בעלות נסיון.
מועמדים מתאימים יפנו לאר.אס
רחוב הרב הרצוג 2 חיפה
ת.ד. 5346 חיפה
טלפונים: 04-664002, 04-663703

עירית כרמיאל
מ כ ר ז
תואר המשרה: דובר/ת העיריה ואחראי למבקרים מיוחדים.
דרישות המשרה: ★ בעל תואר אקדמאי.
★ בוגר חוג לתקשורת המונים ו/או יחסי ציבור.
★ בעל כושר ביטוי בכתב ובע"פ ברמה גבוהה.
★ נסיון קודם בעבודה וכתיבה עיתונאית.
★ בעל יכולת וכישורים ליצירת מערכת הסברה מתוחכמת.
★ שליטה בשפה העברית על בוריה ובשתי שפות זרות (אחת מהן אנגלית).
★ העובד מתחייב להתגורר בכרמיאל.
תואר התפקיד:
★ ריכוז תואר העיריה. עבודי העברות לאמצעי התקשורת: עתונות, רדיו וטלויזיה.
★ קשר יום יומי עם אמצעי התקשורת ויזום סיורים ומפגשים עימהם.
★ יזום פעילות הסברתית בתקשורת בכל הנושאים הקשורים בפעילות העיריה.
★ קיום וארגון מפגשי הסברה לאוכלוסיה המקומית ולקבוצות אחרות.
★ נטילת חלק בליווי ראש העיר בדיונים ופגישות ע"פ הנחיות ראש העיר.
★ עזרה בלווי אישים וקבוצות מהארץ ומחו"ל.
דרוג ודרגה: בהתאם לכישורים.
המעונים לדרישות הנ"ל מתבקשים להגיש מועמדות בכתב (מצלמות חיים) על פני עמוד אחד) עד לתאריך 27.3.87, המועמדות תוגש את ההכנסה מראש לעבור מבחן פרסומי או פסיכוטכני.
ברוך ונגר, ראש העיר
שדרות נשיאי ישראל 11, כרמיאל 20100
טל: 04-987961 - טלקס: 471463

לחברת מחשבים
דרושה
מזכירת שיווק
לניהול משרד
ידע באנגלית,
עברית והנהלת
חשבונות בסיסית
טל: 03-721341

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א־1981.
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה.
העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק.

לחברה תל־אביבית
לשרותי שמירה וניקיון דרושים
1. מנהל סניף לחיפה והצפון
2. פקחי ניקיון
3. מקדמי מכירות
★ לכל המשרות הנ"ל רק בעלי ניסיון מוכח יענו ★ עדיפות לבעלי רכב
לפנות לת.ד. 46262 חיפה

לעיתון "חדשות"
דרושים
1. מגיה.
בעל ידע לשוני והשכלה רחבה.
2. מגיה.
בעל ידע בספורט ולשון.
העבודה במשמרות
טל: 336102, שלוחה 251
מיום א' ב־10.00 לסוניה

לעיתון "חדשות" דרושים:
רוכשי מודעות
★ בעלי ניסיון בפרסום
★ כושר ביטוי טוב בכתב ובע"פ. יוזמה ודינמיות.
★ בעלי השכלה תיכונית.
★ עדיפות לבעלי רכב, מגורים בגוש דן
אנו מציעים:
עניין ואתגר, יוזמה, אווירה נעימה, עמלות גבוהות, תמריצים, בונוסים, קידום
לפנות לטלמור מיום ב' טל' 336702-8

סופר־פארם
לסניף נוה־אמירים דרושות
1. מוכרת למחלקת הקוסמטיקה
רצוי בעלת ניסיון
2. קופאיות
052-552890 לפנות לאבי

"לב השן"
דרושים
רופאי שיניים מעולים
למרפאת שיניים איכותית ומודרנית
תנאים טובים למתאימים
טל. 04-665925
סודיות מובטחות

לחברה ארצית עתידית ידע דרושה
מזכירה בכירה
שליטה מלאה בשפה האנגלית.
כולל הדפסה ניסיון בניהול משרד
כתבנית עב'/אנ' שפת אם אנגלית
נא לפנות למימון אלנבי 123 חיפה בצרוף קורות חיים למועמדת המתאימה
סודיות מובטחת

פידליטי מדיקל
לחברה המפתחת ומייצרת מכשור רפואי מתקדם דרושים:
מהנדסי אלקטרוניקה
מנוסים לפיתוח מכשיר יחודי. 3־5 שנים בתעשיה, בפיתוח מערכות מיקרומחשבים זמן אמיתי. יתרון לבעלי נסיון בעיבוד תמונה, וידאו, מחשבי PDP (משרה 101)
הנדסאי אלקטרוניקה
לפיתוח מערכת המבוססת על מיקרומחשבים. 5 שנות נסיון. נדרש ידע במעגלים ספרתיים, אנאלוגים, רכיבים אלקטרומכניים וסנסורים. (משרה 102)
הנדסאי אלקטרוניקה
אחראי בדיקות סופיות ביצור. נדרש 5 שנות נסיון בפיתוח ו/או בדי"ס ברמת גבוהה, של מיכשור אלקטרוני מורכב. ידע במעגלים ספרתיים, אנאלוגים ווידאו. (משרה 201)
מנהל/ת חשבונות
סוג 3 ומעלה, נסיון של 5 שנים לפחות בעבודה עצמאית במפעל, כולל משכורות. (משרה 301)
לפנות לפידליטי מדיקל, סוכנות דואר מת"מ חיפה 31905. נא לציין מספר המשרה על המעטפה.

למושב ותיק בעמק דרוש
מרכז משק/גזבר
על המועמד להיות בעל ניסיון רב במערכת מושבים
נא לפנות בערב 04-933078

מרכז חינוך חצור
טל' 06-936002 06-936991
פנימיה חינוכית דתית בחצור הגלילית
דרושה
עובדת סוציאלית
אפשרות למשרה חלקית או מלאה בדבר פרטים
נא לפנות לרב ימין לטלפונים הנ"ל

לחברה גדולה לעמילות מכס
דרושים/ות ליום עבודה מלא:
★ **פקידה** - רצוי רקע של פקידות מבצעים בצה"ל ניסיון במעבד תמלילים - יתרון.
★ **שליחים** - עם רשיון לקטנוע. תנאים טובים למתאימים. לפנות טל. 03-336033

לחברת אחים תותי בע"מ
דרושים/ות
עובדים/ות נקיון
לפנות טל' 02-822234

למוסך סובארו מרכזי
דרוש
מנהל עבודה
עם תעודת הסמכה ובעל נסיון
לפנות לסוכנות סובארו יפו 218
טל' 380716 381588

דרושות
מדפיסות מנוסות
עברית/אנגלית
224575
למשרה מלאה

למוסך סובארו מרכזי
דרוש
מנהל עבודה
עם תעודת הסמכה ובעל נסיון
לפנות לסוכנות סובארו יפו 218
טל' 380716 381588

דרייבסטור
מרכז קניות תחנת דלק רמת אביב
דרושים/ות
קופאים/ות
לעבודה במשמרות
תנאים טובים למתאימים
03-423447 03-432112-3

לסלון אביבה רחובות
דרוש/ה
ספר/ית
בעל/ת נסיון
סלון אביבה, שדרות הרצל 64 רחובות
טלפון 08-461649, 08-462586

ל"דפנה ויסמן את לביא"
דרוש/ה
פקיד/ה
דרושה שליטה בהדפסת אנגלית
למחלקת יצוא
טל. 2-514251

למפעל באזור מפרץ חיפה
מרכזנית
לחצי משרה, לשעות אחה"צ, ידע בהדפסה
טל. 537362 ביום א'

לחברה לשיווק מזון
דרושים
מקדמי מכירות
עם נסיון מוכח
סודיות מובטחת
02-854864

פלסטקו בע"מ
איזור התעשיה קרית־ביאליק
1. מזכירת מפעל
נסיון בהדפסת עברית/אנגלית
שליטה בשפה האנגלית
ידע בהפעלת טלקס/פקסמיליה
2. פקידת יבוא
שפת אם אנגלית
נסיון רב בהדפסת אנגלית/עברית
ידע בהפעלת טלקס/ פקסמיליה (מר זינגר)
5 ימי עבודה בשבוע טל' 04-702840

לחברה מסחרית גדולה
באזור חיפה
דרוש
פקיד רישוי מכס
עם ניסיון של שנתיים לפחות
המעוניינים — להתקשר לטלפון 04-662161,
פנימי 305, (מיום א')

לחברת לביא בע"מ
דרושים:
עובדי ייצור לעיבוד פח
★ 5 ימים בשבוע
★ תנאים סוציאליים מלאים, כולל ארוחות.
★ שכר בסיסי 600 ש"ח נטו לחודש
לפנות לאיציק טלפון 04-721286
או 04-740955 או למפעל רח' השיש 6
(מול מוסך בזק) מפרץ חיפה

"לחדשות"
עיתון יומי בע"מ
דרוש
חשב שכר
לחצי משרה
טלפון 03-336702 – לגי

לחברה מסחרית בתל־אביב
דרושה
מזכירה למנכ"ל
★ 4 שנות נסיון ★ ידע באנגלית
★ ידע בהדפסה ★ הופעה נאה
★ עדיפות לבעלת
נסיון במכירות
טלפון – 03-662521/2/3

לחברת ביטוח
דרושים
חתם בענף האלמנטרי
שנתיים ניסיון
קלדנית לפוליסת ביטוח
בענף האלמנטרי עם נסיון
לפנות לגב' שוש טל' 02-227262

לעיתון "כאן דרום"
דרושה
פקידה
תושבת אשדוד
למשרה מלאה (שעות עבודה גמישות)
ניסיון קודם - יתרון
הדפסה עברית - יתרון
להתקשר לדפנה
055-21414; 21935; 22080

תיירות יוצאת
רק אם היקך בעל נסיון מעשי
של שנה לפחות בתיירות יוצאת
וכירטוס כדאי לך להתקשר אלינו
02-824527, 02-864274
לא בשעות העבודה

לחברת תקשורת מהמובילות בארץ
דרוש/ה
מרכז/ת מכירות איזורי/ת
להפצת מוצרי תקשורת לחנויות
באיזורים: ירושלים, באר־שבע ואשדוד
★ בעל/ת ניסיון של שנתיים לפחות במכירה לחנויות ★ בעל/ת רכב פרטי או מסחרי
עדיפות לעצמאים
אפשרות הכנסה גבוהה במיוחד
לקביעת ראיון אישי נא להתקשר לאיתמר
03-719803, 03-720637

למרכז השיקום באשקלון דרושים/ות
עובדים/ות סוציאלים
בוגרי עבודה סוציאלית או מדעי ההתנהגות לתפקיד מלא עניין ואתגר בתחום השיקום המקצועי
בדבר פרטים נא לפנות
לטלפון: 051-26182, 051-22402

היפרכל גבעת שאול ב' ירושלים
דרוש/ה
אחראי/ת מחלקת כלי בית וביגוד
מעמדים מתבקשים לפנות למנהל ההיפרכל גבעת שאול ב' ירושלים
(מעל אולמי מונדיאל)
אוטובוס מס' 11

למפעל לתכשיטי כסף במושב רקפת שבגוש שגב
דרושים:
צורפים
לעבודת־יד
04-800637

חברה ארצית לשיווק משקאות
דרושים לאזור ירושלים
1. אנשי שיווק נמרצים
2. דיילות מכירה
לרשתות השיווק
לפנות בכתב יד בפירוט קורות־חיים ונסיון קודם לת"ד 27171
תנאים טובים מובטחים

מוקד 99
דרוש/ה
איש/ת מכירות
תושב/ת חיפה והסביבה
■ נמרץ בעל כשר שכנוע.
■ מעל גיל 25
■ בעל רכב
ניסיון קודם במכירות יתרון
משכורת + עמלות גבוהות למתאימים
לפנות לטל' 674814, 04-674457 לברוך מוקד

לחברת קוסמטיקה בין־לאומית
דרוש/ה
מנהל/ת אזור עצמאי/ת
★ מגורים באזור אשדוד אשקלון
★ ניסיון במכירות תיהול משא ומתן
נא לפנות לת.ד. 3195 ת"א 61031
סודיות מובטחת

מרכזים קהילתיים
ע"ש גורדון וברקוביץ
בנצרת עילית
דרוש
מורה להכנת ילדים לבר מצווה
לפרטים נא לפנות לטל' 06-574364

Tiberias Plaza
למלון פלאזה טבריה
דרושים/ות
* פקידי/ות קבלה
* קופאים/יות
* מלצרים/יות
* טבחים/יות
* מפקחת משק
עדיפות לבעלי ניסיון מוכח
פרטים מחלקת כח אדם טל' 06-720887
06-792240

למוסד פיננסי ציבורי בירושלים
דרוש **חשב**
כישורים דרושים:
רואה חשבון בעל נסיון
של 5 שנים לפחות
בניהול פיננסי וחשבונאות
נא לפנות לת"ד 7285 ירושלים ולצרף קורות חיים, המלצות, דרישות שכר ומועד אפשרי להתחלת עבודה.

מפעל מתכת
באיזור התעשיה ק. ביאליק
דרוש:
חרט עצמאי
עם נסיון
לעבודות מגוונות
5 י"ע בשבוע
04-732799

האמנות לתכנון ופיתוח שרותים
למען הזקן בירושלים
מפעיל/ת מועדון קשישים
בדיור מוגן גילה (דג"ים) בחצי משרה
לפנות בלווי נתוני רקע והמלצות עד 27.2.87 לנאמנות למען הזקן, רחי יפו 212 טל' 380197

ש. שבח
שרותים בע"מ
האגף
למשאבי אנוש
דרושים
★**קצינים**
★**מאבטחים**
למתקן בעכו
כישורים נדרשים:
★ לאחר שירות צבאי
★ פרופיל 72
★ עד גיל 40
יום ראיונות יתקיים ביום ב' 16/3
במשרדנו ברח' העצמאות 25 ק"ד, חיפה
בין השעות 10.00-12.00
תנאים טובים למתאימים!!!

דרושה מזכירה
★ ידע בהנהלת חשבונות
★ הדפסה חובה
★ נסיון קודם של 3 שנים
בעבודות מזכירות – הכרחי!
שעות עבודה: 8.00 – 16.00
בדבר פרטים
להתקשר ליוסף
227002 227018

למשרד עורכי דין
דרושה
מזכירה כתבנית בכירה
נסיון והמלצות נדרשים ממועמדת בעלת ידע ונסיון רב בהדפסות ובניהול משרד, כולל בשפה האנגלית
פרטים 02-245713

לכל־בו דיזנגוף
של
המשביר לצרכן
דרושים/ות
★**עובד מחסן/נהג**
★**פקידות חשבונות**
★**מוכרות/ קופאיות**
נא לפנות למשרדי כל־בו דיזנגוף, דיזנגוף סנטר תל־אביב

"אוןי" מיזוג אוויר
לסניף חיפה דרושים
1. טכנאי מיזוג אויר
בעלי נסיון
2. טכנאים עוזרים
04-669893, 04-670984

מכללת תל־חי
לשנה"ל תשמ"ח
דרושים
מורים
לפיזיקה, מתימטיקה, ומקצועות המחשב;
להוראה במכינה למדעים, לרמות של 4־5 יחידות. יש אפשרות להשתלב בהקמת המרכז האיזורי לפיזיקה.
לקבלת פרטים נא לפנות לטלפון 06-943731/2 ליעל מלצר, או לתמי ברשיטרית

מלון דוד
שירותי מיון, אבחון והשמת כח אדם
תל־אביב, רח' יהודה הלוי 108, טל. 295445
עבור לקוחנו מפעל גדול בתחום הקוסמטיקה דרושה
מנהלת משרד – מזכירה
ניסיון של 5 שנים בניהול משרד. שליטה מלאה בעברית ובאנגלית או צרפתית. גיל 30-45. תושבת אזור השרון. דינמית ועצמאית. משרה מלאה 7.00-15.30
תנאים מצוינים למאימה
לפנות מכון דוד טל. 290510, 295445, 383872

---

1. דרוש/ה
מנהל/ת
לקפטריה צמודה לבית קפה
2. לנהול משותף של חנות למזכרות
דרוש/ה
עובד/ת מתאים/ה
לטלפן למלון שולמית
04-242811

TJ
TEFEN JEWELRY MANUFACTURERS
(ליד כפר הורדים)
למחלקת השיווק דרושים:
סוכנים ליצירת קשר מסחרי:
א. עם לקוחות פרטיים.
ב. לעבודה סיטונאית עם חנויות בכל רחבי הארץ
* שכר גבוה למתאימים.
* רכב חובה.
נא לפנות בצירוף קורות חיים ונסיון קודם
לתפן תעשיות תכשיטים בע"מ
ת.ד. 26 מגדל תפן מיקוד 24959

מ.מ.מ. מינהל, משאבי אנוש ומערכות מידע בע"מ
דרושה
מזכירה ראשית לאגף החשבונאות
כשורים:
★ השכלה תיכונית לפחות.
★ ניסיון שנתיים בעבודה.
★ יכולת נחול עצמאי של משרה.
★ הדפסה בעברית ואנגלית.
★ רצוי ידע בהפעלת I.B.M - P.C
המעונינות מתבקשות לפנות
לטל. 04-644353

صكنا من الاهل

صكنا من الاهل

הלוח הארצי הארץ חדשות

ימין אורד, כפר הנוער הדתי ד.נ. חוף הכרמל 30895

דרושים:

לשנת הלימודים תשמ"ח

מדריכי פנימיה

במשרה מלאה.

מועמדים בעלי רקע חינוכי מתאים יפנו בצרוף תולדות חיים והמלצות, בכתב יד בלבד.

מיקרומאל תעשיות ידועלים בע"מ

גבעת שאול ב'

MIFROMAL מיקרומאל

דרושים

1. **חשמלאי ראשי** בעל נסיון בתעשיה.
2. **מכונאי רכב/דיזל** בעל נסיון בתיקון מלגזות.
3. **מסגר א-יה** ריתוך ותיקון. בעל נסיון בתעשיה.
4. **מבקר איכות** בעל רקע במכניקה.

להתקשר ביום א' או ביום ג' לטלפון 02-522201

יותר טוב מנפאואר

לסניף חיפה

המחלקה המשרדית

מפעילת טלקס אנגלית
מנוסה, לעבודה ממושכת.

מזכירות אנגלית עברית
מנוסות, כולל הדפסות.

כתבניות עברית-אנגלית
מנוסות, ע"ג מכונות חשמליות.

מעבדות תמלילים אנגלית ו/או עברית
מנוסות, תכנות א.ב... וורדמיל, וורדסטאר.
(לפנות לברוריה)

פקידת יבוא יצוא
מנוסה, כולל הדפסות.

קלדניות
מנוסות, חשבשבת יתרון.
(לפנות ליהודית)

המחלקה הטכנית

מכונאי רכב קל
(בנזין) סוג 3 מוכח.

ראש צוות מזוג אויר
מנוסה באחזקת מדחסים בוכנתיים וצנטרופוגלים.

שרטטי מכונות
מנוסים.

מכונאי אחזקה
מנוסים, לאחזקת מכונות עבוד שבבי, העבודה באיזור ראש פינה, עזרה בדיור.
(לפנות לג'וד)

תנאי שכר טובים, ותנאים סוציאלים כחוק, למתאימים.

העצמאות 104, א-ה 8:00-14:00
טל: 04-530051

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

תעשיות רכב בע"מ

לאגף שיווק ומכירות במפעלנו דרושה

מזכירה

הכישורים הדרושים:
* שליטה מלאה בשפות עברית ואנגלית כולל הדפסה
* נסיון מוכח בניהול משרד או מזכירות.
* הופעה נאה.

לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית למנהל כח־אדם

ת.ד. 535 נצרת עילית. טל. 065-58111

לחברת ת.ד.ל בע"מ

דרושים

★ **איש מיזוג אויר**
עם נסיון מוכח של 5 שנים בעבודה ונסיון בניהול צוות עובדים.

★ **שרברב** עם נסיון מוכח בעבודה מקצועית. נסיון באחזקה רצוי

לקביעת ראיון לפנות
02-382076 ,381238

דנאל
שרותי כח אדם

לסניפנו בירושלים

דרושים

★ **הנדסאי/ת מכונות** רקע בשרטוט ותכנון צנרת. משרה מלאה.
★ **לבורנט/ית / טכנאי כימיה / רוקח** לעבודות יצור במפעל, משרה מלאה 07.00—16.30.
★ **הנדסאי/ת אלקטרוניקה** נסיון בפיתוח וייצור R.F.
★ **טכנאי/ת יצור** מתחיל/ה לעבודה במפעל תכשיטים
★ **חשמלאים מוסמכים**
★ **מזכירות בכירות** עברית, אנגלית הדפסה מעולה בשתי השפות, הסעות + ארוחות.
★ **מעבדות תמלילים** וורדמיל, וורד סטאר, א.ב.

ירושלים, רח' בן־יהודה, 7
242801 ,2221767

דרושים

דרוש/ה

מנהל/ת לשרותי מזון

למטבח המספק 1000 ארוחות ומעלה בעל/ת נסיון מקצועי וניהולי מוכח של מספר שנים בתחום זה

נא לפנות לנוי ת"ד 24035 ירושלים, בצירוף מספר טלפון להתקשרות, קורות חיים והמלצות אם ישנן, עד 22.3.87

מועמדים מתאימים ייענו

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה

דרוש

מנהל/ת חשבונות ראשי/ת

עם ניסיון

המשרה היא ל־6 שעות ביום, חמישה ימים בשבוע.

נא לפנות בצירוף פרטים לת.ד. 4457 מיקוד 31040

לחברת מזון גדולה

דרושה

מנהלת חנות בחיפה

הדרישות:
★ נסיון במכירות או בניהול חנות.
★ ידע בסיסי בהנהלת חשבונות.
★ הופעה נאה.
★ גיל עד 45.

העבודה הינה בשעות מפוצלות.

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ורשימת ממליצים לת.ד. 895 ת"א, עבור מנהלת חנות

לחברה לביטוח אשראי

דרושה:

פקידה

לעבודות משרד כלליות כולל הדפסה בעברית

נא לפנות ביום א' משעה 10.00-13.00 לרח' נחלת בנימין 28 ת"א

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א־1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם הדבר מתחייב מאופי או מהותו של התפקיד מטעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה.

העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק.

לחברת איקונקו אינטרנשיונל בע"מ

יבואנים בלעדיים של שעוני SUNLORD - יפן ו־CANDINO - שוויץ

דרוש **סוכן**

לאזור המרכז

תנאים טובים למועמד המתאים

טל. 03-263424

לכספית הב' לעבודות חשמל דרושים

חשמלאים עם ניסיון

לעבודות בניין ותאורת חוץ

למתאימים לפנות משעה 18.00-20.00

לרח' הנשיא 97 אשקלון (בבניין ביטוח לאומי הישן).

דרושה לעבודה בתנגיה

לראיון וסיון שבבים מכבים ומנהלתיים

נדרש נסיון קודם

עדיפות למאבחנת פסיכוטכנית + השכלה אקדמאית בתחום

העבודה במשרה מלאה 8.00־17.00

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 10553 צהלה

— סודיות מובטחת —

למשרד ותכנון וקונסטרוקציה

דרוש/ה

שרטט/ת הנדסאי/ת

רצוי עם נסיון קודם

המעוניינים יפנו לטלפון 221733

יותר טוב מנפאואר

לסניף חיפה

למחלקה הטכנית

◆**הנדסאי/טכנאי קרור**
רקע בניסויים מעבדתיים, מזגנים ומקררים, לעבודה ממושכת.

◆**מהנדס/הנדסאי חשמל**
נסיון תעשייתי באחזקת חשמל וניהול צוות עובדים, לעבודה ממושכת.

◆**הנדסאי אלקטרוניקה**
נסיון במחשבים, לוגיקה ידיגיטלית, הכרת רכיבי הזכרון של אינטל הכרחית. בעל תתקיד בטחוני צבאי.
(לפנות לג'וד)

למחלקה המשרדית

◆**מזכירה בכירה עברית/אנגלית**
ידע ביבוא ויצוא, יחסי אנוש טובים, הדפסה עברית־אנגלית ברמה גבוהה.

◆**מנהח"ש**
סוג 3,2, מנוסים בתעשיה, מאזור חיפה והקריות.
(לפנות לברוריה)

תנאי שכר טובים ותנאים סוציאלים כחוק, למתאימים.

העצמאות 104. א-ה 8:00-14:00
טל: 04-530051

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

COMET PERSONNEL

כ"א בענף המחשבים וההנדסה דרושים

תוכניתנים/מנתחים
★ רקע מתמטי - IBM/COBOL
★ מחשבי IBM/4700, אסמבלר
★ DB/2 או IMS או CICS
★ מערכות פיננסיות - S/38, RPG3

אנשי סיסטם IBM

מתעדי תוכנה (בעברית)

אנשי REAL-TIME

מהנדסי אלקטרוניקה
★ דיגיטלי, אנלוגי, בקרה

הרצל 75 רמת־גן טל: 730218

גבור סברינה

למפעלנו בכפר סבא

אחראי/ת מתפרה

בוגר/ת תיכון, לאחר שרות צבאי

עדיפות לבעלי נסיון

הכשרה תינתן במקום

נא לפנות בשעות העבודה לאניד

טלפון 052-24104

לחברה ישראלית עתירת ידע

דרוש

מנהל כספים ומינהל

עבור חברת הבת בגרמניה

הכישורים הנדרשים:
* השכלה בראיית חשבון או בכלכלה
* נסיון מעשי בניהול כספים וחשבונאות
* שליטה מלאה בגרמנית ואנגלית
* יכולת יצירת קשרים וניהול משא ומתן עם מוסדות פיננסים, ממשלתיים ולקוחות.
* יכולת ניהול צוות עובדים.
* נסיון קודם בעבודה בגרמניה – יתרון

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 2239 (מיקוד 31040)

— סודיות מוחלטת מובטחת —

אלסינט

למפעלנו במעלות במסגרת חטיבת הייצור דרושים:

פחחים ורתכים

בוגרי בי"ס מקצועי ובעלי ידע בקריאת שרטוטים.
פחחים - רצוי נסיון בקווים במכונות כיפוף
רתכים - רצוי נסיון בריתוך ארגון

אזור מגורים קריות וצפונה.

אנו מציעים לך תנאי עבודה מצויינים הכוללים חוזה אישי, 5 ימי עבודה בשבוע, הסעות לעבודה ובחזרה, ארוחות מסובסדות, עבודה באולמות ממוזגי אוויר

נא להתקשר אל גב' יפה שריקי או מר לבקוביץ יוסף, טל. 04-976258

אלקטרוניקה בשרות הרפואה

---

pilat פילת

לחברה מסחרית גדולה צעירה ודינמית

דרוש

חשב/ת

לניהול מערך כספים וחשבונאות מבוזר, וצוות עובדים המונה 50 איש.

מועמד מתאים יהיה רואה חשבון מוסמך, רצוי M.B.A. בעל ידע ונסיון במערכות חשבונאיות ממוחשבות. בעל כושר ארגוני, מוטיבציה גבוהה, יוזמה, נכונות לעבודה רבה, ויכולת להנהיג ולהניע עובדים.

נא לפנות בכתב יד - בפירוט מקסימלי של השכלה וניסיון בעבודה לפילת בע"מ, דרך פ"ת 114, ת"א 67012.

נא לציין על המעטפה "חשב/ת" מס' משרה 2000

המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד.

סודיות תשמר בקפידה

כפריס מתרחבת-באו אלינו

CAPRICE

לסניפנו בחיפה ובטבריה דרושים/ות

מוכרות
שליטה באנגלית חובה. שליטה באחת מהשפות הבאות: גרמנית, צרפתית, איטלקית, ספרדית. נסיון במכירות. הופעה נאה.

קופאיות
שליטה באנגלית חובה. שפה נוספת יתרון. נסיון בעבודת קופה. נסיון במע"ח. נסיון בעבודה בבקאית. הופעה נאה.

דיילות
שפה זרה כשפת-אם חובה, שליטה באחת מהשפות הבאות: אנגלית, גרמנית, צרפתית, איטלקית, ספרדית. כושר ביטוי בע"פ, ניסיון קודם יתרון. הופעה נאה.

פניות בכתב בלבד * חיפה – שד' ההסתדרות מפרץ חיפה 31001. * טבריה – ת.ד. 379 טבריה

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

לשנת הלימודים תשמ"ח דרושים לבתיה"ס המקיפים, למכללות הטכנולוגיות ולבתי הספר התיכוניים מקצועיים בכל רחבי הארץ

מורים/ות במקצועות:
אלקטרוניקה - מחשבים ★ מכשור ובקרה ★ ענ"א - חשמל ★ אוטומציה ובקרה ★ מכניקה, מכונאות רכב ★ שרטוט, ציור ורישום

מתמטיקה, פיסיקה, כימיה, ביולוגיה, מקרא, ספרות ולשון עברית, אנגלית, הסטוריה ואזרחות, תנועת העבודה, חנוך גופני, אומנויות.

מועמדים בעלי רשיון הוראה/הדרכה מתבקשים לפנות בכתב למחלקה הפדגוגית ברשת עמל רח' קהילת קיוב 15, תל־אביב

"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי־ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים בתי־ספר לחניכים ובתי־ספר תעשייתיים נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים.

דרושים

מועמדים למפקדי בסיסי הפעלה

באיזור כפר סבא
במפקדת המשמר האזרחי
052-29090
33567 ;33672
פקד אבי גיאת

למפעל יפרמוד באשדוד

דרוש

חשמלאי מוסמך

בעל ידע במחשוב ובקרה

לפנות לטל' 055-21611 למר כ"א

קראופ' צרכן אגודה צרכנית שיתופית בע"מ

דרוש

מפעיל למחשב "בורוז"

דגם 1915

עם מערכת הפעלה 12.0

הכרת I.B.M/36 ו־PC, יתרון.

העבודה במשמרות.

על המעוניינים לפנות ליוזי המחשבים

לוזי פיטר טל' 04-740271

בית החולים המרכזי בעמק עפולה

למחוז העמק

דרושים/ות

מרפאים בעיסוק

מוסמכים לעבודה בתחומי טיפול שונים.

אפשרי במשרות חלקיות

נא לפנות למחלקה לריפוי בעיסוק טל' 06-524139

למפעל בענף המתכת

דרושים:

* **עובד רכש**
בעל השכלה טכנית בעבודות מתכת.
ניסיון ברכישה מערכות משרדית.
כושר ניהול משא ומתן עם ספקים.

* **פקיד שכר / מנהל חשבונות.**

נא לפנות בכתב בפרוט קורות חיים וניסיון לת"ד 10105 מפרץ חיפה 26110.

נשיונל סמיקונדקטור National Semiconductor

המרכז הטכנולוגי למיקרואלקטרוניקה שבמגדל העמק ממשיך בקליטת כח אדם מעולה שיצטרף לצוות צעיר ודינמי המפתח ומייצר את המעגלים המשולבים של דור המחר. לנו דרושים:

טכנאי מכונות/מכונאי. משרה: 8103

תאור התפקיד:
– הפעלת מתקנים לייצור מים טהורים, ייצור גזים נקיים ונטרול שפכים.
– העבודה במשמרת נוחות –

כישורים נדרשים:
* טכנאי מכונות עם נסיון של 3 שנים בתעשיה.
* לבעלי רקע במכשור ובקרה – יתרון.

מחסנאי משרה: 3203

תאור התפקיד:
המועמד המתאים יקח חלק בהפעלת המחסנים.

כישורים נדרשים:
* בקיאות ונסיון בעבודה מול מחשב
* הכרת נוהלי עבודה במחסן
* ידיעת השפה האנגלית
* בעל רשיון נהיגה

מנהל/ת חשבונות בכיר/ה משרה: 1033

תאור התפקיד:
– אחריות למערכת הנהלת חשבונות ועריכת דוחו"ת כספיים.

כישורים נדרשים:
* נסיון מקצועי של 3 שנים לפחות
* נסיון בהפעלת מערכת הנה"חש ממוכנת
* בקיאות בעריכת דוחו"ת כספיים והתאמת חשבונות
* ידיעה טובה של השפה האנגלית

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, תעודות וציונים אל: נשיונל סמיקונדקטור אי.סי בע"מ ת.ד. 619 מגדל־העמק 10556 עבור מחלקת כח אדם, לציין את מס' המשרה וטלפון להתקשרות

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

פרסום שפי

למחלקה הכלכלית של חברה תעשייתית גדולה

דרוש/ה

כלכלן/ית

★בעל/ת נסיון של שנתיים לפחות, יועדפו בעלי נסיון בתעשייה ★ בקיא/ה בשימוש במחשב וב־P.C.
★מגורים בגוש־דן

נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, לת"ד 2897 תל־אביב 61028, בציון המשרה המבוקשת.

להסתדרות מדיצינית הדסה

לביה"ח בעין כרם : דרושים

1. טכנאות רפואיות בעלות מגמת טכנולוגיה רפואית.
2. טכנאי רנטגן מוסמכים למשרות מלאות או חלקיות.
3. שיננות ושיננים מוסמכות עם תעודה מוכרת ממשרד הבריאות.
4. מזכירה בכירה, ידיעה טובה של השפות עברית ואנגלית, כולל הדפסה במעבד תמלילים בשתי השפות.
5. מגישות אוכל לחולים. עבודה במשמרות בוקר ואחה"צ, כולל שבתות וחגים.

נא להתקשר לטל' 02-446226/447134 בימים א' – ה' עד 13.00 או בכתב לאגף כח אדם ת"ד 12000, ירושלים.

לביה"ח בהר הצופים

1. רוקחים
2. רשמת רפואות במשרה מלאה.
3. פקידי מודיעין לעבודה במשמרות, בוקר, ערב, לילה, שבתות וחגים.
4. תורני בטחון לעבודה במשמרות, אחרי שרות צבאי מלא.

נא להתקשר לטל' 02-818111/4204-5 בימים א' – ה'

סוכן, בטוח!

האם אתה רוצה משרד משלך? פנה אלינו עוד היום!!!

טל' 04-662495

בשעות מ־9.00 — 14.00

הבוחן הארצי / הארץ חדשות

פנסיה מגרמניה* ללא השקעה עצמית!

איגוד מקבלי גמלאות מגרמניה בע"מ קורא למי שנרשם לפנסיה הגרמנית עד 1983 (לא דווקא באמצעותנו), ולא מימש זכותו, לחדש הטיפול באמצעות האיגוד.

אנו נסדיר לך הלוואה מתבנק השני בגודלו בגרמניה - אשר ישלם עבורך את ההשקעה הנדרשת ע"י הביטוח הסוציאלי הגרמני.

* ע"פ אישור בבנק ישראל התכנית אפשרית גם למי שלא היה צריך הסכמים.

לנרשמי "הפנסיה לאקדמים" 1986
הטבה נוספת - ביטוח חיים
החזרת מלוא תשלום דמי הרישום (435 ש"ח) ללא פגיעה בזכויות, בעת רכישת פוליסת ביטוח חיים צמודה למדד (פרמיה חודשית מינימלית 100 ש"ח)

קבלת קהל מיוחדת בנושאי הפנסיה וביטוח חיים:
חיפה, יום שלישי 17.3.87 במלון נוף שד' הנשיא 101 מרכז הכרמל בין השעות 10.00-18.00 טל: 04-388731
משרד ראשי: תל-אביב, בנין מגדלור, בן יהודה 1, א-ה 8.30-15.00, טל: 03-659155/6
איגוד מקבלי גימלאות מגרמניה/בנין מגדלור

לעיתון "חדשות"
דרושים
* צלם אופסט
* מקרין פלטות
* מתלמד
בוגר בית־ספר לדפוס
טל' 330544 מיום שני בשעה 20.00 למוטי גלילי

קבוצת צפון תקשורת

פרסום ★ יחסי ציבור ★ עתונות

קופירייטר (א/ית)

★ נסיון מוכח כרעיונאי במשרד פרסום
★ נכונות לעבודה בצוות דינאמי
★ יכולת כתיבה עיתונאית – יתרון
למתאימים בלבד, נא להתקשר 03-200401,201350
– סודיות מובטחת –

לחברה מובילה בירושלים
דרושים
אנשי מכירות בכירים
לעבודה מעניינת ומשתלמת
עם אפשרויות קידום נרחבות
בעלי רכב פרטי יפנו בצרוף קורות חיים
מפורטים בכתב יד לת"ד 502
(עבור י.ר) תל־אביב
סודיות מוחלטת מובטחת

עירית ירושלים
המחלקה לשרותי משפחה וקהילה
לשכת צפון
דרוש
חונך מסור
לעבודה עם בחור חרש
מספר פעמים בשבוע
להתקשר עם מלכה שטיבל
טלפון 524335, בערב

לסניף חיפה של חברה מסחרית גדולה
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג ב' או ג'
בעל/ת יכולת וידע, לעבודה עצמאית
ניסיון בעבודה
במערכות ממוחשבות גדולות
המעונינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 5259 חיפה
(עבור מס' 32) נא לציין שכר נדרש.

לבית־הספר התיכון העירוני "אוהל־שם" ברמת־גן
דרושים
מורים
לשנת הלימודים תשמ"ח
במקצועות: הסטוריה, אזרחות, מתמטיקה, פיזיקה ואנגלית.
מורים בעלי הכשרה מתאימה ונסיון בהכנה לבחינות הבגרות יפנו למזכירות בית הספר
טל: 03-793169, 03-793470

למכללת אורט
בגבעת רם ירושלים
דרושים
1) ספרן/ית
בוגרת בית ספר לספרנות – למשרה מלאה או חלקית
2) איש אחזקה
לעבודות תחזוקה ופיקוח על שרותי נקיון –
משמרת שניה מ־11.00 עד 18.30
לקבלת פרטים נוספים נא לפנות למזכירות המכללה,
טל' 02-535141 בין השעות 08.00 – 15.00

לחברת ת.ד.ל בע"מ
דרושים
★ איש מיזוג אויר
עם נסיון מוכח של 5 שנים בעבודה
נסיון בניהול צוות עובדים.
★ שרברב
עם נסיון מוכח בעבודה מקצועית. נסיון באחזקה רצוי
לקביעת ראיון לפנות
02-382076, 381238

שטיחי כרמל
דרושים:
חיילים משוחררים
בעלי כושר מכירה ויכולת ללינה מחוץ לבית
העבודה מעניינת
04-720729 04-721558

זמיר
שרותי כח־אדם בע"מ
לסניפינו בחיפה ובקריות
דרוש
מהנדסי תעשיה וניהול
נסיון באחד מהתחומים הבאים:
● תפקיד מהולי בשיווק ומעקב.
● רקע טכני ומהולי במח' הרכבות האינטגרציה.
● עבודה במפעל עתיר ידע.
סודיות מובטחת.
קורות חיים לת.ד 44971 חיפה 31448
תעסוקה ברמה גבוהה

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
תיאור התפקיד:
* ניהול, פיקוח ובקרה על המערכת החשבונאית של המפעל
* עריכה וניתוח דוחות פיננסים
כישורים נדרשים:
* בעל נסיון של 3 שנים לפחות בתחומים דומים
* נסיון בעבודה במערכות ממוחשבות
* בוגר ראיית חשבון
מועמדים מתאימים לפנות בכתב יד ולפרט קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 331 הוד השרון 45102 נא לציין ע"ג המעטפה עבור משרה 87/ב'
סודיות מובטחת

לבית הספר העל יסודי עיוני ליאו־בק בחיפה דרוש:
מורה למינהל עסקים וכלכלה
לכיתות י"א רי"ב בהיקף של כ־15 ש"ש.
נדרש:
* תואר בכלכלה ומינהל עסקים (רצוי תואר שני).
* תעודת הוראה ונסיון.
נא לפנות בהקדם בכתב מלבד בצירוף תולדות חיים והמלצות העבודה לת.ד. 6283, חיפה מיקוד 31062.
בציון על המעטפה "משרות פרטניות".
על הפניות להגיע עד 30.4.87

לתנות יוקרתית דרושה
מנהל/ת
בעל/ת הנתונים הבאים:
★ נסיון במכירות ושיווק
★ נכונות לעבוד מעבר לשעות המקובלות
★ ידיעת אנגלית הכרחית, שפות נוספות־יתרון
★ יכולת לניהול מו"מ.
★ גישה בעיצוב פנים
נא להתקשר בשעות הבוקר המוקדמות
04-552017

שמן תעשיות בע"מ
דרושים לנו:
טכנאי/הנדסאי כימיה
להפעלת מתקנים תעשיתיים רציפים,
בעבודת 3 משמרות, 5 ימי עבודה בשבוע,
תנאים טובים.
מועמדים עד גיל 40 יוצאי צבא יפנו בכתב יד לאגף כח אדם, ת.ד. 136 חיפה מיקוד 31000,
בצירוף תולדות חיים ותעודות.
סודיות מלאה מובטחת

נשי אמית
רשת מוסדות חנוך בישראל
למוסדות הרשת ברחבי הארץ
דרושים
מדענים — מורים
במתמטיקה ובפיזיקה
להכנת תלמידים לבחינות בגרות ברמות גבוהות בתנאי תוזה מיוחד
לפנות בכתב למנכ"ל הרשת דב הוז 16/18 ת"א תוך ציון פרטים על השכלה והעסקה קודמת

למוסד ממשלתי ליחידת הבטחון
יוצאי יחידות קרביות
בתפקיד פיקודי
לתאם עם ישראל / דני
טל' 02-224676, 02-224765

למחלבת "תנובה" תל-אביב
דרושים
הנדסאי/טכנאי חשמל
★ לטיפול ואחזקת מכונות ייצור ואריזה משוכללות
★ בעל ידע באוטומציה ובקרה
★ העבודה במשמרות
חשמלאי תעשייתי מוסמך
★ בעל נסיון מעשי בתעשיה
★ העבודה במשמרות
טכנאי כימיה/ לבורנט
★ לעבודה במשמרות
מסיק דודים מדופלם
★ בעל הכשרה נוספת בתחום האינסטלציה
★ העבודה במשמרות
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב למחלבת "תנובה" תל-אביב מחלקת המנגנון, דרך פתח-תקוה 144 תל-אביב 64921.
– סודיות מובטחת –

תגבור
חברה ארצית לשרותי כח אדם
★ מעבדי/ות תמלילים עברית + נסיון
★ מעבדי/ות תמלילים אנגלית + נסיון
★ מעבדי/ות תמלילים אנגלית עברית + נסיון
★ קלדנים/ות מנוסים/ות
★ כתבנים/ות עברית מנוסים/ות על מכונת IBM.
★ חרט/כרסם בעל נסיון של שנתיים לפחות לעבודה קבועה
★ צבעי אפסט מעולים בלבד + נסיון בהדפסת צבע, 6 ימים לעבודה קבועה
★ מנהל ייצור בתחום הטקסטיל דובר ערבית, גיל כ־50 + נסיון רב, 5 ימים לעבודה קבועה
★ מנהל עבודה עם נסיון רב במתכת, ידע בעיבוד שבבי וריתוך, 5 ימים בשבוע, עבודה קבועה
★ מכונאים לאחר שרות צבאי
★ צורפים + משבצים בעלי נסיון בלבד לעבודה קבועה. תנאי שכר טובים
★ מסגר/רתך בעל נסיון בלבד לעבודה קבועה
ירושלים רח' שמאי 12
א' קומה ד' טל' 02-240438-9

דרושים
הנדסאיי בנייה מדופלמים
לעבודה בבית־שמש
במשרה מלאה
לפנות לת"ד 965 ירושלים
בצירוף קורות חיים

יובל גד בע"מ
מקבוצת מפעלי כור
מפעל לבניה טרומית אשקלון
דרושים
מנהלי עבודה לאתרי הבניה
בעלי תואר טכני או הנדסאי בניין
ניסיון 3 שנים לפחות
לפנות בכתב יד לת.ד. 12 אשקלון
או טלפונית לאגף מנהל כ"א 051-21621/2

בואו אלינו לרשת הריבוע הכחול
לסניפינו ברמת אביב (רח' ברודצקי 43)
היפר־היפר (רח' גבורי ישראל 53, יד אליהו)
דרושים
קופאיות (אפשרות למשרה חלקית)
ירקנים / זבנים / קצבים
העבודה במשמרות סביב לשעון, 24 שעות ביממה, בתנאי שכר מיוחדים. אם אין לך נסיון בעבודה זו, אנחנו נלמדך.
אצלנו תמצא שכר הוגן, מקום עבודה בטוח, תנאים סוציאליים מירביים והטבות נוספות.
המעוניינים יפנו למשרדי הקו־אופ אגף משאבי אנוש (אזור המלאכה) בכל יום בין השעות 08.30-13.00. לקבלת פרטים ניתן להתקשר בטלפונים 03-7551279 או 03-7551298
קו אופ
רשת הריבוע הכחול

לחברת שרותים פרטית ארצית
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
★ משרה מלאה
★ נסיון מעשי בהנה"ח של 5 שנים
★ סוג 3 +
★ נסיון רב בעבודה עם מחשב בהנה"ח ובמשכורות
★ נסיון בניהול צוות עובדים
נא לפנות:
02-223470, 02-222699
(גב' זילברמן)

מגדל דוד
המוזיאון לתולדות ירושלים
דרושים/ות
1) מתאם/ת בנושאי תוכן ותצוגה
הכישורים הדרושים:
ידיעה מושלמת בעברית ואנגלית.
נסיון בארגון ותאום בנושאי תצוגה
נסיון במגעים עם אנשי מקצוע וגופים בארץ ובחו"ל
ידע בהסטוריה של ירושלים
המשכורת תקבע בהתאם לכישורים
2) היסטוריון/ית
כישורים:
בוגר או מוסמך בידיעת הארץ, ובקיא/ה בתולדות ירושלים
3) מזכירה
הדפסה עברית ואנגלית + ידע בחשבונות
שעות עבודה 17.00 — 10.00
נא לפנות בכתב לת"ד 14005 ירושלים, מיקוד 91140
ולציין על גבי המעטפה את המשרה המבוקשת
— סודיות מובטחת —

התנועה ליהדות מתקדמת בישראל
דרוש/ה:
☐ רכז ארצי לתכניות קהילתיות
בעל תואר ראשון לפחות בעבודה סוציאלית קהילתית ו/או במדעי החברה והרוח. עדיפות תינתן לבוגרי תכנית שוורץ או לבעלי תארים גבוהים ● בעל ניסיון בניהול מערכות קהילתיות כגון: מתנ"סים, בתי ספר, מרכזי נוער וכו'. ● ידע וניסיון מוכח בהכנת מערכות תקציביות, בצוע ובקרה. ● ניסיון בניהול צוות עובדים מקצועי. ● ידע וניסיון בכתיבת תכניות קהילתיות. ● ניסיון וקשר עם מוסדות צבור שונים בארץ. ● רקע והבנה בתנועות היהדות. רצוי איש התנועה ליהדות מתקדמת בארץ ובעולם.
☐ גננת לגן ילדים
ברמת אביב, במלאים שנתיים וחצי עד ארבע. עם ניסיון והסמכה לניהול גן והמלצות.
על המעוניינים לפנות בזקום למשרדי התנועה ליהדות מתקדמת, רחוב המלך דוד 13, ירושלים 94101 בצירוף קורות חיים בכתב יד על דף חלק. המלצות ותעודות המוכיחות השכלה וניסיון עד ל־20.3.87. תחילת העבודה בהקדם.

לחברת נסיעות גדולה
דרושים:
1. SENIOR BOOKING CLERCK OUTGOING
עם נסיון של 3 שנים לפחות.
ליום עבודה שלם.
להתקשר לטלפון: 209769,
209777 חנה או רוחי.
2. מקדם/ת מכירות דינמי/ת
עדיפות לבעלי רקע בענף הנסיעות.
להתקשר לטל: 209708.
3. כתבנית משולה עברית/אנגלית
ימים א'-ה' 8:30-16:30
יום ו' 8:00-1:00
להתקשר לטלפון: 209725, 209704
4. פקיד/ה בעל/ת נסיון בתיירות יוצאת למחלקת F.I.T
למשרה מלאה.
דרוש ידע בשפה האנגלית.
להתקשר לטלפון: 209741, 209777.

ארגמן תעשיות בע"מ
אזור התעשיה יבנה
ת.ד. 172 יבנה 70600
למפעלינו דרושים/ות:
1. מנהל/ת מפעל
הכישורים:
★ ניסיון של 5 שנים לפחות בניהול מפעל טקסטיל - רצוי בתחום הכימיה הטקסטילית.
★ עדיפות לכימאי טקסטיל.
★ כושר מסחרי ויכולת ארגונית.
2. פקיד/ה בכיר/ה למחלקת תמחיר
הכישורים:
★ השכלה תיכונית לפחות, רצויה השכלה משלימה בתחום התמחיר.
★ רקע בהנהלת חשבונות.
★ ניסיון בעבודה במחלקה כלכלית.
★ ★ ★
מועמדים/ות העונים לדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב לכתובת דלעיל עבור מחלקת כח־אדם

לטמפו תעשיות בירה סניף ירושלים
דרוש
מנהל חשבונות סוג 2
★ בעל ניסיון בעבודה עם קהל
★ ידע בהפעלת מחשב אוון לייז
★ נכונות לעבודה מעבר למקובל
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב/ב לטמפו כח־אדם טמפו, אזור התעשיה, רח' המלאכה 9 חולון, מיקוד 58850
סודיות מובטחת

ל"חדשות" עתון יומי בע"מ
דרושים
★ **מעצב** עם ניסיון בעבודה בעיתון
★ **ביצועיסט** לעבודה במוסף - 3 ימי עבודה בשבוע במשמרות ארוכות
★ **כתבניות מנוסות** לעבודה בסדר
★ **סדריות עם ידע במסופי בדפורד**
להתקשר מוטי גלילי 03-330544
אחרי 20:00

Rachel LTD. בע"מ
למפעל קונפקציה דרושות
תופרות לזינגר ואוברלוק
בעלות מקצוע וזריזות
שכר גבוה
תנאים סוציאלים
אפשרות ל־6 שעות
טלפון: 827937

לצים חברת השיט הישראלית בע"מ
דרושה
מנהל/ת מחלקת סיוע טכני- SYSTEM
לניהול מקצועי של מחלקת סיוע טכני הכוללת, צוותים של תכנותי מערכות בסביבה של מחשבי י.ב.מ. (VM/DOS/VSE,CICS) ומחשבי PDP II ,VAX/CLUSTER.
התפקיד כולל אחריות למערכות הפעלה ולמערכי תקשורת בארץ ובחו"ל.
דרישות התפקיד:
● בעל נסיון במערכות הפעלה רלוונטיות של שלוש שנים לפחות.
● בעל תואר ראשון במדעי המחשב (או מקביל)
● בעל יכולת ניהולית טובה.
● עבודה בשעות נוספות ובלתי מקובלות.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד לת.ד. 1723 חיפה 31000.

מדריך הארץ

יום שישי

תורנות רופאים

הוצאת רופאים במקרים דחופים מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר בתחנת מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
רחובות 08-451333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'-ה' 8.00-20.00
ביום ו' 8.00-15.00
טלפונים: 03-433500, 03-433500
"שקמ" — שרות רפואי לקם
שרות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים תינוקות בשעות 24-19
טל' 03-7549111 "שקמ" קוד מנוי 222
שיר"ן – שרות רפואי נייד
ירושלים (24 שעות ביממה) כולל רופאות שיניים
מוקד יום – 660585, 02-669531
מוקד לילה שבת וחג – 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן
תל אביב: מוקד יום – 218836, 218896
מוקד לילה – 631011 מנוי 3752 ול' השאיר הודעה לרופא תורן מבין ב"ד
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב:
בר כוכבא 49 טל: 03-284649 פתוחה בימים א-ה בין 21.00 עד 23.00. ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00. שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 294869, 03-283822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 24.00-9.00. אחרי הצגת בתאום טלפוני בלבד
חיפה:
רח' הנמל 26, קומה ג', טל' 04-521245
שעות הקבלה כל יום 20.00-23.00
מרכז מידע לקרובנות אונס
(24 שעות ביממה):
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-382611
קשב לבית –
שרות מיוחדים לרפואה, שיקום וסיעוד בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052-548375
7549111 איתורית 1500
שיר"ן – עזרה ראשונה נפשית:
(24 שעות ביממה)
ירושלים 669911
חיפה 04-672222/3
תל־אביב 03-261111
ילדים ונוער 261113
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111
מרכז רפואי באר יעקב, 03-223958
מרכז מידע למטבי לחץ
מטעם "מקלט"
א' רח' 11.00-15.00
ב' רח' 16.00-18.00
רח' מאפו 15 תל־אביב
תורנות רופאים וטרינריים
ר"ג רח' לוי ביה אל 7 א' ר"ג 720412, 793555

תורנות בתי חולים

תל אביב
דוקה – (ילדים/פנימית)
איכילוב – (כירורגית)
ירושלים
הדסה ע"כ – (ילדים, פנימית)
שערי צדק – (כירורגית, אורטופדית, עיניים)
הדסה ה"צ – (נשים)
בקור חולים – (א.א.ג.)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
בס פרישמן 66 237326
מעיין ווים כיכר צהלון שד' ירושלים 98 822986
ירושלים
ירושלים יפו 212 520073
חיפה
יב, כאכן הלימון כ"ש 37 255530
חולון
ד"ר חורי סוקלוב 70 842433
בת ים
מור הכרמל רייך 20 583360
רמת גן
אסתא לטשינסקי 41 7511874
פתח תקוה
סופרפארם שפירא 43 909030
נתניה
הרצל 34 22243
הקריות
הרמן סנטר מוריץ קרית מוצקין 715136
חדרה
צליק הר סמואל 336323
רחובות
סל הרצל 134 451228

דלת פתוחה

מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי – ייעוץ ומידע בנושא חברות, משפחה, מיניות – אמצעי מניעה.
תל־אביב: ימים ב' ג' ו' – 19.00-16.00.
יום ו' שעות 8.30-11.00
רמב"ם 9, טל' 5101511/2
חיפה: ימים א', ו' — 16.00-19.00
רח' המעורר 14 טל. 81520

יום שבת

תורנות רופאים

הוצאת רופאים במקרים דחופים:
מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר בתחנת מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
נתניה 923335
רחובות 08-451333
בת ים 585555
חולון 803133
לוד־רמלה 08-221022
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'-ה' 8.00-20.00
ביום ו' 8.00-15.00
טלפונים: 03-433500, 03-433500

שיר"ן - שרות רפואי נייד (24 שעות ביממה) כולל רופאי שיניים
מוקד יום - 660585, 669531
מוקד לילה, שבת וחג - 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מבין ב"ד
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב, בר כוכבא 49 טל: 03-284649
פתוחה בימים א-ה בין 21.00 עד 23.00
ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 294869, 03-283822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 9.00-24.00. אחרי הצגת בתאום טלפוני בלבד
חיפה, רח' הנמל 26, קומה ג', טל' 04-521245. שעות הקבלה כל יום 20.00-23.00
מרכז מידע לקרובנות אונס – 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819
ירושלים – 245554
חיפה – טל' 04-82611
ער"ן – עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות ביממה):
ירושלים 669911
תל־אביב 261111
ילדים ונוער 261113
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111

תורנות בתי־חולים

תל אביב
דוקה – (ילדים)
איכילוב – (פנימית, כירורגית)
ירושלים
שערי צדק – (ילדים, נשים, כירורגית, אורטופדית, עיניים)
בקור חולים – (פנימית, א.א.ג.)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
בס פרישמן 66 237326
דיזה אצ"ל 52 שכ' התקוה 378403
מוצ"ש, בס, דיזה
ירושלים
מרפאת רוממה הנ"ג 28 523191
מוצ"ש בקור חולים שטראוס 5 223141
חיפה
הרס חורב 53 252214
חולון
קופ"ח עין יהב 2 884854
בת ים
עצמאות בלפור 45 865583
פתח תקוה
מרכז השרון אהרון קציר 40 911078
רמת גן
רמת יצחק שד' ירושלים 96 777506
נתניה
המגן שד' ויצמן 13 22985
הקריות
הרמן סנטר מוריץ קרית מוצקין 715136
חדרה
צליק הר סמואל 336523
רחובות
כללית בני משה 452381

מרכזי מידע — אגד

04-549121 03-432777
02-528231-2

מוגש כשירות לציבור על ידי
הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

זמן הדלקת הנרות	ע"ש	מוצ"ש
ירושלים	5.07	6.21
תל אביב	5.25	6.23
חיפה	5.17	6.22
באר־שבע	5.24	6.23

בילוריסטיות
לקפטריה ברפיקה!
עם נסיון בלבד!
עבודה מעניינת
03-259519

---

migada
מגדה בע"מ קרית ויצמן רחובות
migada ltd. kiryat weizmann, rehovot, israel
למפעלנו העוסק בייצור ציוד רפואי לשימוש חד־פעמי דרושות
עובדות ייצור
למשמרת בוקר. ניתנות הסעות למקום העבודה וחזרה (מאזור ראשל"צ, נס־ציונה רחובות, רמלה לוד יבנה, אשדוד וגדרה) ומוגשות ארוחות צהריים חמות
שעות העבודה: 07.00-16.30
★ 5 ימי־עבודה בשבוע ★
לפרטים נוספים נא לפנות לגאיה או מרים: 08-471497

הרבינו
רהיטים ירושלים
דרוש:
מנהל חנות
בעל נסיון בתחום הריהוט המשרדי
המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם אל:
קרביץ ת"ד 2075 ירושלים
תנאים טובים למועמד המתאים
סודיות מובטחת

CI
INFRARED RADIOMETRY
ELECTRO-OPTICAL SYSTEMS
TESTING AND MEASUREMENTS
אנו חברה צעירה עתירת ידע המפתחת ומיצרת מערכות מדידה אלקטרו־אופטיות באינפרא־אדום
דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
– עם נסיון של שנתיים במעגלים אנלוגיים ובמיקרו־מחשבים
– רקע בהנדסאי או טכנאי – יתרון
בא לפנות טלפונית
או בכתב לאל:
5 ימי עבודה, הסעות, ארוחות במפעל,
אוירה נעימה טל. 06-543488
ת"ד 147 אזה"ת מגדל העמק 10551

לחברת מזון ארצית
באיזור חיפה
דרושה:
מנהלת חשבונות
סוג 2 או 3
נסיון קודם הכרחי
בפרטים ת.ד. 4000
חיפה

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א־1981
לפי החוק אין אסור לסרב לקבל אדם לע־בודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה.
העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק.

صكنا من الأمل

هكذا من الأصل

אלפיים עובדי הנהלת בנק לאומי עוברים לשבוע עבודה של 5 ימים

בסניפים יונהגו בעתיד שעות עבודה גמישות • עובדי הבנק יוותרו על 8% משכרם

מאת יהודה שרוני, כתב "הארץ" לענייני כלכלה

בירונים מוקדמים בין הנהלת בנק לאומי, בראשותו של המנכ"ל החדש, בינו צדיק, לבין נציגי העובדים, הוסכם אתמול להנהיג שבוע עבודה של חמישה ימים.

בשלב הראשון יונהג שבוע העבודה המקוצר ביחידות המטה — הנהלה הראשית וההנהלות האזוריות, שבהן מועסקים כ־2000 עובדים.

בסניפי הבנק תימשך עבודת השעות הנוספות, אך בעתיד יונהגו בהם שעות עבודה גמישות.

עוד הוחלט אתמול כי מ־1 לאפריל תופסק עבודת השעות הנוספות ביחידות המטה, בהנהלה הראשית, ובארבע ההנהלות האזוריות (בתל־אביב, בירושלים, באיזור התיכון ובצפון הארץ).

החסכון שיושג מהפסקת השעות הנוספות, ומהנהגת השבוע המקוצר, מוערך ב־150 משרות.

עוד צעד מוחתי שיופעל כבר בימים הקרובים: ויתור על 8 אחוזים משכר ברוטו של עובדי הבנק.

רופא מרדים: יצאתי בזמן ניתוח ללוות אשתי לצילום

הרופא, ד"ר מוריס פרידמן, עומד למשפט על טיפול רשלני • העיד כי בשובו לחדר הניתוח הבחין שמצב המנותחת התדרדר; לאחר פעולת החייאה יוצב מצבה והיא נותרה מוגדרת "צמח"

מאת נורית אמיתי, סופרת "הארץ" בפתח־תקוה

ד"ר מוריס פרידמן, ששימש רופא מרדים בבית החולים "השרון" בפתח־תקוה, ומואשם בבית משפט השלום בעיר במתן טיפול רפואי רשלני, הודה אתמול בחקירה כי יצא מחדר הניתוחים בעת ניתוח, כדי להדריך את אשתו בדרכה לצילום רנטגן בבית החולים.

בשובו לחדר הניתוחים הבחין כי מצב המנותחת התדרדר, ולאחר פעולת החייאה יוצב מצבה והיא נותרה מוגדרת "צמח".

החולה, פנינה גיבורי, נותחה בדצמבר 77' בידי כירורג להסרת גידול במעי. בכתב האישום נאמר כי הרופא המרדים יצא מחדר הניתוח בלא שדאג שרופא מרדים אחר ימלא את מקומו, ובלא שתידרך את הסטאז'ר שנשאר בחדר הניתוח בדבר אופן פעולת מכשיר ההנשמה ואיתור תקלות במכשיר זה.

אתמול נשאל בבית המשפט כמה זמן שהה מחוץ לחדר הניתוח, והוא השיב: כשתי דקות.

כתב האישום נגד ד"ר פרידמן, כעת פנסיונר, הוגש באוגוסט 84'. הדיונים בתיק נדחו כמה פעמים, וכיום הם מתנהלים לפני השופטת שרה פריש.

בית המשפט יסייר בקרוב בחדר הניתוחים כדי לעמוד מקרוב אחר הנושאים שהועלו.

עציר זרק כסא על שופט

מאת נורית אמיתי, סופרת "הארץ" בפתח־תקוה

כסא שהשליך אתמול עציר אל שופט בית משפט השלום בפתח־תקוה, שלי טימן, נבלם בידי שוטר שנכח באולם.

נעים בדיר, שנעצר לשמונה ימים בחשד להתפרצויות ושריפת רכב, המתין באולם הדיונים להעברתו לבית המעצר. לאחר שסוכם נושא מעצרו עם עורכת דינו, מרים חרמון, והיא עזבה את המקום, קם העציר וביקש מהשופט לומר משהו. השופט הסכים, ואז קרא אליו בדיר: "אתה לא שופט, אתה מהמשטרה", ירק עליו, אחז לפתע בכסא והעיפו אל השופט. כאמור בלם שוטר את הכסא, ברגע האחרון. השוטר נפגע קל בראשו, והשופט עזב את האולם. העציר המשיך להשתולל, ושוטרים נאלצו להשתמש בכוח רב כדי להתגבר עליו.

בת 14 וחצי נאנסה בקרית גת

(ע). נערה בת 14 וחצי, תושבת קרית גת, התלוננה שלשום בערב במשטרה כי נאנסה, בעת שהלכה לבית הוריה.

לדבריה, אירע האונס סמוך ל־7 בערב, כשעברה במרכז המסחרי. אלמוני, כבן 30, משך אותה בכוח לגן ילדים, שם אנס אותה ונמלט.

התיאור של החשוד באונס ידוע למשטרה.

הצעה להנהיג בבתי"ס הנחת זרים על מציבות, לזכר קורבנות השואה

מאת צבי מרגולין, סופר "הארץ" לענייני חינוך

בגלל העניין הרב, שמגלים תלמידי תיכון במשפט דמיאניוק, נערכת המזכירות הפדגוגית במשרד החינוך מחדש לקראת יום הזיכרון לשואה ולגבורה. על פי אחת ההצעות, יונהג חידוש בבתי הספר התלמידים יבקרו בבתי קברות, בדומה למקובל ביום הזיכרון לחללי צה"ל, ויניחו זרים על מצבות לזכר קהילות יהודיות שנספו.

בדיון פנימי, שנערך השבוע במזכירות הפדגוגית, הוחלט להמליץ במזכירות גם להכנת המערכת כראוי להמשך המעקב אחר משפט דמיאניוק. הוחלט לערוך ימי עיון למחנכים ולרכזים חברתיים, אחרי שהתברר, כי לרבים מהם אין הרקע הידע הדרוש להכנת תלמידיהם לצפייה במשפט.

חוקר פרטי וידידת באבא סאלי עומדים לדין על זיוף חותמת

בעזרת החותמת ניסה בשעתו אבוחצירא לתמוך בגירסתו אך בסופו של דבר הורשע בבידוי ראיות ובשימוש במסמך מזויף

מאת צבי הראל, כתב "הארץ"

בית־המשפט המחוזי בתל־אביב דחה באחרונה את בקשתם של שני נאשמים לזכותם מכל אשמה במשפט המהווה ספיח למשפטו של ברוך אבוחצירא, יורשו של הבאבא סאלי.

השניים, צבי אוליך (40) מבן שמן, חוקר פרטי במקצועו, ומירה לוריא־יעקובוב (39), מחולון, ידידתו לשעבר של ברוך אבוחצירא, מואשמים בבידוי ראיות, בזיוף מסמך ובשימוש במסמך מזויף.

ב־1980 נפתח משפטו של ברוך אבוחצירא, שהורשע בבית־המשפט המחוזי בבאר־שבע, בין היתר בבידוי ראיות ובשימוש במסמך מזויף. בית־המשפט קבע כי החותמת הדואר שבאמצעותה ניסה אבוחצירא לתמוך בגירסתו, היתה מזויפת. אוליך ולוי מואשמים, כי נתנו יד לזיוף.

שופט בית־המשפט המחוזי בת"א, ארמונד לוי, חייב את שני הנאשמים להשיב על האשמה, וכתב בהחלטתו, כי בחקירתו במשטרה לא הכחיש אוליך כי הזמין גלופה של חותמת הדואר על פי בקשתו של צבי פאר (הוזכר בפרשת "העוקץ", שבה הואשם בשעתו בהוצאת כספים במרמה מיהודים בדרום אפריקה), אלא שזה האחרון לא סיפר לו על יעודה.

אוליך טען, כי החותמת היתה דרושה לפאר לצורך אחר. עוד כתב השופט, כי גירסתו של אוליך היא שרק לאחר שקרא בעיתון על פרשת אבוחצירא הבין כי הוא מעורב במעשה פלילי שלא מרצונו, ועל כן פנה לפאר וביקש הסבר, אך זה התחמק מלתת לו תשובה עניינית.

במשפט הוצגו הודעותיו של אוליך. באחת מהן סיפר, כי פנה בשעתו לרהיטים אורנים ("גומאר") ודרש ממנו שיתערב כדי לעזור לו בזיהוי יוסף עם פאר.

הוגברו אמצעי אבטחה בבורסת היהלומים בעקבות שוד־המיליון

מאת ראובן שפירא, כתב "הארץ"

שודדים שיצאו לפעול מעתה בבנייני הבורסה ליהלומים ברמת גן, או לידם, עלולים להיפגע באופן מיידי וקטלני מאמצעי ביטחון והגנה בלתי־שגרתיים שהנהיגו המופקדים על אבטחת הבורסה, עקב השוד ונסיון השוד שהיו באחרונה במקום.

על אף חקירה מאומצת לא הצליחה המשטרה, עד עתה, לגלות את שודדי היהלומים. השלל ששוויו מיליון דולרים, היהלומים נשדדו לפני כשבועיים מסוחר בתוך בנין הבורסה.

גם עקבותיהם של השודדים שניסו כחודשיים לפני כן לשדוד, באותו מקום, מזוודה, ובה יהלומים ששווים ארבעה מיליון דולרים, וכי שלו, עדיין לא התגלו.

השבוע הודיעה הבורסה כי הגבירה והרחיבה את מערכת ההגנה והאבטחה.

כדי למנוע חדירת גורמים לא רצויים, הופעלו בימים האחרונים אמצעים חדשים. כל הנכנס לאזור הסמוך לבנייני הבורסה יהיה נתון לפיקוח גלוי וסמוי של מערכת מנוסה וערה יותר מבעבר. לפי הדיווח הנראים על הבטחון, הוצבו תצפיות, הוגברה השמירה במוסדים, בסביבות נמצאים סיורי כלי רכב במגמה להגדיל את כוח הגילוי, ואף לבצע מירדפים בעת הצורך.

גם הוגברה נוכחות המשטרה באזור, והופעלו שערי כניסה ממוחשבים.

יצויין כי השודדים, בשני המקרים, ניצלו פרצות במערך האבטחה של הבורסה, ואת העובדה שלא נערכה בדיקה קפדנית של הולכי הרגל שנכנסו למגרשי החנייה ולאיזורים שבין הבניינים. גם תגובתם של אנשי הבטחון בשטח היתה לקויה.

14 נפצעו ב־7 תאונות בשרון

(ע). 14 איש נפצעו, ובהם 7 קשה, ב־7 תאונות דרכים שאירעו אתמול באיזור השרון. כך מסר אמש ראש לשכת התנועה במרחב השרון, רב פקד יהודה מרדכי.

הדובר ציין, כי כמה מהתאונות אירעו עקב הגשם שירד באיזור.

בנוסף על תאונה ליד צומת בית ליד, שבה נפצעו 5 אנשים, אירעו התאונות האלה:

אתמול בצהריים, סמוך לשעה 1, נפצעה קשה חיילת שנסעה ברכב פרטי סמוך לצומת רעשון. הרכב שבו נסעה, הידרדר לתעלה.

אחר הצהרים נפצע קשה אדם אחר בתאונה שאירעה בצומת בית ליד עקב אי־שמירת מרחק.

בשעות אחר־הצהרים גם נפצע קשה ילד, בן 8, מכונית פגעה בו בעת שעבר במעבר חציה ברחוב שטמפפר בפתח תקוה. שני ילדים אחרים נפצעו קל בתאונה במרכז נתניה.

תאונת שרשרת

לפנות בוקר אירעה תאונת שרשרת בכביש החוף סמוך לצומת ויצ־גייט, לאחר שמכונית פרטית סטתה לתעלה, והנהג, שהספיק לחזור לנתיב הנסיעה, נטש את הרכב באמצע הכביש. ניידת משטרה שהגיעה למקום וביקשה לפנות את הרכב, המתינה דקות אחדות, ואז הגיעה משאית והתנגשה ברכב המשטרתי. התאונה גרמה תאונת שרשרת של 5 כלי־רכב, ואדם אחד נפצע באורח בינוני.

13 נפצעו בהתנגשות בין 2 מכוניות ליד נחל עוז

(ע). שלושה אנשים נפצעו קשה, ו־10 ילדי קיבוץ ברור חיל בני 12־13 נפצעו קל בתאונת דרכים שאירעה אתמול בבוקר ליד קיבוץ נחל עוז.

הפצועים קשה הם: יוסי אריאל (44) מברור חיל, שנהג במכונית מסחרית, וסעיד אל בסד (25) מעזה, שנהג ברכב פרטי, ומוסטפה אבו חג'ר (23) אף הוא מעזה, שנסע עימו.

המכונית שבאה מעזה התנגשה חזיתית במכונית המסחרית שבאה ממזרח.

הילדים היו ברכב המסחרי.

כל הפצועים הועברו לבית החולים "סורוקה" בבאר שבע.

בן 10 ובן 12 חשודים שגנבו ארנק מאשה

(ע). שני ילדים בני 10 ו־12 תושבי תל אביב, נעצרו ושוחררו אתמול כחשודים בגניבת ארנק מתיק של אשה. צוות של מחלק הנוער במרחב הירקון, שהיה בסיור שיגרתי בכיכר דיזנגוף, הבחין בשני הילדים שהתנהגותם עוררה חשד. השוטרים עצרו את השניים ולאחר שחקרו אותם התברר, כי מספר שעות קודם לכן, גנבו ארנק מתיק של אשה ובו 145 שקלים מסמכים וכרטיסי אשראי. הקטינים שוחררו לאחר חקירה.

ערך את המדור: משה ריינפלד

חג פורים הגיע

פנים מאופרות ותחפושות במצעד המסודרים הפורימי, אתמול במדרחוב בירושלים (צילום רחמים ישראלי)

נעצר עוד חשוד במעשי האונס והרצח בדרום: מורה מרמת־גן

המשטרה: גם חשוד זה דומה להפליא לקלסתרון שהוכן

(ע). מורה להתעמלות מרמת־גן נחקר בידי צוות החקירה המיוחד של משטרת מרחב הנגב בעניין פרשות האונס והרצח בדרום.

החשוד נעצר ביום ג', לאחר שהורי אחת מתלמידותיו, בת 8, התלוננו נגדו במשטרה על מעשה מגונה בבתם. חוקרי המשטרה הופתעו מהדימיון הרב של מראה פני החשוד לקלסתרון שהוכן, על פי תיאור שמסרה החיילת מהדרום על תוקפה.

לחשוד שן קדמית שבורה, העולה על חברתה, כפי שתואר האנס בקלסתרון, וכן הוא לוקה בעוויתות עצבנות, כפי שתיארה החיילת.

עוד התברר כי אין בבעלותו רכב, אך הוא נהג לשכור מכוניות.

סגן מפקד מרחב הנגב, סגן ניצב יוסף אבני, מאן למסור פרטים. עם זה אמר לכתב עת"ם בדרום, יצחק לוינסון, כי יתכן שעוד היום יובא החשוד לפני שופט להארכת מעצרו.

מורה ההתעמלות מרמת־גן אינו החשוד הראשון במעשי האונס והרצח בדרום, שנעצר בשל דמיון תוויי פניו לקלסתרון האנס. עד כה שוחררו כל החשודים הקודמים, חוץ מהנדסאי האלקטרוניקה רון וינר, שמעצרו הוארך בשל חשד למעשים מגונים אחרים, ולאחר שהתברר כי אין הוא האנס מהדרום.

גוטקס? דגמי אביב/קיץ '87 יפים־יפים
חנות המפעל בקיבוץ צרעה (ליד בית שמש)
פתוחה 7 ימים בשבוע 10.00-16.00
יום ו' 10.00-12.00 טל. 02-918237
אנו מכבדים כרטיסי ישראכרט וויזה
אופנה נשית מאוד
טלון
האופנה מקיבוץ צרעה

ברעננה ברחוב בר־אילן
דירות פאר
בנות 4-5 חדרים
עם מרפסות פתוחות
קומה ד' עם גג וחדר
פרטים במשרד:
צבי ציטרין זיגמונד נוטקביץ
חברה קבלנית לבנין בע"מ
תל־אביב: ה' באייר 28 (ככר המדינה)
טל. 03/251329 שעות: 13-11; 19-17
פרט ליום ג' אחה"צ

שי לחג בתקציב שלך
מגבות ורדינון
הנחות מיוחדות לועדי עובדים
לפנות: ת"א - נילי 03-9232778
חיפה - מוריס 04-763590
עודפי־יצוא וסוג ב' עד 50% הנחה
בחנות המפעל בלבד
חנות המפעל:
פתח־תקוה, קרית מטלון
מבטחים 6, טל: 03-9223531

מטבחים דיור 2000
הדרושונה, סלונים, מזנונים, פ. אוכל
חיפה, תל־אביב

אזרחים למען פולארד
את התרומות נא להעביר לחשבונות הבאים:
בנק לאומי: סניף לב דיזינגוף תל אביב 40־274422
בנק הפועלים: סניף לב דיזינגוף תל אביב 383100

מבצע טרום קיץ!
נופש בריאות במלון השרון
3 לילות (באמצע השבוע) על בסיס חצי פנסיון $165** לאדם בחדר זוגי
אתה מוזמן לפתוח את הקיץ עם נופש בריאות והרבה הנאות במלון השרון:
מועדון בריאות וחדר כושר - חינם*
★ 2 בריכות שחיה - בריכת מי ים פתוחה ומחוממת (נפתחת לאחר שיפוצים ב־1.4.87),
בריכה מקורה עם זרמי מים.
★ 2 סאונות - רטובה ויבשה.
★ מגרשי טניס.
★ שעורי התעמלות.
★ אולם ספורט ממוזג עם ציוד משוכלל.
★ אפשרות למוהרצאות מינרלים, מסאז'ים ומספרת נשים, בתשלום נפרד.
מלון השרון בחוף הרצליה,
2 דקות מהים, תפריט בינלאומי עשיר במסעדת הסברנה,
80 חדרים מרווחים הפונים לים.
נשמח לעמוד לשרותכם בטלפון 052-575777
* למתארחים 3 לילות לפחות - על בסיס חצי פנסיון ארוחות בוקר וערב.
** כפוף לשער היציג של הדולר ביום התשלום.
לא כולל מע"מ.
מלון השרון, חוף הרצליה

פסח בא - ואיתו הפתעה!
בחדרים חדר שינה, סלון יפהפה, ספריה, ארונית ל־T.V.
ולמערכת סטריאו או פינת אוכל מקסימה לחג?
כל הקונה לפסח - זוכה!
אפשרות לקניה בתשלומים עם Visa
שמרת הזורע
עכשיו מפחיתים מן המחיר 20% עד 30%
ת"א: לב דיזנגוף, המלך ג'ורג' 73, ר"ג: מודיעין 19 נתניה: שמואל הנציב 3
ירושלים: שלומציון המלכה 18 חיפה: אלנבי 117 טבריה: רח' הגליל
באר־שבע: פסג' רסקו חנות המפעל: קיבוץ שמרת, קיבוץ הזורע.

מה מתבשל?
קראו החודש ב־ מזון ומטבח
כתב העת לענייני מזון, ארוח ותזונה.
עכשיו! ניתן להשיג את "מזון ומטבח" גם בקיוסקים ובחנויות העתונים.
המחיר: 2.80 ש"ח בלבד
קראו החודש: ★ לאכול בעיניים - סלטים (על בסיס פירות וירקות) ★ בדיקות חושיות של מוצרי מזון ★ להסתכל בקנקן - האריזות ומה שבקנקן ★ ניצול ומיחזור מזון - מה עושים עם אוכל שנשאר ★ עיבוד בשר ★ צמחי מרפא - סמי מרפא או תרופות אליל? ★ מגמות בחופש אחר מוצרים חדשים בתעשיית המזון ★ קורס מסעדנים בהגמור ★ ועוד ועוד
הפקה ע"י "יד" — חברה להפקה.
מזון ומטבח מקבוצת דפי זהב, טל. למנויים: 03-7532345

אירופה אוהבת OPEL
אופל אסקונה אחת המכוניות הנמכרות ביותר באירופה.

כשאתה קונה אופל אתה קונה יותר מנפח מנוע: אתה קונה אמינות, בטיחות, אתה קונה מכונית אירופאית משפחתית נוחה, אלגנטית וחסכונית שתשרת אותך שנים ארוכות.
OPEL לא על הסמ"ק בלבד...
לבחירתך:
אופל קורסה 1200 4 או 5 דלתות
אופל אסקונה 1300 4 או 5 דלתות
אופל אסקונה 1600 4 או 5 דלתות
אופל קדט 1300, 1600 וסטיישן
לבחירתך כל הדגמים ברמת גימור GLS, GT, GL, LS.
ליאו גולדברג בע"מ המניע להצלחת אופל בישראל
OPEL
משרד ראשי ותצוגה: פ"ת, ק. אריה, היצירה 6, טל' 9231873; אולמי תצוגה ליאו גולדברג בע"מ. ת"א: דרך פ"ת 86, טל. 336911; ירושלים: שלומציון המלכה 15, טל. 234536; חיפה: דרך יפו 132, טל. 530281; ב"ש: מרדכי הגיטאות 96, טל. 70507; סוכנים: חיפה: "בית המכוניות", יפו 19, טל. 512251; פ"ת: "יכוץ את מילר"; בר כוכבא 39, טל. 911159; חדרה: "מוסך כהן"; שכונת ביאליק, טל. 31379; רחובות: "מוסך צמח", דרך יבנה, טל. 461591.

הארץ

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל: 03-371261

המחיר למלה
ביום שישי וערבי חג
6.13 ש"ח כולל מע"מ

הלוח הארצי

הארץ חדשות

חדשות | העיר | כלהעיר | צומת השרון | כאן הרום | הלוח הבטוח

הלוח הארצי | כלהעיר ירושלים

דירות למכירה

4 חדרים ויותר

וילות ובתים

3.5–3 חדרים

דירה בראש שקט

* בדיקת מהנדס לפני קניה
* איתור בעיות
* רטיבות ועיבוי
* דו"ח קביל בבית משפט

2.5–2 חדרים

1–1.5 חדרים

ביקוש דירות

דירות בדמ"פ

דירות בשכ"ח

דירות מרוהטות

מכוניות

אודי

אוטובוסים

אוטוביאנקי

אמריקאיות

אופל

אלפא

ב.מ.וו.

דייהטסו

ווקסהול

וולבו

מזדה

לנציה

מיצובישי

מרצדס

סובארו

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

פולקסוואגן

פורד

פיז'ו

פיאט

פרינץ

רנו

ביקוש רכב

משאיות

אופנועים

הצעות עבודה

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א-1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה.

המעבידים צפויים לעונש על-פי החוק.

صكنا من الاهل

הלוח הארצי

הארץ חדשות

המשך ירושלים

● לבחורה נבה דרושה ממשלת משק. שכ. לילה. אפשרות לינה (0955) 669813

● להברת שיווק בגילה קניין/ית נסיון הכרחי + המלצות .225517 (0942) 245896

● אלפי דירות דרושות עבודה ללא דמי תווך "משק". שירותי מרק. דוד פרנס 9 ק"ב (0958) 255266

● אדריכל, אדריכל נוף + נסיון למשרד אדריכלים "אהרונסון" (0934) 619143

● להברת לאינטלקטיה דרושים ..... (0986) 381225

● לחברת תעשיות דרושה מנהל/ת ..... (0982) 339662

● דרושה ממשלת מנוסה לטיפול בתינוקת ל-5 ימים בשבוע 8 שעות (1095) 690853

● עובד/ת נקיון ..... (1055) 431446

● מכירה, נקיון ..... [illegible]

עוזרות ומטפלות

● אישה לעבודות בית 6 שעות ליום, בחול 630746

● דרושה מטפלת מנוסה למשרה מלאה בתמתוני 635486

● מטפלת + נקיון בגילה משעה .222082 ,7.45—13.00 כל יום (1327) 247435

● מטפלת לתינוק בבית פרטי בקרנים .226217 לא בשבת (1310)

חבר

● למחלקה הסכנית:

● הנדסאי /ביכור תואר ראשון / רוקח/ת לעבודה בייצור ..... (1376)

● מחלקה טכנית:

מנפאואר

● "מנפאואר" רח' הבצלאל 3, דורשת:

● למחלקה המשרדית:

● כתבניות עברית, בעלות נסיון 233436

● כתבניות אנגלית, בעלות נסיון 233436

● כתבניות אנגלית–עברית בעלות נסיון 233436

● מקבנות הקלדנים עברית בעלות נסיון 233436

● מקבנות הקלדנים אנגלית, בעלות נסיון 233436

● מזכירות בכירות אנגלית–עברית 233436

● למחלקה הטכנית:

תינבור

● רח' שמאי 12 כניסה א' קומה ד' 240438

ת.ל.מ

● לת.ל.מ. מנוסים לעבודה קלה במפעל למשרה מלאה 232922

ביקוש עבודה

● בעל רכב מסחרי 833222

עסקים

● מחפש שותף פעיל לסגירות לתמונות 635582 ,663921

● נכויות צקים, הלוואות לרכב, הלוואות למכירים 248694-3

● הכנה תורשית נוספת 761285

● דרושים משקיעים לפתוח קליניקות רפואיות 232335

● מכונה 148 ● מקסר בורמה ..... 1345 ירושלים

מבני תעשייה

● בעבודת אולם תבלנות ..... (0724)

מגרשים

● ודרש מגרש ..... (1321) 433681

● בקיוון בית 125,000

● להשכרה 50,000 665546

משרדים

● רחביה עצמ, דירת 3 ..... (1352) 635367

● מרכזיה (טלפון) 4 + טלפון 661757

מחסנים

● דרוש מחסן או דירת קרקע 762591

הלוואות

● נכויות צקים, הלוואות לרכב, הלוואות למכירים 248694-3

תנויות

● בגילה למכירה מיזירת תנויות בני רלים שמום "כיר" 223840

מציעים למכירה

לוח קיר

● בהזדמנות לזבל נסיכה 521859

● כסף, כדרים, תנור גז, ארונות 867895

● שולחן סגול + 6 כסאות 667550

● למכירה רהיטים 636668

מכירות

● מכירה אלקטרונית מבטיח ..... 630351 ,362806

● קערת הפיסה הרהיטנית כולל 224838

● למכירה מכת נוסף 813325

● ציור לשבריגיס 232742

● להשכרה 400 מ"ר להשכרה 233211

מלוויזות

● חדש מחקים מיוחדים לתליית טלוויזיה מהכיר ..... (1398) 225397

כלי נגינה

● הזדמנות פסנתר שמן 235277

בריאות

● מניצות מתולת בשיטה מכנית 867496

עוזרות ומטפלות

● דרוש/ה איש/ה לעבודות בית 716474

מוסיקה

● דרוש גנן קלידים עם תמלות 424340

שמלות כלה

● שמלות כלה אחרות 718498

פסנתרים

● פסנתר גרמני 424674

● פסנתר "שימל" ..... 665492 17.00—20.00

● ה. רת. מ. פסנתרים ..... (1447) 242625

צילום

● מערכת מגלנת "שנלנטן" מקורים 452222

מחשבים

● מקינטוש פלוס דיסק קשיח ..... 532763 ,452444

שעות

● מיוחד + מטרות 334344

וידיאו

● וידיאו "סנבל" 416545

● מגלנת וידיאו, אם 1 או טי אם טי 865515

● משקיפים/משווקים ..... (1276)

● למכירה 424478

רהיטים

● מציאות 521111

שיעורים

● יד להלוקה 882250

● מורה למתמטיקה 94362

שיפוצים

● ביצוע עבודות שיפוצים 240891

משקים

● במושב נחוזים בית ודשנים 915964

מוסיקה

● דרוש גנן קלידים עם המלות 424340

חימום והסקה

● 2 אחרי המאמתיקה סלוויזיות 240891

מחשבים

● מחשב הלואט אפל 631706

הברזיות

● 178/24 ..... 6958 ..... ירושלים

● אלמן 50 + ילדה בת 6.5 815353

שידוכים

● רווק נאה, מסודר מבניל 38 248526

תנים

● יעוץ אסטרולוגי 312527

● בקואלו וקואליה 246634

בעלי חיים

● למכירה כלבת רועה 817826

האזנה וציתות

● מיקרופונים 233558

מוצרי חשמל

● מקרר פרידזר 19 + תנור אפיה 668751

מלוויזיות

● קונים מכשירים טלוויזיה 243937

מחשבים

● ספקטרום + מגן + טייפ + תוכנות 719215

● מחשב קומודור 64 + טייפ + 300 תוכנות 417003

מכונות כביסה

● מכונת כביסה "אינדסיט" 638256

● לידיר קריסל 768518

מקררים

● פרידזר 400, לבן 663558

● מקרר גנרל אלקטריק 765512

הזדמנויות מיוחדות

● בולים 361576

מציעים למכירה

● מיטת תינוק 419216

שונות

● מכון סלי 699592 160/190

● 321133 .....

● תכולת דירה 431720

● תכולת 690967

עבודת פרך

● אמנת בנים 234901

● מרפדת ..... 422668 8.00—16.00

שידוכים חיוניים

● בחוק 44/165 26036

● מגלה 228632

רהיטים

● מיטה גשמית 734375

● 2 כורסאות 528812

● 2 מיטות 434043

● סלון מקסימה 766293

● ספה + 2 כורסאות 699899

● מיטה זוגית 761018

● סלון 424644

● ספה 532335

● ספה 324539

● מיטת נוער 534767

● ארון 817844

קונים

● מעוניין במעבר תמלילים 911598 668508

● לאמהים בלבד צעירה נאה 699724

כאן דרום

אזור הדרום

הלוח הארצי

● ויילת למוצרי קוסמטיקה 162721121

● באשקלון דירת 162629122 051-25785

משרדים

● באשקלון בבנין משרדי 171705262

משקים

● וילה במושב 165209052

חקלאות

● שתילי 171614123

בריאות ויופי

● מלח פרוצ 171950191

שידוכים

● 170245052

מציעים למכירה

● 172921191

● 172421243

● 172653263

● 172530262

● 164903052

● 165806052

● 171440122

● 171705122

● 171948123

● 172222128

● 172735123

● 172946123

● 174057122

וידאו

● 172218198

צילום

● 174011123

● 172272112

● 172200123

● 171822123

● 172306123

● 172308128

● 172437128

● 172546128

● 172631128

● 172715128

● 172758128

● 172835128

● 172917128

● 173005128

● 173033128

● 173611123

● 173105128

● 173848123

● 173942123

עוזרות ומטפלות

● 170203052

ביקוש עבודה

● 170954052

● 171744123

עסקים

● 172145198

● 171938262

תנויות

● 165844052

וולוו

● 244 ב"ל 1982 173809122

סובארו

● 172223191

● 173212191

● 165033052

● 165536052

● 170037052

● 170426052

סוסיתא

● 172332262

● 165412052

● 170002052

● 172902122

פולקסואגן

● 165324052

● 172817122

פורד

● 173101191

● 165245052

● 171021121

● 172125128

● 173722121

פיאט

● 171824191

● 172455262

● 171722128

● 172053122

● 172273122

פיז'ו

● 172313198

● 172343198

● 164617122

● 172116122

רנו

● 171935191

● 172826262

● 173647121

מסחריות

● 173014122

משאיות

● 172456191

● 173048122

אופנועים

● 171838128

הצעות עבודה

● 172004191

● 172846191

● 172151262

● 172532262

● 173045262

● 165931052

● 171040052

● 171406122

דירות למכירה

● 164754052

● 165619052

● 171329122

● 171541122

וילות ובתים

● 171951128

4 חדרים ויותר

● 172406191

● 172542191

● 170641262

● 171801262

● 172250262

● 173141262

● 164944052

● 171615128

● 171900128

● 172149128

● 173429122

● 173138191

● 173249191

● 172600262

● 172726262

● 173223262

● 165128052

● 165447052

● 170112052

● 171351052

● 172440122

● 172052128

● 172705122

● 172405122

● 172435122

● 172548122

2.5 — 2 חדרים

● 172519191

● 172952191

● 172027128

דירות בשכ"ח

● 171653128

● 172137122

● 172659123

מכוניות

אאודי

● 172526122

● 173532122

אוטוביאנקי

● 172019122

אמריקאיות

● 172516122

דרושה

מרכז/ת למתנ"ס ופעילות חברה

במשרה חלקית בכנרת

פרטים: מועצה מקומית כנרת טלפון 06-750142

עיריית הרצליה

תשמ"ז שנת החינוך בעיר

לביה"ס התיכון המקיף בקרית החינוך רח' דוד שמעוני - הרצליה

דרושים **מורים**

לקראת שנה"ל תשמ"ח

במקצועות:

מתמטיקה, פיסיקה, כימיה, ביולוגיה, אנגלית, תנ"ך, ספרות, היסטוריה, אזרחות, תקשורת המונים, מומחה לשרטוט ולדקורציה, לבורנטית לפיסיקה.

להתקשר

052-542529 ;052-541055

בורדו טקסטיל ירושלים

לרגל הרחבת היצוא

Bordeaux

דרושים

1. מנהל/ת מתפרה
2. מנהל/ת מחלקת ביקורת טיב
3. טכנולוג

רצוי ידע בסריגים ובתהליכי אשפרה. שעות עבודה 8.00—17.00 5 ימים בשבוע תנאים טובים למתאימים

4. סטודנטים לביקורת ואריזה שעות עבודה גמישות

פרטים טל' 02-534283/4

מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ

הנדסאי/ת טכנאי/ת ניסויים

לעבודה במעבדת נקבת הרוח

הכישורים הדרושים:

בוגר/ת ב"ס לטכנאים – הנדסאים.

בעל/ת נסיון בהפעלת מערכות.

נסיון בהפעלת מחשב – יתרון.

לאחר שרות צבאי.

מכרז מס' 27/87

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב אל מחלקת משאבי אנוש מוסד הטכניון למו"פ בע"מ, קרית הטכניון חיפה 32000, עד יום 22.3.87 בציון מס' המכרז.

אלסינט

למפעלנו בחיפה דרושה:

מזכירה

מס. משרה (930005)

הכישורים הנדרשים:

★ נסיון מוכח בעבודת מזכירות

★ יכולת לעבודה עצמאית.

★ שליטה מלאה בעברית ובאנגלית כולל הדפסה טובה בשתי השפות על מעבד תמלילים.

★ נכונות לעבוד מעבר לשעות העבודה המקובלות.

★ נסיון בעבודה בנושא יצוא-יתרון.

אנא פנה כ"ו ף קורות חיים, ת.ז. ומס. משרה למדור גיוס ת.ד. 550 חיפה. 31004

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

אלקטרוניקה בשרות הרפואה

אפקון אפקון בקרה ואוטומציה בע"מ

לסניף הצפון דרוש

הנדסאי חשמל ובקרה

בעל ידע בפיקוד ובקרה

לבצע פרויקטים באמצעות בקרים מתוכנתים; אפשרי ללא ניסיון

לפנות בכתב יד לפי הכתובת: רח' ווט ג'ימס 3, מפרץ חיפה.

נילית בע"מ

תעשיות ניילון ופוליאסטר

מבקר פנים

בכפיפות למנכ"ל

כישורים: רואה חשבון, כלכלן, או בוגר מינהל עסקים.

נסיון בתעשייה – יתרון.

המודעה מתייחסת למועמדים ולמועמדות כאחד

מועמדים מתבקשים לפנות בכתב למנהל אגף כח-אדם "נילית" בע"מ ת.ד. 50276 תל-אביב 68125

— סודיות מובטחת —

למשרד העוסק בביקורת חשבונות בתחום המרשבי

דרושה/ה

מבקר/ת חשבונות

נסיון בביקורת הכרחי

אפשרות להתמחות

נא לפנות לטל' 228856, 228842

מעבדות טרבינול (ישראל) בע"מ אשדוד

לחברתנו העומדת בפני הרחבת פעילותיה בארץ וקידום פעילותה השיווקית

דרושה

פקידת שרות לקוחות

תיאור התפקיד:

★ קבלת הזמנות טלפוניות מלקוחות החברה.

★ מתן שרות לחולים ביתיים ולמוסדות רפואיים.

★ עבודה עם מערכות מחשב.

דרישות התפקיד:

★ שליטה מלאה בשפה העברית.

★ שליטה טובה באנגלית.

★ השכלה אקדמאית בתחום מדעי הרוח או חברה (או אחרת מוסמכת לשעבר).

★ יכולת התבטאות בע"פ.

★ יכולת לקיים מערכת יחסי אנוש תקינה.

★ מקום מגורים - אשדוד והסביבה.

המעמדים העונים לדרישות התפקיד יפנו בכתב אל שר משאבי אנוש. רק מועמדים מתאימים יענו.

- סודיות מובטחת -

אשדוד טלפון 055-20222

ת.ד. 2 מיקוד 77100

טרבינול לקידום הרפואה

דרושות דיילות

לחברה המשווקת מוצרים קוסמטיים

דרושות **דיילות מכירה לרשתות השיווק**

בשעות אחה"צ

במקומות הבאים: חיפה, תל-אביב, גוש דן, פתח-תקוה, באר-שבע וירושלים.

תנאים טובים למתאימות.

העבודה מתאימה גם לסטודנטיות

בפרטים נא לפנות החל מיום ראשון לטל' 03-788573, 03-792998

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

דרוש/ה

ספרן/ית

הכישורים הדרושים:

בוגר/ת ב"ס לספרנות

ידיעת השפות עברית ואנגלית, כולל הדפסה.

ידיעת שפות נוספות יתרון.

רצוי נסיון בעבודה במגזר קטלוג.

הערה: המשרה היננה בהיקף 85%.

משפר המשרה: מו/60

מועמדים/ות מתאימים/ות העונים/ות לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם, שמות ממליצים ומספר המשרה עד יום 22.3.87, אל: אגף כח אדם, קרית הטכניון חיפה 32000

תלמה

לסניף המכירות בירושלים

דרוש

מנהל מחסן

הכישורים הדרושים:

★ השכלה תיכונית ומעלה.

★ בוגר קורס בניהול מחסנים.

★ ידע ונסיון בניהול מחסן ממוחשב של שלוש שנים ומעלה.

★ גיל 30-40.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים וממליצים לפי הכתובת: מח' כח אדם, תלמה בלר-בנה, חיפה, ת.ד. ..... מיקוד 31006

צבע

לחברתנו דרושים/ות

למפעלנו בירושלים

ראש צוות אחזקה

במערך היצור

הכישורים הדרושים:

● הנדסאי/טכנאי מכונות או אלקטרומכניקה

● נסיון מוכח באחזקה בתעשיה

● יתרון לבעלי רקע בתעשיית המזון

● נסיון ורקע במכניקה ופנאומטיקה

● ידע בפיקוד חשמלי, אלקטרוניקה ובקרה תעשייתית.

מזכירה בכירה

הכישורים הדרושים:

● שליטה מלאה בעברית, כולל הדפסה ועיבוד תמלילים.

● ידיעת השפה האנגלית, כולל הדפסה.

● נסיון קודם בניהול משרד הכרחי.

● 5 ימי עבודה

● העבודה במשרה מלאה

● המשרות מיועדות לאנשים המחפשים אתגר במפעל מתקדם.

המועמדים מתבקשים לפנות למח' כח-אדם, לטלפון: 02-810790, או בכתב – לת.ד. 1142 ירושלים, מיקוד 91010.

לאולפן לבגרות דרושים

מורים

למתמטיקה, לפיסיקה, לאנגלית ולהסטוריה

להכנת כיתות לבחינות בגרות בשעות הערב.

רק מורים בעלי נסיון בהכנת כיתות לבחינות בגרות.

מתבקשים לפנות:

תל-אביב - 03-5460618 - ירושלים - 02-222375

חיפה - 04-641060 - באר-שבע - 057-71690

לחברה ארצית לשרותי כח-אדם

דרוש/ה לסניף ירושלים

מקדם/ת עסקים

★ רציני, נמרץ ואחראי

★ בעל/ת קשרים וניסיון בנושא כח-אדם, לפיתוח וקידום הסניף.

למועמד המתאים תנאים טובים

נא לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 2448 ירושלים

הלוח הארצי

הארץ חדשות

הלוח הארצי — העיר — צומת השרון — תל אביב — גוש דן והשרון

דירות למכירה

קונים זהב ויהלומים גדולים
יהודה הלוי 143, ת"א
ZAMLER טל. 235924

מאיא נכסים
7510223
7513518

דירות גג מפוארות בטרומן, סטנדרט גבוה
דירות גג, במבואות־איכון 4 + 1 (שלושה דיירים) בבניה
2 חדרים חדשה ברחוב עמל בגבעתיים מפוארות - בבניה
2½ ברחוב שקט במרכז רמת גן מיידי. 50,000 דולר
במקום היוקרתי ביותר בגבעתיים דירות 4, 4 + גג, 5+1 גג (בבניה)
בטבנקין 3½ מפוארת ק"ג + מעלית מיידי 115 מ"ר
בשיכון ותיקים דו־משפחתי 250 מ"ר קוטג' לשיפוץ. 170,000 דולר
בז'בוטינסקי בגבעתיים, דירות 4 ר"ל 5 גדולות ומפוארות, בבניה
ברח' המתמיד 4, גדולים, ק"ג חזית + חניה
בארלוזורוב בגבעתיים, דירות 4 חדרים בבניה, 6 דיירים
דירות גג 4+1 בקרך קיימת בגבעתיים
ברח' פרי־הגבעה דירת גג 3 + 1 חדשה (לא מקבלן)
דירות בבניה באזורים שונים ברמת־גן ובגבעתיים
ברח' תרצה 3½ 100 מ"ר. דרומית בשלבי גמר 75,000 דולר
בתרות - המבדיל, ק"ב 4 חדרים בבניה 110,000 דולר
בשכון ותיקים, לצעירים 2½ חדרים ק"ב 90 מ"ר 59,000 דולר
ברח' שאגן בר"ג וילה 5 חדרים 550 מ"ר
בביאליק (פנימי) 4, ק"ב כניסה בעוד 6 חודשים 90,000
בשכון ותיקים מגרש 330 מ"ר לבניית קוטג' בודד

מאיא נכסים
7510223
7513518

● בגבעתיים בבנית חשנים, ז'בוטינסקי, בן צבי, ישראלי דירות 4, 4 + גג + חדר
● ברמת־גן (הדר־ס) בבניה, 5 דיירים 3½-4 חדרים
● במרכז רמת־גן (הזיוונים) 4, 140 מ"ר מפוארת 115,000
● במרכז רמת־גן בהרצל 3, ק"ג מפוארת 65,000
● בגבעתיים (בראשית) 4, 185 מ"ר, 2 דיירים

דירות פאר
ז'בוטינסקי 61 ר"ג
7526947 7526819

דירות פאר. ז'בוטינסקי 61 רמת־גן. 7526947 7526819
● ברמת־גן בבניה מבחר דירות 4 + גג ודירות 4.
● ברמת־גן ליד הבורסה בבניה בנין משרדים, המכירה החלה.
● בגבעתיים בגבעת רמבם בבניה 4 - 4 + גג 5 - 5 + 5
● ברמת־גן מיידי חדש 4 + גג בסביבת תל־גנים 130,000
● ברמת־גן 2 ע"ע חזית מסודרת, מיידי, מרווחת 49,000
● מבחר וילות וקוטג'ים ברמת־גן, בשיכון־ותיקים, בשכונת הלל.
● ברמת־יצחק ותל גנים בבניה דירות חדשות 4 ר"ל 5 + גג.
● חדש!! ברמת־גן 4 בבנית דירה בקומה 3 + מעלית.
● ברמת־גן ובגבעתיים 3 + גג בבניה מרכזי ושקט. מפאר.
● ברמת־גן בבניה דירות קוטג' 5 + 1, 4 + גג + מק.
● ברמת־גן באסף 3 ק"ב חזית מסודרת 85,000
● ברמת־גן 2½ ק"ב שקט, מרכזי, מסודרת קומפלט 35,000

ימי כיף בטבע בחופשת הפסח
חברת "שדות" מציעה לילדים בגילאי 8-13 שילוב של טיולים וחוויות בטבע (כולל מחנאות וצופיות) בילוי בפרק המים בשפיים בתאריכים 16-17.4 ו־5-9.4
לפרטים: 03-615613
03-625986

לצבור הדתי
● בקרית־הרצוג, בני־ברק, דירות 4, 3 חדרים ודירות 5 חדרים עם גג צמוד.
● בגבעתיים - דירות פאר 5 חדרים, רחוב מודיעין - ריינס.
● בפ"ת מבצע הנחות מחודשות עד 20.3.87 לדירות 4, 3 חדרים. כניסה מיידית.
● בתל־אביב - ברחוב עמק ברכה, דירות מפוארות 4 חדרים, 2 דירות בקומה.

משהב
חברה לשכון
בנין ופתוח בע"מ
03-664631

תווך רון
03-312347
03-312561

● בגבעתיים, בצה"ל 5 חדרים, ק"ב, דירה יפה.
● בגבעתיים, 3 יפים, מרכזי ושקט, ק"א או ב.
● בגבעתיים, בכצנלסון, ק"ב 3 יפים + השקעה.
● בגבעתיים ובר"ג בבניית 5-4 + 1+4 + גג.
● בגבעתיים, 2 מרכזי ושקט, ק"א + מרפסות.

מרכז הלמידה
שיעורים
★ מתמטיקה ★ פיסיקה ★ כימיה ★ אנגלית ★ הנהלת ★ לשון ועוד...
שיעורים פרטיים בבית או במכון
כל המקצועות והרמות

2.5—2 חדרים

3.5—3 חדרים

1.5—1 חדרים

4 חדרים ויותר

"לוח העיר"
לא מכרת
לא שילמת
קבלת מודעות
8.00-20.00
293648 290697

וילות ובתים

גוש דן

תל אביב

קרחת?
פתרון מהפכני

בתי כפר ומשקים

פנטהאוז דירות גג

קבלנים מציעים

דירות פאר
ז'בוטינסקי 61 ר"ג
7526947 7526819

● ברמת־גן, בבנית 7 חדרים וילה מפוארת מרווחת ושקטה.
● בבגעתדרמבת־גן, 3 ו־4 גג במרכז ושקט נוף מרהיב.
● 4 במרכז רמת־גן, ע"ע חזית מיידים ע"י כתן.
● בהזדמנות !! ברמת־גן 2 + 1/2 ביהודית, מסודרת, ק"ב, חזית.
● ברמת־גן, דירת חדר, ברחוב ביאליק מרכזי מתאים למשרד.
● ברמת־יצחק, בבניה ברחוב מיכאל 4 ר"ל 5 + גג 125,000
● 3 ברמת־גן (100 מ"ר) בהרצל ק"ב, חזית 60,000

תווך הבנה
רש"י 7 ר"ג
03-7517074

● 5 בר"ג בשיכון הותיקים, ק"ק, + חצר גדולה, פינוי לשנה הוצל. בנין דו קומתי 185,000 דולר
● 4 בר"ג, התחלת בניה (בולת גנים) + גג + חדר בגג 9 דיירים 145,000 דולר.
● וילה בבאזל אפקת 6 חדרים, 650 מ"ר קרקע 400,000 דולר.
● בהרצליה פיתוח וילה מפוארת כ־200 מ"ר קרוב לים + 1000 מ"ר קרקע 300,000 דולר כניסה מיידית.
● בגבעתיים 3½ + גג + חדר בגג (הול גנים) 9 דיירים, מעלית חדשה 155,000 דולר. כניסה מיידית.

תווך הבנה
רש"י 7 ר"ג

● בר"ג 2 מפוארים, ק"ק, גבוהה (ישן) 37,000 + תוספות.
● 3 בר"ג ק"א חזית, דרום־מערב + הרחבות 44,000
● 2 בר"ג, אבא הלל, ק"ג, ערפית (מעט שיפוץ) 33,000
● 3½ בר"ג 64,000 מיידית.
● מגרש בהרצליה פיתוח 1000 מ"ר לוילה 280,000
● בפ"ת ק. אריה לתעשייה 1600 מ"ר 360,000
● 3 בקיראון - ברוך ק"ב, אפשרית בניה 38,000 דולר.
● 2 בר"ג שיכון הותיקים, ק"ק, 38,000 דולר.
● 3 בבני ברק, קרית הרצוג, ק"ב + סלמן 39,000 דולר. כניסה מיידית
● 2 בר"ג, מפוארים, (ישן) כניסה מיידית 37,000

בית אבות
חדש ברמת־גן
90 מיטות בחדרים ליחידים ולזוגות
5 ארוחות ביום וטיפול של רופא ואחיות, פיזיוטראפיה, ריפוי בעיסוק ופעילות חברתית.
פתיחה בקרוב !!
נותרו מקומות לעצמאים ולתשושים בקומות נפרדות
גולומב 10 רמת־גן
03-5518927 ,03-775534

עיטורית
התשובה הישראלית לקרמיקה האיטלקית
★ עיצוב ארוחי קרמיקה וכלי נוי בכל גודל וצבע
★ לרשות הלקוחות מחלקה נרנית לביצוע ויישום
★ אולם תצוגה עם דוגמאות רבות

صكنا من الأهل

הלוח הארצי הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

איזור השרון

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

2—2.5 חדרים

1—1.5 חדרים

קבלת מודעות
03-611389
611623
625880
פתוח מ-9:00-21:00 (ומוצ"ש)
לבעלי כרטיסי ישראכרט ויזה ודיינרס

ברעננה דירת 5 חדרים 135 מ"ר ברוב שברץ 142,500 ש"ח לזוגות

משהב

קונה או מוכר דירה?
כדאי עוד היום לעשות
שיפוצים
צבע שפריץ טמבורטקס
קרמיקה זגגות ובניה
03-788225

ראשל"צ

נתניה

חולון ובת"ים

תווך שי
ויצמן 21 נס ציונה
08-470058 08-462706

דירות בשכ"ח

ויצמן 52 כפר-סבא
052-33343
85

ארוחה מלאה
6.90 ש"ח
★ כוס יין חינם
★ בר סלטים חופשי
★ פיתות חופשי
כביש החוף,
תחנת דלק סונול,
2 ק"מ מנתניה כיוון ת"א
טל' 053-57817
בובה הדרך
המסעדה בשרות עצמי

חדרים מרוהטים

שותף/שותפה

ביקוש דירות

דירות מרוהטות

מכוניות

אופל

אלפא רומאו

אוטוביאנקי

אמריקאיות

ב.מ.וו.

ג'יפים

אאודי

אוסטין

דירות בדמ"פ

תכננתם רכישה, מכירה, השקעה בנכס? פנו אל דיור פלוס השקעות ושיווק נדל"ן
מבחר הנכסים הגדול ביותר באזור. צוות מקצועי ודינמי לרשותכם
דיור פלוס יעזור לכם לחסוך בזמן ובכסף להשגת מטרתכם
פנה אל דיור פלוס בית הפועלים 6 רחובות
08-453055

דחפון
שרות מודעות מלבשי על דחוף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

הלוח הארצי | הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

דאף

● דאף 1967 בלי ממש, מכונה 650 ש"ח

דייהטסו

● דייהטסו שרייד במצב מצוין 85 ק"מ 37,000

● שרייד 1800 1983 20,000 יד שניה מחירון מצוינת

● 1300 דומרו, 1985, שרמנ"ט מצוינת, אחריות ליג חודשים

וולוו

נ.ס.או.

● פרינץ 1200 71 במצב טוב מאוד

● פרינץ 4 1972, סטס 3 חודשים

סאאב

סובארו

● 1300 81 יפה 10,000 ש"ח

מוסף שמעון
מורשה לסובארו
רח' עליית הנוער 46
תל-אביב
טל' 253355

וקסהול

טלבוט

טריומף

לנציה

מוריס

מיני מיינור

מרצדס

פורד

פיאט

פיז'ו

רנו

סימקה קרייזלר

פולקסוואגן

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

מסחריות

טרקטורים

קרוואנים

אופנועים

ביקוש רכב

חלפי רכב

מכוניות להשכרה

למכירה
משאית
רנו
65 J.K
כולל
ארגז מכולה
במצב טוב
מודל 1984
טל' 03-263267
לפנות
לרכז הרכב

לבעלי אסקורט
משנת 72-80
מבצע תיבת
הילוכים חדשה
כולל הרכבה ואחריות
600 ש"ח + מע"מ
03-332428

חיים אופנועים

הצעות עבודה

קיבוצי הקיבוץ הארצי קולטים
משפחות מכנאים, הנדסאים, מורים
ואחיות מוסמכות
בואו להתנסות בחיי קיבוץ
מתארגנות קבוצות צעירים בגילאי
20-25, 25-32 בעלי השכלה ומקצוע
אחרי שרות צבאי
טלפונים: 03-262521, 03-216015
שדרות שאול המלך 8 קומה ב' (מחלקה לקליטה) ת"א

למפעל לעיצוב
וייצור תכשיטים
דרוש
מנהל עבודה
לניהול ועבודה בת"א
פניות בכתב וקורות חיים
לת.ד. 164 טירת הכרמל

לכלי זמר
חיפה והקריות
דרושים
אנשי מכירות/אורגניסטים
לעבודה קבועה
03-664374

קבלת
מודעות!
הלוח העיר
* מבצע מיוחד!
03-735588
03-727630
03-738707
לבעלי כרטיסי אשראי

בואו וננהג כאחים בדרכים
אבנר - איגוד לביטוח נפגעי רכב

صكذا من الاحل

הלוח הארצי הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

מהפכה גדולה במודעה הקטנה

רק לוח העיר

לא מכרת לא שילמת

כל מודעה מתפרסמת ללא תוספת מחיר אפילו חודש. אם אחרי חודש עדיין לא מכרת יוחזר לך כספך בחזרה. המבצע חל לגבי פרסום בלוח העיר בלבד לגבי נכס באזור ת"א, גוש דן והשרון. במקום החזר כספי ניתן לפרסם את המודעה חודש נוסף. בקשות לביטול מודעה, החזר כספי או הארכה לחודש נוסף במקום החזר כספי, יתקבלו במשרדי חולות בימים א'-ד' בין השעות 8:00-15:00 עד שבועיים מתום 4 שבועות פרסום.

לוח העיר רח' הנגב 4 ת"א טל' 03-371261

הנהלת חשבונות

תלם

שרותי כוח אדם

מנהלת חשבונות סוג 2 נסיון בהתאמות. חברת מחשב אי.בי.אם. מאזור חולון 03-222171

פקיד/ת הנהלת חשבונות סוג 1, 2 נסיון בנושאי מלאי, השוואות תעודות משלוח. 03-615652

כתבנית/מעבדת תמלילים עברית מעולה לעבודה בשעות גמישות בת"א. 03-615652

קורס קונבנציונלי + נסיון על בריג'בורד. מפתח תקתוק 03-222171

כורס סיאןסי. חברה של מחשב פניק. מאזור פ"ת. 03-222171

בחור/ה + ידע באלקטרוניקה לאיתור כיול לעבודה זמנית. 03-222171

יהלומים

מוכרים/ות

חרטים/מסגרים

ח ש מ ל / אלקטרוניקה

מזכירות

מחסנאים

נערים

נהגים

סוכנים/ות

ספרים/יות

אחיות

גזירה ותפירה

מ כ נ א י ם / הנדסאים

דפוס

רפואת שיניים

עובדי מתכת

עוזרות ומטפלות

בתי אבות

בית אבות נווה אילן

לעצמאים וסיעודיים
השגחה רפואית
טיפול מסור ואוירה ביתית

רח' טרומן 27 ר"ג
03-767224

שרטטים וגרפיקאים

פועלים/ות

פקידים/ות

לימודי מקצוע נדרש!

קורסים בעיבוד תמלילים ותכנות מחשבים. שיטה אורקולית בלעדית. שיעור לדוגמא חינם. יסעוד אנד סאנדי 03-658454 03-656022

תוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א-1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה בגלל מינו או מעמדו האישי או הורות, אלא אם אופי או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה.

העבריינים צפויים לעונש על-פי החוק.

צעד ראשון בדרך לטכניון.

קונסטרקס - משחק הרכבה חדש של פישר-פרייס, לפיתוח היצירתיות, הדמיון והמיומנות הטכנית של הילד.
קונסטרקס - המערכות קלות להרכבה ופירוק, ומשלבות בתוכן גם חלקים נעים כמו - מנועים, פרופלורים ועוד
קונסטרקס - חלקים חזקים במיוחד המאפשרים לילדך להרכיב דגמים גדולים ומורכבים. קונסטרקס - דגמי תעופה, חלל ומדע דמיוני.
קונסטרקס - ילדך ירותק במשך שעות אינספור בבניית הדגמים ובהפעלתם. תן לילדך את האפשרות להגיע רחוק. תן לו קונסטרקס - עוד מוצר איכות מבית פישר-פרייס.
להשיג מעכשיו בחנויות הצעצועים המובחרות וברשתות השיווק.

קונסטרקס פישר-פרייס

שיווק בלעדי: סוכנויות קופמן כהן בע"מ

מגרשי התערוכה הישנים, סוף דיזנגוף (ע"י גלידה מונטנה), טל' 03-455141.

מבצע לא מכרת לא שילמת

זקוק דחוף למודעה?

38 38 38

מודעפון

הלוח הארצי | הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

שמירה ואבטחה

ביקוש עבודה

סקרמי מכירות

עסקים

גנן

משאבי אנוש

קבלת מודעות
ל"לוח העיר"
לא מכרת
לא שילמת
8.00-20.00
טל 293648
טל 290697

שליחים/ות

"לא מכרת
לא שילמת"
"לוח העיר"
"פרסום
און"
885-885

בתי מלאכה

מחסנים

אולמות

חנויות

מבני תעשיה

משרדים

מגרשים

הלוואות

מקור ההלוואות
★ הלוואות לשכירים
קבועים לרכב חדש
ומשומש נכיונות צקים
ושטרות מסחריים
טלפונים: 03-650527/8
04-641475

חקלאות

מציעים למכירה

ריפוי והדיה

ציוד והאזנה

גינון

בריאות

בריאות יופי ובריאות

ניקוי ופוליש

חיפוי והדברה

מגפש וקיים

תכשיטים ובלי כסף

ציוד אלקטרוניקה

מקרר

שיפוצים

אותיות דביקות

מוצרי חשמל

צילום

"מצלמת העיר"
ככר נמיר (אתרים)
03-280532 03-296318
כלנו הצילום הגדול בארץ
מבצע חודש פורים:
פרסים מתנות
שי לילדים המחופשים

הלבשה והנעלה

לא מכרת
לא שילמת
רק לוח העיר
קבלת מודעות
מ-8.00-20.00
03-371261

מערכת סטריאו

רהיטים

רהיטי פיקס
רהיטי איכות במחירי
מפעל לכל פינות הבית
(סוג ב' ועודפי יצור)
אולם התצוגה פתוח
כל יום 10:00-19:00
רצוף
בימי שישי 9:00-13:00
אזור התעשיה הצפוני
לוד (ליד קרגל)
08-244438/59

"לא מכרת לא שילמת"
קבלת מודעות
ל"לוח העיר"
"פרסום
אידיאל"
03-227117
03-221896
לבעלי כרטיסי אשראי

صكنا من الأهل

הלוח הארצי הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

הכרויות בלי סוף

6000 פנויים/יות מכל רחבי הארץ כבר הצטרפו. זהו... משהו!!!

1380 פנויים/יות מצטרפים ממוצע החודש בעלוני "קשר". וזה... משהו!!!

עלות מקסימלית ומיזוג, 10 שנות נסיון ושני משרדים. זה... משהו!!!

עלוני "קשר" עושים את החיים קלים וזה משהו... משהו... גדול!!!

עלוני קשר — עלון הפנויים/יות מס' 1 בישראל

לקבלתם: הייבי עבשיו!! 04-446023, 03-733994

9:00–21:00 (+ שבת)

לוח העיר — פרס ב... טוס ללונדון ע"י אינטרנשיונל בחברת 777 — 292 777

קייטנת פסח

לילדי מרכז רמת-גן לגילאים 4-7

מ־8.00 עד 13.00

מגוון פעילויות

03-726431

אמנות

קופות ומשקלים

אסטרולוגיה

גרפולוגיה

מכונות כביסה

תנורי אפיה

מכונות תפירה

מכונות כתיבה

טלוויזיות

מיזוג כלים

סירות

רוצים לקנות

מזוני אויר

וידאו

ציפוי אמבטיות

חימום והסקה

שיעור

הכרויות

חוגים

שידוכים

חיות בית

מחשב

כלי נגינה

קבלת מודעות לוח העיר 854773 885579

הלוח הבטוח — הלוח הארצי — חיפה והצפון

קריות

וילות ובתים

4–4.5 חדרים

דירות למכירה

ביקוש דירות

דמ"פ

וילות ובתים

4–4.5 חדרים

2–2.5 חדרים

3–3.5 חדרים

5 חדרים ויותר

בתי עסק

דרושים
★ נהגים מעל 15 טון
★ מנהלי עבודה

דירות בשכ"ח

דרוש עובד לעבודה כללית, יתן סבבי כללי + קיץ
טל. 03-268202

לכל המעוניין בשטחי פרסום באזור הקריות והצפון נא לפנות 04-413481

מידית תמלוגית
עבודת רצוי שחר

פרסום פן — מבצע מדהים
03-738707
03-735588
לבעלי כרטיסי אשראי

קבלת מודעות
הלוח הארצי
הארץ חדשות
לוח העיר
לא מכרת לא שילמת
מ־8.00 עד 20.00

הלוח הארצי — הארץ חדשות

המשרד חיפה

דירות 3–3.5 חדרים

דירות 2–2.5 חדרים

דירות 1–1.5 חדרים

דירות בשכירות

גליל

וילות ובתים

דירות בשכירות

דירות למכירה

נצרת

דירות למכירה

עסקים

חנויות ועסקים

משרדים

מכירות ושירותים

שיפוצים

הצעות עבודה

ביקוש עבודה

עורות ומספרות

מכוניות

אאודי

אוטוביאנקי

וולוו

ב.מ.וו.

דייהטסו

אמריקאיות

אלפא רומאו

סיאט

סימקה קרייזלר

פולקסווגן

סיטרואן

רנו

פיאט

סובארו

פורד

מיני מינור

לנציה

מלבוס

וקסהול

אוסטין

אופל

מחשבים

וידאו

סטריאו

כלי נגינה

מקרר

יד שניה

חיות בית

מכירות

פיג'ו

מגררים

מסחריות

אופנועים

ביקוש רכב

לרכישה/שותפות

קרקע פרטית לבניה, למגורים ומסחר באיזור הקריות

השקעה כ־3,000,000 דולר

פניות רציניות בלבד יש להפנות לת.ד. 729 תל אביב (מיקוד 61007) ולציין עבור 1000

מכרז רכב מס. 72/580

	סוג הרכב	מס. רישוי	שנת ייצור
1.	סובארו 1600 אוטומטית	25־386־53	1983
2.	פיאט 131 1300	198־214	1979
3.	סובארו טנדר 1600	38־333־83	1983
4.	פולקסווגן 31 אל.טי.	78־690־80	1980
5.	משאית 500 די. עם ארגז נוסעים	771־331	1972

את הרכבים ניתן לראות במפעלנו באזור התעשיה חדרה ולהגיש הצעות למחלקת התחבורה עד לתאריך 19.3.87.
יש לצרף להצעות המחאה בגובה 10% מערך ההצעה.
הוצאות העברת בעלות על חשבון הקונה.
לרכב מסחרי יש להוסיף 15% מע"מ.
אין החברה מתחייבת לקבל ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

לעיתון יומי

דרושות

דיילות מכירה

לאזור חיפה

★ 3–4 פעמים בשבוע
★ שעות גמישות
★ תעריף שעה +עמלה

להתקשר
החל מיום ו' בשעה 10.00
לירון 04־661166; 04־670636

מחירון המכוניות בעריכת מגזין אוטו

דגם	86 מחיר שוק	86 מחיר מומלץ	85 מחיר שוק	85 מחיר מומלץ	84 מחיר שוק	84 מחיר מומלץ	83 מחיר שוק	83 מחיר מומלץ	82 מחיר שוק	82 מחיר מומלץ	81 מחיר שוק	81 מחיר מומלץ	80 מחיר שוק	80 מחיר מומלץ	79 מחיר שוק	79 מחיר מומלץ
קטנות																
אוטוביאנקי	16.5	18.4	12.5	13.7	10.8	12.5	9.9	11	8.8	10	7.5	9	6.6	8	5.9	7
מיני מיינור	16.3	16.3	14.3	14.6	12.3	13	10.3	12	8.3	10.8	7.2	9.4	6.4	8.7	5.7	7.8
סיאט איביזה 1.2	18	20.5	15	18.3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
פולקסווגן פולו	22.1	23.7	20.3	20.5	17.3	18.6	15.7	17	13.6	14.7	12	11.8	10.2	10.3	8.2	9
פורד פיאסטה	18.1	20.5	15.5	18.1	14.7	16	12.3	14	10.9	12.2	9.8	11.1	8.5	9.6	7.5	8.2
פיאט 127	–	–	13.1	15.1	12.1	13.6	11.1	12	10.1	10.8	8.5	9.7	7.6	8.7	6.4	7.3
פיאט פנדה	–	–	–	–	9.8	14	8.9	12.4	8.2	11	–	–	–	–	–	–
פיאט אונו 55	19.7	21.5	16.6	19.5	14.3	17.5	13.2	15.7	–	–	–	–	–	–	–	–
פיאט אונו 70	20.1	22.7	18.2	20.1	15.8	18.6	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
פיג'ו 104	–	–	–	–	13.7	15	11.8	13.6	10.7	12.3	8.9	10.5	7.4	9.4	6.1	8
פיג'ו 205 1.1	20.4	23.8	17.7	20.4	16.1	19	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
רנו 4	–	–	13.1	16.1	10.9	13.5	9.8	11.5	8.8	9.8	7.8	8.3	6.7	7.1	6.1	6.4
רנו 5 1.1	19.1	22.7	16.1	18.1	13.1	16.3	12.1	14.5	10.9	12.3	9.5	11	8.2	10	7.4	8.3
קומפקטיות																
אופל קדט 1.3	28.9	30	25.9	27.5	20.1	21.6	17.8	19.5	16.4	16.7	12.6	14.6	11.2	13	8.1	7.6
אלפא־סוד 1.2	–	–	–	–	–	–	14.1	17.8	12.1	16.2	9.4	14.6	7.9	13	6.4	10.3
סיאט רונדה 1.2	19.3	18.9	17.9	15.7	15.9	11.9	13.9	9.7	–	–	–	–	–	–	–	–
סיטרואן דיאן	16.2	18.3	14.1	16	12.4	14	11.3	12.4	9.8	11.3	7.3	9.7	6.3	8.1	3.8	6.5
סיטרואן GSA	–	–	20.3	21.6	18.3	19.4	16.3	17.3	13.3	15.1	10.8	13.5	7.6	11.3	6.4	9.7
סימקה 1100	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	8.1	7.6	6.3	6	4.6	4.9
פולקסווגן חיפושית	–	–	22.1	19.5	20.1	17.3	17.6	14.6	15.7	12.4	13.6	10.8	11.7	9.7	10.1	8.6
פולקסווגן גולף 1.3	29.1	32.4	23.4	28	21.4	25	19.4	20	18.1	17.3	16.1	16.2	13.9	14.6	11.3	13
פולקסווגן גולף 1.6	36.1	39	31.1	34	27.4	29.5	24.9	23.8	21.1	20.5	17.3	18.4	16.2	16.2	14.1	14.6
פורד אסקורט 1.3	21.3	20.5	19.1	18.4	19.6	21.6	17.6	18.4	16.6	15.7	14.6	13.5	9.2	8.7	8.2	7.6
פיאט 128	–	–	–	–	–	–	–	–	8.8	12	7.8	10.3	6.8	9.2	5.9	8.1
פיאט 124	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	8.9	10	7.9	9	6.7	8
פיאט ריטמו 60	19.7	21.6	16.4	19	14.6	15.1	13.1	13.4	11.9	12.4	10.6	11.2	8.1	10	6.7	9
רנו 12 1.3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	9.8	10.8	8.8	9.7
רנו 14	–	–	–	–	–	–	13.8	17.3	11.3	14.6	9.3	12.4	7.3	10.8	6.3	9.7
רנו 11 1.1	23	21.6	18.7	18.4	16.1	15.6	13.3	13	–	–	–	–	–	–	–	–
רנו 11 1.4	32.9	24.8	27.6	20.5	22.4	17.8	18.6	15.1	–	–	–	–	–	–	–	–
משפחתיות																
אודי 80 1.3	31.8	31	28.8	27.5	25.1	24.3	22.8	21.6	18.8	19.5	16.6	17.3	12.6	15.5	10.6	14
אודי 80 1.6	40.3	36.7	36.3	32	33.3	28	27.2	24.8	22.8	22.1	19.9	20	15.9	17.8	12.6	16.2
אופל אסקונה 1.3S	29.8	31.3	27.8	27	25	23.8	22.1	20.5	19.8	17.8	–	–	–	–	–	–
אופל אסקונה 1.6	41.7	35.6	39.1	30.2	31.1	26.5	27.7	23.2	21.1	20	18.2	12	15.7	10.8	12.2	9.2
ב.מ.וו 316	42.4	45	41.1	39	38.1	35.8	34.2	33	24.8	27	21.2	23.2	17.4	20.5	15.3	17.2
ב.מ.וו 318i	50.8	56	46.2	48.6	43.1	43.2	38.9	36.7	26.9	29	24.4	24	21.2	21	17.3	17.8
דייהטסו שארמאנט 1.3	22.2	21.6	19.4	18.7	16.8	16.1	15.3	13.5	12.9	12	–	–	–	–	–	–
סובארו 1.3 (1.4)	24.6	24	21.9	21.5	17.2	17	15.3	15	14.3	13	13.2	10.8	11.3	9.7	8.3	8.1
סובארו 1.6	27.1	27	24.8	24	22.6	19	19.6	16.7	16.6	14.6	14.1	11.8	12.1	10.8	10.1	8.6
סיטרואן BX16	33.4	34.5	30.3	31	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
פולקסווגן ג'טה 1.3	29.2	32.5	25.2	28	21.6	24.8	19.1	20	17.1	17.3	14.8	16.2	12.4	14.6	–	–
פולקסווגן פאסאט 1.6	35.7	35.5	31.6	30.8	26.9	26.5	23.4	23.2	20.4	19.8	17.1	18.4	14.8	16.7	11.3	15
פורד קורטינה	–	–	–	–	–	–	–	–	16.3	12.3	14.1	11.3	12.1	10.2	9.3	9.4
פורד סיירה 1.6	32.1	29.7	30.1	26	26.2	22.7	23.2	19.5	–	–	–	–	–	–	–	–
פורד סיירה 1.8	39.3	42	36.4	37	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
פיאט 131 1.3	–	–	–	–	17.1	20.5	15.4	16.7	13.1	14	11.4	12.3	10.3	11.3	7.8	9.7
פיג'ו 305 1.3	25.2	28	22.2	24.3	18.6	21	15.4	17.8	13.3	15	11.3	13.5	9.9	11.8	8.6	10.8
פיג'ו 305 1.6	32.1	35.5	29.3	31.3	27	27	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
רנו 9 1.1	21.3	19.5	18.1	16.2	15.4	13.5	13.2	10.8	11.9	9.2	–	–	–	–	–	–
רנו 9 1.4	27.3	22.7	25.3	19	21.2	15.7	17.4	14	14.4	12.5	–	–	–	–	–	–
רנו 16 TX	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	7.1	11.5
רנו 18 1.4	–	–	–	–	22.6	17.5	17.6	15	13.6	13.5	10.6	11.5	9.1	9.7	7.9	8.6
רנו 18 1.6	–	–	28.4	25	24.8	20.5	20.6	17.3	16.4	15.2	12.7	12.6	11.7	11.5	9.6	9.7

صكّا من الاحمل

صكنا من الأهل

הלוח הארצי — הארץ חדשות

לחברת מסחרית בת"א דרושה
פקידה אחראית
לעבודה במשמרות
לפנות 03-370640
לענת/מיכל מיום א'

דרוש/ה
שותף/ה פעיל/ה
להוצאה לאור
של עיתון יהודי
למיטיבים
ולקהל הרחב
03-202284

למשרד אדריכלי נוף בת"א דרוש/ה
אדריכל/ית
בתכנון פיתוח ונוף
להתקשר 03-450882

למשרד הנדסה אזרחית דרושה
שרטטת
5 ימי עבודה בשבוע
03-256511

למפעל באשדוד
דרוש
אחראי/ת ליחידת מחשב
כישורים:
★ מנתח מערכות, מתכנת/ת.
★ נסיון 3 שנים על מחשב איי.בי.אם 36. רצוי גם על מחשב אישי.
נא לצרף קורות חיים ותנאי שכר נדרשים. לקבלת פרטים למכתב לת.ד. 2366 אשדוד.

לחברת יבוא בהרצליה
דרושה
פקידה
לעבודות משרדיות שונות. שליטה בעברית ואנגלית. ניסיון בהדפסה יתרון. למשרה מלאה.
נא להתקשר מיום א': 052-557297 לנורית

למפעל בענף הבניה
דרוש
מהנדס אזרחי
לפיקוח על עבודות בניה
כשורים נדרשים:
★ נסיון של שנתיים לפחות
★ נכונות לעבודה מאומצת ובשעות לא שגרתיות.
★ רשיון נהיגה.
לפנות בצרוף קורות חיים במכתב יד לת.ד. 4496 חיפה עבור מס' 57
סודיות מובטחת

למשרד רואי חשבון
כתבנית אנגלית/עברית
למשרה מלאה 5 ימי עבודה
ניסיון במעבד תמלילים (א.ב)
ובהדפסת דוחות כספיים
התנאים בהתאם לכישורים
פניות לטלפון 03-662027
בין השעות 09.00-15.00

לש. סליה, סוכנויות לשיווק מזון, דרוש
סוכן מכירות לירושלים והסביבה
בעל נסיון, רכב, וקשרים עם חנויות ומוסדות
טל' 723784

גרפוס, מכשירי כתיבה
מנהלת חשבונות סוג 1
א) הפעלת מחשב (הדרכה במקום)
ב) ידע בכתבנות עברית
לפנות במקום, בקיהודה 36, ירושלים, לישלט

לבית דפוס
כתבן/ית
בעברית ובאנגלית
טל' 02-526774

איש מכירות
אם אתה מוכן לעבוד קשה ורוצה להחויה הרבה
ויש לך נסיון במכירות
הנך מוזמן להפגש על כוס קפה
02-242024 02-248161 מירי

דרושה **מוכרת**
למסעדה כשרה למהדרין מן המובן
לשעות אחה"צ
רח' קק"ל 19 ירושלים
טל' 02-639845

דרוש
קונדיטור ועוזר קונדיטור
נסיון קודם הכרחי
טלפון 02-527552

למפעל למוצרי בניה באיזור המפרץ דרוש:
מהנדס/ הנדסאי בנין
צעיר, לעבודה מעניינת ואחראית על
המועמדים לפנות
לטל' 04-721357, 04-729074
ליגאל יחזקאל מנהל המפעל

דרוש
קונדיטור ועוזר קונדיטור
נסיון קודם הכרחי
טלפון 02-527552

ד ר ו ש
גרפיקאי/ת מבצע/ת
אם את/ה מהיר, דייקן ובעל נסיון
של שנתיים במשרד פרסום, התקשר/י אלינו
טל. 221177 (נויה) מיום א' אחה"צ
פרסום אדמון ADMON ADVERTISING

למשרד רואי חשבון בת"א
המתמחה במוסדות ללא כוונת רווח
דרושים
1. **רואי חשבון** בעלי רשיון ישראלי ו/או אנגלו־סקסי עם ניסיון של מספר שנים בראיית חשבון ומערכות ממוחשבות.
2. **בוגרי חשבונאות** בעלי ניסיון מעשי בראיית חשבון (התמחות אפשרית) עדיפות לבעלי ידע ו/או ניסיון בבקורת מערכות ממוחשבות.
3. **מדפיסות** עברית ו/או אנגלית.
לת.ד. 7041 תל־אביב 61070 תוך ציון שכר נדרש ניסיון וממליצים.

ארדט
חברה לביטוח בע"מ
לסניפנו בחיפה דרושה
פקידה
למח' ביטוח חיים
★ תינתן עדיפות לבעלת נסיון.
לפרטים נא לפנות החל מיום שני
04-520213 לרבקה

תבניות רגבה־קל
מושב שיתופי רגבה (ליד נהריה) דרושים:
• **כרסמים**
• **חרטים**
לעבודות מדוייקות ביותר
לפנות טלפונית 04-929936 בערב 929072

RS שרותי כח אדם — השרות המומלץ 1987
או.אר.אס-בכירים
למחלקה הטכנית
מכונלוג מזון — מהנדס מזון/כימית בוגר הפקולטה לחקלאות או הנדסאי מנוסה.
מהנדס חשמל — בעל נסיון רב בתכנון מתקנים תעשייתיים, תכנון מערכות כח, בקרה ותקשורת.
הנדסאי/טכנאי חשמל — בעל נסיון רב בתכנון מתקנים תעשייתיים, תכנון מערכות כח, בקרה ותקשורת.
הנדסאי/טכנאי מיזוג אויר — בעל נסיון של שנתיים, באחזקת, מדחסים בוכנתיים או צנטרופוגליים.
טכנאי אלקט' — בעל נסיון – 1. בתיקון מכונות צילום. 2. בתיקון מחשבים.
הנדסאי אלקט' — בעל נסיון של כשנתיים, בעל ידע בתחום מיקרופרוססורים (חומרה), העברה מפיתוח לייצור — שעות בשתי חובה.
הנדסאי בנין — בעל/ת נסיון בחישוב כמויות (עץ); הגשת מכרזים.
מועמדים יפנו לאו.אר.אס. רחוב הרב הרצוג 2 חיפה ת.ד. 5346 חיפה טלפונים: 04-664002, 04-663703, 04-671937

הצטרף לענף המלונאות

ש **תפקיד עם עתיד**

למלון המלך שלמה
הגדול והמפואר במלונות אילת
דרושים
• **מנהלי/ות מסעדות**
בעלי נסיון מוכח בענף המלונאות.
• **טבחים/יות מקצועיים/יות**
למועמדים המתאימים ינתנו תנאים טובים כולל דיור באילת.
לפרטים ותיאום ראיון נא להתקשר למלון המלך שלמה, מח' כ"א טל' 059-79111
ישרוטל — סודיות מובטחת — ניהול מלונות בע"מ

מלון לחם יחשלים
דרושים
★ סו שף
בעל נסיון מוכח במלונות 5 כוכבים
★ טבחים מקצועיים
★ חדרניות
★ מלצרים
בעלי הופעה נאה ונסיון
★ טכנאי מערכת מיזוג וקירור
★ פקידת ש/כ
מועמדים מתאימים יפנו למח' כח־אדם
טל' 02-697242, 02-697202

מלונות גני מוריה
מוריה ירושלים קולט
★ **מצילים** (לעבודה עונתית)
★ **חדרניות** למשמרת בוקר
★ **מלצרים/ות** מקצועיים ובלתי מקצועיים
★ **טבח** מטבח חם
★ **קצין בטחון**
נא לפנות למח' כח־אדם
רח' קרן היסוד 39, טלפון: 02-232232

למלון גני חמת בטבריה
דרושים/ות:
מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
ניסיון מעשי של 5 שנים לפחות בתפקיד חשבונאי/ת בכיר/ה, סוג 3 ומעלה.
מנהל אחזקה
בעל רישיון חשמלאי מוסמך. ידע בקרור ומיזוג אויר, בעל ניסיון בארגון ובהפעלת צוות עובדים.
תנאים טובים - סודיות מובטחת
נא לפנות למחלקת כוח אדם, ת.ד. 22 טבריה 14100

מלון השרון בהרצליה
דרושים בעלי מקצוע הבאים לעבודה במחיצתו של מיכה נוי
שף דיינאמי (עדיפות לבעלי ניסיון חו"ל)
סגן שף, עוזר קונדיטור, טבחים ועוזרי טבחים, מלצריות צעירות, דיילת לחדר אוכל, מנהל חשבונות, כתבנית דוברת אנגלית
טלפון: 052-575777; למח' כח אדם

Maquette **מקט** Leather Fashions
לחנויותיה באיזור ת"א
דרושות
מוכרות מנוסות
★ אנגלית חובה, שפות אחרות - יתרון.
טלפון: 03-243036

למפעל כרכום
מפעל לחומרים מרוכבים
כרמיאל בע"מ
ד ר ו ש י ם / ו ת
1. מנהל/ת חשבונות
דרישות וכישורים:
★ נסיון בהנה"ח ממוחשבת.
★ נסיון 5 שנים במפעל תעשייתי ובהכנת משכורות.
★ כושר עבודה עצמאי.
★ רצוייה ידיעת השפה האנגלית.
2. פקידה
דרישות וכישורים:
★ שליטה בשפות אנגלית ועברית.
★ הדפסה מעולה בשתי השפות.
★ נסיון של לפחות 3 שנים בעבודה.
מפעלינו עובד 5 ימים בשבוע ומקיים הסעות מאורגנות למפעל (הנמצא בין עכו לכרמיאל) לתושבי חיפה, הקריות, עכו ונהריה.
מועמדים יפנו טלפונית לריקי טימן 04-961586 או בכתב לת.ד. 114 כרמיאל בצרוף קורות חיים ונסיון קודם
— סודיות מובטחת —

תלם בע"מ
שרותי כוח אדם
דרושים/ות
1. **מכשירן בכיר** ניסיון בתעשייה הכימית לקביעות.
2. **הנדסאי/טכנאי תעשיה וניהול + תפ"י** ניסיון מוכח בקונפקציה + רכב מכרמיאל.
3. **מהנדס/טכנאי** + ניסיון בתכנון מתקני חשמל.
4. **מנהל רכש** לניהול משרד והשבונאות עד גיל 40 לקביעות.
5. **כרסם סי. אן.סי.** מנוסה לקביעות.
6. **חשמלאי מוסמך** + רשיון מאזור עכו נהריה לקביעות.
7. למחלקת אחזקה למפעל **מכונאי** + מסגרות לקביעות.
8. **מסגרת רתך** לארגון וניהול + שרטוט ניסיון מוכח במפעל כימי.
9. **מחסנאי טכני** ניסיון 5 שנים בצנרת, אנגלית טכנית + רשיון נהיגה לקביעות.
10. **מסגר** לייצור לוחות חשמל + ניסיון 7 שנים במפעל דומה.
11. **חשמלאי מוסמך** + רשיון ניסיון 10 שנים באחזקה.
12. **חשמלאי רכב כבד** יוצא צבא + ניסיון.
13. **יצרן** להרכבות אלומניום + ניסיון מוכח.
14. **זגג** מנוסה לניהול מחסן זכוכית לקביעות.
15. **בלתי מקצועי** לעבודה במשמרות יוצא צבא.
16. **עובדת נקיון** למפעל מסודר 5 ימי עבודה משרה מלאה.
17. למפעל מבוסס **גזרן עור** מנוסה לקביעות.
לפנות לתלם הקריות
דרך עכו 14 ק. ביאליק 04-711130

כור תעשיות בע"מ
עבור מפעלינו בראש פינה דרוש
★ **מהנדס מכונות בכיר**
לניהול המשרד הטכני
המועמד יהיה אחראי על כל נושא אחזקה ופיתוח
ניסיון נדרש: 5-8 שנים
תנאים טובים למועמד המתאים
לפנות לתצור מיפעלי מתכת
אזור התעשיה ראש פינה
ת.ד. 164, 06-935878

★ **מהנדס ביצוע**
לאיזור המרכז והשרון
בעל ניסיון בבניה ציבורית, עבודות גמר ומערכות
★ **מנהל עבודה**
לאזור המרכז
בעל ניסיון בעבודות גמר
04-711447, 04-719222

לאייזנמן ובניו
דרושים
פועלי ייצור
(אפשרי פנסיונרים)
5 ימי עבודה בשבוע
052-555714, 052-550305

דרושים
* **חוטי לוחות חשמל**
בעלי נסיון
* **מחסנאי טכני**
בעל רקע בחשמל + המלצות
5 ימי עבודה בשבוע.
למפעל באזור הצ'ק
פוסט טל' 04-211321

שירותי מיון, אבחון והשמת כח אדם
דרושים
אנשי מכירות
ברמה גבוהה
יתרון לאקדמאים
לפנות מכון דור:
290510, 295445

לחברת ביטוח בחיפה
ד ר ו ש / ה
בודק/ת פוליסות צ'קר/ית
רצוי/ה בוגר/ת המכון לביטוח
בדבר פרטים נא לפנות לציונה
04-670251 החל מיום שני 16.3.87

למשרד אדריכלים
דרוש
אדריכל
בעל ניסיון של 5 שנים לפחות
טלפון:
03-445071
03-454322

למכון הרסה לייעוץ דרושות
צעירות בעלות תעודת בגרות
לאחר שרות צבאי לתפקיד
בוחנות פסיכוטכניות
במשרה מלאה ובשעות גמישות, כולל נסיעות מחוץ לירושלים. עדיפות לבוגרות המחזור הפסיכוטכני בצבא.
טל' 02-244372

תיגבור
חברה ארצית לשרותי כח־אדם
לתיגבור חיפה דרושים
א. **טכנאי/ הנדסאי כימיה** נסיון בגז כרומטוגרפיה למפעל כימי, הסעות + ארוחות.
ב. **מכשירן/אלקטרונאי** בוגר הטכני וחיל האויר. לעבודה קבועה, הסעות + ארוחות.
ג. **בוחן רכב מנוסה** + תעודת הסמכה תנאים מעולים.
ד. **מכונאי דרגה 2** לעבודה קבועה + נסיון רב, שכר גבוה.
ה. **תופרות מנוסות** מאזור חיפה והקריות לעבודה קבועה.
ו. **מלחימות/מחווטות** מנוסות ידע במעגלים מודפסים לתקופה ארוכה, תנאים מצויינים.
ז. **כתבניות ומזכירות מנוסות**, מעבדות תמלילים וקלדניות עברית/אנגלית.
"תיגבור" פבזנר 18, חיפה
טלפון: 04-670352; 04-641282
הדרך הטובה לעבודה!

למנכ"לים בנתב"ג
דרושה
מזכירה
3 שנות ניסיון בעבודה עצמאית
ידיעת עברית ואנגלית כולל הדפסה, משרה מלאה, טל.
03-352221
דבורה

דרושה
מזכירה
מנהלת חשבונות סוג 2
ידע בהדפסה
עברית 5 ימים
בשבוע 8.00-15.00
בחברה גדולה
04-721499, 04-725805
לקביעת ראיון כל יום מ־16.00

רוט"מ רובוטיקה
טכנולוגיה מתקדמת בע"מ
באזור התעשיה בהעצנה
דרושים
1. **טכנאי מכונות**
עם ידע במסגרות ונסיון באוטומציה.
2. **הנדסאי חשמל/בקרה**
עם נסיון בבקרים מתוכנתים
052-455383
ת.ד. 275 כ"ס 44102

לאחזקת מטוסים
דרושים לעבודה
במרכז הארץ
מכונאים וחמ"מ לבואינג 707
בעלי רשיונות תעופה ארחיות.
עובדים בלתי מקצועיים
בעלי רשיון נהיגה לאחר שרות צבאי
לקביעת ראיון נא להתקשר מיום א' 15.3.87 לטל. 03-625556

האוניברסיטה הפתוחה
ד ר ו ש
מנהל יחידת מחסנים והפצה
תאור התפקיד: ניהול עצמאי של יחידת מחסנים בעלת היקף פעולות רחב. אחריות על צוות עובדים. תיאום עבודות המחסן וההפצה עם הגורמים השונים באוניברסיטה.
כישורים דרושים:
★ ניסיון מוכח בניהול מחסנים.
★ השכלה מקצועית מתאימה.
★ ידע בעבודה באמצעות מחשב.
יושר אירגוני מעולה.
מעוניינים נא לפנות בכתב למחלקת כח־אדם ת.ד. 39328 ת"א, מיקוד 61392

למחלקה לחינוך ק. מלאכי
דרושים
★ **פסיכולוג/ית חינוכי/ת**
- חצי משרה
★ **איש אחזקה לתיכון**
- משרה מלאה
★ **מרכז מועדון חברתי לתיכון**
- משרה מלאה
פרטים מחלקת החינוך 055-81333

לבית בגדורי
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
ניסיון הכרחי
בדבר פרטים נא לפנות לבית בגדורי 04-381413
או למרכז קוא־ז 03-433444

האוניברסיטה הפתוחה
דרוש/ה **איש הדרכה דידקטית**
העבודה כוללת הדרכת מרצים בנושאי הוראה כגון: הכנת מבחני השגים, מתן הרצאות לסטודנטים באוניברסיטה.
הכישורים הדרושים:
ניסיון מעשי בהדרכת מורים בנושאי ההוראה הנ"ל. תואר שני ומעלה באחד מן התחומים הבאים: פסיכולוגיה, חינוך, או הוראת המדעים.
דרוש/ה **סטטיסטיקאי/איש שיטות מחקר**
העבודה כוללת ייעוץ למחקרים בתחום פסיכולוגיה וחינוך, הכנת ניתוחים סטטיסטיים, כתיבת דוחות והרצת תכניות במחשב.
הכישורים הדרושים:
תואר שני לפחות (או לקראת סיומו) בסטטיסטיקה. ידע נרחב בסטטיסטיקה ובשיטות מחקר. ניסיון מעשי במחקר בתחומי פסיכולוגיה וחינוך. וההרצה במחשב. יכולים לפנות גם בעלי תואר גבוה בפסיכולוגיה אשר להם הידע והניסיון הנדרשים.
נא לפנות למח' הגיוס באוניברסיטה הפתוחה רח' קלאוזנר 16, רמת־אביב, ת.ד. 61392 טל. 03-422663 בצרוף קורות חיים מפורטים, ניסיון קודם ומספר טלפון להתקשרות. סודיות מובטחת.

לפרסום דחף חיפה דרושים/ות
תקציבאי/ת
בעל/ת ניסיון בתחום הפרסום - מינימום שנה.
יתרון לבוגר/ת קורס לפרסום באוניברסיטה/טכניון.
★ אפשרי ללא ניסיון אך ורק לבעל/ת רקע דומה ומוטבציה בולטת!
פקידת חשבונות
כעוזרת למנהלת חשבונות
תתקבל רק בעלת ניסיון במח' חשבונאות (ניסיון מוכח בשנה האחרונה).
כולל עבודה על מחשבי תואמי I.B.M
(פניות ללא ניסיון כמצוין לעיל לא תתקבלנה).
מעצב/ת גרפי/ת
דרוש לנו מעצב/ת כשרוני/ת באופן בולט במיוחד. (על סמך עבודות שבוצעו בעבר ושיהיה צורך להגישן בעת הראיון).
נא לפנות בצרוף קורות חיים וניסיון תוך ציון המשרה המבוקשת על גב המעטפה
לת.ד. 4496 חיפה אישי לידי יהודה
★ פניות במקום או טלפוניות לא תתקבלנה.
★ לכל פניה רצינית מובטחת תשובה.
- סודיות מלאה מובטחת -

רדיו רמה
אנשי מכירות
בתחום הפרסום
(נסיון לא הכרחי)
רצון לעבודה מאומצת
פרטים בטל: 662781

מכון התקנים הישראלי
תאריך: 12.3.1987
דרושים/ות
1. **מהנדס/ת** (B.S.C) (M.S.C)
התמחות בהבטחת איכות לבצוע ייעוץ ומעקב במפעלי תעשייה.
2. **טכנאי/ת טקסטיל**
רצוי ידע בכימיה לעבודה במעבדה.
3. **חשמלאי מוסמך**
לבדיקות במעבדה.
בדבר פרטים נא לפנות למכון התקנים הישראלי רח' האוניברסיטה 42 רמת אביב.
סמל המחוזה סמל האיכות

כור תעשיות בע"מ
מ.ת.ח מוקרם ותעשיות חלפים בע"מ
למפעלנו בכרמיאל דרושים
חרטים וכרסמים ★ מתחילים ועם ניסיון
מהנדס מכונות ★ עם ניסיון בתעשיה
מחסנאי ראשי
לפרטים נא לפנות לרונית או ישראל 04-988

ל-**דחף** **תקציבאי/ת** דרוש/ה
עם נסיון במשרד פרסום.
לפרטים נא לפנות-
בטל. 03-622547 לריקי

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א-1981
לפי חוק זה אסור למרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה.
העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק.

הארץ

יום ה', י"ב באדר, תשמ"ז
12 במרץ 1987

המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, המפיצה והמנויים: תל־אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212 ת"ד 233 מיקוד 61001 טלפקס 810012 — טלקס 33748
ירושלים: רחוב התבצלת 2 טל' 224245-6, ת"ד 275 מיקוד 91002
חיפה: רחוב נורדאו 20 טל' 661166-8, ת"ד 5259 מיקוד 31052
המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל־אביב
העורך: גרשום שוקן   עורך המשנה: מתי גולן
סגני עורך: משה הורי, גדעון לוי
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מזוהה בהכרח
HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233, Tel. 5121212

ועדת הבירור נזקקה לשיפוץ

הקבינט פירסם את שמו של משה לנדוי, נשיא־לשעבר של בית המשפט העליון, כאחד מחברי "ועדת הבירור" בפרשת פולארד, לפני שקיבל את הסכמתו. המשפטן הדגול שמר לעצמו את הזכות לשקול את הפנייה למשך עשרים וארבע שעות. אתמול בצהריים נודע, שלנדוי אינו מוכן לקבל את התפקיד. כמה שעות לאחר מכן נמסר, כי עורך־הדין הד"ר יהושע רוטנשטרייך הסכים לבוא במקומו.

לנדוי נהג, כמו יצחק כהן בהזדמנות קודמת, מליטול על עצמו את האחריות הכבדה לפסוק בעניין שהממשלה הסתבכה בו, וסיבכה את מערכת הביטחון ואת היהדות האמריקאית. אילו קיבל את התפקיד, היה עליו לפעול בלי להיות מצויד במכשיר האלמנטרי, שבלעדיו שופט אינו מסוגל להבחין בין האשמות הדדיות של בני פלוגתא ולפסוק דין צדק: הסמכות לכפות על עדים להתייצב ולהישבע שימסרו עדות־אמת. "ועדת בירור" כפי שהקבינט רצה בה, חסרה מכשיר זה, ואין בכוחו של התרגום האנגלי להפוך אותה לוועדת החקירה הראויה לשמה.

הקבינט החליט ביום ד' כפי שהחליט, מפני שהתחוור לראש הממשלה ששוב לא יוכל להתעקש בהתנגדותו לכל צורה שהיא של חקירת הפרשה האומללה. בישיבת הממשלה ביום א' ועד אמצע השבוע, השיב בהתנגדות נחרצת לקולות שקראו להקים ועדת חקירה ממלכתית, ושלל בתכלית השלילה גם הצעות מוגבלות יותר. שמיר העז להקדיע את גילויי התרעומת על הסתבכות ישראל בפרשת איתן־פולארד־סלע כ"היסטריה", וטען לעומת כל אלה שהצביעו על התסיסה בזירה האמריקאית, כי בביקורו בוואשינגטון לא נתקל בטענות או אף בשאלות בנדון.

ראש הממשלה סטה מדרכו בישיבת הקבינט שלשום. תפניתו מסתברת, קרוב לוודאי, על רקע גילויי מורת הרוח בחוגי הממשל האמריקאי בכלל ובפנטאגון בפרט, דברי הביקורת החריפים בעיתונים האמריקאים החשובים, ודברי התרעה של שליחים בהולים, שהגיעו לארץ כנציגי יהדות אמריקה. אבל יצחק שמיר המשיך לחפש תחבולה כלשהי להתחמק מוועדת חקירה ממלכתית, וכך אימץ את הצעתו של שר האוצר משה נסים: "ועדת בירור", המורכבת ממשפטן נשוא פנים, ואחד הרמטכ"לים לשעבר.

משה נסים, שהוא משפטן, שר משפטים לשעבר, ופוליטיקאי מנוסה, חייב היה לדעת כי ועדה כזו תהיה מנועה מלהבהיר עד תום את תעלומות פרשת הריגול, ואת מעשיה ומחדליה של ההנהגה הלאומית. שר האוצר טרח להציל את ראש הממשלה ממבוכתו, וייתכן ששאב סיפוק מכך שעלה בידו להשיג תמימות דעים של שני חלקי הקבינט. אבל סירובו של משה לנדוי גרם ש"ועדת הבירור" נזקקה לשיפוץ כעבור יממה.

במקום לגייס את הד"ר יהושע רוטנשטרייך, שיעזור למנוע מהבניין הרעוע של "ועדת הבירור" לקרוס תחתיה, מוטב שראש הממשלה ויתר חברי הקבינט יאזרו אומץ ויציעו לממשלה מה שהיו צריכים להציע לה כבר בראשית השבוע: להחליט על פנייה לנשיא בית המשפט העליון, שיקים ועדת חקירה ממלכתית לפי הוראות החוק הנוגע בדבר. זוהי הדרך היחידה להבטיח לאזרחי ישראל שהשתלשלות הפרשה העגומה תתברר מראשית צמיחתה עד גלגוליה, על כל היבטיה. רק כך תיקבע האחריות האישית של כל מי שהיו מעורבים בה — של הדרג המדיני לא פחות מזו של הדרג המבצעי.

רק על בסיס גילוי זה של כל העובדות — יהיה מכאיב ככל שיהיה — יהיה אפשר לגבש סדרי עבודה של מערכת המודיעין וסדרי פיקוח של הדרג המדיני עליה, שימנעו את הישנותה של תסבוכת דומה בעתיד.

משבר ממשלתי באיטליה

הנשיא פרנצ'סקו קוסיגה הטיל על המנהיג הוותיק של המפלגה הנוצרית הדמוקראטית, ג'וליו אנדראוטי, להרכיב את ממשלתה הבאה של איטליה. אך עדיין לא ברור אם יצליח בכך או שייערכו בחירות — יותר משנה לפני מועדן. הדבר תלוי לא מעט בהחלטתו של ראש הממשלה היוצא, הסוציאליסט בטינו קראקסי: אם יחשוב שעדיף לנצל את היתרון הטרי של הצלחות כהונתו, הוא עשוי לשאוף לקידום הבחירות; אם יחשוב שמוטב להשכיח את סירובו לקיים הסכם רוטציה עם אנדראוטי, הוא עשוי לחזור לקואליציה עם הנוצרים־דמוקראטים.

ערכם של 3 מיליארדים

מאת נחמיה שטרסלר

אם מעז וויליאם ספייר, פובליציסט רב השפעה ב"ניו יורק טיימס", לכתוב שישראל מזמינה בהתנהגותה "קנס פולארד" — כלומר קיצוץ בסיוע — אז באמת צריך להתחיל לדאוג.

רק כדי לסבר את האוזן, ראוי להבהיר את משמעותם של 3 מיליארד הדולר לכלכלת ישראל. במשך שנה תמימה של עבודה קשה מצליחה כל התעשייה הישראלית כולה, כלומר כל 340,000 העובדים בה, לייצא רק של 5 מיליארד דולר. אין אלו דולרים הנשארים בקופה, כי צריך לנכות מהם את עלות יבוא חומרי הגלם, כך שהסכום "נטו", או במלים כלכליות "הערך המוסף" מגיע ל־3 מיליארד־דולר — לא פחות ולא יותר.

כלומר, אם ארה"ב תחליט — והדבר שאני מתכוון כאן לדיון תיאורטי בלבד — להפסיק את הסיוע לגמרי, ניאלץ להכפיל את כל התעשייה הישראלית כדי לשמור על רמת החיים הנוכחית. נצטרך — בין לילה — להקים עוד תעשיה אווירית, עוד תעשיה צבאית, עוד מפעלי ים המלח, עוד תדיראן, עוד פולגת ועוד דלתא, כדי להגדיל את הייצוא בעוד 5 מיליארד וכדי שיישארו בקופה "נטו" של 3 מיליארד — הסכום אותו מספקת לנו ארה"ב מדי שנה.

יש האומרים שאירוע כזה, או אפילו אירוע פחות קיצוני ממנו, פשוט לא יכול לקרות. הם מונים את האינטרסים המשותפים לנו ולארה"ב, את כוחם של יהודי ארה"ב, את היותנו מדינה דמוקרטית הקרובה לארה"ב בהשקפת העולם ואת האיום הטמון בכוחנו הגרעיני — אם הוא קיים. אך ארה"ב הוכיחה כבר בהיסטוריה הלא רחוקה שלה שהיא מסוגלת לנטוש בעלי ברית. הדוגמא האחרונה טייוואן. כאשר דעת הקהל האמריקאית משתנה לרעת ישראל, עקב פרשת איראן, פרשת פולארד, ופרשת דרום אפריקה, קשה לנבא את עמדת הנשיא הבא של ארה"ב שייבחר בעוד 22 חודש.

ואם רוצים להחזיק את מצב הכיס, כדי להקדים רפואה לכל מכה אפשרית, ראוי להתייחס ברצינות להמלצות משלחת קרן המטבע שהוגשו השבוע לנגיד בנק ישראל.

בראש המשלחת עמד כלכלן בכיר, הבקי בכלכלת ישראל, פטריק דה־פונטנה, המשנה למנהל המחלקה האירופית בקרן המטבע. גם השנה, כמו לפני שנה, לפי מיטב הנימוסים האירופיים, פותחת המשלחת באזכור "ההצלחה הגדולה" של תכנית יולי 85, שדרשה "החלטות אמיצות". אך מיד לאחר מכן מאזכר הדו"ח את הכשלון של תוכניות הייצוב הדומות שבוצעו בארגנטינה ובברזיל, כאות אזהרה לישראל שאל לה לנוח על זרי הדפנה.

למגינת לבם של התעשיינים (דב לאוטמן), המוחרים (צבי גילרמן) ועמוס רובין, ממליצה הקרן על מדיניות מוניטרית מרסנת, שפירושה שמירה על ריבית גבוהה. הקרן אפילו מבקרת את בנק ישראל שלא העלה בזמן — באמצע 1986 — את הריבית השקלית, כאשר נפח האשראי הלך ותפח. לפני כחודש העלה הבנק את שער הריבית בכאחוז לחודש, והתוצאה היא בלימת הגידול הדיצוף באשראי.

הקרן מקבלת גם את הרעיון של הטלת היטל 3 אחוזים על האשראי במטבע חוץ, למגינת לבם של התעשיינים. נראה שלאנשי בנק ישראל לא היתה בעיה מיוחדת לשכנע את אנשי הקרן שבנושאים המוניטריים הם צודקים בכל.

בעד פיחות זוחל

אנשי הקרן מסכימים שהיה צורך בפיחות של ינואר, אך לגבי העתיד יש להם ויכוח עם נגיד בנק ישראל. פרופ' מיכאל ברונו טוען שאומנם יש מקום לעשות פיחותים מדי פעם, אך בתדירות נמוכה. אנשי הקרן טוענים שבתנאי האינפלציה הנוכחיים במשק, יש לאמץ מדיניות של פיחות זוחל חודשי ולהימנע מלהשתמש בשער החליפין כמכשיר מלאכותי לריסון האינפלציה — מדיניות שתוביל הן לירידה בייצוא, הן לעלייה ספקולטיבית ביבוא והן לאבטלה.

בנושא השכר מזהירים אנשי הקרן — בדיוק כמו שהזהירו ב־1986, מפני עליה נוספת. ואומנם יש כאן בעיה. ב־1986 עלו הוצאות השכר ליחידת תוצר בסקטור העסקי ב־10 אחוז ובתעשייה ב־14 אחוז, וזו התוצאה של תוספות שכר ותוספת יוקר שניתנו בשנה שעברה בלי קשר לפיריון. השנה צפוים באוצר וגם בהתאחדות התעשיינים שהתהליך המסוכן הזה ייעצר, כי הרי אי אפשר לאורך זמן להעלות שכר בלי להעלות תפוקה — מבלי שהדבר ישתקף במחירים.

בנושא זה הצליחו כלכלני התאחדות התעשיינים לשכנע את אנשי הקרן להתנגד בתוקף להצעה של חוק שכר מינימום העומדת בימים אלו על שולחן ועדת הכספים של הכנסת.

האוצר זכה לביקורת חריפה בדו"ח בנושא הרפורמה במס. לדעת אנשי הקרן אין מקום להוריד את שיעורי המס על יחידים, כדי שלא להגדיל את הגירעון. לדעתם יש להוריד את המיסוי רק על החברות, אך כאן טועים אנשי הקרן. אין שגיאה גדולה בעיניי מיסים מאשר אפליה. ליחיד שישלם יותר מס, יהיה כדאי להפוך לחברה בע"מ. כנ"ל לגבי אפליה בין חברות "תעשייתיות" ו"לא תעשייתיות". לפי הרפורמה יהיה המס השולי על יחידים 48 אחוז (52.8 אחוז מעל ל־9000 שקל לחודש), על חברות תעשייתיות 42.25 אחוז ועל חברות אחרות 45 אחוז. ההמלצה היחידה ההגיונית במצב כזה צריכה להיות איחוד כל השיעורים לאחוז: 50 אחוז למשל.

אך חסד עשו אתנו אנשי הקרן שהוכיחו שהגיע הזמן לבטל את הפיקוח על המחירים. פיקוח זה מחסל את היוזמה. הוא גם מזיק לצמיחה. מי יקח על עצמו השקעות חדשות, כאשר הוא יודע שגודל רווחיו ייקבע ע"י פקידי השר שרון?

חודש מאי יהיה נקודת המבחן. אם נשכיל עד אז לבטל את הפיקוח על המחירים, והאינפלציה תחזור ותתייצב על רמה של כאחוז עד אחוז וחצי לחודש, והרווחיות בייצוא תמשיך ליהנות משיפור של 4-5 אחוזים, כתוצאה מהפיחות של ינואר, יהיה זה סימן ששנת 1987 תהיה דווקא שנה כלכלית מוצלחת.

הפרשה השנייה

הם גם שיקרו וגם ירקו — הפרשה שאחרי פרשת פולארד, בניצוחו של "מועדון ראשי הממשלה" שתפס את השלטון בישראל, היא שסיבכה אותנו עם ארה"ב

מאת יואל מרקוס

ישראל שיקרה לאורך כל הדרך בפרשת פולארד וניסתה "לשבש את הליכי הצדק" בארה"ב — מעשה שהוא בלתי נסבל בעיני הקהל האמריקאי. והחמור מכל הוא, שהדבר נעשה "בסמכות ובהרשאה", כלומר על דעת ועל פי הנחיית חברי "מועדון ראשי הממשלה" — שמזה כמה זמן תפס את השלטון בארץ מידיה של הממשלה החוקית. החברים במועדון הזה, הם שהחליטו כי ניתן למרוח את אמריקה, להשפילה באופן ואף לירוק עליה. בעצם, החל מאשר למנות את אביאם סלע כשגריר בארה"ב, ולהעניק לרפי איתן את הפרס לביטחון ישראל — עשתה "השלישיה השלטת" את כל המשגים האפשריים שהובילו לכך שמקרה פולארד יאיים על יחסי ארה"ב־ישראל.

פרשת פולארד יכלה למות כבר לפני 15 חודשים, כמה שבועות לאחר שנלכד המרגל על ידי סוכני האף־בי־איי, אילמלא הסתבכה ישראל בפרשה נוספת — מסכת השקרים וההטעיות למערכת המשפטית האמריקאית. משיחזור האירועים עולה, שאחרי הכרזות "זה תדהמה חזעזע" בירושלים ובוואשינגטון ביקש הממשל לאתר את הבעיה, לנטרל את הלחץ שהופעל אז על הממשל מצד משרד המשפטים והאף־בי־איי לא לעשות זאת, הוליש הבית הלבן ביוזמת שולץ, להציע קצה חוט לחיסול מהיר של התקרית: שיתוף פעולה במטרה לגלות את כל האמת.

ואמנם ישראל המבוהלת יצרה רושם שהיא מוכנה לכך. בסוף נובמבר 1985, התנצלה ישראל רשמית. ב־2 בדצמבר התחייבה על "בדיקה נמרצת", על "שיתוף פעולה מלא לגילוי הפרשה", על "פירוק היחידה לחלוטין ולצמיתות" ועל "הפסקת מסקנות נגד האחראים". מאושר מהתגובה המהירה הזאת, הביע שולץ את שביעות רצונו מהתנצלות, בעיקר מהבטחתה של ישראל לשיתוף פעולה מלא.

שולץ אף הוסיף כי "הסערה תהדק את הקשרים בין שתי בעלות הברית". ההודאה בשגיאה וההבטחה למיצוי הדין עם המעורבים מצד ישראל, להחזרת המסמכים הגנובים, לחקירת המעורבים על ידי גורמים אמריקאים, ריככה את הממשל והקלה עליו לבלום את להיטותו של משרד המשפטים האמריקאי להרחיב את החקירה. ב־21 בדצמבר 1985 סוכמו הדרכים להחזרת המסמכים הגנובים ומתן "גישה מלאה" לחוקרים האמריקאים "לכל המעורבים" בגיוסו ובהפעלתו של פולארד.

* * *

והנה בעוד הממשל מפגין רצון טוב לאתר את הבעיה על ידי סיווגו כ"מעשה חריג", נגבשה במועדון ראשי הממשלה החלטה חורשה, וכך ישראל לא הכחידה שהיה מעורב רבינר, מגייס ומפעיל בשם אביאם סלע, לא סיפרה ששילמה לפולארד כסף, החזירה — לפי דיווח בניו־יורק טיימס בשעתו — רק 183 מסמכים סלקטיביים מתוך האלפים שהגיעו לידיה ול־דברי עיתונים אמריקאים גם סיפרה שלא כל כך תאם את האמת כפי שנתגלתה מאוחר יותר מפיו של פולארד.

ההחלטה תתרה תחת מאמצי הממשל להדוף את תביעות משרד המשפטים להעמיק חקירתו מעבר לפולארד. היו לנו סיבות טובות שהחלטה כזאת לא תהיה. כבר בינואר 86 נתגלה למשרד המשפטים האמריקאי שישראל מוליכה אותם שולל.

פולארד פרש בפני חוקריו תמונה של מה שלוס־אנג'לס טיימס תיאר מאוחר יותר כ"רשת ריגול מסועפת הממומנת על ידי ישראל". הוא גילה שלא רק גויס ע"י סלע אלא זה אף ביקש ממנו "דוגמה" לסוג המסמכים שביכולתו להפיק ולאחר מכן נמסרה בין השניים שיטת תקשורת מבוססת על קוד לפי האלפבית העברי. סלע הוא גם שהציג בפני פולארד, בעת ביקורו בארץ, את תעודת הזהות הישראלית שלו על שם דן כהן — והוא התרשם כביכול של פולארד כששיטים את שירותו. שום בר־דעת לא יכול היה להאמין שרשת כזאת גבוהה מסכנים חשיבות כאלה בלי ידיעת הדרגים המדיניים הבכירים ביותר בישראל. עתה, הודות לישראל, יכול היה לטעון התובע הכללי האמריקאי, שישראל "ניסתה להעלים עובדות מכריעות על היקף הפעולה".

* * *

מאז לא חדל משרד המשפטים לטעון כי ישראל לא מילאה אף אחת מהתחייבויותיה בהסכם המשותף מדצמבר 1985: לא עשתה שום חקירה או בדיקה, לא מסרה את כל המסמכים, לא גילתה את כל העובדות, לא הוכיחה שיחידת הלק"ם אינה מוסיפה לעבוד בשם אחר ותחת חסות אחרת, לא העבישה את המעורבים על חריגתם מסמכותם כטענתה, אלא דווקא קידמה אותם בתפקידיהם. איתן מונה ליו"ר חברה ממלכתית גדולה וסלע מונה — הרבה לפני תל־נוף — כמפקד בסיס חשוב (שהאמריקאים מיהרו להחרימו עוד מיוני 1986). משרד המשפטים והאף־בי־איי התחזקו בדעתם לאור הנ"ל, שהמעורבים בהפעלת פולארד לא חרגו מסמכותם כטענת ישראל אלא פעלו בידיעת ממשלתם.

ומי מגיע לוואשינגטון בדיוק ברגע קריטי זה, יוני 86, אם לא שר המשפטים יצחק מודעי. האומר בנסיבת עיתונאים: ישראל לא ידעה על מעורבותו של סלע ועל כן לא מסרה עליו מידע. ישראל הבטיחה לשתף פעולה אך לא לגרב שמות; המעורבים העומדים לדין משמעתי. כששר משפטים משקר, משתכנעת עתה מערכת המשפט האמריקאית כי ישראל הוליכה אותם שולל.

דומה שישראל עשתה מאמצים מיוחדים להרגיז את האמריקאים. מינויו של סלע כמפקד תל־נוף, שני צעדים לפני קידומו למפקד חיל האוויר, פוצץ את הסבלנות האמריקאית. לא פחות תמוה היה אי־ביטול המינוי (אחרי שמיופה הכוח האמריקאי בארץ בפני רבין ופיקרינג בפני שמיר בוואשינגטון, הגישו מחאה רשמית) בגלל קציני חיל־האוויר, שכופפו את ידו של שר הביטחון בלשכתו בשיטות המזכירות מדינות מסוימות בדרום אמריקה. סוף סוף הענקנו ניצחון למשרד המשפטים, לאף־בי־איי ולכל לא־אוהבינו בארה"ב: פולארד לא היה מקרה חריג, אחרת מה היה לישראל להסתיר?

* * *

מועדון ראשי הממשלה פעל, איפוא, לאורך כל הדרך — אפילו עתה עם ועדת בירור שקמה 15 חודשים מאוחר מדי — מתוך הנחה שאנחנו הפיקחים נצליח איכשהו למרוח את האמריקאים המרובעים. הם גם מרחו, גם שיקרו, גם ירקו וגם עוד לא למדו את הלקח. הפרשה שאחרי פרשת פולארד היא שסיבכה את יהודי אמריקה ואת יחסי שיתוף הפעולה עם ארצות הברית. איך לא תעבור רעדה בגופנו כשכך ואלה מנהלים את המדינה.

מה קרה לרבין?

כגודל הציפיות ממנו בפרשת פולארד כך גדולה כאן האכזבה

מאת זאב שיף

התמיהה הגדולה ביותר בפרשת פולארד קשורה בהתנהגותו, או ליתר דיוק בשלשותו, של יצחק רבין. משני זוגות המנהיגים — שמיר ופרס, ארנס ורבין — הקשורים בדרך כלשהי לפרשה, רבין הוא האישיות הפוליטית המצוחה ביותר. מאחוריו ניסיון כרמטכ"ל, כשגריר בארה"ב, כראש ממשלה וכשר ביטחון. הוא מכיר מקרוב את קהיליית המודיעין על כל שלוחותיה. הוא יודע את שגיונותיה ותחלופיה וגם את מגבלותיה וכשלונותיה בעבר.

רבין הוא סקרן מטבעו. "בולע" את החומר המודיעיני ואינו נרתע מקריאת חומר גלם. בדרך כלל הוא אינו מסתפק על מסקנותיהם של אחרים. אין פלא, לכן, שהציפיות ממנו גדולות יותר מאשר מאחרים, במיוחד בכל הקשור לשליטה ולפיקוח על המערכת שבסמכותו, ולתהליך קבלת ההחלטות שבתוכו הוא נוטל חלק. אך כגודל הציפיות גדולה כאן האכזבה.

ראשית, בתחום האמריקאי. רבין נחשב למי שמכיר את המערכת הפוליטית והציבורית האמריקאית. לכן מפתיעים אצלו המעברים החדים, מעירנות לחוסר רגישות, בהתייחסותו לעניני ארצות הברית. מצד אחד, בפרשת הנשק לאיראן עמד על קוצו של יוד ולא אישר את העיסקה עד שהבטיחו לו כי נמסרו פרטים גם לג'ורג' שולץ ולדרגים הבכירים בבית הלבן. מצד שני יש אצלו התפרצויות זעם וזלזול באמריקאים. כשנתפסו בני ערובה לבירות במטוס ט.וו.א, הצהיר שאין זו בעיה שלנו אלא בעיה של האמריקאים. בעניין אחר, צדדי כביכול, נכנע רבין ללחץ הרמטכ"ל ואישר מינוי רגיש ומיותר של האלוף עמוס ירון לנספח צה"ל בארה"ב תקופה. גם בעניין זה הזמנו על עצמנו ביקורת ותגובות שליליות.

כאשר התפרסם כי הלשכה לקשרי מדע הסתבכה בעניין המתגים הגרעיניים, היתה צריכה להידלק נורה אדומה, ולהורות לפקח על מה שאנשיה עושים בארה"ב. היה צריך לשאול אם רפי איתן, שנכשל למשבר, שלט על יחידתו כראוי. היחס הסלחני של וואשינגטון הרדים גם את רבין.

חוסר הרגישות של רבין בולט במיוחד בעניין מינויו של אביאם סלע, ערב פרסום גזר הדין של פולארד, וכל ההסברים שניתנו לכך נראים דחוקים. בנוסף לכך, נעשתה טעות בשיקול הדעת וההערכה, ושיתוף הפעולה עם החוקרים האמריקאים נשאר מוגבל מדי גם אחרי שהתגלה כי סלע מעורב בפרשה. וכי מה היה קורה אילו נוקד ללא חסינותו? לכל החומר היו מגישים נגדו גיליון אישום, כפי שקרה עתה, אך אנו לא היינו נראים כמתחמקים וכשקרנים.

מקורביו של רבין הסבירו אז, כי אם היינו "חייבים" לאמריקאים להוקיר יותר מדי, היה הדבר מתפרש כפגיעה בריבונות שלנו. שיקול נוסף שעלה אז היה, כי גם האמריקאים נוהגו לרגל אצלנו. הראייה האנייה ליברטי שטובעה ב־1967. גישה זו השתנתה בתכלית. כיום היא נשמעת מתגרה של שר, ומשתמע ממנה כי האמריקאים הם האשמים בפרשת פולארד, מפני שלא מסרו לנו את כל מה שהם יודעים. האם אנו מוסרים להם את כל סודותינו, והאם זו סיבה להחדיר סוכן למודיעין שלהם?

שיטת התחמקות נוספת יש ליצחק שמיר, הטוען ללא ניד עפעף כי ישראל לא שכרה את פולארד ולא הטילה עליו משימות ריגול. ולא היא: פולארד נשכר על ידי אחד משירותי המודיעין של ישראל. על שירותיו לישראל קיבל משכורת חודשית ובונוסים מקופת המדינה. המסמכים והחומר שהביא פולארד הגיעו לכל הדרגים, כולל הדרג המדיני. רבים שמחו לקראת החומר. אם שמיר רוצה להתנער מגמת עדות למשמעותו של פולארד, זה עניין אחר.

רבין, יותר מכל אדם אחר, היה יכול לדעת ולשאול את השאלות הנוקבות ביותר במהלך המבצע, אך הוא לא שאל אותן. אין לדעת אם קיבל חומר גלם או חומר מעובד. ברור גם, שמסמכיהם של הסוכנים אינם צמודים למסמכים. אך שר ביטחון מנוסה כרבין אינו צריך לדעת מהו מספר נעליו של סוכן כדי להבין שיש ביחודיו משהו יוצא דופן. די היה שישאל מהיכן בא החומר הרב ומהן הנסיבות לקבלתו.

שליטה רופפת

רבין וודאי ידע — ואם לא הוא, אז הסובבים אותו — על היריבות בין המוסד לבין מי שרצה להיות ראש המוסד, רפי איתן. יריבות זו דרבנה את איתן, כשם שיריבות אישית אחרת דרבנה וודאי גם כמה מהמעורבים בפרשת הנשק לאיראן. ליותר מדי אנשים הציע איתן חומר מעולה, בשעה שהיה ברור כי הוא רוצה להאפיל על מי שהוא רואה כמתחרה. גם מחוץ למערכת הצבאית שאל איתן אישיות רמת מעלה אם היה רוצה לקרוא חומר מעולה: מה דעתם של האמריקאים על ביצועיו של צה"ל במלחמת לבנון. כיום נשמעים דברים ממקורבי איתן וסלע כי הם "מכוסים" במסמכים, המוכיחים כי קיבלו אישורים לפעולותיהם מהממונים עליהם. את זה בדיוק צריכה לבדוק ועדת חקירה. עד אז יש לזכור, שהשאלות הנוגות לא נשאלו לא על ידי רבין ולא על ידי הכפופים לו במערכת הצבאית האחראית באותה.

עניין שלישי הוא שליטתו הרופפת של רבין על המערכת הביטחונית. רבין היה יכול לשלוט טוב יותר על המערכת שלו. מלחמות ההדלפות בין מקורבי השר למקורבי הרמטכ"ל על מידת האחריות בקשר לפרשת סלע היא מדאיגה, המלמדת כי רבין מתקשה בשליטה.

כאשר נקבע צוות השרים לטיפול בפרשת הריגול (פרס, רבין ושמיר) היה רבין הכוח המוביל בו. הוא הציע לפרק את הלשכה לקשרי מדע, שמומן בחשיה בעיניה. כאשר התברר שלא מסרו לצוות את מלוא הפרטים על חלקו של סלע בפרשה, כמו עניין המתנות שחילק סלע לפולארד, לא נבקשו צעדים משמעתיים, מאחר יותר המתנגד שלושת השרים מפני שאף אחד מהם לא רצה למשוך אליו אש מיותרת. מבחינתו של רבין היתה זו טעות, מפני שמחדל פרשת פולארד נתפס קודם כל ככשלון של מערכת הביטחון, וככזה הוא יירשם בהיסטוריה. פרשת פולארד גרמה אכזבה גדולה לישראל בכלל, וליצחק רבין בפרט, כמנהיג וכמי שעומד בראש מערכת הביטחון, היודע את פגמיה ואף על פי כן לא פעל לתיקונם בתקיפות הראויה.

התלות האחרת

התלות המדינית בארה"ב היא בעלת משקל רב יותר מן התלות הכלכלית

מאת א. שוייצר

תלותה של ישראל בסיוע הכלכלי האמריקאי היא עובדת יסוד, אשר בה מבקקים העוסקים בדבר. את הזכתם של אנשי מדינה ישראלים להקפיד על התחשבות בר־צנותיה של בעלת הברית הגדולה מעבר לאוקיאנוס, היטיב לבטא מתוכבות זו שר התקשורת ד"ר אמנון רובינשטיין בשיחה טלוויזיונית, בהגיבו על אחת מאמירותיו הפחות מדיניות של ראש הממשלה בעניין פולארד.

שמיר הגדיר כסגורה פרשה שלדעת האמריקאים נותרה פתוחה. על כך העיר ד"ר רובינשטיין, כי אילו השיגה ישראל את עצמאותה הכלכלית, היה מקום לחשוב כשמיר: מן הזן, עלה לאו פסקני.

אם טוב הוא שמדינה תהיה תלויה בצורה כה מובהקת בזולתה, או לא, היא שאלה שאין עליה מענה חד־משמעי. הבורח להתחשב בזולת מונע את שקיעתו של הסדר הבינלאומי — סדר שבו אין כוח מסדיר בעל כושר כפייה — לדמוי ג'ונגל. כלל זה כוחו יפה לגבי חזקים וחד־לשים כאחד, ישראל בתוכם. רוצה לומר, ההגבלות על הריבונות המע־שית מסייעות לקיומו של סדר כלשהו ביחסים הבינלאומיים: זה ההיבט החיובי של התלות.

התלות הראשית

אולם, טעות היא לחשוב, כי התלות הכלכלית בארה"ב היא היחידה או אף החשובה ביותר בין הגורמים המגבילים את חופש פעולתה של ישראל. אפשר אפילו לטעון, כי המצב האנומלי של המדינה, שהיא נושא לנידוי בעשרות ארצות — הכוונה לארצות ערב — ולדרגות שונות של איבה ניכור אצל עשרות אחרות, הוא אשר יוצר את הסיבה להישענות היתרה על הסיוע הכלכלי של ארה"ב. נדמה לעצמנו, כי בדרך של נס, שכנותיה היו משלימות עם ישראל: היעלמו של העול הבטחוני הכבד עשוי היה להקל מאד על ישראל להגיע לעצמאות כלכלית. ואז היה מתברר כי הפרובלמטיקה המדינית־ביטחונית של ישראל, המתבטאת ביחסיה הבלתי מוסדרים עם העולם הערבי, היא המהות ביסוד התלות המרחיקת לכת בארצות הברית.

דוגמאות כדי להמחיש את המהות אשר מתחת לפני השטח של התלות בארה"ב, יש למכביר: אחדות מהן יובאו כאן בקיצור, תוך איזכור שמדובר בהן בדיני נפשות. ישראל ויתרה על מימוש השגי מבצע קדש על פי לחץ מדיני של ארה"ב; כאשר יצאה להסרת סכנת החנק הערבית ערב מלחמת ששת הימים, היא נועצה (אפשר לטעון, נטלה רשות) בארה"ב; היא התקפלה באוקטובר 1973 מול לחץ אמריקאי בזכות שחרור הארמיה הג' המצרית; היא נמנעה מהשלמת מבצע של"ג אחרי התערבות אמריקאית ורק בשיתופה האינטנסיבי של וואשינגטון הצליחה לכונן שלום עם מצרים; בכל אלה, שאלת התלות הכלכלית לא הועוררה — אף כי מן הסתם קיננה במחשבותיהם של מקבלי ההחלטות, עם תודעת הסיוע אי־שם ברקע. מה שפעל במישרין במקרים אלה, היתה תחושת התלות המדינית בארה"ב, והמידה ידועה ההרגשה, כי האמריקאים מדברים לא רק בשמם הם, אלא גם כשליחיה של הקהיליה הבינלאומית.

פתירת המצב הכפול

מסתירותיה היותר מהותיות של הפוליטיקה הישראלית היא: כי דווקא אלה המצירים על המגבלות המוטלות על חופש הפעולה המדיני בשל הכפיפות לרצונות אמריקאיים, הם גם שותפי הקשיחות בכל הנוגע להסדרת הסכסוך הישראלי־ערבי. הסתירה אינה רגשית: מאצ"ו נשאר מאצ"ו, יהיה הנושא אשר יהיה. אך מדיניות אינה, ולא יכולה להיות, כפופה לרגשות. ועל פי ההיגיון השוקל, מי שרוצה לנער מעל עצמו את עולה של התלות בארה"ב, חייב לפני כן להשתחרר מעולה של האיבה הערבית.

לשון אחר, נירמול יחסים עם הערבים הוא תנאי לנירמול יחסים עם ארה"ב. מי שהאזין בתשומת לב בעת שיחות עם משה דיין המנוח — איש שתבונתו התכליתית חסרה לא אחת למדינאות הישראלית כמו אויר לנשימה — יכול היה לעמוד על הבנתו את הכלל הזה; ופה ושם עולה נימה דומה בדברי עזר וייצמן. לא כך מרבית אנשי הליכוד. עמדותיהם בתחום יחסינו עם הערבים בכלל, וארצות ערב בפרט, מגלות בדיעבד את העדפתם הברורה של התלות המדינית בארה"ב.

במאמר מוסגר ניתן להוסיף, כי שמעון פרס נראה חותר לנירמול היחסים הכפול, עם הערבים ועם ארה"ב כאחד. הוא היה מלכתחילה חסיד האוריינטציה האירופית, וכמדומה הזמן הגיע כנראה למסקנה כי הרחבת תחום פעולתה העצמאית של המדיניות הישראלית מחייבת הסדרת היחסים עם ארצות ערב. בשל אי־הצלחה בכך, נדחק גם הוא לפינה האמריקאית. ללמדך שכוח הכפייה של עובדות מדיניות חזק יותר מרצונם של פוליטיקאים העמלים על עיצובה.

ובחזרה לשוב למציאות: מסכם, כי העדפת התלות המדינית בארה"ב היא העדפה מובנת של אנשי מדינה ישראלים רבים לנתונים האובייקטיוויים. גורמים לכך הקירבה התרבותית בין שתי הארצות, הערכה נבונה של גורמי ההשפעה הפרו־ישראליים בזירה האמריקאית וכן היד הקלה יחסית של ממשלת ארה"ב בהפעלת השפעתה המגבילה על ישראל.

אך אם כך, אין תכלית ביללות הכאב, שעה שהרצונות בשתי הארצות באים לידי התנגשות; ועל אחת כמה וכמה, אין טעם באמירות שרירותיות, בנוסח "מרגנו, אנחנו מדינה עצמאית, אמריקה לא תקבע את שיטות הקידום בצה"ל", ודומיהן. אך גם אם תתגבר ישראל מתגובות לא־רציונליות, שעה שהיא חשה את הרסן האמריקאי (גרוה, הדבר אינו קורה לעתים קרובות מדי), לאורך ימים לא תימלט מן האלטרנטיווה, שהיא הסדרת יחסיה עם הערבים.

שכן, ישראל שוכנת בצד הזה של האוקיאנוס, ואילו ארה"ב בצדו השני. יתר על כן, (על כך דובר במאמר קודם) יש סימנים לכך, שהיחסים ההדוקים מאד שבינה ובין ישראל עלולים להיות טורפים ביזמתה היא, כפוף להתפתחויות פוליטיות המתרחשות בחברה האמריקאית. מוטב היה לנצל את הזמן למתן הדעת לצפוי: זה עשוי להועיל יותר מזעקות השבר המתאה הנשמעות בימים אלה בקירבנו.

מפעלי פלדה מאוחדים בע"מ
ת"ד 1708, חיפה 31016, טל: 04-917941-9 אזור התעשייה עכו,
קריית הפלדה ■ מפעל ערגול קרית גת, טל: 051-885955
ממפעלי קבוצת כור

קבלן, לפני שאתה רוכש ברזל בנין — בדוק מי היצרן!

מוטות הפלדה של מפעלי פלדה מאוחדים מיוצרים במתקנים חדישים ומתקדמים, תוך עמידה בסטנדרטים הבינלאומיים הגבוהים ביותר.
לאחרונה הוקם בארץ מפעל שהצטייד במכונות ערגול ישנות שנרכשו ממפעלים בחו"ל שנסגרו, הציג עצמו כ"מודרני" ופנה לרשויות התקינה לקבלת תקן.
לידיעתך, הפלדה המשווקת ע"י מפעל זה מקורה בערגול פסי רכבת משומשים, אשר אינם עונים על כל התכונות הנדרשות מברזל בנין. הרכבם הכימי של פסי רכבת שונה מזה של פלדת בנין, הם נתונים לתנאי בלאי מואץ ואין בטחון לגבי אחידות חומר הגלם, המגיע ממקורות שונים.
אין פלא, איפוא, שכל התקנים הבינלאומיים כגון ISO ו־EURONORM, וכן התקנים ברבות ממדינות אירופה, אינם מרשים כלל שימוש בפסי רכבת מעורגלים כברזל לבנין. בארה"ב קיימים שני תקנים: האחד למטילים המיוצרים באופן מטלורגי המתאים לפלדת בנין (תקן 615)*, ולכן פלדה זו משמשת לבניה ללא הגבלה, והשני לפלדת בנין המיוצרת מפסי רכבת (תקן 616)*. השמוש בפלדה זו הוגבל ע"י תקנוני הבניה האוסרים את השמוש בה במבנים הנתונים לרמת מאמץ גבוהה, כמו גשרים, רבי קומות, מקלטים וכו'.
בישראל ישנו רק תקן אחד לברזל בנין (מס. 739) אשר אינו מבדיל בין השימושים. לכן, חשוב ביותר שתבדוק מיהו היצרן. רק סימני הזיהוי של מפעלי פלדה מאוחדים מבטיחים לך כי לפניך מוטות שהרכבם הכימי ותהליך יצורם מבוקר וידוע, עובדה שפירושה רמת איכות ואמינות גבוהה של המוצר המוגמר. מוטות אלו עומדים בכל סוגי העומסים, מאפשרים ריתוך וכיפוף לכל הצורות הרצויות וניתנים לשימוש בלתי מוגבל בכל סוגי הבניה.

הסימון: נקודה בולטת בין שתי צלעות במרחק של כ־100 ס"מ מסימון לסימון.

מוצר מפעלנו בעכו
*תקן אמריקאי 615
Standard Specification for Deformed and plain billet-steel bars for concrete reinforcement (metric)

הסימון: קו בולט בין שתי צלעות במרחק של 80-75 ס"מ מסימון לסימון.

מוצר מפעלנו בקרית־גת
*תקן אמריקאי 616
Standard Specification for Rail-steel deformed and plain bars for concrete reinforcement

מקורות מדיניים/עקיבא אלדר

תסמונת "יהיה בסדר"

משרד החוץ ניהל השבוע קרב מאסף על שתי גבעות: האחת, גבעת הקפיטול בוואשינגטון, שהמטירה אש צולבת על כל מטרה שהזכירה את ישראל. השנייה, גבעת רם, שם התבצרו אנשי לשכת ראש הממשלה מאחורי חומה ועליה הכתובת "יהיה בסדר" ו"התקשורת הישראלית שוב מנפחת היסטריה". שר החוץ והכיר־חון האמינו שהגל העכור יעבור ונקטו מדיניות של "שב ואל תעשה". אולם דווקא ראש הממשלה הגדיל הפעם עשות. לא חלף יום מבלי שהשמיע הצהרה שהוסיפה שמן על המדורה האמריקאית.

פקיד אמריקאי בכיר התקשה להאמין בשומעו את הדיווח על המסר שנשא שמיר לרפי איתן "הוירטואוזו שטעם היום נלקח ממנו משנאסר עליו לעסוק בפר־דיינג'". למה הדבר דומה — אמר — להברזה שלנתן פולארד רצה כל ימיו להיות מרגל (משכנשקי ניטל ממנו טעם החיים והוא נאלץ להסתפק במינוי לנשיא איי־בי־אם למשל. אחר כך אמר ראש הממשלה שישראל אינה חייבת מאומה לפו־לארד בהכזה שהדבר ימצא חן בעיני האמריקאים. אולם, הוא שכח שיו־מיים־שלושה לפני כן התחייב שגריר ישראל בארה"ב, בנימין נתניהו, שישראל לא תזנח את הזוג פולארד ולא תסיר מעצמה אחריות לגורלם. אין תימה שהשגרירות בוואשינגטון התלוננה על "הצהרות סותרות מירו־שלים המגדילות מבוכה".

האנשים המקורבים ביותר לשמיר בליכוד עשו מאמצים רבים לשכנע אותו במרוצת השבוע כי ההכרזה "בשבילי העניין סגור ואין מה לחקור" "אינה עושה שם רושם על האמריקאים".

המאמצים לא נשאו פרי. במקום זאת הורה שמיר לעוזריו להלעיט את העיתונות בתרחישי הרגעה. ברגע האחרון הצליח פרס להסיר את התנגדותו של שמיר לוועדת אבן. שר האוצר משה נסים שלמד (כמו רוב חברי הקבינט) רק במהלך הישיבה שלשום את פרטי הפרשה והשלכותיה, תרם ברגע האחרון את ועדת הבירור.

מהתנהגות הממשלה ערב הגשת דו"ח הנשיא בעניין דרום אפריקה אפשר ללמוד כי תסמונת "יהיה בסדר" מוסיפה למלוך בבית הממ־שלה גם למרות ההוללה בדבר ועדת הבירור. פקיד בכיר במשרד החוץ תיאר זאת השבוע כך: "תחילה מסרבים להכיר בבעיה, כשהקרקע מתחילה לבעור היטב משתכנעים שצריך לעשות משהו ואחר כך ממתינים עד שהמשבר מגיע לשיאו לפני שמחליטים לעשות מה שהיה עליהם לעשות מלכתחילה".

נורת' "איבד את הצפון"

לאחר שוך סערת פולארד, צפויה מהומה המתגלגלת כבר מעבר לדלת, סביב הדו"ח הצפוי בעניין הקשרים הצבאיים עם דרום אפריקה. אחרי שעניין זה יירגע, יונחו שלושה דו־ח"ות אמריקאיים בפרשת איראן־גייט. מסקנות ועדת טאואר כמעט פסחו על ישראל, אך בירושלים יו־דעים שהסכנה טרם חלפה. היא טמונה עמוק בעדותו של קולונל אוליבר נורת', ביחס לקשרים שבין ישראל לקונטראס.

לקראת המבחן החשוב הזה הוכן באחד ממשרדי הממשלה מסמך המכיל חמישה עמודים ובו ריכוז הקטעים בדו"ח ועדת טאואר המצבי־עים על מהות פעולותיו של נורת' ועל רמת האמינות שלו. המסמך הגיע ל"הארץ" ולהלן קטעים מ־עניינים במיוחד מתוכו אשר לא פורסמו עד כה: "בהגישו את ספר התנ"ך סיפר קולונל נורת' לאיר־אנים את הסיפור הבא: "לנו, בתוך הממשל היה ויכוח נוקב, ויכוח ארוך מאד סביב השאלה אם הנשיא יסמיך אותי לומר כי 'אנחנו מקבלים את המהפכה האיסלאמית כעובדה...' הוא (הנשיא) יצא להתפשט סוף שבוע שבמהלכה התפלל לתשובה ובחזרה חזר עם הקטע שכתוב בספר התנ"ך שנתתי לכם.

הוא אמר לי "זו ההבטחה שאלו־הים נתן לאברהם. מי אני שאומר שאל לנו לעשות זאת?" הוועדה מספרת כי בשתי נקודות במהלך מפגש פרנקפורט ב־7־8 באוקטובר, סיפר נורת' שני סיפורים על שיחות פרטיות עם הנשיא בקמפ־דייויד. הסיפור הראשון היה שהנשיא רוצה שמלחמת איראן־עיראק תסתיים בתנאים רצויים לאיראן. בשיחה השנייה אמר הנשיא שמדינות המפרץ צריכות להיות משוכנעות שנשיא עיראק סדאם חוסיין גורם לבעיה. "הוועדה מצטטת מיד אחר כך את עדות הנשיא שהרגיש בדבריו שהצהרות אלו הן 'דימיון מוחלט והפגישות שתיאר נורת' לא התקיימו כלל ועיקר'".

במקום אחר קובעת הוועדה כי באותה פגישה סיפר נורת' לגור־ביניפר "סיפורים דימיוניים להלוטין על שיחות עם הנשיא. הוא הציג ללא שהיה בסמכותו, שינוי במ־דיניותה של ארה"ב כלפי עיראק ובעיקר כלפי הנשיא סאדאם חו־סיין".

הדו"ח מפרט תשע נקודות הסכ־מה עם האיראנים בפגישה השנייה בפרנקפורט הכוללות את פריטי עסקת הנשק למיניהם ושחרור בני הערובה. הוועדה לא מצאה שום עדות לכך שלקולונל נורת' היתה סמכות להסכים לעסקה כזו. שר החוץ שולץ אמר לוועדה שהוא דיווח לנשיא למחרת היום וציין כי הנשיא "הוכה בתדהמה ולא יכול היה להאמין שדבר כזה אכן נרון". בתשע הנקודות שהגיש לאיראנים — קובעת הוועדה" חייב נורת' את ארה"ב — ללא סמכות — למצב הסותר את מדיניותה המבוססת היטב ביחס לאסירים המוחזקים בידי כווית".

בהמשך מודה נורת' כי "במגעים הרגתי מרחוק רב מעבר למנדט שלי. בכך שהשמעתי איומים/ הצעות שאפשר שלא ניתן היה להוציאם אל הפועל".

המסמך מסכם את דעת הוועדה על נורת' במלים: "התיאור הכרונ־לוגי שמסר הפקיד האמריקאי הב־כיר ביותר שהיה מעורב בפרטים לוקה באי דיוקים רבים. אי דיוקים אלה מעידים על אפשרות שנורת' — בין ביוזמתו ובין על פי בקשת אחרים — ביקש בצורה פעיל להסתיר מידע חשוב".

ועדת טאואר חששה ללא ספק ראייה ניצחת בידי ישראל בבואה להפריך את טענתו של נורת' כבר ויקתה למימון הקונטראס — הקטע המדאיג את ממשלת ישראל יותר מכל פרק אחר בפרשה הקרויה איראנגייט.

סיבוב בעולם

מזרח אירופה: השבוע נפגש פנחס אליאב, שגריר ישראל למוס־דות האו"ם בוינה, עם סגן המנהל הכללי במשרד החוץ הבולגרי. השניים שוחחו על אפשרויות של שיפור היחסים בין שתי המדינות. הדיפלומט הישראלי הציע לעמיתו הבולגרי "מדוע לא תנהגו כפולין ותתחילו במשרד אינטרסים". להפ־תעתו הגיב הבולגרי מיד "אינני מדבר על הדגם הפולני. אנחנו מדברים על יחסים קונסולריים של ממש".

הדיווח של השגריר בוואשינגטון, מאיר רוזן, על שיחתו עם תת שר החוץ האמריקאי, ג'ון וייטהד, השי־לים את התמונה. הדיפלומט האמרי־קאי סיפר כי בשיחותיו בבולגריה התרשם מיחס משופר של השל־טונות לישראל ולבקשת הגירה של יהודי המקום (בבולגריה כ־5000 יהודים). הבולגרים מסבירים את העניין שלהם בקשרים מחודשים עם ישראל בקיומה של קהילה בולגרית גדולה בארץ. ואמנם, בסוף החודש ייערך בתל אביב כינוס חגיגי של יוצאי בולגריה ומצפים שם גם לנצי־גות מהמולדת. טרם נתקבלה תגובה להזמנה שנשלחה לסופיה.

קנדה: פעילות יתר של הקונסול הכללי במונטריאול, שלום שירמן, גררה התנצלות ישראלית בפני משרד החוץ הקנדי. העניין החל בפ־גישה של שירמן עם שר בממשלת מחוז קוויבק הממונה על הקשרים הבינלאומיים. בדיווח ששלח אחר כך לשר החוץ, מגלה הקונסול, הוא מציין כי הלה "הציע שנבדוק אפשרות שישראל תשתתף בצורה זו או אחרת בפסגה הפרנקופונית שתתקיים בקוויבק בתחילת ספטמ־בר". שירמן הציע באותו מכתב (שהעתק ממנו נשלח לשגרירות בפאריס) כי הנציגות בצרפת תפעל בקרב השגרירים הנוגעים בדבר. השגרירות בפא־ריס פתחה אמנם בגישושים. אצל נציג קוויבק ורווחה אף האופטימי־ות לזכות להזמנה לפסגה, בהסתמך על מספרם הגדול של הפרנקופונים בארץ.

ימים אחדים לאחר מכן התקשר מנהל מחלקת המזרח התיכון במש־רד החוץ באוטוואה לשגרירות ישראל והתלונן על פניית הקונסול במונטריאול לשר הקוויבקי, תוך עקיפת משרד החוץ הפדראלי. הקנ־דים גילו רגישות רבה, כיוון שבפסגה משתתפות מדינות ערביות שאינן מקיימות יחסים עם ישראל והשתתפותה עלולה להרתיע. היו־עץ בשגרירות גדעון מאיר הסתמך על הדיווח של הקונסול השיב של־מיטב ידיעתו באה היוזמה מהקוויב־קים. הדיווח שהיה בידי הפקיד הקנדי היה שונה. העניין הסתבך כאשר משרד החוץ הקנדי קיבל דיווחים על התעניינות השגרירות בפאריס. יו"ר הוועדה המארגנת של הפסגה אמר לבסוף למאיר כי יעדיף מאד אם ישראל תשתתף בוועידה כאשר זו תתקיים למשל באפריקה.

השגריר אלישיב בן חורין ערך בירור עם הקונסול במונטריאול והד־ריך למנכ"ל המדיני כי הלה אכן יזם את "ההצעה" ולא שלטונות קוויבק. השגריר סיפר כי נאלץ להוכיח לקונסול ש"בקנדה יש שגרירות שבה יש להיוועץ ואת אישורה יש לקבל לפני עיסוק בדברים הנוגעים מתחום המקומי והמחוזי". הוא הד־גיש, שאיש בכיר במשרד החוץ אמר לו שהעניין הוא "אווילי" וחסר סיכוי".

מלטה: על הנציגות הישראלית במלטה ממונה הדיפלומט יעקב לוי מהשגרירות ברומא, אולם לביקורו של מנכ"ל משרד החוץ אברהם טמיר במלטה הנלווה דווקא הסמנ־כ"ל לאיזור המזרח התיכון.

הסיפור מאחורי החלוקה המהירה נולד כאשר המנכ"ל לשעבר דוד קמחי הציע להעביר את יוון ממחלקת אירופה למחלקת המזה"ת. הסמנכ"ל לאירופה, ולימים המשנה למנכ"ל ישעיהו ענוג, התנגד בטו־ענה שאין להפריד בין יוון לבין 11 חברותיה בקהילה האירופית. מה עשו כדי לפצות את מחלקת המזה"ת? העבירו לידיה את מלטה. הממונה על מלטה (מזה"ת), שתפ־קידו העיקרי הוא קונסול להסברה באיטליה (אירופה) סובל מאז מפי־צול אישיות.

מסדרונות מפלגתיים / אילן שחורי

פרס: בעיות מפלגתיות

כוונת ראשי המשמרת הצעירה במפלגת העבודה, להפגין נגד שמ־עון פרס בכנס ההסברה המפלגתי ביום חמישי הבא והעימות עם מזכיר המשמרת, מבטאים את מורת הרוח השוררת במפלגת העבודה כלפי העומד בראשה. האסטרטגיה הפולי־טית שבה נקט פרס מול הליכוד בשבועות האחרונים, הכרזות על פירוק הממשלה והקדמת הבחירות, ומצד שני שורת הצבעות פוליטיות של מספר ראשי עיירות פיתוח לתוך המפלגה, עוררו כלפיו ביקורת פנימית רבה ולא העילו ליוקרתו.

פרס גם אינו רווה נחת בפגישותיו השבועיות עם פורום "שרינר" של מפלגת העבודה. באחרונות שבהן, הוא הותקף על ידי השרים על שאינו מתייעץ אתם ואינו משתפם בקו הפוליטי שהוא נוקט. שיא הווי־כוח היה לפני כשבועיים, בעת ביקורו של ראש הממשלה יצחק שמיר בארצות הברית. כששרי העבודה חשו כי פרס מנסה להוביל לפירוק הממשלה, התנגדו נחרצות (מלבד השרים משה שחל ועזר ויצמן) לדרך הפוליטית שבה נהג. יום של ביקורת חש פרס, גם בפ־גישתו לפני כשבוע עם חברי סיעת המערך בכנסת. חכ"ים לא מעטים העידו כי קיים נתק מוחלט בין יו"ר המפלגה לחברי הכנסת, הוא מגלה חוסר סובלנות, פרידות ואינו מוכן להקשיב לביקורת כלשהי.

פרס טוען כי חברי מפלגתו, ובראשם השרים וחברי הכנסת, מפקירים אותו בודד ואינם מת־ייצבים לימינו מול ראשי הליכוד והזבנין הרעשניים. בישיבת "שרינר" האחרונה התאונן פרס קשות, כי לאחר התקפתו של ח"כ רני מילוא עליו בעניין פרשת פולארד, איש לא נחלץ לעזרתו והוא נאלץ להשיב למגן השר לבדו, ללא סיוע של חבריו.

מקורביו של פרס, מסבירים את הביקורת בחוסר התלות של חברי הכנסת המפלגה בו לגבי מועמדותם לרשימת המועמד הבאה לכנסת. פרס לא יעמוד יותר בראש הוועדה המסדרת שבוטלה, ורשימת המועמ־דים תיקבע בבחירות פנימיות במרכז התנועה. שינוי פוליטי פנימי זה מביא באופן טבעי לניסיונות התבלטות של גורמים פוליטיים, הכרזות קיצוניות והטחת ביקורת בהנהגה תוך תקווה לזכות בפופולרי־יות אצל חברי המרכז.

הסבר נוסף קשור בניסיונו של פרס להוליך מהפכה בתוככי מפלגת העבודה. פרס היה אחראי בשבועות האחרונים להצטרפותם של כמה ראשי עיירות פיתוח צעירים למפ־לגת העבודה כמו אלי דיין מאשק־לון, שלמה בוחבוט ממעלות, שלום אנגו מקריית מלאכי, וצפויה גם הצטרפותו של אלי הללי מדימונה.

חברי מפלגה רבים חשים, כי הצטרפות כוח חדש זה עשוי לתפוס את מקומם בכנסת הבאה. פרס התבטא לא אחת כי בהיותו ראש הממשלה הצליח לשנות את תדמיתו ולהפוך למנהיג לאומי, כשעה שמפלגת העבודה לא עברה שינוי דומה, והסקרים אינם משקפים עליה בפופולריות המפלגתית לעו־מת האהדה שלה זוכה פרס.

פרס: מותקף על ידי חבריו מול ראשי הליכוד

הסכמה או פיצוץ בוועידת חרות

בצמרת תנועת החרות לא לוקחים הפעם סיכון לקראת אפשרות של מהומות ופיצוץ גם במושב השני של ועידת התנועה, העתידה להתכנס ב־1 באפריל בבנייני התערוכה בתל אביב.

יו"ר נשיאות הוועידה, שר העבו־דה והרווחה משה קצב, ויו"ר הוועדה המארגנת ח"כ עוזי לנדאו, החליטו לנקוט ביום כינוס הוועידה, למרות ההסדר בין השרים שהתגבש השב־וע, את כל האמצעים האפשריים כדי שאירועי המושב הראשון לא יחזרו.

קצב ולנדאו מתכננים למנוע בעזרת כמה עשרות מאבטחים, כניסתם של אורחים ומבקרים, שלא ישאו עליהם תווית זיהוי של ציר הוועידה. חברות האבטחה יקבלו הוראות ברורות, למנוע התגודדויות והתקרבות יתירה לבימת הנואמים. במקרה וההסכמה תופר, הכין השר קצב תוכנית חירום, על פיה יתבטלו נאומים וצירי הוועידה יתבקשו להצביע בלבד.

קצב הסביר כי במקרה של מחלוקת כל נאום ילבה את הרוחות.

סידורי ביטחון מיוחדים ינהגו בעת תהליך ההצבעות. לצירי הווע־ידה מתוכננות כרגע שלוש הצבעות גלויות: בחירתו של שמיר ליו"ר התנועה והנהלתה, הכרזתם של הצירים כחברי מרכז המפלגה, ואישור הסכם האיחוד עם המפלגה הליבראלית. הצבעה אחת תהיה חשאית: בחירתם במקביל של מ"מ יו"ר התנועה, יו"ר המרכז, ויו"ר המזכירות.

קצב טען השבוע, כי הכין כמה הפתעות להבטיח מניעת זיופים בעת ההצבעה וספירת הקולות. אחת מכוונותיו של קצב היא לקבוע את ה־20 במארס, כיום האחרון שבו אפשר יהיה להציג מועמדים לתפ־קידים המרכזיים בתנועה. קצב מקווה שבכך יימנע מתח מיותר ביום הוועידה. השבוע דאג דוד לוי להבהיר כי בכוונתו להתמודד על תפקיד מ"מ יו"ר התנועה והנהלתה, אך לא מן הנמנע, כי אישים מחוגו יתמודדו על תפקיד יו"ר המרכז מול מועמדותו של אריאל שרון, ולתפ־קיד יו"ר המזכירות מול מועמדותו של משה ארנס.

מי הם "שרים במערך"

מי הם "שרים במערך", המס־תתרים מדי פעם בהודעות המת־פרסמות באמצעי התקשורת הכוללות ביקורת נוקבת כלפי ראש הממשלה יצחק שמיר וכלפי הליכוד? כבר יותר משנ־תיים, מאז ראשית כהונתה של ממשלת האחדות הלאומית, וכי ניסתו של שמעון פרס ללשכת ראש הממשלה, נהגו עוזריו ויועציו לפרסם תגובות שונות והודעות מטעמו של פרס תחת ההגדרה "שרים במערך". תחת "מעטה" כסות זאת פורסמה ביקורת נוקבת כלפי הליכוד, ללא זיהוי המפרסם, ומבלי שפרס עצמו משך ביקורת נג־דית על דבריו.

בשנתיים הראשונות, איש במ־פלגת העבודה לא עורר שאלות או תהיות על הודעות אלו, אולם בעת האחרונה, רגשו הרוחות לפחות פעמיים בפורום "שרינר" של מפלגת העבודה כלפי פרס, על ההודעות והתגובות שהוא מוציא בשמם של השרים.

בהתכנסות "שרינר" בשבוע שעבר התבטא אחד השרים הב־כירים וטען כלפי פרס, שהוא וחבריו אינם מרגישים בנוח עם ההודעות המתפרסמות בשם השר־רים, בעיקר כשהם לומדים עליהן רק מאמצעי התקשורת.

שר אחר, שלא נמנה במיוחד עם אוהדיו של מ"מ ראש הממשלה, הגדיר כשערוריה את שיטת הפרסום שבה משתמש שר החוץ.

מתברר כי לפני כמה שבועות התנהל בקרב חברי פורום "שרינר" ויכוח להתם על הכסות שבה משתמש מ"מ ראש הממשלה. פרס הבטיח אז, כי יורה את עוזריו שלא לפרסם הודעות לעיתונים תחת ההגדרה האמורה. בראשית השבוע, בהקשר להתב־טאויותיו של ח"כ רני מילוא, פורסמה שוב הודעה באורח דומה, דבר שגרר אחריו את המשך הביקורת מצד שרי העבודה.

המירוץ אחר הקול הערבי

סוף סוף יימצא תחום פעילות מפלגתית לשר עזר ויצמן, שהחליט השבוע "כי נמאס לו לשבת בחוסר מעש במשרד החוץ" וביקש לחזור לחדרו במשרד ראש הממשלה. בצמרת מפלגת העבודה סוכם שוי־צמן יכהן כיו"ר הוועדה המפלגתית לענייני ערבים, ובכך יינתן לו לשוב לתחום הפעילות, שלו הקדיש את מירב זמנו בשנתיים הראשונות של ממשלת האחדות הלאומית.

במפלגת העבודה רואים בדאגה גדולה את פעילותו של השר משה ארנס במיגזר הערבי, בתוקף תפקי־דו כשר הממונה על תחום זה במשרד ראש הממשלה. מפלגת העבודה יצאה לא מזמן בהודעה חריפה על החלטתו של ארנס להגדיל את כוח האדם בלשכתו לטיפול בערביי ישראל. במפלגה חוששים כי הפעילות של ארנס תסחוף קולות ערביים רבים לעב־ר הליכוד במערכת הבחירות הקרובה. ההחלטה על מינויו של ויצמן, לעמוד בראש הוועדה המפלגתית שתטפל במיגזר הערבי, היא אחת התשובות לאסטרטגיה החדשה שבה נוקט הליכוד. במפלגת העבודה התמנה בראשית החודש יורם כץ כיו"ר האגף לענייני מיעוטים במ־קומו של רענן כהן שעבר לאגף הב־חירות, ומנכ"ל מפלגת העבודה ח"כ עוזי ברעם הודיע השבוע כי לתפקיד מנהל האגף ימונה בפעם הראשונה ערבי. בפעם הראשונה יע־מוד בן מיעוטים בראש אחד האגפים של מפלגת העבודה הישראלית.

שיחת השבוע / לילי גלילי

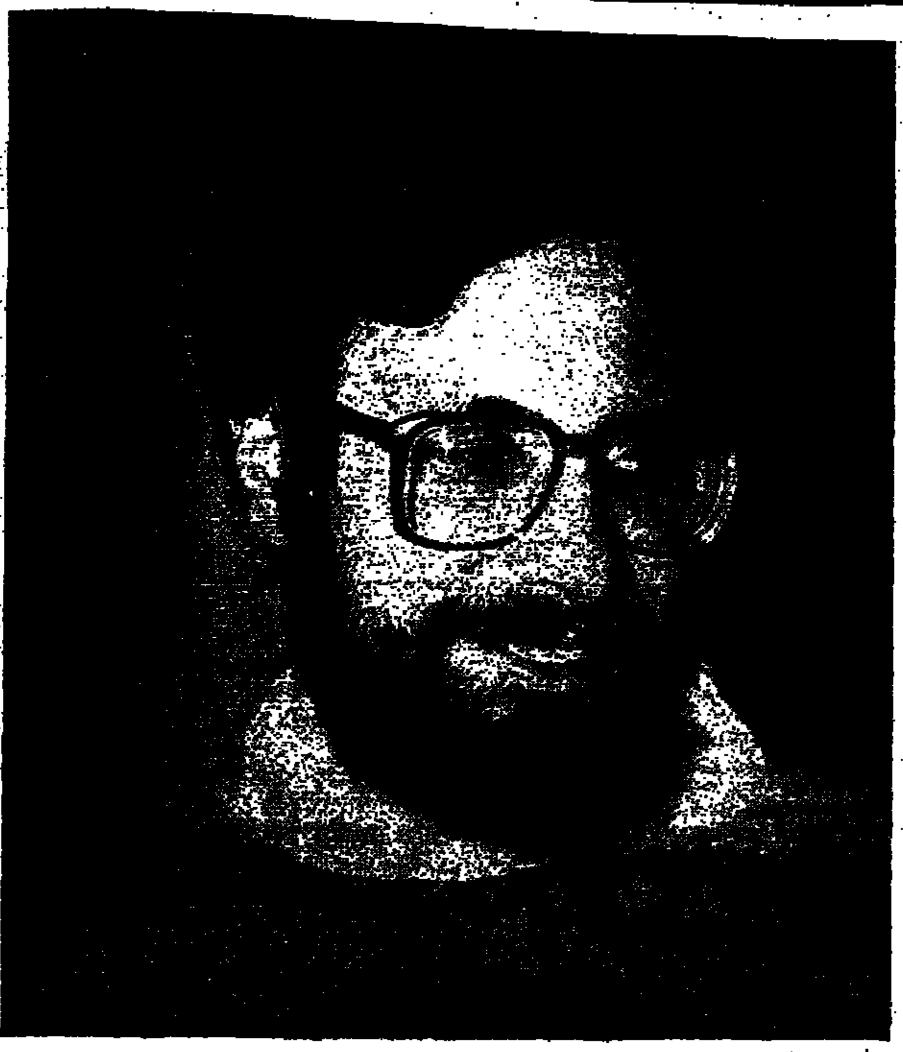

עם: עו"ד אריאל וייס, לשעבר יועץ בכיר ליו"ר בית־הנבחרים של ארה"ב

על: להיות יהודי בממשל האמריקאי לפני ואחרי פולארד

"עכשיו שואלים על היחס לישראל"

הדבר השני שמספרים על עו"ד אריאל וייס מיד בתום רשימת הסופרלטיבים המתארים את כישוריו, הוא: "את יודעת, הוא חבר קרוב של שרנסקי". באיזה אופן, אפשר לראות בזוג הזה סמל בזעיר אנפין למדינת ישראל: האחד, אסיר ציון, לוחם זכויות במשטר הסובייטי. וייס (33), לעומתו, כפרח חממה במשטר אחר: בהיותו בן 20 בלבד, בוגר אוניברסיטת ייל, התקבל לעבוד בלשכתו של תומס פ. ("טיפ") אוניל, יו"ר בית־הנבחרים "למשך קיץ אחד". הקיץ האחד נהפך ל־12 שנים, שבהן צבר וייס כוח לא־מבוטל.

בן 25 עמד בראש הוועדה לקביעת מדיניות של האגף הדמוקרטי בבית הנבחרים, ובכתבה על המנהיגות הצעירה של ארה"ב, כינה אותו העיתון "אסקוויירי" — "יו"ר הצללים של גבעת הקפיטול". את שרנסקי פגש בראשונה כשנחת בנמל־התעופה בלוד. וייס עצמו הגיע לישראל שלושה חודשים לפניו, למה שנועד להיות שנת שב־תון. מאז, הוא עובד כעורך־דין במשרד "הרצוג (חיים), נאמן (יעקב) ופוקס", ואשתו מלמדת באוניברסיטה בירושלים. הם מחזיקים עדיין באזרחות אמריקאית בלבד, והשאלות המתבקשות לגבי תכניותיהם לעתיד (ישראל או ארה"ב) נשארות בשלב זה ללא מענה. בתם, טליה, נולדה בארץ בהפרש של שבוע וחצי מרחל של משפחת שר־נסקי. מה מקשר ביניהם? "שנינו אידיאליסטים ציניים", צוחק וייס, "שנינו רוצים לכבוש עולמות. הוא את הקג"ב, ואני את מדינת ישראל; אני לא יודע איזה הוא האתגר הגדול יותר".

באנו לשוחח עמו השבוע, בעקבות פרשת פולארד והשפעתה על יהודי ארה"ב. פגשנו צעיר בעל עברית רהוטה, חובש כיפה שחורה קטנה. כשהבענו עניין בסוג הכיפה, הוריד אותה מראשו והציג בחיוך: "שחורה, אבל סרוגה". אמנם על־פי האופנה הישראלית. בארה"ב, על־אף מוצאו ממשפחה אורתודוקסית, לא חבש כיפה. אם ישוב לשם, אין הוא יודע אם ימשיך לחבוש. כך או כך, אין היא תמצית יהדותו. שהותו בארץ היא לו מעין "שיתוף פעולה", עם ישראל, וכשהוא אומר "אנחנו", לפעמים זו אמריקה, ולפעמים ישראל.

יהדות ארה"ב מגיבה על עמדת ישראל בפרשת פולארד בזעם גדול, ובהצהרות יוצאות־דופן. התגובה מפתיעה אותך?

בעקבות שיחות שאני מנהל כל כמה ימים עם עמיתים בארה"ב, ציפיתי לזה. האמ־ריקאים, כולל אני, מאד "ביצוע־יסטים". ברגע שהם רואים בעיה, מרגישים צורך "לעשות משהו". כשהקהילה היהודית חשה שיש בעיה, המנהיגות נאלצת "לעשות משהו". ביסודו של דבר, נפגעה הגאווה שלהם בישראל, שהיא חלק מגאוותם כיהודים. אחת הסיבות לגאווה זו, היא לא רק עצם קיומה של מדינה יהודית, אלא מדינה עם עקרונות שאפשר להתגאות בהם. פרשיות כמו השב"כ, הנשק לאיראן ופולארד, מעמידות מבחינתם בספק את העקרונות האלה ומעוררות [illegible] כיהודים.

באשר להצהרות הרשמיות, כמו של מוריס אברם, כבר נשמעו הצהרות כאלה מחו־גים שונים, אחרי סברה ושתילה, למשל.

נראה לי, שיש הבדל. בסברה ושתילה נשמעו היהודים באר־ה"ב פגועים משום שהסיטואציה הוצאת ביניהם לבינם בריבה גם אותם בעניין. בפרשת פולארד, נראה שהיהודים כועסים על מדינת ישראל שעירערה את מעמדם ואולי אף סיכנה אותם.

לא נראה לי שהדברים כבר הגיעו לידי כך. בישראל נוהגים להגזים במידת האנטישמיות ב־ארה"ב. זו מין הגזמה שבאה לשרת שתי מטרות: לעזור לשכ־נע יהודים מאמריקה לעלות לארץ ולמנוע ירידה לארה"ב. מצד שני, השתרשה כאן אשליה שיש לישראל בארה"ב תמיכה שאין לערערה. בארץ, ובחוגים נרחבים בארה"ב, מאמינים שה־כוח הפוליטי של היהודים גדול כל־כך, שתמיד יצליחו להפעיל לחץ בשביל כל מטרה ישראלית.

זה נשמע כאילו אתה רואה בכך תהליך שלילי.

זה יוצר מצב לא־בריא. אני מכיר אנשים רבים בקונגרס, המוחזקים כ"ידידי ישראל". אלה אנשים אינטליגנטיים, שצריכים להתמודד כל יום עם בעיות מסובכות, ואת תמיכתם בישראל אפשר להשיג על־ידי הפעלת כוח פוליטי, או על־ידי שכנוע בצדקת העניין. לדעתי, מזניחים את הדרך השנייה. השדולה היהו־דית מרכזת כל התגברות למה שישראל עושה. התוצאה היא, שיושבים אחר־כך ומחליפים סי־פורים על הלחץ הזה. פעם הייתי באולם בית־הנבחרים בשעת הצ־בעה על הסכם סחר חופשי עם ישראל. ישבתי בין כמה חברי קונגרס לא־יהודים, ולאולם נכנס חבר קונגרס מבוגר. מישהו שאל אותו: "קראת את החוק?" והוא השיב: "למה אקרא? אני עוד עלול למצוא שם משהו שלא ימצא חן בעיני, ומה אעשה אז? הרי אינני יכול להצביע נגד". אינני יודע אם מצב כזה יוביל בסופו של דבר לשנאה, אבל התמי־כה שקונים כך היא שטחית. הם בוודאי ימצאו הזדמנות לפרוק את הלחץ הזה המופעל עליהם.

פרשת פולארד עלולה לספק עילה לפרוק את הלחצים האלה. עמית בוואשינגטון סיפר לי, כי היהודים בממשל נזהרים מלהי־ראות יותר מדי במחיצת יהודים אחרים, שמא יגידו: "הנה הקנו־פיה היהודית".

בדרך־כלל, היהודים נזהרו מאד לא לתת פתח לשום השמצה, או לחשד של נאמנות לא רק לאינטרס האמריקאי. עם זאת, [illegible] עושים לעתים שימושים ביה־דות, עד עכשיו, אנשים שהא־שימו את היהודים במשהו כמו "נאמנות כפולה", או נאמנות לא רק למשרה, הסתכנו בכך שיגידו עליהם "אנטישמים". פרשת פו־לארד, הפכה את האמירה הזאת נגד היהודים ליותר לגיטימית.

ידוע לך כבר על השלכות בפועל?

שמעתי וקראתי שבעבר, כש־היו בוחנים אנשים למשרות מסווגות, היו שואלים אותם על יחסיהם עם רוסיה ואירופה המזרחית. עכשיו, שואלים אותם גם על ישראל: כמה פעמים היית בישראל? את מי אתה מכיר שם?

אתה חושב שעובדת היותך יהודי השפיעה בצורה כלשהי על הקידום שלך?

ניסיתי להיות אדם שאפשר לבוא אליו ולומר: "בעניין זה אני לא מבין את ישראל", ולקבל ממני לפחות הסבר שיציג את ההיבטים השונים של הנושא. לא רציתי, ולא הייתי מצליח להת־נהג כלא־יהודי. זה שאני יהודי דתי, רק עזר לי, כי הגדרתי את עצם קיומי כיהודי באופן מוסרי. גם עזר לי מאד שעבדתי לצד קתולי אדוק ("טיפ" אוניל), והיה לנו מכנה משותף. הוא תמיד דאג שלא אצטרך לעבוד בשבת, ושי־היה לי אוכל כשר. תמיד התלוצץ אתי שיש לנו כל־כך הרבה חגים, עד שהתחלתי לפני כל חג לחלק לו דף נייר המסביר את מהות החג. זה הגיע עד כדי כך, שבחג שבועות אחד, כש־אוניל ישב ראש בבית־הנבחרים, זימן את כל חברי הקונגרס היהו־דים לבוא אליו, ושאל אותם: "למה אתם פה? לא ידעת שיש חג היום?"

נראה שהבעיה הגדולה שלך, ושל עמיתיך היהודים בממשל, אינם הגויים, אלא דווקא הישר־אלים, שכל הזמן דואגים לשכנע אותם שיש להם קונפליקט [illegible]. תראה מה עושים לדב זקהיים מפני שהוא יהודי, ועוד עם כיפה. רק היום אמר לי "חבר־כנסת בכיר" שלא פלא שוויינברגר מגיב כך על פרשת פולארד: הוא הרי יהודי מומר, ואלה הגרועים ביותר.

אין לך מושג כמה זה מוזר לי, אולי מפני שעבדתי רוב הזמן בעולם לא־יהודי. תמיד היה לי מוזר לשבת בפגישות עם ישר־אלים, שהיו שואלים על כל אדם: "הוא יהודי?" ולא "מה דעותיו?" או: "מה יחסו לישראל?" אבל אפשר אולי להסביר את זה בכך שישראל מדינה חדשה, ועדיין סובלת מחוסר־ביטחון מסוים. עם אדם כמו זקהיים אפשר לא להסכים, אבל לא להפגין שנאה כזאת. אני עצמי לא ראיתי מעולם צורך להוכיח את עצמי כיהודי ולא חשתי בקונפליקט, אולי בזכות הפלורליזם בחברה האמריקאית. לפני כמה חודשים, היינו אצל חברים שעלו מאנג־ליה, מישהו סיפר שם על בחורה שהכירו ש"היא התחתנה עם אנגלי". אשתי לא הבינה. שאלה: "מה זאת אומרת?" להגיד ב־ארה"ב "היא התחתנה עם אמרי־קאי", הוא דבר להחלוטין לא־מובן. אפשר לומר "עם גוי", "עם נוצרי", אבל לא כך.

אתה מגדיר את מידת הקונפ־ליקט האפשרי בפונקציה של מידת הביטחון העצמי. מעולם לא חשת בעבודה חשדנות כלפיך?

הרגשה זו תלויה בשאלה כמה היהדות שלך מעוגנת, ובתפיסת עולמך הכוללת. פעם אחת, מאוחר בלילה, אמר לי חבר קונגרס אחד: "אתם (היהודים), מה יש לכם נגד הפולנים?" אפשר לראות בזה עלבון נורא, ויש יהודים שהיו מגיבים על זה באמירה שהוא אנטישמי. אני בחרתי לראות את האירוע מן ההיבט החיובי, שהנה הוא מעלה את הנושא לדיון עם יהודי. ניצלתי את זה כהזדמנות לדבר אתו על השואה.

קרה שנתקלת בשנות ע־בודתך האחרונות במקרה של קונפליקט בין השיקול המקצועי המוחלט, לאינטרס של ישראל. מה עשית אז?

האמת היא שהעיסוק שלי היה בעיקר בחקיקה, תחום שמטבע הדברים אין לו זיקה רבה לישראל. אבל לא מזמן, עמדתי היתה שיש להתנות את הסיוע המיוחד של 2.5 מיליארד דולר, שיינתן לישראל כמענק לתכנית הכלכלית, בהצגת מטרות יותר ברורות מצד ישראל. אם אני משרת שם, אני משרת את הציבור האמריקאי, או חייב להתפטר מתפקידי. אבל זו מגמה כללית ישראלית, לחשוב תמיד על התנגשות. אני, כמו כל עובד אמריקאי, תמיד חושב על שרות.

אמרת בראשית שיחתנו, כי האמריקאים הם בעצם מאד אידיאליסטים. מה שמספרים פה כ"ציניות". בפרשת פולארד ניצלנו לראות את ה"ציניות" הזו, ועתה אנו מבקרים לנהוג עליה העיקרון המקודש לאמר־יקאים — עקרון האחריות האישית. לו היית נחלץ מתפקיד, הנושא, יועץ לממשל זה, מה היית מייעץ לעשות?

הייתי מייעץ בתחילה להביע רצון "לחזור בתשובה" [illegible] לומר "טעינו". נשמע משונה, אבל זה עדיין לא נעשה. האמריקאים, כמו שאמרתי, יש להם תרבות של פשרות. אם ישראל תגיד "טעינו, לא נעשה זאת עוד", יהיה אפשר להגיע לפתרונות. היחסים האלה דומים ליחסי דוד עשיר עם אחיין שמקבל ממנו כסף. "הדוד" מעשיר זה אינו מבקש הרבה, אבל הוא רוצה: "אל תעליב אותי".

חלודה בקופסה הכחולה

הקרן הקיימת לישראל אינה עוד מה שהיתה פעם ואין בכוחם של 3 מיליוני העצים הניטעים מדי שנה להציל את כבודה האבוד

מאת רומן פריסטר

באירגון המלוכה ההולנדי יודעים על קרן הקיימת (על פעולה אולי יותר מאשר יודעים ברבבות בתים ישראליים. בדיוק ביום הרוטאציה, כשעיני המדינה נישאו לכיסאותיהם של פרס ושמיר, ביקרה בארץ המלכה־האם של הולנד והנבה יער של שם בנות המלוכה. בימים אלה ערכה בארמונה סעודה ל־80 אישים הולנדיים, וכיבדה אותם במתנה מיוחדת: כל אחד קיבל תעודה על נטיעת עץ בישראל, על שמו. משה ריבלין, יושב־ראש הדירקטוריון של הקק"ל, יודע לספר על הדמעות שזלגו מעיני קיסינג'ר כאשר נטע עץ וקרא באותיו את תפילת הנוטע. אך אין בכוח בשורות משמחות על כבודה ויוקרתו של המוסד שהוא עומד בראשו.

הקרן הקיימת אמנם חיה ונושמת. היא עושה גדולות בתחום הייעור ומכשירה מדי שנה עוד 30 אלף דונם קרקע. באתרי הפיקניק שהתקינה ביערי הארץ מבקרים מאות אלפי אנשים. יושבי הערבה מברכים אותה על בניית סכרים (בשותפות עם מקורות ותה"ל), שיצילו את מאגרי מי־התהום המידלדלים. מבקרי־ אים בבסיסי חיל האוויר בדרום מו־ דים על נטיעת שיחים, העוצרים את חולות המדבר, המזיקים למטוסים. מושבים משבחים אותה על הכשרת אלפיים דונם קרקע באזור סדום. אולם כל המעשים האלה, ורבים אחרים, אין בהם כדי להחזיר לקרן הקיימת את מעמדה בימים עברו. ב־1987 אפשר לומר, שהקופסה הכחולה העלתה חלודה.

בעבר לא היה בית ציוני בארץ ובגולה שלא היתה בו הקופסה הכחולה. לא חשוב כמה פרוטות הוכנסו לתוכה: היא היתה סמל. את הפיחות שחל בחשיבותה ממחישה הקופסה החדשה, זו שהחלו לייצר בתחילת שנות השמונים, אחרי קריאתו הנרגשת של יצחק נבון, אז נשיא המדינה, שביקש להשיב לה את כבודה. בקופסה זו, הנועדת בעיקר לגני ילדים ולבתי הספר, יש בצד החריץ המסורתי גם פתח גדול, בשביל השטרות האינפלציוניים.

הפיחות בערכים הלאומיים נתן את אותותיו בכל התחומים הקשורים בפעילותה של הקרן. משה ריבלין מעלה על נס את דמותו של א.ד. גורדון כאבי "השדולה הירוקה". הקרן מדפיסה ומפיצה בקרב התלמידים חוברות רבות על בן־גוריון כעומד בהפרחת השממה. היא שכחה שבן־גוריון זלזל במוסדות ה־הסתדרות הציונית וראה אותם מיותרים אחרי הקמת המדינה.

הרפתקה בלבנון

תקציבה של הקרן הקיימת הוא 80 מיליוני שקלים בשנה. התקציב אינו מושתת כמובן על תכולת הקופסאות הכחולות. שליש ההכנסה מקורה בתרומות מיהודי התפוצות. שני שלישים באים ממגבית המ־ הכודרות, אבל זו מגבית כללית בלבד. חלק ניכר מהכסף בא מקופת המדינה, בדרך־כלל באמצעות הה־ סיוע להתיישבות של ההסתדרות הציונית, אך גם ישירות ממשרד השיכון או משרד הביטחון.

בשנות תנופת ההתנחלות בשט־ חים היתה הקרן הקיימת אחד הקב־ לנים הגדולים בעבודות עפר. חברות פרטיות התלוננו לא פעם על התחרות הלא־הוגנת לדעתן, ועל כך שהמדינה מעניקה לקק"ל מעמד מועדף. גם היום, אחרי שנסיבות השוק הביאוה להצטמצם, מהווה הציוד הכבד של הקרן הקיימת, דחפורי הענק די־9 וד־9, כרבע מכמות הציוד הזה במשק.

הבעלות על הדחפורים מזיקה, ובלית ברירה הצטרפה הקרן הקיי־ מת למירוץ אחר הזמנות. צירי הקונגרס הציוני החמישי ב־1901, שהחליטו על הקמתה של הקרן וקבעו שכספיה לעולם לא ישמשו למטרה אחרת לבד מרכישת אדמות בפלשתינה ובסוריה, לא יכלו לשער שכעבור כ־80 שנה ישלם הציוד הכבד של הקק"ל את הדרך ההררית לעמדות צה"ל בג'בל ברוך בלבנון.

אין לדעת איך קיבל את ההחלטה הזאת יו"ר הדירקטוריון, משה ריב־ לין, איש מפלגת העבודה. אבל לעומד בראש מנהל פיתוח הקרקע בקרן, הד"ר חיים צבן, לא היו בעניין זה כל היסוסים. "צה"ל היה זקוק לפריצת הדרך הזאת, לנו היה ניסיון בתכנון ובביצוע. לא היתה כל סיבה שנסרב", הסביר לנו.

צבן, סמנכ"ל מחלקת ההתיישבות של הסוכנות, מנהל חטיבת ההת־ יישבות בהסתדרות הציונית, חבר מועצת מנהל מקרקעי ישראל, ניצב בראש פירמידה המייצגת כוח כלכ־ לי גדול. הפירמידה הוקמה כדי לא לפגוע בחוקיה של ארצות־הברית, האוסרים שימוש בכספי התורמים לפרויקטים שמעבר לקו הירוק. כל אימת שמדובר בביצוע עבודות בשטחים, אפשר לטעון שהמימון בא מקופת המדינה. עם תנופת ההתנחלות בשטחים נהפך המינהל לגורם הכלכלי בהכשרת הקרקע. צבן כמנהל חטיבת ההתיישבות רשאי היה להזמין את ביצוע העבודות. צבן בקרן הקיימת היה רשאי לקבל את ההזמנות.

ב־1982 גלגלה קרן הקיימת כתוצאה מחזור קבלני 48 מיליוני דולרים. עם האטה בהקמת יישובים חדשים ירד המחזור לכ־18 מיליוני דולרים אשתקד, ובעתיד הנראה לעין אין לצפות להגדלתו. כך איפוא נאלצה הקרן להשכיר חלק מ־35 הכלים הכבדים שלה. "המשנצאל שלנו הוא כמיליון דולר בחודש", אומר צבן. בפועל מסתכם המחזור ב־500 עד 600 אלף דולר בלבד. הקק"ל פרצה את הדרך בדרום הר חברון, מכרמל ויתיר ועד סוסיא, ואת הדרך מיתיר עד תל ערד. לפי התכנון יס־ תיימו עבודות העפר ביוני השנה, וכאשר מע"צ תסיים את עבודות האספלט יהיה הכביש החדש חלק מ"כביש השלום", שיוביל מגבול מצרים לירדן ומשם עד עמאן. "קרן הקיימת יוזמת את רוב הפרויקטים האלה, אך המלאכה העיקרית היא לעניין בהם גורמים ממלכתיים, ול־ חבר את התקציבים המפוזרים במשרדי ממשלה שונים", אומר צבן.

קרן קיימת לישמעאל

קשה להניח את האצבע על התאריך או על התאריך שבו התחיל הפיחות במעמדה הציבורי של הקרן הקיימת. באוגוסט 1960 נחתמה אמנה בין הקרן ובין המדינה והניהול השוטף של קרקעותיה (17 אחוז מכלל האדמות בישראל) נמסר לגוף ממלכתי חדש — מנהל מקרקעי ישראל. במועצה, האמורה להתוות את מדיניות הקרקע, שוריינו לאנשי הקק"ל 6 מושבים מתוך 13. סוכם כי לגבי הבעלות הקרקעית של קרן הקיימת יחייב גם בעתיד תקנון הקרן האוסר מסירת אדמותיה לנוכרים. אלא שהסעיף הזה נשאר על גבי הנייר בלבד. לדירקטוריון של הקרן הקיימת לא היו הרצון והכלים כדי לעמוד על קיומו בפועל.

מנהל מקרקעי ישראל מסרב בדרך כלל להעביר בעלות על בתים או על דירות שנבנו על אדמת הקרן הקיימת לידי ערבים, גם אם הם אזרחי ישראל. אולם בעיקרון היה פרסום משמעותי, ודווקא באדמה חקלאית שנגאלה בתקופת ייבוש הביצות והקורות. במאות משקים חקלאיים במושבים ובמושבות נמ־ סרו השדות לערבים מקומיים או לעובדי רצועת עזה. גם אם לא תמיד בתאום בין המחכיר והחוכר הסכמים רשמיים, התוצאה היא שה"אריס" היהודי עובד בעיר והפלח הערבי מעבד את האדמה. לפני שלוש שנים, כאשר נבנה הקק"ל לעידוד המיוחד, נתגלה כי יותר מ־4000 חברי מושבים לא חתמו על חוזה ההתיישבות המונע בעדם את מסירת האדמה לנוכרים.

צבן הסתמך על יעילות "הסיירת הירוקה", העומדת כביכול על המשמר. אך מעיון בפרוטוקול ישיבת התיאום האחרונה (שהיתה ב־1 בפברואר, ונציג הקק"ל הש־ תתף בה) עולה כי הסיירת, שהתי ערבה ב־18 מקרים, לא טיפלה כלל בתופעה הלאחוקית של קרקע חקלאית. היא עסקה בעיקר בתפיסת ראשי צאן ובקר שפלשו לשטחי מרעה של המדינה, ובהריסת אוהלי בדווים. "החקלאות במשבר קשה" סיכם צבן. "נפרצו סכרים רבים ונ־ אלצנו להרים ידיים. בשעתו תבע יחיאל ארמוני, מי שהיה מנהל מחלקת ההתיישבות, לשבת בפתחו של כל מושב עד שייצא משם אחרון החוכרים הלא־חוקיים. אך זו היתה הצעה לא אפשרית. מאז התיישנה האמנה עבר ניהול הקרקעות לידי המדינה, ולקרן הקיימת אין כל סמכות לפעול".

הקרן הקיימת כגואלת אדמות נהפכת והולכת לסיסמה ריקה. אם נוסיף לכך שגם בייעור מועסקים כיום פועלים ערביים בלבד, אפשר להבין את אלה, שכאשר אספתי את החומר לכתבה זו, שאלו אותי: "מה, הקרן הקיימת עוד פועלת?"

ובכן, היא פועלת. באחרונה הגיע שליחה בסקנדינאוויה אפילו לצפון הרוסקירקוק כדי לשתול שם את השתיל הראשון ביער איסלנד. בספר הזהב שלה עדיין נרשמים שמות חדשים. בצנעה, לפעמים בהיחבא, ממשיכה הקרן לרכוש אדמות בגליל ובשטחים בעזרת חברת־הבת שלה "הימנותא". במשך חמש שנים נדחתה "הימנותא" מב־ לבריות ברכש קרקעות מערביי השטחים, ובדלתיים סגורות לא פעם הועלו הערות ביקורתיות על הדרך שבה ביצעה את עסקיה. אלא שמכל עבודותיה נעדר אותו גורם של שליחות לאומית שאפיין אותה בעבר, כאשר הקופסה הכחולה היתה הסמל שלה.

יחיאל רייכמן בבית המשפט: סיפור השרידות של 11 חודשי גיהנום

טרבלינקה — ירושלים

שביל החיים של יחיאל רייכמן

מאת רן כסלו

בחודשי הסתיו הגורליים 1944 ישב יחיאל רייכמן בבנקר, בעיירה קטנה ליד וארשה, וכתב את יומן טרבלינקה. אחרי דיכוי מרד וארשה (לא מרד הגטו, שנמחק על בתיו ואנשיו כשנה קודם־לכן, אלא מרד וארשה הפולנית, שהשתתף בו בר־ הוזק פולנית מושאלת) הסתתר יחיאל, ועוד 17 מהם, עד בוא הרו־ סים, שנעצרו בגדה המזרחית של הוויסלה והוזכה את העיר. הם חיכו זמן רב: מסוף אוגוסט ועד תחילת ינואר. כל אותם החודשים, כתב רייכמן את מסמך טרבלינקה. הוא כתבו ביידיש "בשפת האם שלי", כפי שהסביר השבוע. הוא היה אז כבן 30.

השבוע, בשבוע הרביעי למשפט דמיאניוק, עמד יחיאל רייכמן על דוכן העדים בבנייני האומה בירוש־ לים, וסיפר את עדותו: ארוכה, מפורטת, מדהימה בעושר התיאורים ובזיכרונו המופלא. קולו היה שלו, ניסוחיו בהירים, כמעט ללא התרגשות — דומים יותר לדברי היסטוריון, מאשר לעדות ניצול, החי מחדש את החוויה. הוא דיבר ביידיש, בשפת האם שלו. הוא בן 72.

כמו אז, בבנקר, כך עכשיו בבנייני האומה, הרגיש רייכמן — כך הוא העיד — כי הוא משמש פה לכל אלה שאינם יכולים עוד לספר. בבנקר הוא חשב כי אולי הוא האחרון, היכול לספר מה קרה למי־ ליון יהודים, שנותר מהם רק אפר דק, קבור מתחת לעצים ולדשא. כיום הוא יודע, שכמוהו יש עוד בודדים.

* * *

בשבוע הרביעי המשפט לובש שגרה. אותו אולם המתמלא יום אחרי יום, וחלק ניכר מן המבקשים להיכנס נשארים בחוץ, מחוסר מקום. אותן דמויות של ניצולי שואה בשורות הראשונות של האו־ לם, בהם עדים שכבר העידו, והג'כ שבח וייס, שאינו מחסיר כמעט ישיבה אחת. יציע העיתונאים מלא מפה לפה. הרבה מיקרופונים ומצל־ מות טלוויזיה. אותם התרשימים של המחנה האוריד השנים, תלויים על הפרגוד. אותו הליך של פתיחת מושב המשפט, עם כניסת השופטים, בשעה שמונה וחצי בדיוק. ואותו איש, עבה בשר, בגודל, מקריח ומ־ משקפי, היושב בספסל הנאשמים, מאחורי מושבם של הסניגורים, מוקף שוטרים.

בשבוע הרביעי גם עדותו של רייכמן נשמעת כמעט כשגרה. היא נבדלת מן העדויות הקודמות אולי רק בכימה העניינית שהעד שומר עליה כמעט כל הזמן ובתיאורים הפלאסטיים של המצבים אותם הוא מצליח למסור.

שוב חוזרות תמונות הרכבות המגיעות למחנה, התופת שעם פתיחת הקרונות, המכות, הקללות והצריחות המאיצות בקרבנות. הס־ לקציה מיד אחרי פינוי הקרונות. הפשטת הקרבנות לפני שילוחם למוות. הפרדת הבגדים ואריזתם להובלות שיישלחו ל"רייך הגדול". "המספרות" שבהן גוזזים את שערות הנשים, ממיינים ואורזים את השיער. "הדנטיסטים". מחנה א' ומחנה ב' — הוא מחנה המוות. תאי הגזים — הקטנים והגדולים, וקצב פינוי הגוויות אחרי כל מחזור. בורות קבורה, שבהם נערמות הגוויות שכבה על שכבה, "באופן שייכנסו כמה שיותר: שכבה אחת עם הראש בכיוון אחד, ושכבה שנייה עם הראש בכיוון הפוך", כדברי רייכמן.

לכל אלה מוסיף יחיאל רייכמן עוד פרט אחד: המשרפות. לדעתו, המעבר מקבורה המונית לשריפת הגופות, היה קשור בגילוי גופות של 11 אלף קציני צבא פולני בקטין. את הגופות גילו אמנם גרמנים והאשימו בקטל את הרוסים, ששלטו בשטח עד 1941. אבל הגילוי העלה בהם הרהור שני על העתיד האפ־ שרי. החלו בניסיונות שונים לשר־ יפת גופות, אך ללא הצלחה. עד שהגיע מומחה מגרמניה — "הלבר", קראו לו האסירים — ובנה את "התנורים". רייכמן מתאר איך בדיוק היו בנויות המשרפות ואיך סודרו בהן — בהדרכת המומחה — הגופות, כדי שהאפקט יהיה מרבי. הגופות הובאו ישירות מתאי הגזים והמשר־ פות — מפינוי הקברים ההמוניים שנטמנו בהם לפני הפעלת המשר־ פות.

הפעם היו גרמנים שיטתיים, עד הסוף. אחרי השריפה עדיין נשמרה בשרידים צורת גופה. הוקמה עוד קבוצה של פועלים־אסירים: משכת אפר. הם הוציאו את השרידים על משטחי פח, כתשו אותם עד שנהפכו לאפר דק. את האפר פיזרו בבורות קבורה: שכבת אפר, שכבת אדמה, וחוזר חלילה, עד לעומק שני מטרים. את היתר מילאו באדמה, ושתלו בה עצים. "אלולי פרץ המרד בטרבלינקה, באוגוסט 1943, איש לא היה יודע מה מסתתר מתחת לעצים אלה", טוען רייכמן.

* * *

מעבר לסיפורי־הזוועות ההמוניים יש בעדותו של רייכמן גם סיפור־חיים. סיפורו של אדם שנאחז בציפורניו בקיום ומצליח להישרד 11 חודשים בגיהנום ואף להימלט ממנו. סיפורו של איש קטן אחד וחוצה את גדולה.

הוא נשלח לטרבלינקה באחד הטרנספורטים של 1942, יחד עם אחותו. 150 איש בקרון. כשנפתחו הדלתות, ידע שזה הסוף. מיד הובדל מהאחות והופשט מבגדיו — הסימן הברור לכניסה למסלול המוביל לתאי הגזים. אך כאן קרה לו, ליי חיאל רייכמן, הנס הפרטי שלו: בא גרמני ושאל אם יש בקבוצה ספרים. הוא הכריז על עצמו כספר. הוא ועוד ארבעה "ספרים" כאלה הו־ לבשו, ובינתיים שלחו אותם לטפל בבגדים. שם מצא את שמלת אחותו, קרע פיסת בד ממנה ושמר עליה במשך חודשים.

מסלול החיים שלו נמשך, כאשר ביום השלישי לעבודתו במחנה א', בא איש אס־אס והוציאו בריצה, יחד עם קבוצת 20 איש ("בטרבלינקה לא הלכו. בטרבלינקה רצו, תחת מכות ונידופים", הוא מספר), אל מחנה המוות. הם הובלו לתאי הגזים. אך לא מצד הכניסה אלא מצד היציאה מהם: להוציא את הגופות ולהובילן לבורות קבורה. ושוב בר־ יצה, תוך כדי מכות וצריחות של השומרים ("את הצואה הזאת יש לפנות מייד") אך אלה היו החיים, ולא המוות.

רייכמן סיפר על תורת ההישרדות במחנה טרבלינקה. כל זמן העבודה ספגו מכות, אך צריך היה להזהר שלא לקבל מכות בפניו. אלה שפניהם נחבלו הוצאו מהמסדר בר־ בערב ולמחרת נשלחו לתאי הגזים — הוא העיד.

היו רגעים שכמעט ויתר. אחרי כמה ימי עבודה בפינוי הגוויות, פנה אל מכר, הד"ר צימרמן שמו, וביקש שיתן לו ציאנקלי. "אמרתי לו, שאין לי כמו לאחרים, כוח נפשי לתלות את עצמי. הוא לא נתן לי, כי לא היה לו. הוא אמר לי להחזיק מעמד. הוא היה אחראי על ה"דנטיסטים" והיו לו קשרים עם מפקד המחנה. הוא הבטיח לי לפנות למפקד ולסדר שיעבירו אותי ל"דנטיסטים". אז יהיה לי קל יותר".

ושוב שיחק לו לרייכמן המזל. צימרמן עמד בדיבורו ורייכמן צורף אל הדנטיסטים: קבוצה שעסקה בע־ קירת שיניים מפיות המומתים — שיני זהב, שיניים מוטבות ותותבים, יהלומים שהסתירו הקרבנות בתוך שיניהם. השיניים נעקרו במהירות מרבית, לפעמים יחד עם חלקי הלסתות. זו היתה עבודתם של הדנ־ טיסטים, וכך נראה המזל בטרבלינקה. אך זו היתה גם האפשרות להמשיך ולחיות. רק לאלה, שהיה להם חלק בעבודות המוות הוותיקות, היה סיכוי להישרד.

ועוד סיפורי־חיים בתוך מסכת המוות. לא ברור מה היה חלקו המעשי של רייכמן במרד טרב־ לינקה, אך מעדותו מסתבר שהוא היה אחד המעטים שהובאו בסוד העניין. לדבריו, המרד נכשל משום שפרץ מוקדם מדי. הסיסמה "מהפכה בברלין" ניתנה לפני שכל המעור־ בים תפסו את המקומות המיועדים להם. אך די היה לו בזה שיברח דרך גדרות התיל. לאחר שחיפש את הפרטיזאנים ביערות בסביבה ולא מצאם, המשיך בדרכו לוארשה, שבה היו לו ידידים — פולנים, חברי מחתרת.

בדרך עבר ליד כפר כלשהו. בס־ מוך לכפר, פגש אותו איכר ושאל: "אתה יהודי?" רייכמן לא הכחיש והאיכר הובילו בסתר לביתו, להאכי־ לו. "כשנכנסתי לבית, ראיתי את אשתו, ותינוק בזרועותיה. לא ידע מה קרה לי. אבל ניגשתי אליה, לקחתי את התינוק לידיים והחבקתי אותו. זה היה הילד החי הראשון, שראיתי זה כמעט שנה", סיפר בער־ דותו. אלא שעדיין לא היה זה הפי־ אנד סוחט־דמעות. כשהיה בבית האיכר, נכנס שכן, סטר על פניו: "יהודי, אתה הולך אתי!" אשת האיכר התחננה לפניו כי יעזוב אותו לנפשו, אך השכן התעקש: על כל יהודי שמסגירים, הגרמנים נו־ תנים 25 קילוגרם סוכר, הסביר. האישה תפסה את השכן בזרועותיה וצעקה לרייכמן: "ברח!" ורייכמן ברח שוב.

* * *

יש משהו מעצבן בתהליך המש־ פטי הממושכל, לעומת תוכן עדותם של ניצולי טרבלינקה, במיוחד כאשר מופסקות העדויות בהתנגדות הסניגוריה להגשת מסמך זה או אחר, או כשפתוחת ההגנה בחקירה הנג־ דית שלה. זה היה מעצבן ומתורבל במיוחד, כשהעיד יחיאל רייכמן, ועדותו הופסקה שוב ושוב בשרשרת תרגומים, בעיקר בחקירה הנגדית. רייכמן אינו ישראלי. הוא תושב אורוגוואי. שם הקים משפחה ונעשה תעשיין מצליח. כל שאלה ותשובה לוותה סדרת תרגומים מאנגלית לעברית, מעברית לאידיש, מאידיש לעברית ושוב מעברית לאנגלית. ויותר מכך: בחקירתו חסר היה הברק של עו"ד מרק אוקונור, סניגורו הראשי של דמיאניוק, עם הפגנות הציטוט הבלתי־פוסקות שלו. את חקירתו הנגדית של רייכמן ניהל עוזרו של אוקונור, שהוזעק אליו לפני כשבוע מארה"ב, עו"ד ג'ון גיל.

אך זה בדיוק הרובד השני של הדרמה, שבה קמות לתחייה, בבנייני האומה, הזוועות של טרבלינקה — רובד המשפט. ורובד זה אינו חשוב פחות מן הראשון.

משפט דמיאניוק שונה ממשפט אייכמן, שהתנהל בירושלים לפני כחצי־יובל. משפט אייכמן דן במאקרו, בהשמדה כולה, במבנה שהשמיד שישה מיליונים. משפט דמיא־ ניוק דן במיקרו של טרבלינקה. באיש שהיה אמנם רוצח וסאדיסט, אך בסופו של דבר, היה רק בורג במכונת־ההשמדה הגדולה. יתכן שדווקא בגלל זה, העדויות במשפט דמיאניוק דרמטיות כל־כך. זה משפט, למרות הציפיות המיעוטיות, מעורר עניין הולך וגובר. במאקרו מדברים במספרים גדולים, הנהפכים לסטטיסטיקה. במיקרו מדובר בבני־ אדם.

זה הרובד הראשון. הרובד השני מייחד אותו לא רק ממשפט אייכמן, אלא גם מרוב משפטי השואה (אם לא מכולם). השאלה המשפטית העומדת להכרעה אינה כל־כך זוועת טרבלינקה וחלקו של "אי־ וואן האיום", האוקראיני שהפעיל את תאי הגזים, אלא זהותו של איוואן האיום הזה: השאלה אם איוואן דמיאניוק העומד למשפט, הוא־הוא איוואן האיום מטרבלינקה. העדים — ניצולי המחנה, שהעידו עד כה במשפט, הם גם עדי הזיהוי של התביעה. מכאן קו ההגנה המטריד, המכוון לערער על אמינות העדים, להוכיח שזיכרונם לקוי, שאינם זוכרים פרטים קטנים רבים, שחלק מהדברים שהם מספרים במשפט אינם אלא פרי שכנוע עצמי ולא זיכרון.

בסופו של דבר, יצטרכו שלושת השופטים לתת את תשובתם לשא־ לת הזהות המטרידה הזאת. יתכן שהיה טוב יותר, אילו חילקו את המשפט לשניים: משפט הזיהוי, בשלב הראשון, ומשפט האשמה בשלב השני. יתכן שלא היה זה אפשרי מבחינת הפרוצדורה המש־ פטית. חבל, כי אני אף מתקשה לחשוב מה תהיה התגובה של אותו קהל — ההולך ומתרחב — הצופה במשפט הצמוד לשידורי רשת א', המעבירה את תהליכיו, אם בסופו של דבר, יגיעו השופטים למסקנה, שלא שוכנעו די הצורך בזהותו של הנאשם.

הלב מסרב להאמין באפשרות כזאת. השכל בכל זאת אינו מגיד לפסול אותה.

הרוסים רצחו את אחי

איני רוצה שבגללי תיהרס משפחתך ואני אוסר עליך לבוא לישראל בלי בעלך — אמר מיכאל שירמן, שנפטר בסוף השבוע שעבר, לאחותו אינסה, בשיחת־טלפון מישראל למוסקווה

מאת מרדכי ארציאלי

בדירתה של ד"ר יבגניה שירמן ברמת קרצבי שבנס־ציונה אין יושבים "שבעה" מסודרת על מותו של מיכאל שירמן, שנאבק שנתיים במחלתו הממארת ובשלטונות ברית־ המועצות. אין יושבים על הרצפה וקולות בכי לא נשמעים. הכאב עצור, פנימי. האם, יבגניה, שעלתה ממוסקווה עם בנה מיכאל בתחילת 1980, שנתיים לאחר מות בעלה, נושאת את הדוד כמה פעמים. בשובה היו עיניה לחות מדמעות.

בסמוך לה יושבת אינסה סלודו־ בה, בת ה־37, שנולדה 5 שנים לפני מיכאל. מפעם לפעם היא מלטפת את ידה של אמה. פניה אינן מאופרות, מעיניה הכחולות והיפות ניבטים כאב וזעם. כאב, על מות אחיה האהוב. זעם, על שלטונות ברה"מ שמנעו ממנה במשך חודשים ארוכים וקריטיים לבוא לישראל ול־ הציל את אחיה. בעלה ויקטור יושב על הספה. שתי בנותיהם אינן בדירה: רשה בת ה־9 לומדת בבית־ הספר, בכיתה ג', מרישה בת ה־6 נמצאת בגן־הובה. גם האלמנה הצעי־ רה, אנקה בת ה־24, אינה. היא נושאת את יגונה בבית הוריה.

הקשרים בין אינסה ומיכאל היו הדוקים וחמים. ההורים התגוררו בביילורוסיה. האב, רופא־אורתופד, עמד בראש מעבדה להמטולוגיה בבית־ חולים צבאי גדול. האם עבדה כרופאת ילדים. אינסה היתה ה־ ראשונה שנטשה את בית ההורים ועקרה למוסקווה, כדי ללמוד באוניברסיטה. היא סיימה את לי־ מודי הסוציולוגיה וקיבלה תואר דו־ קטור. אחרי שנים מספר הצטרף אליה מיכאל, שבא ללמוד במכון הגבוה לביוכימיה. הם התגוררו באותה דירה ונקשרו מאוד האחד לשני. כשביקש מיכאל להתקבל לאוניברסיטת מוסקווה, ללימודי הביולוגיה, נדחה בגלל מוצאו הי־ הודי. אז אמר לאחותו, כי כיהודי אין לו עתיד ברוסיה והוא רוצה לעלות לישראל.

חבלי קליטה

כשהגיעו מיכאל ואמו לישראל, ביקשה האם לעבוד במקצועה. קליטתה היתה כשלון. משרד הבר־ יאות הנפיק לה רשיון לעסוק בר־ פואת־ילדים, אך עבודה לא קיבלה. "אינך יודעת עברית ובגילך — 62 שנה — כבר מתכוננים הרופאים הישראלים לצאת לפנסיה", אמרו לה. מיכאל התקבל במהרה למכון ויצמן למדע ברחובות. ב־1981 גויס לצה"ל ובנובמבר 1982 פשט את מדיו. בד בבד עם עבודתו במכון ויצמן, החל לעבוד ב"אינטרפארם" שבקריית המדע בנס־ציונה, שם עסק בפיתוח תרופות למחלות ממאירות. באוגוסט 1984 נשא לאישה את אנקה, עולה מרומניה בת 21. הזוג הצעיר עבר לדירה משלו. חודשים לאחר טכס הנשואין, אושפז מיכאל. הרופאים קבעו שהוא לוקה בסרטן־הדם. הוא עבר סדרה של טיפולים כימותראפיים קשים, מצבו הידרדר והשתפר, פרופ' אלון ברבי, מנהל היחידה ההמטולוגית בבית־החולים "קפלן" קבע, שהסי־ כוי היחיד להצלתו הוא השתלת מח עצמות.

מספרת אחותו, אינסה: "ביום האחרון של נובמבר 1984, הודיע לאמו שלה, טילפן אלי מייק למוסקווה והוא סיפר לי על מחלתו הקשה. אמר שהוא זקוק להשתלת מח־עצמות, שישנה בדיקת רקמות, אצל אבא ואם יתגלה שלא תהיה התאמה ברקמות, אני היחידה הי־ כולה, אולי, להצילו. בשיחה ה־ טלפונית השניה סיפר, שאין התאמת רקמות עם אבא. ביקשתי ממנו לש־ לוח במהירות תעודות רפואיות כדי שאוכל להגישן לשלטונות. עם האישורים פניתי ל'אוביר' וביקשתי היתר־יציאה לי ולמשפחתי, כדי להציל את חיי אחי. התשובה שקיבלתי היתה: אחיך שעלה לישראל ויתר על אזרחותו ולכן אינו יכול להזמין אותך כתיירת. עליך להגיש בקשת הגירה לכל המשפחה — לך, לבעלך ולשתי בנו־ תיך. ידוע לנו שלבעלך ויקטור יש אבא, ובהתאם לנהלים עליכם לקבל ממנו אישור בכתב, שאין לו התנג־ דות להגירת בעלך".

האב התנגד לבגד

ויקטור: "הורי התגרשו ב־1953 ואני גדלתי אצל אמא. אבא נישא מחדש. הוא מבכירי הפיסיקאים בברה"מ, מראשי המכון לאנרגיה גרעינית ע"ש קורצ'טוב. קורצ'טוב היה אבי פצצת האטום הסובייטית, ואופנהיימר הרוסי. הוא הקים את המכון ועמד בראשו עד למותו. אחר־כך נקרא המכון על שמו. אבי היה בין עובדיו הראשיים. אבי עבד במכון 30 שנה, עד שיצא לגימלאות לפני 10 שנים. הפנסיה שלו היא מהגבוהות ברוסיה והוא חי ברווחה כלכלית. נסעתי לאבא, סיפרתי לו על מחלתו של מייק, ועל אינסה הי־ כולה להציל את חייו. ביקשתי שייתן לי אישור, שאין לו התנגדות שנהגר לישראל. אבא לא רצה להאזין לדברי. אמר שמייק אינו חולה אלא מתחלה. אבא היה כל חייו אנטי־ציוני, אתאיסט, שהתנ"ך שלו היה 'פראוודה'. שנים קודם לכן סיכמנו, שעל פוליטיקה לא נדבר.

הוא ידע את דעותי. ידע שתמכתי בסירובניקים ושאני חולם על עליה לארץ־ישראל. ידע שלי ולרעייתי קשרים הדוקים עם יורי הורני, מפעילי הסירובניקים. בקרובה של אינסה, ידע שהתחלנו ללמוד עב־ רית. הוא איש שסלד מהשפה העברית, מהתנועה הציונית ומדינת ישראל. סירב בתוקף לתת לנו את האישור שביקשתי".

אינסה: "כשהיה ברור לנו שלא נצליח להזיז אותו מעמדתו, החלטנו לצאת למאבק פומבי. נפגשנו עם נציגי אמצעי־התקשורת הזרים ב־ מוסקווה. ראיינו אותי לאי־בי־סי ולרשתות טלוויזיה אחרות בארה"ב. נפגשנו עם ד"ר רוברט גייל מבית־גולדסי, שבא לרוסיה כדי להציל את נפגעי הקרינה בצ'רנוביל. העברנו את סי־ פורנו למיליארדר ארמנד האמר, שיש לו קשרים טובים בחוגות הגבוהים. הפרשה שלנו פורסמה בשבועון 'טיים', ב'ניו־יורק טיימס', ב'לוס־אנג'לס טיימס' ובעיתונים בצרפת ובגרמניה. רק אז הוזמנתי אל רודולף קוזניצוב, העומד בראש 'אוביר'. הוא נזף בי ואמר שבגללי מופעל לחץ כבד על משרד־החוץ. הוא תבע ממני להפסיק את המגעים עם נציגי התקשורת הזרים. לבסוף אמר שאוכל להגיש את בקשת ההגירה גם ללא האישור של חותני. בתוך שבוע פחות הכל יסתדר, אמר.

שביתת־רעב שניצחה

"שבוע עבר והדבר לא התקדם. פתחתי בשביתת־רעב, שסוקרה על־ ידי הכתבים הזרים. ביום החמישי לשביתת־הרעב הגיע לביתי שליח מטעם קוזניצוב וביקש שאבוא מיד למשרד. קוזניצוב ביקש שאפסיק מיד את שביתת־הרעב והוא אישית ידאג להביא מאביו של ויקטור את האישור. 'אם לא אצליח', אמר, 'מדוע שלא תקחי את הבנות ותסעי אתן?' ומה עם ויקטור? שאלתי. הרי לפי החוקה לא אוכל להגר לפני שאתגרש ממנו. קוזניצוב חייך.

ויקטור: "שוחחתי עם אינסה על אפשרות של פירוד. ידעתי כמה היא מסורה למייק. ראיתי בפני איזו דילמה אכזרית היא עומדת. היה ברור לי, שאם תצא בלעדי לא אראה יותר לא אותה ולא את שתי בנותי. אמרתי לה שההחלטה בידיה ואכבד כל החלטה שתקבל".

אינסה: "נכון. כך בדיוק אמר. ואיני מאחלת לאף אחד לעמוד בפני דילמה כזו. אך מי שהחליט בשבילי היה אחי מייק. באחת מעשרות השי־ חות הטלפוניות אמר לי: 'איני רוצה שבגללי תיהרס משפחתך ואני אוסר עליך לבוא בלי ויקטור. אם תבואי ללא בעלך, לא אקבלך ולא אסכים להיעזר בך'. למחרת היום פתח וי־ קטור בשביתת־רעב. שיגרנו מבר־ קים לרייגן בארה"ב, לקול בגרמניה, למיטראן בצרפת ולהרצוג בירוש־ לים. ביקשנו עזרה. גם שביתת־ הרעב של ויקטור סוקרה באמצעי־ התקשורת במערב. הפגנו בכיכר העתיקה, מול בניין מרכז המפלגה. נשאנו כרזה 'אל תפרידו את משפחתנו'. נעצרנו, הוסענו לתחנת־ משטרה ושוחררנו כעבור שעתיים, כשהעיתונאים הזרים ממתינים לנו".

בארץ לא הפסיק מיכאל במאבקו. הוא הפגין מול שגרירות ארה"ב בת"א, ולמרות מצב בריאותו הקשה, יצא לרייקיאוויק, בה התקיימה ועידת הפיסגה בין רייגן לגורבצ'וב. בידו החזיק כרזה: "רייגן, אתה הולך להיפגש עם הרוצח שלי". מאיסלנד יצא לניו־יורק, קיים מסיבת־עי־ תונאים וסיפורו זכה לסיקור נרחב. שבוע לאחר ועידת הפיסגה נמסר לאינסה ולוויקטור, שהם רשאים לעזוב את ברית המועצות.

העזרה איחרה לבוא

אינסה: "ב־2 במארס 1986 הגשנו את הבקשה הראשונה להגר לי־ ישראל. רק ב־3 בנובמבר, לאחר 9 חודשים, אושרה הבקשה. פרופ' אלון ברבי אמר לי, שאילו התבצע הני־ תוח בחודשים פברואר־מארס־ אפריל, היו סיכויים של 50% להבריא את המחלה. אך סיכויי ההצלחה ירדו משבוע לשבוע ולב־ סוף הסתכמו באחוזים ספורים בלבד. הגעתי אל אחי מאוחר מדי. אני מאשימה את השלטונות הסובייטים ברצח אחי.

"...הם רצחו לא רק את אחי, הם עי־ כבו את יציאתה לארה"ב של מסורבת־העליה חולת הסרטן, אינה מייסה. רק כשמצבה הח... איפשרו לה לצאת, ללא בעלה. שבועיים לאחר שהגיעה לארה"ב נפטרה. הם אינם מרשים לחולת הסרטן גלי כוהינה לצאת לריפוי. הם אינם נותנים היתר־יציאה לסירובניק יורי שפיזמן, שחלה בסרטן־הדם לפני כשלוש שנים. כל פניותיה של בתו היחידה ריטה לוין, המתגוררת בישראל, לאפשר לאביה לקבל כאן ריפוי, לא נענו. הם רוצחים, ובעולם מדברים על ליברליזציה בברה"מ.

"קשה לתאר את הציניות שלהם. לפני כחודש, 3 שבועות לפני מותו של מייק, הגיעה אליו מעטפה ממרכז הצלב האדום בג'נבה. זה תוכן המכתב: 'בתשובה לפנייתכם מיוני 1968 בקשר לנסיעה של תורם מתאים למיכאל שירמן, חולה הסרטן, ברצוננו להודיעכם כי השלטונות המתאימים מטפלים ב־ נושא הנדון'. המכתב נשא את התאריך 28 בנובמבר 1968 כשכבר היינו בישראל".

אינסה סלודובה — מיכאל שירמן

התחנה הסופית של יהושע בן־ציון

באחרונה נדחתה בקשתו של פושט־הרגל יהושע בן־ציון למשפט חוזר ● בהתהלכו חופשי משמש בן־ציון תמרור אזהרה בתולדות החנינות הנדיבות וערעור מוסד החנינה

מאת צבי הראל

לפני 10 ימים דחתה שופטת בית־ המשפט העליון, שושנה נתניהו, את בקשתו של יהושע בן־ציון לקיים משפט חוזר, לאחר שהורשע בגניבת כ־40 מיליון דולר מכספי לקוחות של בנק ארץ־ישראל־בריטניה. בנק זה היה בבעלות משפחתו של בן־ ציון והוא שימש כמנהלו עד להתמוטטות הבנק על־ידי בנק ישראל בשנת 1974.

בנוסף לעבירות הגניבה, הורשע בן־ציון גם במעשי מרמה, רישומים כוזבים, עבירות מטבע ועבירות על פקודות הבנקאות. בשנת 1975 אושרה הרשעתו פה־אחד על־ידי בית־המשפט העליון, שאישר גם את עונש המאסר של 12 שנה. בית־ המשפט העליון החמיר בעונשו כאשר קנס אותו בסך 25 מיליון לירות. בגין אי־תשלום הקנס, הוכרז בן־ציון כפושט־רגל. בשנת 1977, לפני שהספיק לרצות תקופה משמ־ עותית ממאסרו, זכה בחנינה על־ידי נשיא המדינה דאז, אפרים קציר, בהמלצת ממלא־מקום שר־המשפטים דאז, מנחם בגין (ראה מסגרת).

משמעות ההחלטה של השופטת נתניהו היא, כי כל הרשעותיו בעינן עומדות. השופטת קובעת, שלא נמצא ממש אף באחד מתירוציו הרבים. כדי להבין במה ניסה בן־ציון להיאחז בבקשתו למשפט חוזר, מן הראוי לקרוע אשנב לנסיבות הר־ שעתו בגניבת המיליונים.

בשנות ה־60 התברר, כי בן־ציון מורים את כספי בנק א"י־בריטניה — כספי הלקוחות — לתאגידים ואגו־ דים ואחרים של משפחתו. תאגידים אלה כונו במשפטו תאגידי "קבוצת ויליאמס", על שם אבי אשתו של בן־ציון, נחום ויליאמס המנוח. כספים אלה הועברו ללא בטוחות. המפקח על הבנקים בישראל אסר עליו להמשיך להעביר כספים בדרך זו. בן־ציון עקף איסור זה והפקיד כ־47 מיליון דולר מכספי לקוחות הבנק בשני בנקים שווייצים. אלה הילוו את הכספים לתאגידים של "קבוצת ויליאמס". בית־המשפט הע־ ליון קבע במשפטו של בן־ציון, כי כספים אלה היו משועבדים לבנקים השווייצים, להבטחת ההלוואות שני־ תנו לתאגידי "קבוצת ויליאמס", ול־ פיכך נגנבו על־ידי בן־ציון. אותם תאגידים מסתוריים, חסרי־רכוש, לא היו מסוגלים לפרוע חובותיהם והכספים נותרו בידי הבנקים השווייצים. בן־ציון התגונן במשפטו בטענה, כי הכספים בידי הבנקים השווייצים לא היו משועבדים כלל, ורק "התחייבות מוסרית" מצד בן־ ציון (כביטויו) מנעה השבת הכספים לבנק א"י־בריטניה. בית המשפט העליון קבע, כי גרסתו של בן־ציון כוזבת, וגם אם היתה נכונה, לא היתה משפיעה על תוצאת המשפט, מפני שלא היתה אפשרות לקבל בחזרה את הכספים.

טענה מתפרכת על פניה

כך סיכמה השופטת נתניהו את הסיבות בגינן נדחתה גרסתו של בן־ציון, בשתי ערכאות, שהר־ שיעו אותו בגניבת הכספים: בחיפוש שערכה המשטרה בביתו נמצאו הסכמי האמנות שנערכו עם הבנקים השווייצים. באותם הסכמים נאמר במפורש, כי הבנק המקומי (בנק א"י־בריטניה) מקבל על עצמו את הסיכון, למקרה שתאגידי "קבוצת ויליאמס" לא יפרעו את חובם לבנקים השווייצים. בן־ציון טען במשפטו, כי סעיפי הסיכון שבהסכם בינו לבין הבנקים השווייצים בוטלו בעל־פה. טענה זו, המופרכת על פניה, נדחתה על־ידי בית־ המשפט, שכן, אין זה מתקבל על הדעת כי סעיפי סיכון הנוגעים למיליוני דולרים יבוטלו בעל־פה.

עוד נקבע במשפטו של בן־ציון, כי את גרסת ביטול ההסכמים העלה בן־ציון לראשונה כאשר העיד במשפטו, וכי הגרסה שהבנקים השווייצים ילוו סכומים אדירים כאלה לתאגידים חסרי רכוש, וללא ביטחונות, היא חסרת היגיון. בן־ציון החביא הסכמים בביתו, הסתירם מפקידי הבנק ומרואה־החשבון שלו, דבר שאין לו הסבר, אם יש שמץ אמת בגרסתו: הבנקים השווייצים סירבו להיענות לדרישת מפרקי בנק א"י־בריטניה להעביר לידיהם את הפקדונות בטענה, שהכספים משועבדים להבטחת הלוואות שנתנו לתאגידי "קבוצת ויליאמס". האחרון אחרון: בהתנהגותו בעת המו"מ, ערב התמוטטות הבנק, כשביקש בן־ציון הלוואה מבנק ישראל כדי לאפשר לבנק שבניהולו לעמוד בהתחייבויו־ תיו. במצב זה, כשגורל הבנק וגורל "קבוצת ויליאמס" עומדים לו מנגד, סירב להמציא את הכספים בשווייץ לטובת בנק ישראל, באומרו כי "כרגע צריך להתעלם מהפקדונות האלה".

עילה נוספת למפרק

מה הן "העובדות החדשות", שעל־ יהן ביסס בן־ציון את בקשתו למשפט חוזר?

בן־ציון ניסה להיבנות מההליכים שהתנהלו במשך 10 שנים בשווייץ (בין השנים 1974־1984). המדובר בתביעה שהגיש מפרק בנק א"י־בר־ יטניה נגד הבנקים השווייצים. טענתו העיקרית של המפרק היתה, כי הסכמי האמנות אינם תקפים בשל חוסר תום־לב של הבנק השווייצי שידע, כי ההסכמים נועדו לשרת את מטרותיו הבלתי־חוקיות של בן־ציון. בנוסף לכך היתה למפרק עילה נוספת: כי הבנקים השווייצים סיפקו אישורים לבן־ציון, שהיה בהם כדי להטעות את רואי־ החשבון של הבנק שבהנהלתו ואת בנק ישראל. נשיאת בית־המשפט המחוזי בתל־אביב, חנה אבנור, אישרה את הסכם הפשרה (1985) לפיו שולם למפרק רבע עד שליש מסכום הקרן הכללית שהופקדה: בין 12 ל־15 מיליון דולר (הנושה העיקרי הוא בנק ישראל). פשרה זו ניסו לסכל בבית־המשפט בן־ציון ועו"ד יצחק מירון, שייצג נושה בעל חצי אחוז מתביעות הבנק וחברה בעלת 7% מתביעותיו. פשרה זו, שאושרה גם על־ידי בית־המשפט העליון, הוצגה על־ידי בן־ציון בפני השופטת נתניהו כאילו המדובר ב"עסקה חשודה". כאילו פשרה זו מעידה על כך, שהפקדונות היו חו־ פשיים ולא משועבדים.

על כך כתבה השופטת נתניהו: "מעצם עשיית הפשרות בין המפרק של הבנק המקומי (א"י־בריטניה — צ.ה.) לבין הבנקים השווייצים, אין להסיק מאומה לגבי השאלה הרלוואנטית לענייננו, אם הפקדונות היו אמנם חופשיים או היו משועב־ דים לבנקים אלה. טיבה של פשרה הוא, שצדדים יריבים מגיעים להסכם גם כשכל אחד מהם ממשיך להאמין בגרסתו הוא, אך אינו מוכן להסתכן בכך, שאולי לא יצליח להו־ כיח את גרסתו בבית־המשפט. ויש שצד מונע על־ידי הרצון להימנע מפגיעה בשמו הטוב כתוצאה מ־ פרסום הפרשה עקב הליכי משפט...".

מעשים ומחדלים המורים

עם דחיית בקשתו של בן־ציון למשפט חוזר ניתן לומר, כי כוחו רב לו בכל שמדובר במלל ובהשמצות תלונות, והשמצות נגד רשויות אישים שונים, לרבות טענות בדבר חפותו, שהוא משמיע בכלי־התק־ שורת. אלא שמתברר כי כוחו לא עומד לו כשטענותיו נבחנות במבחן ההכרעה של בית־המשפט. כשנער־ כה הפשרה בין מפרק הבנק לבין הבנקים השווייצים, פתח בן־ציון, בסוף 1984, במסע הלבנת חטאים, בין היתר בעיתונות. אילו הסתפק בדברים הקשורים לתקופתו או לסי־ כוייו למשפט חוזר — ניחא. אלא שבן־ציון הרהיב עוז והצהיר, כי ניהל את בנק א"י־בריטניה באופן "ריאלי, נכון וכשר" (ראיון במוסף "הארץ"). בנוסף, השמיע סדרת השמצות שכוונו כלפי אישים שטיפלו, עקב תפקידם, בענייני הבנק בי־ ניהם נגיד בנק ישראל לשעבר, משה זנבר, המפקח על הבנקים לשעבר, ד"ר מאיר זת, ועו"ד דוד ליבי קומיסר, שמונה לנאמן נכסי בן־ציון לאחר שהאחרון הוכרז כפושט־רגל. בהודעתו אותה הר־ חיק בן־ציון לכת ופגע, שהתנבע במשפטה, עו"ד מיכאל קירש, הוא שעה את בית־המשפט.

כתבה אודותיו ב"הארץ" הולידה תגובה: ביום פירסומה הופיע בן־ציון במערכת "הארץ" כשבידו מכתב המופנה לעורך העיתון. במכתב הארוך כתב בן־ציון, בין היתר: "מאמרו של צבי הראל גדוש לשון הרע למכביר...כאשר ממכתבתו עולה שהוא הראשון בסדרה, הריני ממהר להזהיר שאנהג בחומרה יתירה לגבי כתבותיו הבאות... אם אמנם תתמידו בפרסומן" (למותר לציין, שגם הכתבה השניה פורסמה ובה צוטט פסק־דין אודותיו של בית־ המשפט העליון משנת 1972, על אירוע משנת 1966, בו נכתב כי מי שמעלה טענות כפי שהעלו הבנק ובן־ציון, "אינם ראויים לכהן ב־ ישראל לא כבנק ולא כנאמן וה"ל").

על נושא המשפט החוזר כתב בן־ ציון לעורך "הארץ": "...אנוכי עיי־ נתי בחומר היטב (הכוונה לחומר הקשור למשפט שהתנהל בשווייץ שהסתיים בפשרה — צ.ה.) בסיועם של משפטנים בכירים שהם בכירים באמת, ומסקנתם היא שיש בחומר ביסוס איתן למשפט חוזר. האם עיינו הראל והמשפטנים הבכירים שלו בחומר רב זה, לפני שחיוו את דעתם?"

בית־המשפט העליון נתן בשבוע שעבר תשובה לכך.

סמן החנינות הנדיבות

יש הרואים בחנינה שהוענקה לבן־ציון, ושנומקה במצב בר־ יאותו הרעוע, את הפריצה החמורה הראשונה בשלטון החוק במדינה. הביקורת שנמתחה על צעדם הכושל והמכשיל של בגין וקציר היתה חסרת־תקדים ב־ חריפותה: גדולי המשפטנים, נושאים תפקידים ממלכתיים וגם אחרים: אנשי רפואה ואישי ציבור, השמיעו ביקורת קטלנית על חנינה זו. היועץ המשפטי לממשלה דאז, פרופ' אהרון ברק, שקל התפטרות אך חזר בו מכוונה זו לאחר ששוכנע, כי דווקא מעשה המסור של בגין מחייב הפקדת משמר עליו בד־ מותו של יועץ משפטי ל־ ממשלה חזק (כדבריו של יחיאל גוטמן בספרו "היועץ המשפטי נגד הממשלה").

יש לזכור, ששר־המשפטים הקודם, חיים צדוק, דחה מערכת אדירה של לחצים שהופעלה עליו למתן חנינה לבן־ציון ולאחר שוועדה רפואית מונתה על־ידי מנהל משרד הבריאות כדי לבדוק אם שהותו של בן־ציון בכלא מסכנת את בריאותו. בעוד הוועדה יושבת על המדוכה, המליץ בגין את המלצתו וקציר העניק את החנינה.

صكنا من الاصل

צרות ב"משפחה הסובייטית"

שרות DER SPIEGEL
מיוחד ל"הארץ"

גורבצ'וב ניצב כעת בפני קריאת תיגר בעלת השלכות מרחיקות לכת הצומחת ממדיניות הפתיחות שלו.

הייצור התעשייתי הולך וקטן זה עשר שנים. בשר אפשר להשיג לעתים רחוקות, אבל במטעים שלמים מגדלים בידיעת השלטונות פרחי פרג וקנבס לייצור סמים. המשטרה אינה מגלה עניין במוחרי סמים. 15 שנים נאלצים האזרחים לחכות לדירה, אבל הביורוקרטים המפלגתיים מקימים לעצמם מעונות־נופש ראוותניים באזורי הכפר, שאותם מממנת המדינה כשם שהיא משלמת את שכר המשרתים בבתים אלה. לאלפי פונקציונרים היו עדרי בקר וסוסים משלהם. שליש מכל תפוקת הבשר הגיע לחנויות המיוחדות השמורות לרשותה של הנומנקלאטורה. הכלל המקובל: גרד לי ואגרד לך.

כך היה המצב, לדברי העיתונות הסובייטית, בקאזאכסטן, אחת ממדינות ברית־המועצות השוכנת בגבול סין, עד נפילתו של הבוס המקומי דינמוחמד קונאייב בדצמבר האחרון. יורשו, גנאדי קולבין, בן 50, הוא רוסי, וכפי שמספרת העיתונות, פיטר את אחד משרי ממשלתו כאשר זה רצה להביא לו דברים מאוצר החנויות המיוחדות של פונקציונרים. "בכל חיי", אמר קולבין, "מעולם לא נכנסתי ל'ראפשי' (חנות מיוחדת) וגם לא בני משפחתי". קולבין "מנקה" כעת את קאזאכסטן. פונקציונרים שלא יענו על "דרישות מודרניות" יעופו. שמועות מפחידות נפוצות: אומרים שגזרי דין מוות יוטלו על חברים מושחתים רבים. אולם משימתו העיקרית, אומר קולבין, היא המאבק ב"תופעות של לאומנות הזורעת מהומה".

כאשר קיבל רוסי את תפקיד מזכיר המפלגה של קאזאכסטן (קודמו היה קאזאכי), התקוממו אלפי סטודנטים באוניברסיטת קאזאכסטן, במכללות לאגרונומיה ולהנדסה כמו גם בבתי־ספר מקצועיים באלמה־אטה. תחת הסיסמה "קאזאכסטן לקאזאכים", הם הפגינו במשך יומיים ברחובות. שר הפנים קניאסב הודיע על שני הרוגים ו־200 פצועים, וכן על 100 עצורים. ביטאון הממשלה "איזווסטיה" פירסם מכתב של אחת קוראטובה, תושבת אלמה־אטה: "ב־17 בדצמבר פתחו הסטודנטים הקאזאכים בשביתה שלהם. הם הרסו הכל והם רדפו כל אדם, הם התנפלו על רוסים חפים מפשע. לאמי יש קלסתר פנים אסייתי (של קאזאכית) ולכן לא עשו לה דבר. אבל הם הפכו מכונית פרטית והעלו אותה באש. המכונית נשרפה על יושביה. אמי סבלה מהתקף לב".

מחאות והפגנות

המהומות הדאיגו את מוסקווה. במאמר הבזיה תחת הכותרת "במשפחה הסובייטית המאוחדת" הבטיח "פראבדה" לילדיה המרדים של המדינה "שוויון". אבל קרא להדר לצאת בנחרצות נגד כל "פטריוטיות מקומי". אותן התחושות הלאומיות של הקאזאכים לא נעלמו. בפברואר האשים "פראבדה" שהעיתונים המקומיים בקאזאכסטן מציינים את שמותיהם של אנשים המופיעים בתצלומים רק כאשר המדובר בקאזאכים. עיתונים באלמה־אטה קוראים למאבק למען טוהר השפה הלאומית, והם תגנו, לדעתה של מוסקווה, את הקמתם של גני־ילדים ששפת הלימוד בהם קאזאכית.

גורבצ'וב ניצב כעת בפני קריאת תיגר בעלת השלכות מרחיקות לכת הצומחת ממדיניות הפתיחות שלו: האזרחים הלא־רוסיים בברית־המועצות — כמחצית תושבי המדינה — רוצים שוויון זכויות, חופש דעות רב יותר ונתח גדול יותר בקבלת ההחלטות. רוסית היא שפת השלטון וכל הרוצה להיות מישהו חייב לשלוט בה. רוסים מחזיקים בתפקידים החשובים ביותר, גם במדינות הלא־רוסיות של ברית־המועצות. גם אם הבוס המפלגתי המקומי הוא בן אותה מדינה, כמו קונאייב בקאזאכסטן, תמיד מכהן לצדו רוסי המקיים קשר טוב יותר עם השלטון המרכזי.

במקומות שונים רוחשת תסיסה. נודע על מחאות באסטוניה נגד השיגור מאונס של עובדים לצ'רנוביל ובנוגע ברדיואקטיביות. מיארקוטסק שבסיביר, שם הפגינו סטודנטים כבר ב־1979, נודע בשנה שעברה על עימותים והתכתשויות בין רוסים לתושבי המקום. בקאווקז היו התנגשויות בין אוסטים לאינגושים (שאחר כך התאחדו נגד המשטרה שהתערבה). פעם אחרת היתה התנגשות בין גרוזים לאבחאזים.

ידידו של גורבצ'וב, אדוארד שבארדנדזה, שר החוץ, שימש בזמנו מזכיר המפלגה בגרוזיה — משגיחו הרוסי היה אז קולבין — וב־14 באפריל 1978 ראה כיצד אלפי סטודנטים מפגינים נגד ההוראה ממוסקווה למחוק מחוקת המדינה את הגרוזית כשפת המדינה. כאשר שבארדנדזה הופיע בפני ההמון ופנה למפגינים בנימה פטרונית־אבהית "ילדיי", קראו המוחים: "אנחנו לא הילדים שלך!" והפנו אליו את גבם. על גב חולצות־הטי שלהם היו הדפסי פרצופים וחרצי לשון. בעצת שבארדנדזה ויתרה אז מוסקווה. אולם שנתיים אחר כך הגישו 365 גרוזים ידועי־שם עצומה נגד הגנת לימוד השפה הגרוזית במערכת החינוכית. ב־1981 שוב הפגינו סטודנטים רבים נגד הרוסיפיקציה של המוסדות להשכלה גבוהה.

פועלים בבית־חרושת לטרקטורים בעיר האסטונית טארטו שבתו ב־1978. הולך וגדל מספר הרוסים העוברים למדינות הבאלטיות ובכמה ערים הם כבר הרוב. ביוני 1979 מחו סטודנטים קאזאכים בצלינוגראד ("קאזאכסטן אינה ניתנת לחלוקה") נגד התוכנית להקים שם אזור אוטונומי בשביל מיליון הגרמנים הסובייטיים (שבתקופת מלחמת העולם השנייה גורשו מהרפובליקה הסובייטית שלהם באזור הוולגה) החיים באסיה התיכונה.

קיפוח בהקצאת משאבים

נראה כי גורבצ'וב מכיר, עוד מתקופת עבודתו כפונקציונר במחוז זה, את הפעילות המחתרתית של ארגוני האחווה של המוסלמים הסופיים בצפון קאווקז. כמו גם את פעילות "מפלגת האיחוד הלאומי" בארמניה הרוצה "ארמניה עצמאית, לא אנטי־סובייטית". באוקראינה נחשפה בשנות ה־1960 תנועה סוציאליסטית שמאלית — "התאחדות הפועלים והאיכרים" — שדרשה את ריבונותה של אוקראינה ובכלל זה זכות התנתקות מברית־המועצות. מנהיג המפלגה האוקראינית פיוטר שלאסט יישם בזהירות בשנות ה־60 מדיניות לחיזוק עצמאותה הכלכלית של אוקראינה. הוא העדיף להפנות השקעות לפתח האוקראיני מאשר לתחנות כח גרעיניות ולנפט הסיבירי. ב־1972 הוא הוחלף בוולודימיר שצ'רביצקי, אחד מאנשי אמונו הקרובים ביותר של ברז'נייב. היה זה שצ'רביצקי שציווה לדבר רק רוסית בישיבות הוועד המרכזי האוקראיני וש"טיהר" את זירת הדיסידנטים בארץ זו.

במדינה הרוסית, הנחשבת למדינה החשובה ביותר של ברית־המועצות, חיים 52 אחוז מכלל התושבים. בין 1976 ל־1980 היא קיבלה כמעט שני שלישים מתקציבי ההשקעות. הרפובליקות המוסלמיות המונות 12% מכלל אזרחי המדינה קיבלו רק 7.6% מתקציב ההשקעות הכולל. באוזבקיסטאן יכולה מערכת החינוך לקלוט רק שליש מבני הנוער. בטורקמניה 17 אחוז מהכשירים לעבודה הם מובטלים. לדברי העיתונות הכלכלית הסובייטית, כל אדם שישי מ־13 מיליון הכשירים לעבודה באסיה התיכונה אינו יכול למצוא מקום ב"כלכלה הציבורית", ואין חלופות של כלכלה פרטית. בגרוזיה מובטלים עתה, לדברי "פראוודה", 55 אלף בוגרי אוניברסיטה. מנהל לשכת עבודה אחד אומר בתשובה: "אנחנו זקוקים גם לשומרי רכבות, זבנים, עובדים במכבסות לניקוי־יבש ומטאטאי רחובות".

רבים אינם מוכנים עוד לקבל את תכתיבים של הרוסים. הם מפרשים את הגלאסנוסט, הפתיחות נוסח גורבצ'וב, בדרכם. המחאה פורצים קבל בכתב־עת ספרותי כשנה שעברה ש"האחרים" הרוסים מכתיבים "סדר משלהם". אחד דיבר בקונגרס ספרותי על כך שלשלטונות מוסקווה מאפשרים הדפסת ספרים מועטים מדי בלאטווית. הביטאון הספרותי האוזבקי "כוכב המזרח" דיבר בשבח התנגדות במאה ה־19 לכיבוש מוסקבה. עיתונים מקומיים צוהלים באחרונה על התחזית, ששיעור הקאזאכים באוכלוסיית קאזאכסטן שעומד על 29% ב־1962 יגיע עד סוף המאה ל־50%.

בדבריו בפני הוועד המרכזי (שרוב חבריו הם רוסים) מאמץ גורבצ'וב בנושא זה גישה מסורתית. הוא דיבר בגנות "קשיות־עורף מקומית", "ההשפעה ההרסנית של הלאומנות", ובעד "חיזוק החינוך האינטרנציונליסטי". אך צריך גם, אמר, לגלות "רגישות מיוחדת" כלפי כל המגמות הלאומיות. הוא לא אמר דבר על "חילופי קאדרים" — שיגור פונקציונרים רוסים לקאזאכסטן וללאטוויה, אסטונים לאוקראינה, וכדומה. הוועד המרכזי דורש אנשים אלה לשם "החינוך" הלאומים בברית־המועצות. כאשר שוחרר סחרוב, שוחרר גם דובר הטטארים מקרים מוסטאפה דג'אמילוב. הוא מייצג חצי מיליון טטארים שגורשו על־ידי סטאלין ממולדתם ושעכשיו אינם מורשים לחזור לקרים. גם בין 140 האסירים הפוליטיים ששוחררו באחרונה יש רבים שדרשו זכויות לאומיות. ביניהם:

● הנהג יאניס רוסקאלנס, בן 37, שנידון בעוון השתייכות ל"תנועה למען לאטוויה עצמאית" לחמש שנות עבודה במחנה בעל משטר חמור ולשלוש שנות גלות.

● הארמנים הארטאן ומרטאש ארזיניאן, חברים ב"התאחדות הארמנים הצעירים" (הדוגלת בארמניה עצמאית), שנידונו לחמש ולשבע שנות מאסר במחנה ולגלות של שלוש וחמש שנים.

● הטאג'יקים באבי באסארוב ו... האליקוב, שהואשמו ביצירת קשרים עם לוחמי גרילה אפגאנים.

● עורך העיתון המחתרתי "המבשר האוקראיני", סטפאן חמארה, בן 50.

● הלאטווי וולאגדס סילאראפס. הוא קרא להכריז בפומבי על ביטול הסכם מולוטוב־ריבנטרופ, שברית־המועצות הסתמכה עליו כדי לספח ב־1940 את המדינות הבאלטיות (נידון לחמש שנים במחנה עבודה בעל משטר חמור ולשתי שנות גלות).

פלישת השוביניסטים

בסוף פברואר ביקר גורבצ'וב בלאטוויה ובאסטוניה, המנהיג הסובייטי הראשון שעשה זאת. הוא דיבר נגד "ניכור" ו"התנזות" במדיניות הלאומים בברית־המועצות, אך כינה את הסיפוח ב־1940 "אקט הדדי ובלתי הפיך". וכאשר ביקר גורבצ'וב בקייב האוקראינית דיבר על מסכי הטלוויזיה על "רוסיה", במקום על ברית־המועצות (והמזכיר המקומי של קייב תיקן אותו). בבני זרים הוא מרגיש ביותר את התחושות של מיעוטים רודפים. "אבתנו נציל את העם, בעיקר את העם הסלאבי" — בכלים אלה הפריך את המסע שלו נגד השיכרות. אבל בהכירו בסכנות הנשקפות לאחדותה של ברית־המועצות, הוא משתדל לא להתגרות בעמים הלא־רוסיים. אחד מעוזריו הקרובים ביותר, הוא אלכסנדר יאקובלאב, בן 54, שהודח ב־1973 מסגנון הוועד המרכזי מפני שכתב מאמר בגנות השוביניזם הרוסי בברית־המועצות. עכשיו הוא מועמד לחברות בפוליטביורו.

"מוסקובסקיה נובוסטי" הזכיר לקוראיו מדיניות אחרת בנושא הלאומים. השבועון המוסקואי פירסם קטעים מצוואתו של לנין שלא פורסמה מעולם בברית־המועצות. (רק ב־1956 היא הוכרה על־ידי כרושצ'וב ומאז נידונה שוב לשיכחה). לאחר שסטאלין עזר מרחץ דמים בגרוזיה, בין השאר גם בקרב חברי המפלגה הקומוניסטית במקום, קרא לנין להדיחו מתפקידו כמזכיר כללי ותיאר אותו כשוביניסט לכל דבר של רוסיה הגדולה, הדרסני והכוחני. הוא כתב שיש להגן על "התושבים הלא־רוסיים של רוסיה מפלישת השוביניסטים של רוסיה הגדולה, שהם ביסודו של דבר מנוולים ועריצים כפי שהינו גם הביורוקרט הרוסי הטיפוסי" — שאם לא כן, הזכות לעזוב את הברית של הרפובליקות היא "פיסת נייר חסרת ערך".

גורבצ'וב קרוב לוודאי לא ירחיק לכת כלנין. בגרוזיה המערבית אמר הסופר הגולה, לב קופלב, כי הוא "שותף מאוד" שההתפרצות האלימה בקאזאכסטן היא בנגוד "אחווה אבהרית": "שונאים את הגרמנים, אף שהם אלה הסובלים יותר מכל במשטר הזה".

סיוטו של כל הורה

מאת ג'רי אדלר
שרות Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

תינוק פגוע במשפחה משנה את מערך החיים, את טווח הציפיות. לפעמים זו רק תחילת הדרך

האב זוכר את לידת בנו הראשון שזינק לחיים בפראות שהדהירה משלוותן אפילו את האחיות המנוסות ביותר של חדר־הלידה. בנו השני הגיח לאוויר העולם בשתיקה גמורה, וזהו רועד במאמץ לשאוף אוויר שלא נכנס. אילמותו היתה מדהימה, כאילו ניתק גופו איכשהו מנשמתו והקדים אותה בבואו לעולם. הרופא המיילד התכופף מעליו עם מזרק כדי לנקות את הליחה מפיו. לפתע הזדקף, תפס את התינוק בזרועותיו ורץ החוצה מחדר־הלידה בצעקות.

תוצאות כל הבדיקות שנעשו לעובר במהלך ההריון היו תקינות. מבית־החולים גם מסרו להורים שהעובר יהיה ילד. הדרין כינו אותו מקס. מבין הלידות של ילדים חיים בארצות־הברית, שיעור הסובלים ממומים מולדים רציניים עומד על 3%. לא נראה שהשיעור הזה גדל בהרבה, אם בכלל, בעשרות השנים האחרונות. הפעם היה זה מקרה קשה במיוחד. הרופא שיצא בצעקות מחדר הלידה קרא לרופא ילדים. בדרך־כלל היה עליו לחכות לפחות חמש דקות — מחלקת הילדים נמצאה באגף אחר של בית־החולים. אך למזלו, היתה רופאה מתמחה בשנתה השלישית, שנקראה כמה דקות קודם לכן לעזור בטיפול בתינוק אחר. לבד מזאת, הרופאה המתמחה היתה אחות ילדים לשעבר, ובשלב זה ניסיון היה חשוב יותר מאגר הידע הכולל של בית־הספר לרפואה בייל.

במהירות ובמיומנות היא החדירה צינורית דקה דרך נחיר אחד לתוך קנה הנשימה של מקס והתחילה לשאוב אוויר אל ריאותיו. כאשר הציץ האב כמה דקות לאחר מכן הוא ראה לראשונה תינוק ורדרד מנופף בזרועותיו וברגליו. רק אז הבחין ברופאה שעמדה בצד, סופרת לעצמה, בעוד היא מפעילה את מכשיר הנשימה שבידיה. יש בעיה, היא אמרה לאב. הלסת התחתונה של התינוק היתה קטנה בצורה בלתי נורמלית ומיקומה לא תיפקודי. התוצאה היתה שלשונו נדחפה לתוך גרונו וחסמה את נתיב האוויר.

"אנחנו לא יכולים לעצב את מצבו", היא אמרה. "יש לבצע החדרת צינורית לקנה הנשימה. הם יקדחו חור בקנה ויכניסו צינורית, כדי שיוכל לנשום. אך הדבר כרוך בסיכון. הקנה של התינוק קטן מאוד. הם יתחזו סמוך לבלוטת התריס. אבל אין לך ברירה". האב זכר מסע של סיפים לתוך מעליות ומחוזה לתוך לאורך מסדרונות ריקים. שתי אחיות מסיעות את עגלת התינוק בעוד הרופאה צועדת מאחור, מוחזת את השקית, שהזרימה אוויר לריאות התינוק. האב החזיק את הדלת פתוחה כדי להרים את העגלה מעל המפתן. "אני עושה את זה בשבילך, בן", הוא חשב באורח אבסורדי. "אבא שלך נמצא אתך".

האכלה בצינורית

הוא יכול היה לשמוע את התינוק בוכה חלושות. מאז אותו יום חלפו תשעה חודשים. ומאז לא שמע עוד את בנו משמיע קול. איך קרה הדבר? איך יכול עובר אנושי, תוצר של עשרות אלפים דורות של אבולוציה להתרג בצורה כה קיצונית מהתוכנית שהשביל הכבוש היטב? בכל הקשור לסיבות ראשוניות, לא התרחקנו דיינו, כפי שהיינו רוצים, מהזמנים שבהם הניחו כי ארנבת החוצה את דרכה של אישה הרה יכולה לגרום להולדת בעל מום. אגב, אף אחד מהוריו של מקס לא עבד עם כימיקלים מסוכנים, לא עישן או נטל סמים. האם כמעט שלא נגעה במשקאות אלכוהוליים, האב שתה רק מעט.

לאחר ניתוח הקנה הועבר התינוק ליחידה לטיפול נמרץ בתינוקות בבית־החולים מגמ. וינמגמ. האם שביקרה את מקס מדי יום למדה להכיר היטב רבים מהתינוקות האחרים. רובם היו פגים. כמה מהם היו ילדיהם של מכורים לסמים. היה שם תינוק שסבל מפגם נדיר — הוושט שלו לא היה מחובר לקיבה ("כיס עיוור"). היה פג עם ריאות לא מפותחות, שעמל על כל נשימה. בעיותיו העיקריות של מקס היו אלה: הוא לא יכול היה לינוק ולפיכך צריך היה להאכילו — בחלב אם שאמו סחטה במשאבה — בעד צינורית בבטנו. בתחילה העבירו את הצינורית דרך אפו, אך לא נדרש לו זמן רב ללמוד לשלוף את הדבר (בחשאי, בהתרגשות, שאב האב עידוד מסימן זה של עצמאות). בגיל חודש ביצעו הרופאים ניתוח קיבה ותוך בטנו שבתוכו התקינו כפתור פלסטיק עם מכסה הניתן להסרה. בעת ההאכלה, החדרה צינורית לתוך הכפתור וחלב הוזרק אליה ממזרק.

הוא לא יכול היה להשתמש בקולו, בגלל ניתוח הקנה. מקס יכול היה להזיל דמעות. אך הקול היחיד שבקע ממנו היה נשימתו הגרוגה דרך הצינורית בגרונו. הוא גם היה מחובר למשגוח־לב. המכשיר הראה את קצב נשימתו ופעימות לבו. האב בילה שעות ארוכות בבית־החולים בהתבוננו בתרשים זרחני זה. כל אימת שפעימות לבו של התינוק ירדו מתחת ל־80 לדקה או עלו על 180, היה המשגוח משמיע קול אזעקה. הדבר קרה רק כאשר התינוק יצא מכליו. לאחר כמה דקות של בכי, היה הדופק שלו עולה ל־220 ויותר.

בעיה אחרת שהתעוררה בעקבות הניתוח היתה הצטברות הפרשות הליחה בקנה. מכיוון שהתינוק לא יכול היה לפלוט אותן בשיעולים, צריך היה לשאוב אותן כמה וכמה פעמים ביום באמצעות צנתר סטרילי. אסור היה לאפשר את התייבשותן והתעבותן של ההפרשות, ולכן אוויר חם שסופק באורח מלאכותי החליף את הלחות שמספק האוויר העובר באף ובפה. התינוק ישן מתחת לאוהל החזק של בית־החולים ואד מרחף מעל ראשו. אחיו בן החמש הסתכל עליו פעם ורץ לאמו בזעקות כי התינוק עולה באש. אך כאשר התעורר הרך הנולד משנתו, יכלה האם לראות שעיניו גדולות, כחולות, עמוקות ורבות הבעה כעיני אחיו. כאשר בכה אפשר היה להרים אותו מסבך הצינורות ולהחזיקו מחובק לכמה דקות. הוא גם ידע להזיז.

אנשים לא התקשרו

היתה שם אישה שתינוקה סבל ממחלה נוראה, תסמונת אפרט. זו היא צורה של קראניוסינוסטוזיס, סוג של מום שבו אחד או יותר מהמרפסים בגולגלת התינוק מתאחים טרם זמנם. זה איננו גורם בהכרח פיגור שכלי, אך אנשים נוטים לחשוב כך, מכיוון שהראש והפנים עשויים להתעוות מאוד. כמו כן, רוב אצבעות הידיים והרגליים אצלן מחוברות יחדיו. גם כזה קורה בלידה אחת מבין 160 אלף, כך שאין זה מפתיע שהאישה ובעלה מעולם לא שמעו על הדבר. היא אמרה: "עברתי את השלב של למה אני", והתחיתי מדוע הורים לתינוקות ללא פגם מוותרים עליהם והנה אני כאן ויש לי כל מה שאפשר לתת לילד, וזה מה שיש לי. אבל את לא יכולה להמשיך להרגיש כך. הוא בן שישה חודשים. הוא כעת בן אדם. לא יצור כלשהו שנכנס לוויד הורם הכל".

מה המרכיבים של מצב כזה ושם ותקווה. ההעם מכוון נגד עולם השקוע בעצמו, שנראה כי הוא קושר קשר לבודד את האם ביגונה. מכרים נמנעו מלהתקשר אחרי הלידה, לכתוב, לשלוח מתנות; "אנשים לא התקשרו", היא אומרת והמרירות עדיין בקולה. "אני בטוחה שאם היתה לו למשל בעיית לב, היה להם קל יותר עם המצב. כן, זה קשה, אבל אתם מבוגרים, לעזאזל, אתם יכולים להביא את עצמכם לעשות זאת". זרים שראו אותה ברחוב מובילה את עגלת התינוקת, לא לטשו עיניים אלא התעלמו לגמרי מהתינוק, מה שהיה לא פחות גרוע.

התקווה היא שהרופאים יוכלו לשפר את מראהו לכדי מראה נורמלי. הוא כבר עבר ניתוח ראש וינותח פעם נוספת בעוד שנים אחדות. מנתחים כבר החלו בתהליך הארוך והמסובך של הפרדת אצבעותיו. כאשר יסיימו, יהיו לו חמש אצבעות בכל יד, אף כי הרופאים הזהירו את האם שלעולם לא יוכל לכופף אותן כהלכה. הניתוח ייערך באחד המכונים המרכזיים בארצות הברית לשיפוץ גולגלות ופנים, המכון הרפואי של אוניברסיטת ניו יורק, תחת השגחתו של ג'וזף מקארתי.

"אני חושב שכמעט כל דבר אפשר לשפר", הוא אמר. "כמה מקרים הרבה יותר מאשר אחרים. אנחנו יכולים להזיז ולהעביר היום עצמות די טוב. התחזית למקרים של קראניוסינוסטוזיס משתנה, אך בדרך־כלל התוצאות הן טובות".

עוד ועוד בדיקות

כאשר יש לך ילד הסובל ממום אתה רוכש התמחות בתקווה. אתה אוגר אותה. אתה שולף אותה לבד בלילה ומטפח אותה. אינך מרשה לעצמך לאחר רב מדי. ולפעמים התקווה קלושה מדי. הדרך המצפה מצטיירת קשה מדי. "אני יודעת על אבות שנתנו מבט אחד בילד ומאז נעלמו עקבותיהם", אומרת פראנסס קוק מקגרגור, יועצת ביחידה של מקארתי, הנחשבת בת־סמכא בנושא ההשפעות הפסיכולוגיות של מומים. לא נדיר הוא שנישואים מתפרקים לאחר לידת ילד כזה, היא אומרת, וכל צד מאשים את האחר שמשפחתו היא בעלת הגן הפגום. היא ראתה הורים המסתירים את ילדיהם במזוה, שהילדים בורחים מהחדר בזעקות למראה אדם זר. והיא ראתה הורים המסרבים להודות שדבר־מה אינו כשורה. היא יודעת על אב, אדם נאה, מצליח, בטוח בעצמו, שטען כל הזמן כי השיתוק החלקי בפניו של בנו הוא עניין של כוח רצון בלבד. ואילץ אותו לעמוד שעות מול ראי ולתרגל את חיוכו.

ובמובן, מקרה כזה משנה את גישתו של אדם לחיים. מכיוון שהכל כפוף לצורך להיצמד לביטוח הבריאותי שלך. חשבונות האשפוז של מקס מיום היוולדו ועד לבואו הביתה הסתכמו בכמעט 50 אלף דולר, וזוהי רק ההתחלה. אביו לא שילם כמעט דבר. הוא עובד עבור חברה גדולה המספקת תוכניות ביטוח רפואי מצוינות. אך הוא תוהה מה היה קורה אילו היה איכר או פועל מובטל. כפי שהדברים הינם, הוא עיתונאי, ולפיכך מעצם הגדרתו מתלונן כרוני הבאים תמיד לפרוש לחזה בזרועותם ולכתוב רומן. אך שאיפה זו נגוזה עתה סופית. "אפילו הרולד רובינס לא יכול היה לשלם את החשבונות הרפואיים שלי מתמלוגיה".

פרט זה הוא עוד אירוניה שולית בסבך הדברים. אחד הדברים הלא הוגנים ביותר כשיש לך תינוק הסובל ממום הוא, שהרופאים מוזרים לבדוק כל חלק אחר בגופו. מומחה מאוניברסיטת ניו־יורק בדק את מקס ומיד ציווה לערוך בדיקת רנטגן של ידיו. התינוק גם עבר בדיקת א.ק.ג., בדיקת אקוקרדיוגרמה ובדיקות דם ושתן מסובכות, וכמו כן נבדקה תגובת גזע המוח למבחן שמע. לשם כך היה צורך לחבר אלקטרודות לאורך גולגולתו ולהצמיד לאוזניו אוזניות גדולות. האלקטרודות התנתקו, האוזניות חוליקו, והבדיקה היתה כישלון גמור. עד שאפשר היה לחזור ולבצעה היה האב שרוי במתח במשך שבועיים, נוהג להתגנב מאחורי העריסה ולהשמיע קולות רמים. בתחילה היה התינוק מגיב בתמיהה, אחר כך עיפעף בעיניו, ולבסוף התעלם. האב הסיק, שלא זו בלבד שתינוקו אינו חירש, הוא גם אינו טיפש.

השיבה הביתה

במשך כל אותה תקופה טוותה האם דמיונות, שאם רק יחזור התינוק הביתה, הוא יהיה בריא ונורמלי לגמרי. בתי־חולים מגלים היסוס רב לשלוח הביתה תינוקות שצינורית החדורה לקנה הנשימה שלהם. ההחלטה לאפשר לו לחזור הביתה לאחר חודשיים וחצי התבססה על התקדמותו הרפואית הכללית, על השתכנעותו של בית־החולים כי יקבל את הטיפול המתאים בבית, והמובן על קצב העלייה במשקלו.

מחיר הבאתו של מקס הביתה היה במילוי בית הוריו במיכשור ובציוד שדי בו לפתיחת מרפאה קטנה. חשבונות החשמל בבית גדלו ב־50% מאז חזר. אחיות יושבות ליד עריסתו במשמרות בנות 12 שעות. אביו חושש מה יהיה כאשר ייצא לטייל עם מקס. בנו הראשון היה תינוק יפה וידידותי במיוחד, ואפילו כך רגז האב על הזרים שניגשו לצבוט ולמשש אותו. ביום הבהיר הראשון לאחר שובו, הביאו ההורים את מקס לעגלת התינוקות שלו, חיברו אליה את מכשיר־הלחות, מילאו תיק באספקה רפואית ויצאו לדרך. האדם הראשון שראו היה צעיר שחור בגיל העשרה. האב הידק את שיניו. הנער הציץ בעגלה וחייך. "היי", הוא אמר, "הוא ממש חמוד". "תודה לך", אמר האב. "כן, אני מתערב שהוא יהיה אלברט איינשטיין הבא". "זהבכן", אמר האב, "הוא כנראה לא יהיה כני גורדון הבא".

לא, אי אפשר להגזר על כך. אך הנה נמתיך וניתוח. יחלפו שנים אחדות לפני שמקס ינתנו. עצמות יילקחו מצלעותיו וישתלו בלסתו, וקרוב לוודאי שיזדקק לניתוחים חוזרים בשנות ילדותו, כדי להרחיב את קצב הגידול של שאר חלקי פניו. "כולם אומרים שזה יהיה הרבה יותר קל", אמרה האשה שתינוקה סובל מתסמונת אפרט. "אני חושבת שזה יהיה קשה יותר. עד כה זו היתה בעיה רק בעבורנו; אנחנו עדיין לא מתמודדים עם התחושות שלו". נכון, חשב אביו של מקס; אך באחד הימים כאשר התבונן בילדו ראה מבט של אינטליגנציה שלווה בעיניו הכחולות הבהירות. הוא אמר לאשתו: "את יודעת, זה יכול היה להיות גרוע בהרבה". והיא אמרה מיד, אינסטינקטיבית: "כן, הוא יכול היה בכלל לא להיוולד לנו".

אוניברסיטת תל-אביב

הפאקולטה לאמנויות
הפאקולטה למדעי הרוח
החוג לשפה וספרות צרפתית

ערב עיון

פאריס: צומת אמנויות 1886

בחסות מר אלן פיירה, שגריר צרפת בישראל

– התערוכה השמינית והאחרונה של האימפרסיוניסטים: סוף ותחילת תקופה חדשה, ד"ר גילה בלס.
– "הצעירה" לאמיל זולא והאימפרסיוניסטים, ד"ר ל. פרחים. קריאה: מר יוסף דגן
– זרמים במוסיקה הצרפתית בין 1880 ל־1890, ד"ר אלי שלייפר.
– לקראת פיקטוריאליזם בצילום, מר אייל און.
– הקולנוע – התחלות ראשונות, מר נתן אתגבר.

ההרצאות ילוו בהקרנת שקופיות וסרטים.

ערב העיון יתקיים ביום ד', 18 במרץ 1987 משעה 18.00 עד 21.30 בפאקולטה לאמנויות (בנין מכסיקו, אולם פאסטליכט), אוניברסיטת תל־אביב

– הציבור מוזמן –

ב"ה

עוז ושלום — נתיבות שלום

הפניה המיוחסת לרבנים הראשיים להתרים את עם ישראל בבתי הכנסת בפורים עבור חגינת אסירי המחתרת מעוררת בנו תמהון, אכזבה וצער.
סלחנות לשופכי דמים היום מכשירה את הקרקע לשפיכות דמים מחר.
תמיהתנו גדולה פי כמה נוכח שתיקתה של הרבנות בנוגע לבעיות מוסריות וחברתיות ממשיות במדינת ישראל.
אנחנו יהודים שומרי מצוות המצפים לראות את הרבנות כגורם מאחד בעם.
העם מחכה גם הוא

ת.ד. 4433, ירושלים 91043 — טל' 02-690712

המוסד לביטוח לאומי

הודעה למעסיקים

החודש פטור המעסיק
מלשלם את דמי הביטוח עבור עובדיו
לחודש פברואר 1987

משכר של העובד לחודש פברואר ינכה המעסיק דמי ביטוח כרגיל, כדי שיהיה אפשר לזכות את חשבון המעסיק בסכום דמי הביטוח המגיעים ממנו על־פי החוק.

על המעסיק להגיש את הדין וחשבון לחודש פברואר 1987
עד 16 במרס 1987

באמצעות: בנק הדואר, בנק המזרחי המאוחד,
הבנק הבינלאומי הראשון לישראל או בנק הפועלים

המעסיק יעביר את הדין וחשבון בעד חודש פברואר ממולא על כל פרטיו בצירוף תשלום של 5 ש"ח (הסכום יירשם במשבצת "הסכום ששולם" בשורה בטופס הדיווח ב.ל./102).

התשלום ייזקף לזכות חשבון דמי הביטוח של המעסיק, והוא תנאי לקבלת אישור על מסירת הדין וחשבון במועד.

מעסיק שלא יגיש הדוח החוקי לא יזוכה בדמי ביטוח.

מעסיקים שכבר שילמו את דמי הביטוח בעד חודש פברואר רשאים להפחית את התשלום מדמי הביטוח שעליהם לשלם בעד חודש מרס 1987, והכל בתיאום עם סניף המוסד שבו מתנהל החשבון.

את דמי הביטוח לחודש מרס 1987 ואילך על המעסיק לשלם כרגיל לפי הוראות החוק.

המח' להסברה וליחסי ציבור

Rock Cafe
מועדון "רוק קפה"

ג'אז ורוק עכשיו!!!
מדי ערב יופיעו:
JAZZ * JAZZ * JAZZ

*אלברט פיאמנטה ולהקתו
*להקת "ג'ס"
*רון רטיך מ-הולנד
*ועוד טובים אחרים...

ROCK · ROCK · ROCK
סו היימן ולהקתו
להקת בושם
אפרים שמיר

ההופעות יתחילו ב-22:30
מתחת למלון "ימית" בטיילת
לפרטים: 651111 (רוק קפה)

ברכות לסוכננו הבכיר
מר ליאון יוזבגי, חיפה
חבר מועדון מליון דולר M.D.R.T.

לרגל קבלת פרס הצטיינות
על הישגיו המרשימים במכירות בטוח חיים
בשנת 1986.

מר ליאון יוזבגי (משמאל) מקבל את הפרס ממנכ"ל "איתן", מר ג. מי־זהב

קרן מילגות
ע"ש הנרי ליאון ווילר

הקרן מציעה מספר מענקי לימוד בחו"ל לישראלים בעלי תואר שלישי במדעים שימושיים במיוחד בתחום הרפואה והטכנולוגיה.
במקרים מיוחדים תשקול הקרן הענקת מילגות לבעלי תואר ראשון ושני למבקשים להמשיך את לימודיהם בחו"ל.
המילגות תהוונה השלמה למי שיש בידו הסכום הבסיסי להשתלמות בחו"ל.
על הפונים לקרן להגיש בקשה בכתב ולצרף ב־4 עותקים:
תולדות חיים, 2 מכתבי המלצה, רשימת פרסומים מדעיים, ראיות בדבר הנסיעה המיועדת וסך המקורות הכספיים העומדים לרשותו לנסיעה זו.
את הבקשות יש להגיש לקרן עד 15.5.87.

מזכירות קרן מילגות
ע"ש הנרי ליאון ווילר
ת.ד. 1254, ירושלים 94152

דמיאניוק, מתקפת־נגד

ההשתאות למראה הצבא המפוזר בכניסה למשפט ג'ון דמיאניוק עוררה מיד את הנוגעים של כל החששות שמא התהליך הזוקי ישרת במשהו את העם היהודי. מדוע הם תוחים בינם לבין עצמם, ראוי העם היהודי להתייחסות ייחודית בהקשר לשואה

הצוף אחר הכרית, שזה משפט־ראווה. מעטים כלבד יודעים מהשואה המודה זו ל"אפילה בצהריים", שאיפיינה את משפטי־הזוועה בברית־המועצות של שנות ה־30', ובגרורותיה בראשית שנות ה־50'. נמצא גם מישהו שיבקש להכירו לנו. כי מדובר ב"משפט־ראווה", כמי־יענה התמונה שהצבו מצלמות באולם הדיונים. אותו מישהו ישכח במקרה זה — ולא במקרה — את עקרון פומביות המשפט.

זה כאן ובאופן לעומת התהייה אחר הספר, צריך לכוון, כותבה עירית זרטל לפני שבוע ב"הארשות". בין השבועה שיותר זה לא יקרה ליהודים לבין הלקח הכללי שיש בו צדק והמצאיים הדמוקרטיה וכל הדברים הטובים האנושיים. הלקח שלה מן השואה הוא אוניברסאלי — שלא נשלוט בעם אחר. יופי. ושלא תהיה לנו מדיניות של כוחנות. יופי.

בשביל מסר כזה אין צורך לגייס את השואה. ההיסטוריה מלאה בהכיזות, שאומה נבונה נמנעת מלשלוט בעם זר. פרופסור גיסן אורין מהאוניברסיטה העברית בירושלים פירסם לפני כעשר שנים מחקר על כמהוכמה אירועים היסטוריים שבהם ויתרו עמים נבונים על שליטה באומות ובאוכלוסיות זרות, וקידמו בכך את השלום. (אחד מהם — רתיעתו של דוד בן־גוריון מכיבוש יהודה ושומרון ב־1948).

הומאניזם ודמוקרטיה וסובלנות היו לקח נכון מההיסטוריה עוד לפני שסבתא וסבא שלי נרצחו בדרך לטרבלינקה. הרי גם לולא אושוויץ, המסקנה הנבונה היא להסתלק מהר ככל האפשר מן השליטה בפלשתינים. גם בלי מיידאנק, צריך דמוקרטיה והומאניזם.

האינקוויזיציה מספיקה כדי להבין זאת. וכן הבולשוויזם והפאשיזם והטוטליטריזם. ייחודה של השואה הוא בכך, שבניגוד לכל המעשים האיומים בעבר ובהווה, זה האירוע היחידי היחיד שגזר כליה על כל יהודי באשר הוא נולד כזה. האינקוויזיציה חמלה על מתנצרים. סלאווים שמחלו על כבודם יכלו להיות עבדים נחותים ברייך השלישי. ליהודים לא היה מוצא כזה, אפילו בתוך כעבדות ובהשפלה ובמחיקת תרבותם, ואפילו ניאותו להצטרף לאדיאם הרצחני.

זה השוני המהותי בין השואה לבין שכל האירועים והמחזיים המפלאים את ההיסטוריה, ולכן הלקח חייב להיות יהודי ולא כללי.

ישנה גם המילה האסור כוחנות. כאילו כל מי שאומר כי הלקח הוא שהיהודים חייבים להיות חזקים, רוגל במדיניות כוחנית, תוקפנית. גם סיקון זה לוקה בחוסר יושר אינטלקטואלי. מפני שדבר אחד הוא לצבור עוצמה יהודית ודבר אחר להשתמש בה למדיניות תוקפנית. וזה אינו נגזר מן האחד, ואולי ההיפך הוא הנכון: גם אלה שתמיד־תמיד מוצאים כריזכות לערבים, מציצים מדי פעם ללבנון ולגבול אידאף עידאק ומתקשים לראות בבני דודינו רודפי־שלום מובהקים. אם יש סיכוי לשלום של פשרה מתונה, הוא מתנה דווקא בכך שמדינת־היהודים תצבור כוח, הרבה כוח.

זה, למשל, ההגיון המונח ביסוד הדוקטרינה הצבאית של שי פלדמן על כוח האתעה הגרעיני של ישראל. דווקא היא יכולה להרשות לעצמה מידה גדולה של נדיבות טריטוריאלית.

ח"כ שבח וייס — ניצול שואה — שעשה ימים כלילות במשפט ואולי אף יפרסם ספר בסיומו, השיב לעירית זרטל בלשון אחרת: "...הך תיאור המזוקרק של הזוועות מרגיש את הזוועה שבזוועות ועל כן יוצר גם רתיעה מעשייתן. כל טענה כאילו מישהו מלבה מגמות־נקם — אין לה על מה שתסמוך... נכון לקבוע, כי המשפט מחזק את חישוקי הסולידאריות הלאומית, והתרפקות על העבר הנורא והזהדות עם הקורבנות... (המשפט) גם עושה את הנוסחה ש'החיים קודמים לחיים היפים' לריאלית ומוחשית. ומה רע בכך?"

הנשיא הרצוג: משכך־כאבים־סביר

הרצוג, תפקיד

יחסי ישראל־ארצות־הברית צריכים שיפוץ יסודי. בינתיים הם זקוקים גם למשכך־כאבים סביר. זה תפקיד לנשיא המדינה חיים הרצוג.

אילו היתה לממשלה מידת רגישות נאותה היתה מתפשת. לפחות, איזו מתווה. למשל, חיקוי למקוד המוצלח של רונאלד רייגן, שביקש סליחה מעמו. מדוע שהרצוג לא ימסור בטלוויזיה האמריקאית הודעה מוסמכת בשם העם והממשלה בישראל, שכל־כולה התנצלות בפני ארצות־הברית?

זה מצריך החלטת ממשלה מיוחדת. זה מחייב הסכמה בין יצחק שמיר לבין שמעון פרס, שלא יגנבו לנשיא הרצוג את ההצגה. זה גם דורש נוסח רשמי, שיוקרא ברקוקנות בפני הצופים האמריקאים.

אבל מי בממשלה יפרגן למישהו אחר? אפילו לא לנשיא.

אזכרות נשכחות

בתי־הקברות מלאים אנשים שלא היה, להם תוליה, בעיניהם. הם נשכחו מזמן, אבל במותם יורדים הם לחייהם של הנשארים בחיים. בעיקר הם רודפים את נשיאי־המנים. שכן כל נשיא־מדינה וראש־ממשלה ושר — שלא לדבר על חללי מלחמות ישראל — ראויים לטכס אזכרה עם נאומים ותפילה, ורשימת המתים הולכת ותופחת, כדרכו של עולם.

איש אינו מעז לגעת בריבוי האזכרות. מי יציע לשכוח את משה שרת לטובת דוד בן־גוריון? את זאב ז'בוטינסקי לטובת זלמן שז"ר? כאשר בתכנית טלוויזיה הזמין ד"ר ישראל אלדד את שמעון פרס לאזכרה לאברהם שטרן — מייסד הלח"י, יאיר — השיב לו ממלא־מקום ראש־הממשלה, כי אין אפשרות להשתתף בכל הטכסים. האם לא מספיק עצרת מרכזית אחת?

רק ששום ממשלה אינה מעזה להחליט.

נשיא המדינה חיים הרצוג — סובל עיקרי מריבוי האזכרות — החליט ליטול את היוזמה לידיו. מדי כמה ימים גודרים אותו לאזכרות נשכחות, בתוך הדור הולך־ומתמעט. לא מכבר נתבקשה המשטרה לשגר מספר נאות של שוטרים, לא כדי לשמור על הסדר בבית־הקברות הריק, אלא כדי להבטיח שיהיה מנין ל"קדיש".

הרצוג החליט לשגר מכתב אל ראש־הממשלה יצחק שמיר. "אני עושה זאת מפני שאני חרד לתהליך הפיחות והכרסום שמטבע הדברים מאפיין את האירועים, ככל שהזמן חולף", כתב הנשיא. טכסים אלה "פוגעים בכבוד המת". אך הממשלה מסרבת להכניס תיקון ושינוי, וגם מתירה ריבוי זרים ופרחים מיותרים. "הצעתי היא, כי הגזבחה תופרד מבית־הקברות", כתב הרצוג לשמיר.

הכל בעד, אבל אין מי שיעז.

סנה: לדעת מה לא לדעת

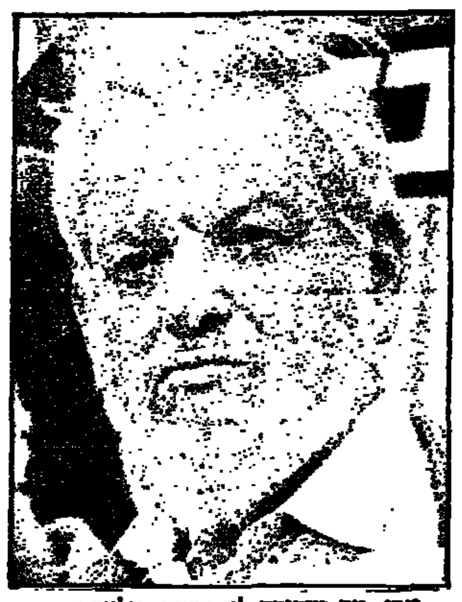
צבן: מה מזכירה לו פרשת פולארד

האמנות לא לדעת

על רקע פרשת ג'ונתן פולארד — בה מצטיינת הממשלה בחוסר־ידיעה מובהק — נזכר ח"כ יאיר צבן דווקא במשה סנה, שביום ב' הקרוב יציינו מוקירי זכרו את יום השנה ה־15 למותו, ב"צוותא" בתל־אביב.

זה היה בסוף 1964. צבן היה עדיין פעיל במפלגה הקומוניסטית. בשובו ממוסקווה לארץ קיבל הזמנה מפתיעה, להיפגש עם הפרשן האמריקאי הנודע דרו פירסון, שביקר בישראל. לפירסון נודע, כי צבן השתתף בפגישה עם ניקיטה כרושצ'וב, ימים מספר לפני הדחתו על־ידי הבריז בקרמלין.

בעקבות שיחתם ביקש פירסון להיפגש עם סנה — גם הוא אז במפלגה הקומוניסטית — אותו הכיר משנות ה־40'. היא נערכה כך: "מה היא, לדעתך, נקודת־המיפנה בעמדתה של ארצות־הברית במזרח התיכון?" סנה: "מבצע סואץ, 1956". פירסון: "מבצע סואץ? הלא ארצות־הברית לא זו בלבד שלא היתה מעורבת, היא אף לא ידעה". סנה (בקריצת עין): "נו, באמת, מיסטר פירסון". פירסון (מופתע): "ד"ר סנה, האינך יודע שפרשה זאת נחשבת לאחד הכשלונות החמורים של סוכנות הביון האמריקאית?" סנה: "לא, אני שותף להערכה זאת". פירסון: "דווקא אתה, סנה, מעריך עד כדי כך את כושרה של סוכנות הביון האמריקאית?" סנה: "אכן. אני מאמין שסוכנות הביון האמריקאית היא רב־אמנית באמנות מיוחדת במינה — אמנות הידיעה השלילית. היא אפילו יודעת מה אינה צריכה לדעת". הגדרתו של סנה — אומר תלמידו, צבן — ראויה להישמר במילון הפוליטי של ישראל.

מובן מאליו שצבן מחפש את אלופיה בין יצחק שמיר, שמעון פרס, משה ארנס, אריאל שרון ויצחק רבין.

עוד "נקודה" לוויכוח

יש ידיעות שנעים לחזור עליהן, אותן מתן היא הקביעה כי בעריכת ישראל הראל ביטאון ההתנחלות "נקודה" הוא עיתון פתוח ועירני, דמוקראטי ומעניין.

בגליונו המופיע לכבוד פורים פירסם "נקודה" חילופי־דברים מרתקים. אלה חיסו וייצמן — גיבורי המאבק נגד פינוי ימית, המתגוררים עתה במושב עין־הבשור שבנגב — פירסמו בו מכתב הקורא על מנהיגת גוש אמונים, דניאלה וייס. "האם פניך, דניאלה, הם פני הציבור הקורי אימונים?" שאלו הוייצמנים.

הם הוסיפו: "...דבריך כנגד התנועה הקיבוצית, בעינינו (כפי שנוכחנו, גם בעיני רבים־רבים אחרים ביהודה ושומרון) כחום — להדע.. כמי שהתגרינו לגוש אמונים לאו דווקא בראשית דרכו, מצאנו באנשיו רוח מיוחדת של אהבת הארץ והעם, שיש בה פשטות חסרת־תחבכים, ששכנה את ליבותינו עד כדי קשר שהפך לתחושת שייכות. אולם בשנתיים האחרונות, מאז היית לדוברת המרכזית של הגוש, אנו מרגישים הלכידות אחרים לגמרי... הגורמים נזק להתיישבות ביהודה ושומרון ועזה".

הוייצמנים קבלו על תחושת עליונות, על מגמת פירוד, אפילו על קטנוניות.

התנועה הקיבוצית במשבר, כתבו אלה חיסו וייצמן, ובדברי דניאלה וייס "נשמע הד ברור של שמחה לאיד... האם צריך גוש אמונים להיבנות על חורבנם של אחרים? הצעה שאת מציעה לממשלת ישראל, להשקיע בהתיישבות גוש אמונים המצליחה, במקום בזו הקיבוצית, הכושלת, מקטינה ומעוררת את מעשה ההתיישבות שאת בה מתפארת בו, מוריה אותה לרמה של סחר־שוק".

כשהביקורת באה ממתנחלים, היא אינה נשארת ללא תשובה. וייס פירסמה רשימה ארוכה של מעשים טובים המיוחסים על ידה לגוש אמונים. ידו בכל ויד כל בו — ובכל זאת הוכיח לה ולחבריה רק את ההתמה למען עצורי המחתרת היהודית והביקורת על הקיבוצים. בכל זאת, היו גם נסיגות או "הצצאו מוקשים". כתבה דניאלה וייס: "מעולם לא יצאו מפי המלים 'התיישבות כושלת' ביחס לתנועה הקיבוצית או כל גוף אחר, ואף לא אמרתי שהקיבוצים אינם תנועה יצרנית. מה שכן אמרתי היה, שהתיישבות ביהודה ושומרון היא התיישבות מצליחה ומבחינה כלכלית ראוי להשקיע בעסק מצליח. נדמה לי שהתבטאות זו שלי היתה לגיטימית".

שיהיה כך.

על דיינים כפוליטיקאים

מאת נדב שרגאי

במהלך השנים חיוו דיינים דעתם על החזרת השטחים ועל רישום גרים. השופט ברק קבע כי דיין כדין שופט וכי אסור לדיינים לתת עצות פוליטיות מכל סוג שהוא

"הננו בזה להביע את דעתנו, דעת תורה, כי לאור המצב בו נתון עם ישראל בתקופה האחרונה, אסור לתת שטחים. נתינת השטחים עלולה ח"ו לסכן את ביטחונם הממשי של תושבי ארץ הקודש וזה פיקוח נפש רחמנא ליצלן". את הדברים האלה כתבו כמה עשרות דיינים ב"גילוי דעת ופסק דין", שפרסמו לפני שבע שנים.

מי שהיה אז היועץ המשפטי לממשלה, הפרופ' יצחק זמיר, לא אהב את המודעה. "תפקידם ומעמדם של דיינים בבתי הדין הרבניים מחייבים על פי דין המדינה לנהוג בעניין זה כשופטים", כתב זמיר למנהל בתי הדין הרבניים, הרב שמחה מירון. "על פי דיני המדינה, אין הדיינים אמורים לפסוק הלכה אלא במסגרת בית דין רבני ולא במודעות לציבור. אין הם צריכים לנקוט בפומבי עמדה בנושא מדיני השנוי במחלוקת, אפילו אם אין דבר זה פסול לפי ההלכה".

בהיכל שלמה ישב באותה תקופה הרב עובדיה יוסף, אז — נשיא בית הדין הרבני הגדול, האחראי בתוקף תפקידו על הדיינים. לימים, שנים לאחר שיורד, יעמוד הדיין יוסף במרכזה של סערה ציבורית, בשל מעורבותו הפוליטית בענייני ש"ס, יציר כפיו. אולם יוסף, שהיה עדיין רב ראשי ב־1980, מסר באמצעות מנהל בתי הדין לזמיר: "יש מקום לקבוע הנחיות, מגבילות בקשר להתבטאויות של שופטים ודיינים בנושאים הבדותיים ופוליטיים השנויים במחלוקת בציבור בכל המקרים הבאים: השתתפות בהפגנות או מפגנים, מודעות בעיתונות או על גבי לוחות המודעות, הרצאות פומביות של שופטים ודיינים, מאמרים וראיונות של שופטים ודיינים בעיתונות הכללית ובבמאמים מרעיים". עוד הציע הרב יוסף "להגביל במפורש את השופטים והדיינים שלא להתייחס לסוגיות פוליטיות וחברתיות במסקי הדין הניתנים על ידם או בדבריהם בעת המשפט. אלא אם כן הדבר חיוני ושייך לעצם ההליך השיפוטי".

פרצה הקוראת לדיינים

שש שנים מאוחר יותר יתקוט הרב יוסף גישה שונה בתכלית, כאשר יתנגח בפני בג"ץ נגד עתירה שהגיש נגדו חבר הכנסת יאיר צבן. צבן ביקש מבג"ץ לקבוע כי פעילותו הפוליטית־מפלגתית של עובדיה יוסף עומדת בניגוד לדין, ואינה הולמת את מעמדו של דיין בישראל. בג"ץ נעתר לצבן וקבע הלכה בעניין, שהיה במידה רבה בבחינת פרצה הקוראת הן לדיינים והן לשופטים.

פעילותו של יוסף חריש, היועץ המשפטי הנוכחי, נגד 19 הדיינים שחתמו על העצומה נגד החלטת בג"ץ בפרשת "שושנה מילר", היא פועל יוצא מההלכה שקבע בג"ץ בפרשת עובדיה יוסף.

ביסוד התפישה שביטא עובדיה יוסף, פטרונה של ש"ס, עמדה האידיאולוגיה של הרב שמחה מירון. מירון, שניהל שנים רבות את בתי הדין הרבניים, מכהן כיום בתפקיד היועץ המשפטי של סיעת ש"ס בכנסת. מירון גורס, כי לא כל ההגבלות המוטלות על שופטים חלות גם על דייני בתי הדין הרבניים. "כלום מוגבלת גם פעילותו של ראשה הרוחני של העדה הדרוזית שהוא גם נשיא בית־הדין הגדול לערעורים, עקב היותו קאדי", שאל מירון. "האם אסור לו להתערב בבעיות העדה והבגישתה, למשל למלחמת של"ג, או ליחסה אל הדרוזים שברמת הגולן? האם ייתכן שהמנהיג הרוחני החשוב ביותר של העדה הדרוזית לא יעמוד בראש בית דינה העליון, האם ייתכן שעצם העמדתו בראש בית הדין העליון תמנע ממנו להמשיך ולכהן כמנהיגה הרוחני של עדתו?"

הרב שמחה מירון

הרב עובדיה יוסף

אם הדבר נכון לקאדים, מסיק מירון, הוא נכון גם לדיינים, שאותו שהחוק אינו מבדיל לעניין זה בין מעמד הדיינים לבין מעמד הקאדים. יתר על כן, סבור מירון, יש בחוק הדיינים הוראה מפורשת שאינה נוהגת על שופטים וקאדים. נשיא בית הדין הרבני הגדול הוא מי שנבחר כרב ראשי לישראל. נשיא מועצת הרבנות הראשית הוא דיין של בית הדין הרבני הגדול. ראשי אבות בתי דין אזוריים מכהנים בדרך כלל גם כרבנים של העיר באותו מקום.

"תפקיד הרב", על פי התפישה שמבטא מירון, "דורש מעורבות בחיי הקהילה והבעת דעות גם בעניינים בעלי אופי ציבורי ופוליטי, למשל עניין השבת בפתח תקווה. האם ייתכן שתפקידו הדיין ימנע אותו? הרי המחוקק לא התכוון שהדיין יחדל מלהיות רב. להיפך, כוונתו היתה שהרב, בין יתר תפקידיו, יהיה גם דיין. האם לראשי מערכת השיפוט הרבנית התורה מעורבות ציבורית ופוליטית, שלא הותרה לשופטים, האם אין פירוש הדבר שמעורבות כשרה אי אפשר לאסור, ובוודאי שלא בהיקף מלא, לגבי שאר הדיינים, שגם הם רבנים מבחינת מעמדם הדתי".

כך ראו את עצמם גם הסתם חותמי עצומת הדיינים ב־1980. כך ראו את עצמם גם חבריהם ב־1987. יוזם עצומת הדיינים האחרונה, הדיין גרשון אקסלרוד ו־18 חבריו, כתבו בהודעתם כי "התערבותו של בית המשפט העליון החילוני, בהוציאו צו נגד משרד הפנים ופסיקתו, בשאלת דתה של נוצרייה שעברה טקס המרה רפורמי, מהווה חריגה מסמכותם ואין לה תוקף הן מבחינה יהודית והן מבחינת החוק של מדינת ישראל".

אקסלרוד וחבריו לא היו ראשונים. ביום כ"ד בטבת תשכ"ח הוליט כינוס של רבני ישראל, וכהם דיינים רבים, כי "אין כל סמכות של איזה גורם או מוסד שהוא לדון ולהחליט בעניינים היסודיים אשר נשמת היהדות תלויה בהם". שנה אחר כך, בסוף תמוז תש"ל, הוליטה מועצת הרבנות הראשית, בניגוד להחלטת בג"ץ באותה תקופה, כי "אסור על פי דין תורה לדרשי פרשם התושבים והאזרחים עליהם לרשום אינו יהודי כיהודי, בעוד לא נתגייר כהלכה". החלטת בג"ץ בעתירתו של חבר הכנסת יאיר צבן, נגד עובדיה יוסף, היתה צריכה לכאורה לשים קץ להתבטאויות של דיינים בעניינים השנויים במחלוקת.

ההחלטה השאירה אולי פתח להתבטאויות מסוג דומה במסגרת פסקי דין והלכה הניתנים בבתי הדין עצמם. אולם בוודאי שהיתה אמורה לסגור חלל ריק וחוב, שאיפשר לדיינים ולשופטים "להתחלק" מדי פעם.

ההלכה שקבע בג"ץ בעתירה שהגיש צבן נגד עובדיה יוסף, היא חד משמעית. בג"ץ מתייחס בדברים לשופטים ולדיינים בנשימה אחת. אינו מבדיל בין השניים. כותב השופט ברק: "דעתי היא כי שופט הנותן עצה בבעיה פוליטית המוצגת לו על ידי אנשים או גופים פוליטיים, פוגע עמוקות באמון הציבור במערכת השיפוט. אמת, לשופט עשויות להיות דעות פוליטיות משלו. הוא ייתן להם ביטוי בקלפי ביום הבחירות. אסור לו ליתן להן ביטוי מחוץ לתא טבור זה...בעל דיין שדעותיו הפוליטיות נוגדות את אלה שהובעו על ידי השופט לא ירגיש עצמו שווה בין שווים. לעניין זה לא מבריעה תודעתו הסובייקטיבית של השופט, כי בעיניו הכל שווים, וכי הוא פועל ללא נטייה".

ברק מדבר גם על ההשקפה העומדת ביסוד דבריו של הרב שמחה מירון. "נטען בפנינו כי לא הרי שופט כהרי דיין...עקרונות היסוד החלים לעניין שופטים הם החלים לעניין דיינים. אכן, הדיין, כמו השופט, הוא חלק מהרשות השיפוטית...הוא פועל מכוח חוק המדינה וסמכותו משתרעת על כל הציבור, על גווניו, רעותיו והשקפותיו...הדיין דן את העם כולו. עליו להבטיח בהתנהגותו את אמון העם כולו, חילונים ודתיים כאחד. מכאן, שכשם ששופט אסור בפעילות פוליטית בכלל, ובמתן עצות פוליטיות לגופים פוליטיים בפרט, כך גם דיין אסור בכך...הטענה שהשמעה בפנינו, כי מתן עצה פוליטית מותר לדיין בהיותו רב, אין בידי לקבלה".

"אכן, תנאי מוקדם להיות אדם דיין, שיהא רב. אך מכאן לא נובע, כי פעילות המותרת לרב, מותרת גם לדיין. משנתמנה אדם להיות דיין, עליו לקבל על עצמו את המגבלות שהדיינות מטילה עליו. עליו להימנע מכל אותן פעולות שהדיינות אוסרת עליו, גם אם הרבנות מתירה זאת...יחסי הגומלין בין דיינות לרבנות, סבוכים הם, והם מלווים את ההיסטוריה של עם ישראל לדורותיו. אין לנו צורך לבחון שאלה זו, שכן אמות המידה על פיהן נקבע אמון הציבור בדיינות הן על פי המצטייר בתודעתו של הציבור הישראלי הזה כיום בישראל. עם זאת יש לציין, כי עם חקיקתו של חוק הדיינים — 1955, באה הפרדה גמורה בין הדיינות לרבנות". לדבריו של ברק הצטרפו השופטת בתניהו והשופט אליעזר גולדברג.

עבר של "התחלקיות"

גם לשופטים יש עבר של "התחלקיות". אחת המפורסמות שבהן שייכת לשופט חיים כהן, שנשא בשנת 1963 הרצאה מטעם הקונגרס היהודי־אמריקאי. כהן דיבר בדיוק על אותו העניין שבו דנו ב־1987 הדיין אקסלרוד ו־18 חבריו: "צר לי לקבוע," אמר כהן, "שהרוב המכריע של תלמידי חכמינו, שאליהם פנה בשעתו ראש הממשלה לשעבר בשאלת מיהו יהודי, הביעו דעתם, כי יש לנהוג לפי ההלכה הכתובה, אשר לפיה תלויה יהודתו של אדם ביהודיתה של אמו...אחת האירוניות המרות ביותר של הגורל היא, שאותה גישה ביולוגית, או גזעית, אשר הופצה על ידי הנאצים ואשר איפיינה את חוקי נירנברג הגזעיים לשמצה, שאותה גישה תהפוך — בגלל מסורת יהודית, שטוענים שהיא קדושה ומקודשת — לבסיס, לקביעה או לפסילה רשמית של היות אדם יהודי במדינת ישראל. אני סבור כי זהו אחד הכשלונות המרהיבים של המדינה".

בשבוע שעבר היה זה שר המשפטים, אברהם שריר, שגינה במלים חריפות את עצומת הדיינים. ב־1963 אמר את אותם הדברים ממש על השופט כהן, מי שהיה שר המשפטים אז, דב יוסף. יוסף הציע לכנסת לקבל מכתב ששיגר כהן כהתנצלות. גם הדיינים של 1987 שלחו מעין התנצלות. בשני המקרים דחתה הכנסת הצעות משני קטבים פוליטיים שונים וסירבה להסיק מסקנות.

החברה להגנת הטבע
מיבצע
דבר כנסת
הוצאה מיוחדת בכריכה רכה
428 עמוד + 16 ע' תצלומים
9.45 ש"ח
בחנויות "השקם" והחברה
משה נסים, שר האוצר: "ספר חובה"
ח"כ פרופ' שבח וייס: "ספר מענין. טוב שיעיינו בו תלמידי הפוליטיקה"
ד"ר י.א. נבנצל, מבקר המדינה לשי: "תרומה גדולה לתרבות קיום הכנסת הדמוקרטית"
דב תבורי, הח"ע פתח־תקוה ויו"ר השלטון המקומי: "האור ללא משוא פנים של הפוליטיקה בישראל"
שלמה גינוסר (דבר): מסקר פוליטי־אקולוגי של זן מיוחד בכנסת"

המכללה לעיצוב
של הדסה ויצו קנדה
ע"ש נרי בלומפילד, חיפה
ביה"ס לחינוך והכשרת מורים
משרד החינוך והתרבות
המחלקה להכשרת עובדי הוראה
הרשמה לשנה"ל תשמ"ח
15.1.87–31.3.87
■ עיצוב גרפי
■ עיצוב אדריכלי
■ צילום
• עיצוב אופנה
• קרמיקה
• תכשיטנות
משך הלימודים 4 שנים
נוסף להכשרה המקצועית אפשר להשתלב במסלול להכשרת מורים לקראת תואר מורה מוסמך בכיר במקצוע ההתמחות בבתי ספר על יסודיים.
• במגמות הנ"ל מסלול הכשרת מורים חובה. אפשרות להשתלב במסגרת העתודה הפדגוגית.
פרטים והרשמה במשרדי המכללה רח' חנה סנש 12, חיפה. טל. 04-381253/4/5
להרשמה יש להביא: תעודות בגרות, תעודת זהות, 3 תמונות, דמי הרשמה.

הכנסת
מודיעה לציבור כי
ביום ראשון י"ד באדר התשמ"ז 15.3.87
יסתיימו הסיורים
במשכן הכנסת בשעה 12.30

למכירה
מגרש של 7.5 דונם
עם מבנים של 5000 מ"ר
באזור התעשיה בתל־אביב
המעוניינים מתבקשים לפנות לת.ד. 22045 ת"א
עבור "מגרש ומבנה תעשייתי".

THE MESSIANIC SPIRIT.
THE SPIRIT
OF CHRIST TEACHES
THE INNER PATH.
FREE INFORMATION:
UNIVERSAL LIFE.
POSTFACH 5643.
8700 WUERZBURG.
W. GERMANY

בענין פקודת החברות ובענין אטלנטיק חברה לספנות ודיג בע"מ (בפירוק)
להלן: "החברה"
הודעה על מכירה
הח"מ, המכהן עפ"י צו בית המשפט המחוזי כמפרקה של החברה, מציע למכירה:
ציוד משרדי הכולל מכונות כתיבה וחישוב, מרכזת טלפונים, ריהוט הכולל שולחנות כתיבה, כורסאות וכיסאות, מחשב I.B.M. PC, מקרר, ארונות משרדיים, מזגנים וכיו"ב.
הצעות בדבר הטובין הנ"ל יש להגיש להח"מ למשרדו בבית גיבור, רח' קויפמן 6, ת"א, בצירוף המחאה בנקאית בגובה 10% מן המחיר המוצע.
הצעות תוגשנה עד ליום 1.4.87 שעה 12.00 בצהריים.
ניתן יהיה לראות את המטלטלין הנ"ל במשרדי החברה, רח' החשבי 9, חיפה, בתאריכים 17.3, 24.3, בין השעות 9.00—13.00.
אין המפרק מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה אחרת. המכירה טעונה אישור ביהמ"ש המחוזי חיפה.
שלמה זיו, עו"ד מפרק

NON-RESIDENT AMERICAN UNIVERSITY DEGREES
It is possible – *it is honestly possible* – to earn good, usable Bachelor's, Master's, Doctorates, even Law Degrees from recognized American universities, without ever going to America. The time involved can be quite short, and the cost surprisingly low. *May I air mail you free information, without obligation?* Dr. John Bear, 41011 Little Lake Rd., Suite 236 Mendocino, CA 95460, U.S.A. Telephone: (707) 937-4226

HERBIE SAMS
מועדון חברים "הרבי סמס"
מסיבת פורים במוצאי שבת
החל משעה 22:00
תחפושת חובה!
משקאות, ריקודים, הופעות
עד אור הבוקר
לפרטים — 651111 מלון ימית

אוניברסיטת תל-אביב
הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר
בי"ס ללימודי המשך ברפואה
החוג לפסיכותרפיה
רישום לחוג לפסיכותרפיה
לשנת הלימודים תשמ"ח 1987/8
לשנה הראשונה של תכנית תלת־שנתית
מתקבלים לרישום:
א. רופאים מומחים ומתמחים בפסיכיאטריה
ב. פסיכולוגים קליניים בעלי תואר "מוסמך", העובדים במסגרת קלינית.
ג. עובדים סוציאליים בעלי תואר B.A. לפחות ובעלי שלוש שנות נסיון בעבודה פסיכיאטרית במסגרת קלינית, העובדים במסגרת קלינית, עדיפות תינתן לבעלי תואר "מוסמך" בעבודה סוציאלית.
על המועמדים לעבור ועדת קבלה.
טפסים לרישום ניתן לקבל במזכירות החוג, בניין הפקולטה לרפואה, אוניברסיטת תל־אביב, חדר 219, טל. 03-417175, 03-420111.
ההרשמה תמשך עד 30.4.87.

החברה לפתוח פתח־תקוה בע"מ
רח' וולפסון מס. 6 פתח־תקוה
טלפון: 03-916418
מכרז מס. 1/87
לביצוע עבודות סלילה, ביוב, חשמל ותאורה, ברחובות "המכבים" ו"אבן עזרא" עד לצומת רחוב "שלום־עליכם", בפתח־תקוה
החברה מבקשת בזה לקבל הצעות מקבלנים לביצוע העבודות הנ"ל
את תיק המכרז ניתן לרכוש במשרדי החברה מיום 15.3.1987
בין השעות 13.30 — 08.30 תמורת סכום של 1,000.- ש"ח (אלף ש"ח) שלא יוחזרו.
את ההצעות יש להגיש למשרדי החברה — תיבת המכרזים מידי יום בין השעות 13.00 — 08.00. תאריך אחרון להגשת המכרז, יום 29.3.87
אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר ו/או כל הצעה שהיא.
הלל גרעות, מנכ"ל החברה

אמינעד חברה אמריקאית ישראלית להשקעות לבנין ולמשכנתאות בע"מ
הודעה על קבלת החלטה מיוחדת בדבר שינוי מטרות החברה
ניתנת בזה הודעה לפי סעיף 26 לפקודת החברות (נוסח חדש) התשמ"ג — 1983 כי החברה קיבלה החלטה מיוחדת לשנות את הוראות תזכיר ההתאגדות בנוגע למטרות החברה על ידי הוספתה בסעיף 2, לפני פסקה א. (אשר תסומן א1) של הפסקה הבאה:
"א) (1) לשמש כחברה להשקעות ולאחזקות.
(2) להשקיע ולהחזיק בנכסים, לרבות גם ניירות ערך, מכל סוג שהוא.
(3) לשמש כמנהלי השקעות, כיזמים וכמסייעים לכל עסק מכל סוג שהוא.
(4) לפעול להשגת כל מטרה שתראה לנכון בעיני מנהלי החברה.
(5) לקנות, לשכור, לחכור, לנהל, לרכוש ולהחזיק, בכל מקום, בנכסים מכל סוג שהוא לרבות מקרקעין, מטלטלין, נכסים בלתי מוחשיים, ניירות ערך, או כל זכות או טובת הנאה בהם ולעשות בהם עסקאות מכל סוג.
(6) לפעול ולהשתמש בנכסיה ביצור, במתן שירותים, בבניה, במסחר, במימון ובעסקי מימון."

صكنا من الامل

صكتا من الاجل

אדם גדול הוא אסונו של הציבור

לוטה בויימר
מאת תומס מאן
מגרמנית צבי ארד
זמורה, ביתן — מוציאים לאור, 265 עמ'

מאת יורם ברונובסקי

תומס מאן תיכן לכתוב ספר על גיתה בשנת 1930, לקראת ציון שנת המאה למות מחברו של "פאוסט" שחלה ב־1932. במכתב לידידו חוקר־הספרות ארנסט ברטראם הוא מציין את עכבותיו באשר לתכנית: היא עלולה להסותר מכתיבת האפוס המקראי שלו "יוסף ואחיו", ואף יותר על כן, הירהי מבצע הראוי למלומד של ממש, ומאן חושש שידו תקצר לכתיבת מונוגרפיה שכזאת. "אוכל לכתוב על גיתה רק מתוך נסיון אישי", הוא כותב לברטראם (מכתב מס' 172 בקובץ המכתבים לברטראם שכונס בשנת 1960). "וגשרים בינו לבין יוסף אוכל אולי לכונן רק בכוחה של איזו תחבולה נכלולית, המזהה את השניים זהוי מיתי".

מאן לא כתב את הספר לקראת שנת היובל, הוא הסתפק בכמה מסות והרצאות לציון חגיגות־גיתה של אותה שנה. אך התבנית לא זנחה לו. היא התגשמה לבסוף בשנה האחרונה של העשור שבראשיתו הגה אותה. הוא נטל מעין חופשה מן הרביעיה המקראית שלו, ולאחר סיום שלושת החלקים הראשונים שלה כתב את "לוטה בויימר" בשנת 1939. המעניין הוא שאמנם הצליח לכונן גשרים בין דמות יוסף המקראי לבין דמותו של המשורר האולימפי בויימר, ומעניין לא פחות מכך שהצליח להטביע בשתי הפלגות שלו אל העבר — העבר המזרח־תיכוני הקדום של האפוס המקראי והעבר הגרמני־בורגני של מאה שנים ויותר — את חותמו של ההווה הסוער והכואב שבו נכתבו שני הספרים, שלכאורה הם כה רחוקים מאווירתן האימתניים של שנות השלושים.

לצורך כתיבת הרומן המסאי, או המסה הרומנסקית הזאת שהוא הספר "לוטה בויימר", נאחז מאן באנקדוטה היסטורית, מעשה שהיה: ביקורה של הגברת הזקנה שבנעוריה שימשה מודל לדמות לוטה, האהובה על (אך לא של) ורתר הצעיר, בעירו של גיתה הזקן, ויימר, בשנת 1816. מן הביקור ההוא שרד מכתבה של לוטה. היא שרלוטה קסטנר לבית בוף, שתארה לבנה אוגוסט את הרושם שעשה עליה המשורר שעמו לא נפגשה מזה ארבעים וארבע שנים, עד הפגישה המאוחרת בויימר. המכתב מצוטט בחלקו בפרק האחרון של הספר (עמ' 256 בספר העברי). לוטה כותבת שם, בין השאר: "עשיתי היכרות חדשה עם אדם זקן, שלא עשה עלי רושם נעים". מאן ראה במכתב זה של לוטה הזקנה תעודה אירונית ראשונה־במעלה וסביבו רקם את "ספר־גיתה" שלו, שנעשה בהחלט ל"גיתה מתוך נסיון אישי", ספר שבו מדבר מאן האדם והאמן מגרונו של המשורר הגדול בן המאה הקודמת (או שתי המאות הקודמות).

לא, אין זו מונוגרפיה למגינת שעליה כתב מאן לברטראם. ובכל זאת אין זו רק אוטוביוגרפיה מוסוות: גיתה של מאן הוא פרי עבודת־הכנה מדוקדקת ביותר, פרי היכרות מפורטת ביותר עם תקופת גיתה, עם הביוגרפיה שלו ועם יצירתו. על פני עמודים רבים הספר הוא מקלעת של דברי גיתה אמיתיים, כך שהגבול בין האמת והבדוי — שהוא, אפשר לומר, נושאו היסודי של הספר — מטשטש גם בעצם עיצובו. התחבולה הנכלולית שבאמצעותה ביקש מאן לכונן גשר בין יוסף המקראי לבין גיתה, תחבולת הזיהוי המיתי, בוצעה למעשה כדי לערוך זיהוי אחר: בין מאן לבין גיתה. אך, כאמור, גם הזיקה ל"יוסף ואחיו" יסודית מאוד, ומתוכה אפשר להבין את עיקרו של הספר הזה, המגלה טפח ומכסה טפחיים, שהוא "לוטה בויימר".

מושג היסוד המגמר הוא מושג המיתוס. "הרי צועדים אנו בעקבות העבר. ועצם החיים אינו אלא מילוי תבניות מיתיות בחומרי ההווה", — נאמר ב"יוסף במצרים", חלקו השלישי של "יוסף ואחיו". זו גם חכמתו של גיתה שהוא מבטא בכל נאומיו בספר, ובייחוד בנאום הסיום שלו, בשעת אותו טיול במרכבתו הלוקחת את לוטה מן התיאטרון. "העבר המתגלגל בהווה, וזה מצביע על זה ומקדים את העתיד, אשר שניהם, גם העבר והווה, נשא אותו ברחמו", — אומר גיתה, שאין להיות בטוח כלל אם אמנם הוא יושב לצידה של לוטה או שרוחה היא שמעלה אותו, ומנחם את אהובתו לשעבר באמצעות המיתוס. למעשה, זהו מסביר לה שהיא היתה לידו מיתוס שאותו הצביע ב"יסורי ורתר הצעיר". הוא מנחם אותה, או שהיא מנחמת את עצמה, על האכזבה שנגרמה לגברת הזקנה מן הפגישה עם האדון הזקן, מוקף החנפנים, העושה בהחלט "רושם לא נעים" עליה ועל כל הקורא את "לוטה בויימר".

הפגישה המאוחרת מלמדת את לוטה לקח אירוני, או נחמה אירונית. היא מלמדת אותה שהיא לא היתה אלא אחד מחומרי ההווה שזכה להיות נוצק ל"תבנית המיתית" של הספר "יסורי ורתר הצעיר". החומר נוצק ופרש בבוא העת, והתבנית המיתית נשארה. במשך ארבעים וארבע שנים מילאו אותו כל פעם מחדש חומרי הווה חדשים. בתקופה שבה נפגשת לוטה עם גיתה בויימר, שנת 1816, מתמלאת התבנית זו כשב־תיים מכוח הקשר שהיה למשורר הזקן עם הזוג פון וילמר שבביתו שהה בעמק הריין בשנת 1814. מאריאנה פון וילמר ממלאת במשולש האחרון הזה את התפקיד שמילאה פעם לוטה ביחס ל"יסורי ורתר הצעיר", ואילו בעלה זוכה אפילו להיקרא בשם הארוס של לוטה מן הרומן, "אלברט". הפרשה חוזרת כמעט במדויק: פרשת ההתאהבות או ההתאהבות־לכאורה, פרשת המשולש המוזר, ופרשת היצירה הנולדת מתוך היחסים המעורים הללו, יחסי הספילות האלוהית, כפי שקורא להם היועץ רימר באחד מפרקי "לוטה בויימר". היצירה הנוצרת היא אסופת השירה "הדיוואן המזרחי־המערבי" (שבו מופיעים כמה משיריה של מאריאנה, א"לוטה" הוא הורשה). וגיתה, הנוכח בפרשת הזוג פון־וילמר בפרק השביעי של הספר, עוד בטרם יוודע לו על ביקורה של לוטה בעירה, אומר ש"הדיוואן וורתר אחים הם במידה מובהקת יותר" — גשר נמתח על פני ארבעים וארבע שנים ויצירת הזקנה עונה כהד ליצירת הנעורים, וכל זה מכוחה של תבנית מיתית אחת המשמשת כלי קיבול לשתי הפרשות ולשתי היצירות. לוטה המונכסת מבינה זאת לבסוף, וההבנה הופכת את תבוסתה לניצחון. הביקור המאכזב בויימר זוכה [illegible] נעשה לחוויה הראויה להיכתב על ספר", כדברי המלצר מגר המסייע ל"לוטה של ורתר" לרדת מן המרכבה של גיתה, בפסקה האחרונה של הרומן.

הכותרת וציר־העלילה של "לוטה בויימר" — עלילה דלה למדי, כמובן — מכוונים לראות בספר הזה וריאציה על הנושא הנושן של השתוף או השותפה של האמן, נושא המוזה ונקודת־מבטה על היצירה שהיא לה מקור השראה. דמותה של לאורה של פטרארקה, המוזכרת כמה פעמים ב"לוטה בויימר", משמשת לנושא הזה מעין סימבול מסורתי. ככלות הכל, מזכיר לנו תומס מאן, המוזה עשויה להיות אשה בשר־ודם, והיה בזמן ובמקום לתוקיר לא פחות מאשר בקהוגה האמן. כלל לא "מי שהיתה", כפי שמתבטא מגר בפגישה הראשונה של לוטה המגיעה למלון, אלא מי שהיא "במלוא נוכחותה", קיימת קיום פיזי לגמרי, אוצרת בתוכה גם לא מעט התקוממות על היצירה שקבעה אותה בתבנית המיתית ואינה מוכנה להתחשב בקיום האלמיתי שלה. גיתה־של־מאן מבין גם הוא לעתים את קיומה הבשר־ודמי של המוזה הקדומה שלה במקום מסויים במונולוג הפנימי של פרק שבע המפורסם, הוא מעיד בסוגריים כמה מוזר ומגוחך הוא שלוטה של ורתר ממשיכה את קיומה אי שם, כפופה לזמן ומשתנית בהתאם למשוגותיה. כאשר בנו אוגוסט מביא לו את הפתק מאותה מוזה שמלפני ארבעים וארבע שנים, הוא מתמלא בסלידה גוברת כלפי המוזה המגבירה לו את קיומה שמחוץ לתבנית המיתית שיצק למענה. "העבר קשור קשר נגדי עם הנפשות, כדי לעורר מהומה ואי־סדר. בלום לא יכלה הזקנה לוותר ולחסוך ממני את המידרדה" — זו תגובתו של גיתה על ביקורה של לוטה בויימר (עמ' 219). המוזה, מבקש להסעים יועץ־החצר הזקן, צריכה לדעת את מקומה. לוטה לא ידעה, לפחות למשך הביקור, את מקומה. ופתאום מקבלת הכותרת משמעות אירונית בתכלית: לוטה בויימר היא דבר והיפוכו, כי מקומה של לוטה אינו בויימר של שנת 1816. לוטה היתה היא עצמה רק בווצלר, שם חיזר אחריה גיתה הצעיר, בעודה מאורסת לאלברט שלה, ארבעים וארבע שנים קודם לכן.

לנושא המרכזי של המוזה כגיבורה וכקורבן מצטרפת ב"לוטה בויימר" כמה וריאציות על הנושא הזה, נושא המשורר והעולם. לא רק לוטה היא במובן ידוע קורבנו של גיתה. כל הסביבה שלו נופלת קורבן לגאוניותו החד־פעמית. הכך מתגלה, מבעד לסיפורה הארוך של אדלה שופנהאואר, פרשת בנו של גיתה, אוגוסט פון גיתה, שהוא משרתו של אביו ומי שמניח לאב העריצי הזה למצוץ את כל לשד חייו, עד שאין לו עוד כל עצמיות. אפילו האשה שהוא עומד לשאת נבחרה לא לפי טעמו אלא לפי טעם אביו. וכך גם כל האחרים המקיפים את גיתה: המזכיר רימר המספר ללוטה את סיפור יחסיו עם "האדיר" באחד הפרקים הראשונים של הספר, האשה המנוחה ולפיוס, אמו של אוגוסט שעליה מספרים רימר ואוגוסט בפרקיהם. הכל נופלים קורבן לגדולה הזאת שהוא מין מלך בלע כל. המולך זה עצמו מצטט בעת הארוחה בביתו, שבה הוא מקבל את פני "ידידתו הותיקה", את הפתגם הסיני העתיק: "האדם הגדול הוא אסונו של הציבור".

אך, כמובן, לוטה וכל האחרים אינם רק קורבנות שויתקלות מקרית, בדרך כלל, עם המשורר הגדול המסה מהם את עצמיותם ודנה אותם לחיים כלואים או מגומדים. הכל, ובראשונה לוטה, יודעים גם שנפל בחלקם גורל מופלא, שהפגישה המצמיתה היא גם שמעניקה להם חיי־אלמוות. לוטה אינה מוכנה לקבל כלל לתודעתה שיכולות להיות יצירות העולות על "יסורי ורתר" והיא מתקוממת על דבריה של אדלה שופנהאואר המביעה הערצה לרומנטיקנים הצעירים, מתנגדיו של גיתה. יש מגמר קומי בקבלת הדין שלה על כך ש"שוב אין היא אישיות פרטית" וביותר בכך שהיא עצמה חוקרת את תולדות חייה, החשובים למחקר "מסיבות מובנות". וכך כל האחרים — כולם מוקסמים מן ההדר הנוגה עליהם ממנו, מן האיש שכלל אין צורך להזכיר את שמו, שדי לומר "הוא" והכל מבינים למי הכוונה, והוא הממלא בהדייתו האדירה את כל דפי הספר, כשם שמילא, לפי הספר הזה, את כל פינותיה של ויימר הקטנה־הגדולה.

המשל המרכזי של הספר הוא משל העש והאש: העש נמשך אל השלהבת, והיא מכלה אותו. זהו נושא שירו הנודע של גיתה "ערגה ברוכה" (SELIGE SEHNSUCHT) המוזכר ברמזים אחדים על פני הספר כולו, הנדון בפי גיתה במעמד המרכבה החותם אותו. השיר מופיע ב"דיוואן המזרחי־מערבי" ומקורותיו הם באמת בשירה הפרסית הקלאסית. יתכן שראוי היה להביא בהערה בספר העברי את איזכור השיר הזה שאפילו שמו אינו מוזכר. האנטי־כריסטלי המוקיר עולם ומלואו ישב ומתעכב על כל הנושאים הגדולים של חייו וזמנו.

אך, כאמור, הספר מלא וגדוש רמיזות וציטטות מכתבי גיתה, עד שאין כלל להעלות על הדעת הצבעה על כל רמיזה כזאת. ככל שרב החשש שהקורא העברי לא יוכל להתוות את רוב הציטטות והרמיזות. יש עמודים שבהם הטקסט נעשה למישור עשוי מלאכת מחשבת של ציטטות. לעתים מתגנב לציטוט כזה אנאכרוניזם, כגון שגיתה מצטט מתוך שירו "אל ורתר" שחובר רק שמונה שנים לאחר שנת 1816 שבה מתרחשת עלילת "לוטה בויימר". גם העובדה שמאריאנה פון וילמר היא מחברת כמה משירי הקובץ "דיוואן מזרח־מערבי", עובדה שעליה מספר אוגוסט פון גיתה ללוטה בעת פגישתם במלון, נודעה למעשה רק אחרי מות גיתה. ואמרתו של גיתה, מרכזית לגבי מוטיב קורבנה של לוטה, על הנשיקות שמהן אינם נולדים ילדים, נאמרה רק בשנת 1825, כעשר שנים לאחר שמאן שם אותה בפיו של גיתה בפרק השביעי של "לוטה בויימר". מאן לא ראה עצמו מחוייב לדיוקי ההיסטוריון ברומן הזה המזכיר מבחינת הז'אנר שלו את ספרי ה-faction האופנתיים בשנים האחרונות בארצות־הברית. זאת ועוד: את האנאכרוניזמים הללו שלו, שוודאי היו מודעים למאן, הדריכה גם תפיסת האמנות כפארודיה, תפיסה שהוא מייחס גם לגיתה שלו, ושאותה אפשר להסיק מדברי גיתה ההיסטורי רק ברוחק. אבל האנאכרוניזמים והיחוסים הכוזבים הם בכל מקרה מעטים: הספר בעיקרו יכול לשמש גם למקור כמעט־היסטורי להבנת גיתה וזמנו. במקור מובלעת האותנטיות הזאת מכוחם של הסגנונות המשמשים את מאן, דיוקי הניבים ואוצרות־המלים של כל דמות.

אך "לוטה בויימר" הוא גם ספר המקיף הרבה יותר מאשר המוטיב המרכזי של האמן וקורבנו, המודל והיצירה, האמת והכזב, האמנות והחיים. גיתה הנושא את דבריו בארוחה הגדולה וגיתה החושב את מחשבותיו בעת הקימה, בבוקר בפרק השביעי, הוא גיתה האנטי־כריסטלי המוקיר עולם ומלואו ושם ומתעכב על כל הנושאים הגדולים של חייו וזמנו. נושא יחסו של גיתה אל בני־עמו מובלט בתוך שלל הנושאים הזה, ובוודאי לא בכדי. גיתה מדבר בפרק השביעי על בני עמו ה"מתמכרים באמון לכל נוכל משולהב, הפונה אל רגשותיהם השפלים ביותר, מחזק אותם במידותיהם המגונות, ומלמד לראות את הלאומיות כהתבדלות ופראות" (עמ' 196). האין לפקפק כלל מי הוא הדובר מגרונו של גיתה האומר על הגרמנים הקרתנים המרושעים שהם "סבורים כי הם גרמניה, אבל אני גרמניה"... כך הרגיש תומס מאן בגלותו האמריקאית, לנוכח בני עמו המשתוללים לקולו של הנוכל המשולהב שלהם. אבל יתכן שיש משום אירוניה בתוך דבריו של גיתה על הנוכל המשולהב המוליך את בני עמו באפם. הרי גם באימרה הסינית "אדם גדול הוא אסון לציבור" עשוי להמצא הד לכך שנאמר על הגרמנים בפרק השביעי. ואנו נזכרים גם במסתו של מאן על "היטלר האח", היטלר האמן הכוזב, קריקטורה של גיתה או של ואגנר, שמשהו מהם בכל זאת הרי משתמר בתוכו...

ומודגשים, בלי ספק, דברי השבח של גיתה על היהודים בפרק התשיעי, דבריו על כך ש"אפילו היהודי הממוצע כותב בסגנון טהור ומדוייק יותר מן הגרמני הלאומי". גיתה מנחש כאן, כביכול — אבל זהו תומס מאן היודע, כמובן, ידיעה היסטורית — שהיהודים יהיו נושאי תהילתו בגרמניה זו העתידה להביאם לאבדון. הדברים ששם מאן בפי גיתה בדבר הזהות העמוקה בין הגרמנים ליהודים מקורם באמת בדברי גיתה, וכן גם סיפורו על היהודי הניצול מן העיר אגר, סיפור המובא ב"שיחות גיתה" שליקט בידרמאן ושהיה המקור העיקרי של מאן בשיחזור־עיצובו את המתגולגים של גיתה ברומן.

למרות שיש ב"לוטה בויימר" דפים מזהירים רבים נדמה, בכל זאת, שיצירה זו אינה דווקא בין יצירותיו המוצלחות ביותר של תומס מאן. נדמה שהספר בה האיזון שמאן ידע לשמר ביצירותיו האחרות בין ה"בלטריסטיקה" וה"אסאיסטיקה", הרמויות מורקלמות על פי רוב מסות, לעתים בפירוש דפים מכתביו של מאן על גיתה (כך הדבר ביחוד ביחס לדברי רימר על טבעו של גיתה). על הקורא מקשה גם, כמדומה, האווירה הדביקה הפומפוזית שסביב גיתה. יתכן שמאן, בבקשו להציג את האיש הגדול "בעלי בית" הקורות את התבשיל, והאיש מעורר באותה מידה סלידה כמו הערצה, אבל הקורא לא פחות מאשר אצל לוטה ההיסטורית (ראה המכתב לבנה). ההערצה שבה מוקף גיתה היא באמת מופרזת, והלגיה בהחלט מסלידה. הרי כלל אין זה בסוד שמאן־גיתה־להלעיג־כאן על פולחן גיתה הגרמני. נדמה שאירית סגירה זו מוסרת משהו נכון מבחינה היסטורית על היחס הגרמני־הפרופסורי לגיתה, יחס הקשור בתכונות גרמניות מסויימות, לאו דווקא הנודעות ביותר, אך גם לא הנעימות ביותר. מבחינה זו מעורר הרומן הקצר של מאן עניין היסטורי לארמוצע, אך, כאמור, גם דחייה של ממש. אותן העיר פעמם שהאנגלים אינם מסוגלים להבין את גדולתו של גיתה, בין השאר בגלל אווירת־הפולחן המרצינה עד גיחוך שאפפה בה את דמות המשורר הפרופסורים הגרמניים. משהו קיטשי־רציני כרוך לפולחן הזה, ובאמת במעט מצליח לעשות את גיתה לדמות רוחו.

תומס מאן היה בין המעטים שהצליחו להעביר גם לורים משהו מקסמו של גיתה, וראיה לחוסנו של הפולחן היא שגם כשהוא מצליח בכך הוא מביא לו תעוד נוסף. אבל הערות אלה הן שוליות. "לוטה בויימר" בשאלת יצירה מעניינת ורבת־פנים, הראויה בהחלט לתרגום העברי החדש והמוצלח מאוד של צבי ארד.

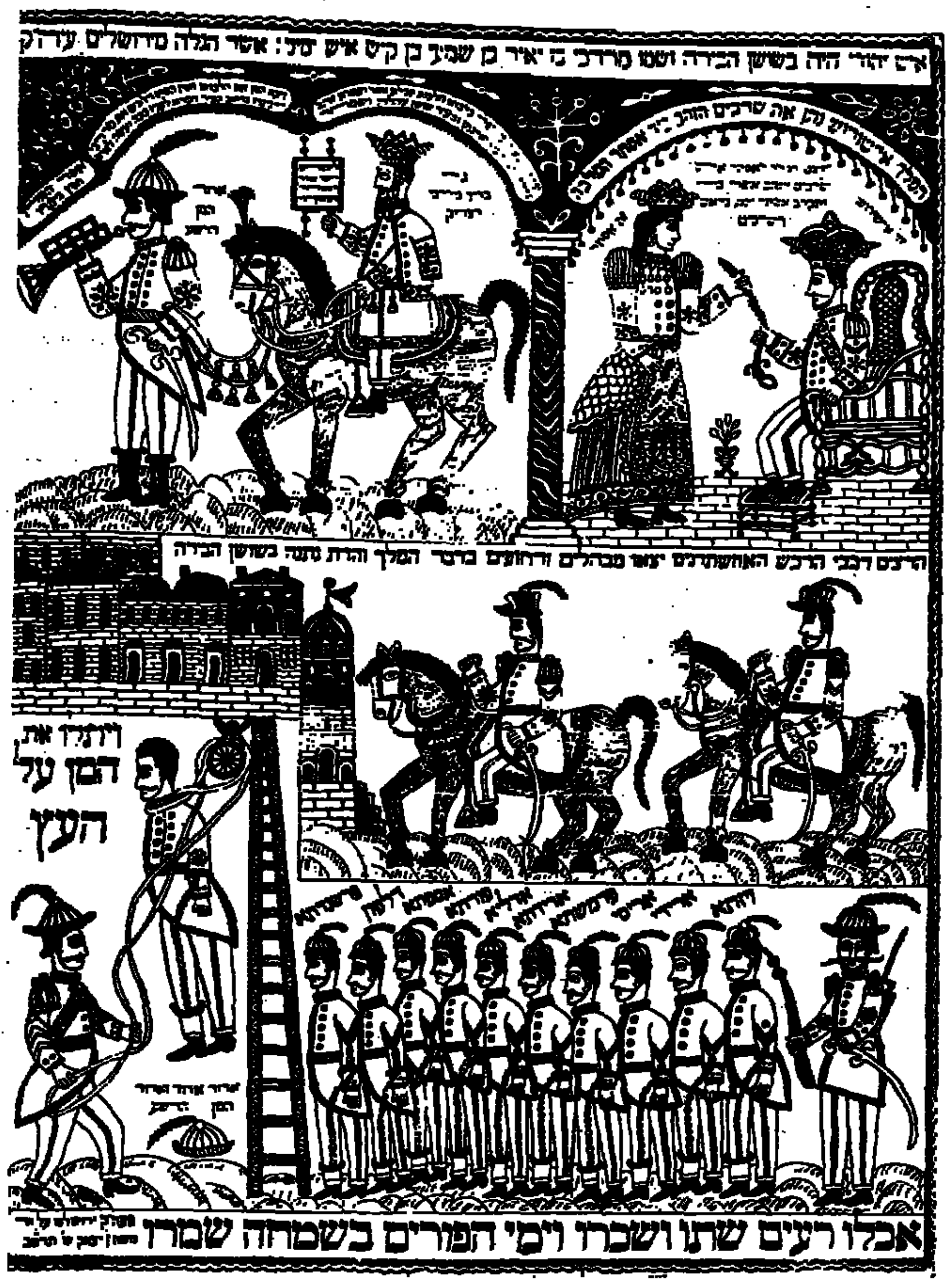

איור למגילת אסתר, משה בן־יצחק מזרחי, ארץ־ישראל, 1902. אוסף בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי ירושלים — מתוך לוח בתבנית ישנים בהוצאת ז. מורנבסקי, תל־אביב

מאן: התבוסה הופכת לנצחון

יהודים וצרפתים: חיבוקו של הדוב

בין פאריס לירושלים,
פרקים בהגות יהודית בת־זמננו בצרפת
עורך: יאיר אבנון
תרגום: אלי בר־גביא
הוצאת שוקן, המכון להבנת מדיניות ביחסי ישראל והתפוצות, 1986

מאת אלי שאלתיאל

שתי הנחות עמדו ביסוד היוזמה לקבץ מאמרים וקטעי הגות מתחום הכתיבה בעניני משמעות הקיום היהודי בעידן המודרני בקרב יהודי צרפת בדור האחרון. האחת חוזרת בתחושה שהקורא העברי והאדם בישראל, המוטרד מבעיות שבהן עוסק הלקט, אינו מודע לעומקה של החשיבה היהודית בצרפת של ימינו. ראשיתו של ריחוק נפשי ותודעתי זה בזרות לשונית ומנטאלית, קרבתה של התרבות בישראל לעולם האנגלו־סאכסי וטעמים היסטוריים ופוליטיים המעמיקים את שימת־הלב במגמות ובתהליכים המתרחשים בציבור היהודי בארצות־הברית. מטרת הקובץ היא איפוא לקרוע צוהר לעולם זר ולא נודע, אך — מבחינה נוספת — תכלית הלקט אינה רק להשכיל. כשנתבונן ונרד לסוף דעתם של הצעירים המוכשרים מאוד, שדבריהם מובאים לעיננו, נגלה כי מבחינות רבות ומגוונות הגותם של יהודי צרפת קרובה ללבנו, ולבעיות הקיום המעסיקות יהודי מישראל הנוגע לשורשי מהות הקיום היהודי בעידן שלאחר השואה והחברה המבקשת להיאחז בתרבות המאבדת בהדרגה את אחידותה ברוח.

שמונה המחברים שדבריהם מכונסים בספר, על אף השוני ברקעם האינטלקטואלי והאישי, אכן משקפים דור בעל ייחוד וקווי אופי מודגשים ובהירים. בהקדמה לקובץ טורח העורך להעמיד קלסתר קיבוצי של החבורה, ואינו מתקשה לאתר את האירועים ההיסטוריים, החוויות הרגשיות והתנאים הסוציולוגיים שחברו יחד ועיצבו את דמותו של הדור. גילם של הכותבים — כולם בשנות השלושים ותחילת שנות הארבעים לחייהם — מעיד על הקשר שלהם לשואה. רובם נולדו שנים אחדות לאחר מלחמת־העולם השניה או במהלכה, וגם מי שאינם בנים לשרידי השואה במובן ההיסטורי של המונח — למשל, בנים למשפחות שהיגרו לצרפת מצפון־אפריקה — רואים במאורע זה בתולדות העם היהודי יסוד ראשי ומכריע בעיצובם כאנשים חושבים וכיהודים.

מפליא לעמוד על חשיבותו של יסוד זה בעולמו של בן הדור. אלן פינקלקראוט, שאף מיטיב להגדיר את אב־הטיפוס בתואר "היהודי הדמיוני". יצור זה רוכש לעצמו חוויות ונקודות אחיזה כעבר ובמורשת, שאין לו כל קשר טבעי פנימי עימן. מבחינה זו השואה של יהודי אירופה נטלה לא רק קיבוץ יהודי גדול ובעל שורשים בעבר, תוסס ומפיק חיים, אלא גם את הבסיס הרוחני להמשך קיומו של הדור החדש. בני המומתים ושרידי השואה יוצרים באורח מלאכותי עולם דמיוני שהם מבקשים להיאחז בו. וכך הוא כותב על ילדותו: "שעה כפשכב עם היהדות קיבלתי את הישה בתמונות שעליה יכול לחלום ילד שלאחר השואה. ירשתי סבל שלא סבלתי אותו: שכרתי לי את דמותו של הנרדף, אך לא נשאתי את הדיכוי. יכולתי ליהנות בשלווה גמורה מגורל יוצא־דופן. בלא להיחשף לסכנה של ממש, זכיתי בשיעור קומתו של גיבור: היה לי די ביהדותי כדי להיחלץ מן האנונימיות של קיום בנאלי ומאפרוריותם של חיים נטולי מאורעות".

המסקנה ההיסטורית והבעייתית מסיפור זה היא, שיהודי צרפת בדור שלאחר השואה דחו במודע ומתוך הכרעה את האפשרות שניתנה להם לפתרונה של הבעיה היהודית באמצעות היטמעות מוחלטת בחברה הסובבת אותם. במודע ומתוך בחירה הם דבקו בהמשך קיומה של הבעיה היהודית. עתה הם מצויים בניסיון למלא תוכן ישות זו שאיבדה [illegible] את קשרה אל העבר.

אלן פינקלקראוט אינו מכחיש את הישרדותה של האנטישמיות בצרפת שלאחר מלחמת־העולם השניה. גם הוא נושא עימו שלל של סיפורים קטנים על גילויים של שנאת יהודים מושרשת, על עלבונות שהוטחו בו, "היהודי המלוכלך", בחצר המשחקים. אך בניגוד לדור קודם, שעצם קיומה של האנטישמיות והתפשטותה מנעו את היעלמותו כציבור יהודי, ומזהות, דור שלו נדרש לטפח את תחושת הבידוד, את ההיצמדות לערכים מבדילים כדי לשמר את הקיום הנפרד. כדי להבטיח את הישרדות היהדות. בדור שלאחר השואה מגלמת היהדות, והדבקות הנואשת בה, את ההתידה לערכים היפים והטובים של כל חברה אנושית צודקת. הוא לא נתקל בקשיים לשמור על יהדותו, כי קורבנות הגזענות ואבירי הסבל הנצחי הם דמויות וסמלים, שהשואף לעולם יפה וצודק יותר בא להיאחז בהם. היהדות של הכותב מנוכרת מכל אחווה ברה מבדילה ומפרידה והופכת להתגלמות האנושיות.

בניגוד לפינקלקראוט, הנוטה להתעלם מכוחה של האנטישמיות בדור שלאחר השואה כגורם מעצב ומכריע, יורד ברנאר אנרי־לוי למסתריה האפלים הד־

(הסוף בעמוד ב 7)

רומאן המיצוי ולשון השתיקה

האופרה הצפה
מאת ג'ון בארת
מאנגלית: יהודית דורף
הוצ' כתר, הקיבוץ המאוחד וסימן קריאה, ירושלים, 1986.

מאת הנרי אונגר

"להיות או לא להיות" — הרומאן של ג'ון בארת מנחית מכת־חסד על שאלה זו, המהדהדת בשאלות שנשאלו מעולם. שלושה דברים מעוררים תשומת לב ביחס לספר־ביכורים מרהיב זה. האופן שבו הוא מקרב עד גבולה את האבולוציה של רעיון הניהיליזם, האופן שבו הוא מרחיק עד מעבר לגבולה את האבולוציה של מבנה הרומאן, והאופן שבו הוא מצרף את שניהם לצורה ספרותית חדשה.

בארת טען במאמריו, כי הסופר של ימינו יכול לאחז את עיני הקוראים רק בחידושים טכניים גרידא. הצורות הישנות מוצו. ג'ויס הוא הריאליסט האחרון, כשם שבקט הוא האחרון בדוברי שפת הבדיון — מי שהביאה עד סף השתיקה, במילותיו המתפוררות, בדיאלוגים שאינם בגדר שיחה, במונולוגים הסובבים סביב ריק. השאלה היא אפוא כלום יש חיים לספרות אחר מות הרומאן. חוקרי התרבות של ימינו — אנשים כלסלי פידלר, דיברו אמנם על צורות חדשות, אך לא על צורות של רומאן. הועלתה הטענה שחיי הרומאן הקצרים בין "רובינזון קרוזו" ל"יוליסס" אינם אלא אתנחתא בין צורות כתיבה בסיסיות יותר — האפוסים של אתמול והקומיקס של מחר. החידוש של בארת טמון בכך שהוא מודה במיצוי הרומאן מבלי שיודה בכליונו. הוא מגבש צורת כתיבה שעדיין שייכת לרומאן, אף כי בדרך היפוך. ככלות הכל — בארת הוא שאמר כי אלוהים יכול היה להיות רומניסט משובח אלמלא היה ריאליסט. ואילו הוא גופו — פטור מהגבלה זו.

בארת הוא צומת. בדומה לבורחס הוא יוצר ערבסקה של רוחות־רפאים ספרותיות. אלא שאיזכוריו נועדו להזכירנו לא את אבותיו הספרותיים כי אם את שכיבת מותם. בארת הוא הכתובת על מצבת הרומאן, אבל — הוא כתובת שוקקת חיים.

באחד מספוריו מופיע הוא עצמו, שמנמן, מתקרח, ממושקף — בחדרה של הדרשנית שבמספרות העולם — שחרזאדה, המתכננת את סיפור הלילה הבא. מי כבארת — הסופר המקצועי — מוסמך לצקת בתבנית אומנה הרודדה את סודות האגדה, שיחזיקו מבאורה לילה נוסף את חמתו של שאהריאר האכזר והאראיזה סוג של מופת מבני מתהווה. כאן בארת משיא לשחרזאדה עצה בדבר הסיום של סיפור, שהוא יודע את סיומו משום שנכתב, אך שלא היה נכתב בלעדי עצה זו. הפיתול הזה יצוק בנוסחה ברורה: לתוך עולם הבדייה משתרבב אביזר מגבולות הבנייה של אותה בדייה. האפיזודה זו היא סימפטומטית לפתרון שבארת מציע לבעיית הרומאן. אחרי "מיצוי הרומאן" הוא אומר לנו לגשת אל "רומאן המיצוי". הצורה האמנותית עליה מתבסס רומאן כזה, היתה מעוררת חלחלה בלב הריאליסטים של פעם, ועם זאת היא איננה חדשה. ב"ערפל" של אונאמונו מטריח עצמו הנבוך אל עירו של הסופר — להתחנן על חייו — לפחות לכמה פרקים נוספים. ב"אהובת הקצין הצרפתי" מתיישב הסופר בצד גבוריו בתוך דיליג'נס השועט לדרכו הלילית באנגליה ויקטוריאנית.

מבוכי־דמיון אלה מושתתים על פרדוכס סמנטי, שנובע מעירבוב בין שפה למטא־שפה. תעתועי הפרספקטיבה של אשר מציגים ואריאנט ויזואלי של פרדוכס זה עצמו, שהוחל גם לצורות הקולנוע בסרטים של גודאר, ברגמן המאוחר, ואפילו וודי אלן. "הפיתול האבסורדי" הזה גורף את הדמיון למהלך ודימוי עבור רגשות ההשתתפות ומקרב־האמון הנוטשים הרחק מאחור. על הקורא מאיים שיתוק רגשי שנועד למנוע אותו כשמשעים את הריאליזם למען הפנטסיה, כמו שעושים כמה סופרים דרום־אמריקניים. אבל ברומאן שרשויות "כמו אנושיות" משוטטות בין דפיו בעולמות "כמו מציאותיים" (וכזה הרומאן של בארת) הדבר מעורר בנו תרעומת, המסורת ארוכה של קריאה תומכת בכעסנו. הסופר מציק לנו בהודאה גורפת זו (שלא ביקשנוה כלל) שהיקום שלו הוא "המצאה אמנותית". הוא מרבא את היסוד האמוציונלי שמצאו האסתטיקה של אריסטו ועד זו של פרויד היה עוזבה להנאתנו. ותוצאה הרסנית זו נובעת ב"האופרה הצפה" מסיבה אחת ויחידה: מנגנוני הכתיבה המיוחדים האלה מנוצלים כאן לטיפול בנושא שאף הוא, כמותם, כרוך בפרדוכס מסויים. נושא זה הוא הניהיליזם.

כשם שאמונות טפלות, רוחות ושדים, הם ילדי טיפוחיו של הדמיון הנחרד, הניהיליזם הוא בנו בכורו של השכל הספקן. בניהיליזם מתגלה האומץ לבעוט באחוריהן של פרות קדושות, גם מתוך הרפת הפרטית שלך. הניהיליזם נלחם בסכלות על ידי הפיקפוק, משום כך נראה תמיד לחסידי האורתודוכסיה כדמות יצור קישח, מהודר בלבושו, עטור זקנקן, קרנים ופרסות. ובמלה אחת — שטן. בדמות זו ערך את הופעתו הגדולה באטלייה של פאוסט הקודר, הנוטה לחלל החדר את המלים העצובות ביותר שהמציא האדם — "לא כלום, לא כלום". הטיעון הניהיליסטי הבסיסי מופנה נגד זהויות הדעת של מתגמיה מוסרית. כל ערך הוא רק אמצעי לערך אחר. והיכן נפסק טילטול זה אל האינסוף ברקיע של "ערכים מוחלטים" — כך הם אומרים. אך שום "ערך מוחלט" לא יעמוד מול פלפול פשוט של שטן מקצועי. גם "הערך המוחלט" מתגלה, בסופו של חשבון, כאחד התירוצים שבהם מרמה הלב את השכל. בארת הבין, בזמן שכתב ספר זה, להקדיש כמה מאמצים נפרדים לזנים השונים של הניהיליזם. ואמנם יש יותר מצמח שטני אחד בגינת הניהיליזם שבארת מגדל בתוכה את פרחי הרע שלו.

ראשית — אנו מכירים מה שמן הראוי לקרוא בשם "ניהיליזם קונסטרוקטיבי". השטן של גתה הלוא הציג עצמו כ"חלק הכוח ההוא השוחר את הרע ואת הטוב עושה". גם בולגקוב וגם שטפן היים הלכו בעקבותיו, כשהביעו נוסחה זו לתוך פירוש "דיאלקטי". השטן שלהם מגיע למוסקבה (או לברלין המזרחית) כדי להחזיר את הדינמיקה של המרד והמרי לתוך הלימבו של שיתוק דוקטרינרי. הספקנות ששטנים אלו מפעילים היא ביקורת. ההרס שהם זורעים משחית קודם כל את עולם החושך, המצוי מעבר לתפילה. ניהיליזם זה הוא מכשיר אינטליגנציה לניקוי אורוות אוגיאס של המחשבה המאובנת. והוא מוצע כמרפא למחלות קשות ממנו.

הזן השני הוא "ניהיליזם פרגמאטי". נציגיו הם כל המורדים מוציפי הפנים, המתוסכלים המקצועיים, מאז ביירון ועד ל"צעירים הזועמים" של ימינו. ניהיליסטים אלו מתהדרים ברע בלי לעשות את הטוב. הם מוליכים בעולם את "הרוח האמלטית" שהיתה לה עדנה במאה ה־19 בכל רחבי אירופה. במובן זה מתבלט הדמיון בין אונייגין הרוסי, שדוחה את אהבת טאטיאנה משום שהיא ויטאלית מדי, לאותו גיבור צרפתי שאומר "החיים? — המשרתים יעשו זאת עבורנו". שניהם צאצאים של בוז ורפיון. חסרי נחלה בישן ובלתי מסוגלים לחולל את החדש. אם הניהיליזם הקודם הכניס לתוך העולם דינמיקה, ניהיליזם זה מכניס לתוכו את קשיות המוות של גוויה.

הזן השלישי הוא "ניהיליזם מתודי". הגבור של אנדרה ז'יד — לאפקאדיו הבלתי מרוסן, דוחף אדם מתוך קרון של רכבת נוסעת, אל המוות שבתוהו, מוות ריק, סתמי, של אדם שנתקל בו באקראי. ב"פעולה המיותרת" שלו מתבטא ההיקש שאם אין טעם לחיים — אין טעם להוויתם. גם בצורתו היותר קיצונית שרד אפוא בניהיליזם גרעין של סדר. גרעין זה הוא העמדה הניהיליסטית גופה. הניהיליזם כרעיון עדיין משרת כ"נקודת משען" לאיזה ארכימדס פילוסופי שינקז מעליה עולם של סימנים. ערכי העולם נוטרלו, איתניו התפוררו, בריותיו נשתתקו — ולמרות כל אלה — הפיקפוק עצמו נשאר. והוא משיב לרסיסים האלה את הארגון. ובנקודה זו פורץ לזירה טוד אנדרוס, גיבור "האופרה הצפה".

סיפורו של טוד מבוקר ביום אחד שהחליט להתאבד. בזה עדיין אינו חורג מתסבוכתם של מתאבדים קודמים המבטאים בוז לחיים באופן זה. אלא שבמשך אותו יום ארוך, מצחיק ומרתק, מתגבר טוד על הכשל הניהיליסטי. הוא מבין שאם לחיים אין ערך הרי גם להכרה זו עצמה אין ערך. השאלה האמלטית נפטרת מן העולם. שני אגפיה חסרי משמעות. ניהיליסטים קודמים רמזו בעצמם — "אני שולל הכל משמע אני קיים". הניהיליזם הפך את עצמו לפעולה. בעולם משולל המרדים אחרים היה בעצמו למצפן האחרון של התבונה המעשית.

טוד הוא הניהיליסט העקבי הראשון שמתגבר באמת על הכל, לרבות על הניהיליזם. הוא מתמקם בסופה של אבולוציה זו ומייצג מה שאני קורא כאן "ניהיליזם סמנטי" — זה השולל אפילו את המשמעות של עצמו. אבל מה שבארת השכיל באמת לעשות עבור נושאו — הוא להכניס את הניהיליזם לעצם צורת הספור ומבני הרומאן. הוא עושה זאת על ידי שלושה מנגנוני כתיבה עיקריים שצריכים לעניין כל מי שחפץ לא רק לחזות את הוויית הרומאן, אלא גם לדעת כיצד מקנים לו הוויה זו.

המנגנון הראשון ראוי להקרא, במינוח שאימצנו למעלה — "ניהיליזם נאראטיבי" שפרושו — ניהיליזם של שיטת־הסיפור. הדרך שבה טוד מספר את סיפורו היא על ידי וריאציה דיגרסיבית ואולבנית. הוא מתחיל לתאר סצינה, עובר לסיבותיה, משם לאסוציאציות שכנות, משם — לכל סטיה אחרת. כל עובדה אחוזה באחרת. כל דבר שלוב באחר. כך הספור בנוי. הוא מתוך סליל אינסופי שכל היעצרות בו היא בלתי טבעית. כל "קו עלילתי" וכל "גרעין סצינה" מתפרק לרסיסים שהקורא עומד נכחם בחוסר ישע. המתקפה של וירג'יניה וולף וממשיכיה על קונוונציות הרומאן זוכה לציחוק המענגן בנושא עצמו. והיא מאפיינת — בין שאר פעולותיה — את הגבור כניהיליסט בממשות הספרותית שהיא הממשות שלה.

המנגנון השני ייקרא, במקביל — "ניהיליזם נאראטורי" — כלומר — ניהיליזם של קול־המספר. הקול המספר מונע אותנו מיציקת הרסיסים הללו בתבניות. לשם כך הוא מפעיל מערכת טכניות, מדרבן את הקורא להשערות שגויות, יוצר אתגרים לוכדים שאין לעמוד בהם. הקול המתעתע הזה מפעיל נגדנו את נשק ההסטה השיטתית. הקורא — מוקסם כדי בורון וקסם, חסר ישע, מודע לכך, נידחק לפינת הניהיליסט. ההתעצרות היא משמשת במיסוגו. "האופרה הצפה" הוא מסיפור של נושאו — על ידי צורתו. העמדה שטוד הגבור אימץ כלפי העולם, טוד המספר כופה על הקורא לאמץ כלפי חוויית־הקריאה. הנוסחה הזאת מחוזקת על ידי המשחק המסובך שבארת יצר בין שם הספר לאלמנטים המופיעים בתוכו.

"האופרה הצפה" הוא שמה של ספינת השעשועים שמשמשת בתפקיד מרכזי בהתרחשויות המסופרות — ספינה העולה ושוקעת, מגיעה ונעלמת מעבר לעיקולי המקום והזמן, ואיננו יכולים תמיד לראות רק קטע חולף בלתי מפוענח שלה. טוד המחליט לקרוא בשם זה את ספרו, שהוא הרומאן שאנו קוראים, יוצר סימטריה בין עולם כאוטי, חיים ניהיליסטיים, ורומאן המושתת על תבניות קטועות עצמן אלה. ואז מתבקשת מסקנה מפתיעה: "ספרות המיצוי" הזאת שבה הופכת ריאליסטית. ככלות הכל היא משקפת את העולם, דווקא מתוך תכונות הכתיבה שלה הבנויות על תבניות מאורגנות של חוסר סדר. לו פצה הניהיליזם פיו — היה מדבר בקולו של בארת. הרומאן הזה מייצג קפיצה דרמאטית שמחייה את הרומאן על חורבות עברו. בארת הוא המקום בו הרומאן הריאליסטי מתאבד כדי לסלול את דרכו לחיים חדשים.

בארת: רוחות־רפאים ספרותיות

האם יש חיים לספרות אחרי מות הרומאן? — ג'ון בארת מודה במיצויו של הרומאן מבלי שיודה בכליונו.

העורך: אברהם רמון

שבוע של ספרים
מאת בני ציפר

מקור

בתי, רומאן
מאת יורם קניוק
מועדון קורא מעריב, 1987, 259 ע'

"יורם קניוק, סופר בעל חוש טבעי למלודרמה, עשה זה מכבר את הרומאנים שלו לכלי־שרת של הייעוד שנטל על עצמו, כמתריע־בשער כנגד התנוונות הרעיון הציוני האבוד שהחילה המדינה היהודית לשם הי־יהדי. כל אלה אמנם רעיונות חבוטים במקצת, מכדי שיהיה כראוי להילהם על השמעתם שוב ושוב. אך קניוק מצא בהם שימוש מועיל, כמדול פשוט וקל להזרחות שעל גביו אפשר להקים מבנה־על של רומאן שקוף־בובות, שבו הטוב והרע, הלבן והשחור, מפוסקים היטב. מי שאהבו את בן ה"יהודי האחרון", הרומאן הקודם של קניוק, יאהבו את לבטח גם "בתי", הנוכחי.

את גודל הסיוט הישראלי נושאים הפעם שני גיבורים: אחיאסף ריגר, תת־אלוף במילואים, שנחשב בצעירותו ל"קילר" הציוני, כעין התגלמות רעיון ה"יודו־נאצים" של ישעיהו ליבוביץ, ובנגוד — בתו תמוטל, התגלמות יפה־הנפש הישראלי, המכפרת על חטאי אביה בקיצוניות מזויעה היא מוליכה להמית את עצמה תחת הריסותיו של בית מחבל ערבי, הנהרס בידי הצבא בעתם. בכך היא סוגרת מעגל שנפתח בשנות החמישים, כאשר אביה פוצץ בית רוסה באחת מפעולות התגמול, וגרם את מותו של חייל ישראלי, שספק אל הבית ברגע שלפני הפיצוץ, במוצאה לא מובנת או. בין תחילת המעגל לסגירתו, מתחוללת עלילה רבת־תמונות, שבה יוצא האב למסע בעקבות בתו שנעלמה: מסע כפול, שבצד האחד הוא החיפוש הבלשי אחר עקבות הבת, ובצד השני־מסע התפכחות הגורם לו לפרום אט את הפקעת של חייו לאחוריה, עד לרגע האמת הסופי, שאחריו אין עוד טעם לחייו.

סופו עתיר־הדמים של "בתי" מזכיר דרמות מהסוג הקודר אצלנו טורקיות, שבה כולם מתו והמיתו זה את זה. קניוק אינו בוחל בכלום להעברת המסר שלו באופן הברור ביותר. כדי להדגיש, מעלות על בימת העלילה של הדמויות שאותן כבר ניסה קניוק בהצלחה ברומאנים ובסיפורים קודמים שלה: טיפוסים תלושים של מהגרים המסתגרים כל אחד בשגעונו הפרטי, המקיי־מים קשר עילג עם העולם החיצון; צעירים ריקניים המשקיעים את תסכוליהם בסמים ובבריחות אחרות; ריקון לארגוטו־אלוהביים של ישראל. הנועד בין השאר למצוא חן בעיני מי שאוהבים לקרוא את קניוק בתרגום, מעבר לים.

שונא הנסים, סיפור היסטורי
מאת שולמית הראבן
הוצאת דביר, 1987, 62 ע'

הרומאן ההיסטורי הוא ז'אנר המצוי בפשיטת־רגל מתמדת זה שנות דור. סוגי הסיפורים ההיסטוריים של המאה ה־19 נחשבים היום לספרים לבני־הנעורים, ואחרים שקעו בתהום הנשייה. מי קורא היום את הרו־מאנים ההיסטוריים של קבק וטבריסקי למשל? גם בני־סיגות המוצלחים יותר, שעברו את מחסום הזמן, ניצב הקורא המתוסכל מול קולוסוס ספרותי, שהושקע בו מחקר גדול, והמאכזב מצד האמת הספרותית שלה.

לצד ניסיונות ההוייאה הגדולים והזוהריים הללו של העבר, נוצרו מיניאטורות היסטוריות, שהשתמשו בהן בעבר כבאמתלה ולא כבעיקר העיקרים. "שונא הנ־סים" של שולמית הראבן שייך לתחום המינורי הזה, המוותר על נצנוצי הצבעים של הז'אנר ההיסטורי למען הריכוז הפיוטי. התקדים המנגנוני הברור ביותר שלו בספרות העברית הוא קובץ סיפורי "במדבר" של דוד פרישמן, ולא רק מפני שאצל שניהם נבחרה תקופת יציאת מצרים והנדודים במדבר: הראבן, בע־קבות פרישמן, כותבת על גבול הפואמה בפרוזה, ומשתמשת בסצינות היהודית־לעייפה מן המקרא כאי־לוסטרציה לדרמה הנצחית של העימות בין ה־outlaw לקהילה, המגולם כאן בדמותו של אשתר, המסמיך ממנהגותם המיסטית של משה ויהושע, ומתעלולי־הנ־סים שהם עושים כדי לרכוש את לב העם. במדינה שקטה הוא חי את חייו לבדו, הרחק מעמוד העשן ועמ־וד האש, לאחר שלמד לדעת כי כל רעיון גדול, המונותיאיזם בכלל זה, נשות בוכרת משעה שמנהיגיו מתרגלים לסמם את העם בפתרונות קלים.

לא קשה למצוא בדברים בשורה אקטואלית, אך יו־פיו של "שונא הנסים" בכך שאינו מבקש להיות שקוף מרי. בהקבלה צמודה־למדי לסיפורים הרומאנטיים של פרישמן, המתארים גם הם דמויות של מורדים המתקומ־מים כנגד סדרי החברה של העם המתגבש במדבר, כתבה הראבן בראש וראשונה סיפור יפה, העומד בזכות עצמו ובזכות יכולתה הלשונית של מחברתו.

"אני שונא אותה דוקטור! היא מזכירה לי את המוות", סיפורים
מאת עמלה עינת
הוצאת סיפרית הפועלים, 96 עמ'

סיפוריה של עמלה עינת כתובים ברובם כסיכומים קליניים של משברים נפשיים העוברים על אנשים שונים בתקופה זו או אחרת בחייהם, והמבוססים, ביד כיום אפרורי ומרכא שאין ממנו מוצא. את הגורל הפאתולוגי הסוגר עליהם מסמלת, בכמה מהסיפורים, הכתיבה הירוחות, המגבירה את תחושת אפסותם של הגיבורים. בסיפורים אחרים, נוצרת המסגרת — שתמיד יש לה תפקיד הזה, של סגירת האופקים והתקוות — על ידי הצייה של הסיפור לכמה מישורי זמן, שאחד מהם הוא הזמן הריאלי, הזה, שאליו מתנקזות כל האשליות והחלומות כשובר גלים. כה נטולת אשליות היא הסיפורת של עינת, עד שלפעמים היא נוגעת בבב־אליה של היומיום באופן המעורר באמת שאלה אם עד רנו בתחומי הספרות.

עינת אוהבת את ההליכה על הסף, בין הספרות והפ־סיכותרפיה בעיקר. כותרת המשנה של הסיפור האחרון בספר היא "תתקיר רצף של משבר גיל התבגרות"; בסיפור "פרקים במסעו של לייזר סבירסקי" משולבים בטקסט תוצאות הבדיקות של הגיבור, מלחץ דם ועד שתן; ויש סיפור שכותרתו "שלושה ימים של דינמיקה קבוצתית". הלשון הסכבית של מסגרות־הסיפורים אינה אלא רקע שעל גביו צומחים המונולוגים הפנימיים של הגיבורים, בהיותם אנשים על סף התמוטטות נפשית, או אחריה, או בעיצומה. לשונם חדה ונטולת פשרות. עינת מנסה דרכם להבקיע מתוך מגבלות הלשון, אל ביטוי מכסימאלי של הנפש, ולוא על ידי הכפפת התחביר הדקדוק לכללים חדשים: משפטים קטועים, ניאולוגיזמים למכביר, "קפיצות" סגנוניות. לא הביטוי המעוגל, הנעים, הקריא, אלא התרסה כנגד מימיותה הרגשנית של כתיבה נשית מסוימת, כנגד הרוך שמצ־פים שיהיה בשפע בכתיבתה שלה, מהיותה אשה.

תרגום

מנון לסקו, רומאן
מאת אבה פרבו
מצרפתית: עידו בסוק
התוריסים, ממהדורה צרפתית משנת 1753
הוצאת זמורה, ביתן, 1987, 186 עמ'

צחוק הגורל הוא, שמתוך 113 כרכי יצירותיו של אנטואן פרנסואה פרבו, אותו כומר מוזר בן המאה ה־18, מוקה ההיסטוריה 112 כרכים, ואולי אף יותר. שכן מה שנקרא כיום הרומאן "מאנון לסקו", אינו אלא פרק מתוך רומאן ארוך הרבה יותר, ושמו "זיכרונותיו והרפתקאותיו של בן אצילים". ואפילו הפרק הזה, הגיע לידינו שלא כפי שהתכוון מחברו להציגו. שכן אצל פרבו, מאנון לסקו — אותה דמות של זונה הגדולה, שאומצה דור לאחריו בידי הרומנטיקאים והיתה למי־תוס הנודע ביותר של המאה ה־19 לאחר המיתוס של גאמליק — אינה אלא דמות־משנה, אפיזודה חולפת, בחייו רבי העלילה של האביר דה־גרייה, גיבורו האמיתי של פרבו.

פוצ'יני, אובר ומאסנה עיבדו את "מאנון" לאופרות. אלכסנדר דיומא הבן מתוודה כי "מאנון" עמד לנגד עיניו בכתבו את "הגברת עם הקמליות". בודליר כותב עליה כבעל אשת חלומותיו. קריאת "מאנון לסקו" מלמדת עד כמה הפליג הדימיון הרומנטי מן המקור של פרבו. פרבו השם את העלילה בפי גיבורו דה גרייה נתן לעצמו דרור לערבב ברומאן את כל סוגי הדאבורים המסגנותות האפשריים, בשעשוע שכלתני אירוני, המאפיין כל כך לתקופת הנאורות. העלילה מדלגת לה כרצונה בין מקומות, יש בה עשרות אפיזודות שאינן רלוונטיות לעלילה, ולצדן סצינות מלודרמטיות סוחטות דמעות. מאנון לסקו מופיעה בה כזונה שאפ־תנית, תאוותנית וחסרת־מעצורים המוליכה כאמור את מאהבה התמים דה גרייה, בזרוע בו תופלת לרדעותיו וליפופ. אין זו האשה־הקורבן השבירה של "הגברת עם הקמליות", אלא התגלמותם של האידיאלים של המאה ה־18: הרדיפה אחר הנאות הגבוה, פולחן הפרגמטיות והכוח לערכים האנגמיים של העבר, המיוצג על ידי המאהב בן־האצילים, המלא עכבות מוסריות. מעל לכל, "מאנון" הוא רומאן אהבה ארוטי, המתכחש לראשונה לאהבה האידיאלית לטובת האהבה המינית. מתרגומו השוטף של עידו בסוק קשה להתלהב.

עיון

שמור נפשנו — על מתבגרים מתאבדים ושירתם
מאת עליזה שנהר־אלרעי ושלמה שרלין
הוצאת אוניברסיטת חיפה, 1987, 139 ע'

מקרי התאבדות של צעירים מתבגרים מתרבים והולכים, ועמם מתרופף קשר השתיקה סביב נושא, שהיה בבחינת טאבו עד לא מזמן. בבואם לבדוק את עניין ההתאבדות של צעירים, התפלאו שנהר ושרלין — היא מתחום לספרות, והוא מתחום לעבודה סוציאלית באוניברסיטת חיפה — מן הביבליוגרפיה המועטה בת־חום זה בשפה העברית. הדיבור עודד אותם שבעתיים להירתם למחקר, שעל פניו נראית מטרתו מוזרה למדי: להשתמש בשירה שכותבים מתבגרים ככלי לאיתור נטייה סמויה להתאבדות המצויה אצלם, ולנסות למנעה.

כדגם המובהק ביותר של שירת־מתאבד שימשה את החוקרים אסופת שיריו של רון אדלר, משורר צעיר שהתאבד בעת שירותו הצבאי. שיריו, שהתפרסמו לאחר מותו, זכו להצלחה עצומה בקרב צעירים. האמנם אפשר היה להציל את חייו, אילו אותרו בשיריו בעוד מועד רמזים לתהליך שהוביל אותו מן המחשבה על המוות — אל ביצועה? שנהר ושרלין משוכנעים, לאחר ניתוח מדוקדק של השירים, שכן. לראייה, הם מביאים מקרה של נערה מתבגרת, ששקעה במבוך דכאוני חריף, ונתנה לו ביטוי גובר והולך בשירה. לולא מורתה שהפנתה אותה לייעוץ מקצועי, שכמו את שירה, היתה שמה קץ לחייה.

הלקח המוחשי: שירים של מתבגרים, יהא ערכם הספרותי אשר יהא, עשויים להצביע על המתרחש בנפש המתבגר, ולשמש "נורות אזהרה" המצביעות על סכנה קרבה. למרבה הצער, מערכת החינוך הפורמאלית אינה בנויה להיכרות עמוקה עם התלמידים. שנהר ושרלין ממליצים על עיסוק קבוצתי בבעיות של התאבדות בכיתה, בהדרכה מוסמכת או יועצת.

עולם ועלומות בו — מ. י. ברדיצ'בסקי (בן־גריון) מורד ומשורר
מאת עמנואל בן־גריון
הוצאת רשפים, 1986, 159 ע'

העבר הספרותי שלנו תפוס תמיד בגלריה מצומצמת וקבועה של סופרים רשמיים: שם ביאליק וטשרני־חובסקי, ושם עגנון וברנר. כל היותר, נגזר עליהם להיות נוללתם של מעטים. ובמקרה של ברדיצ'בסקי, נתוך ויכוח כמעט לעניין של אגודה סודית, זו המרוכזת סביב בנו, עמנואל בן־גריון, שתומם כעין חוקה על כתבי אביו הראשונים, בלשון אוהדת־מאוד כאילו נועדה רק למי שמוכשר־מכבר ליצירתו.

"עולם ועלומות בו" הוא הכרך השלישי של דברי ביקורת הגילים של הבן על אביו, והוא עומד בסימן של הצגת ברדיצ'בסקי — הבדיק רב למרי — כראשון ה"כנענים" בספרות העברית, והמורד נמרץ, בדרכו, בצדדים הגלותיים שלה. ברדיצ'בסקי כחוקר המקרא והאגדה, כינוס, במפעל־ענקים שנעשה לאיחוד לחולד סין עד ימינו שמונה מאות מאגדות ישראל, שהכין עמנואל, משוה אותם ל"אלף לילה ולילה" ואגדות האחים גרים. ברדיצ'בסקי ביקש לנטול, בכינוס הזה, את האגדה היהודית מסמכיה היהודיים ולהפכה למי־תוס טהור, כספרויות־העם של שאר העמים. כהיסטור־יון, תוקף ברדיצ'בסקי בחיבורו "סיני וגריזים" את הר־צדיותה של העריכה ה"רבנית" של המקרא, שעקרה ממנו אמיתות היסטוריות, לצורכיה המגמתיים.

למרבה הצער, שלט בספר של עמנואל בן־גריון יותר מכל — הבלבול והכבדות־הגלים, והקורא מאבד את הסבלנות בשלל העניינים השוליים (כגון, תיאור הספרים בספרייתו של ברדיצ'בסקי והיכרויות אישיים של הבן על אביו), במקום הגיע אל העיקר. יום יבוא, מן הסתם, ולכתביו של ברדיצ'בסקי תבוא גאולה אמיתית, סדורה יותר, ואישית־רגשית פחות.

לילדים

סבא מרחוב העפיפונים הכחולים
מאת שלומית כהן
איור: נעם נדב
הוצאת עם עובד, 1986

שלומית כהן כינסה בספר שירים שלה שמהם ישנים ומוכרים, ומהם חדשים, וכולם עניינם יחסים בין סבא לנכדה. הנושא, מסתבר, נדיר למדי בספרות הילדים העברית. שמא לידתה בימה להתעלם מזקנים, או להרחיקם מבדיהם על ידי הקפתם בסטריאוטיפים משוחדים (ראה ספרו של גרשון ברגסון, "צחוק בין קמטים" שנסקר כאן בשבוע שעבר). כהן השילה מהסבא "שלה" את כל הספיחים השליליים: הוא לא משתעל ולא נשען על מקל ואפילו לא הולך לבית הכנסת, אלא איש חכם וחביב כפשוטו, שאתו יכול הנכד לעשות מעשים שאינו מעין לעשות בחברת הוריו. הוא האיש שתמיד יש לו פנאי, ובעצם אינו אלא מבוגר שנשמה של ילד חזרה לשכון בו.

אבא ואמא מופיעים הפעם מעט מאוד בספר (וגם כך, שלומית כהן מייחסת להם בשירה בדרך כלל תכונות לאראותרות על הילד), מפני שאבא ואמא מסמלים את המציאות היומיום. סבא הוא היפוכם. הוא המפלט אל החלום האכוזותיקה. הוא המקשר בין הילד לדרי היקום, ומפרש לו אותם בסבלנות של מי שהזמן החולף חדל להפחידו. כהן כותבת בהומור דק, המסתיר עצב שהילד שיקרא בספר לא יכול שלא לחוש בו: זה עצב שמקורו בתחושה העמומה של הכיליון הצפוי על סבא, ובאי־ההבנה של הילד למצבו. אין הרבה ספרי ילדים הנוגעים בחדרים עדינים כל כך של הנפש הילדותית כדרך שעושה זאת שלומית כהן.

לבני הנעורים

וולפגיאה מומי בלום
מאת נורית זרחי־כהן
איורים מאת אבי כץ
הוצאת מסדה, 70 עמ'

מומי, ילד שהוריו גרושים, כותב מכתבים לגברת עליזה שוק, שכנתו, שנסעה לאמריקה. מכתביו נועדו, למעשה, לדווח לה על הכלבה שלה ועל תחת הטולה שבבעיותה, שאותם השאירה בהשגחתו המסורה של הנער. אבל אגב כך הוא נמצא מספר לה אירועים שונים על חייו. אגב טיפול בכלבה ובחולת מתוודע מומי אל כלום, מומחה למחלבים, בעל חנות הפרחים שבשכונתו, ואל ד"ר ריזל, שכן ובעל כלב, המבקש לשדך בין שני הכלבים. על כל אלה ועל יחסיו המור־כבים עם אמו וידידה ועם אביו ואשתו, מספר מומי במכתביו המשוספים, הכתובים במסכנות וכישירות בלשונו של נער. בסופו של דבר, בזכות מערכת היח־סים שהוא מסמח עם שכניו, הוא זוכה בגור כלבים משל עצמו ובאפשרות בפריוותו של סולב גדיר הקורא "וולפגיאה".

ספר יפה וקריא שפשטותו אוצרת עומק ועיצובו נעים לעין. מומלץ לבני 10 ומעלה.

גבריאלה רוזן

תערוכות

ארכיפנקו: אמנות של חיפושים

אלכסנדר ארכיפנקו. מוזיאון תל־אביב. שדרות שאול המלך.

מאת נסים מבורך

מסכת יצירתו של האמן, האוקראיני עלפי מוצאו אלכסנדר ארכיפנקו (1887־1964), האם קריירתו מעוגנת בהתרגשות סוחפת שהיא מתגלת לעודד בלבבות הצופים בה, או שמא עיקר חשיבותה נובע מעובדת היותה בחזקת מאפיין טיפוסי לקטע חשוב בתולדות האמנות של המאה הנוכחית? שאלה זו עשויה לעודד התערוכה המקפת מיצירותיו, מוצגת לרגל שנת מאה להולדתו ואשר הורכבה בטוב טעם על ידי האוצרת נחמה גורלניק. ייתכן שמענה ולו גם חלקי, לשאלה זו טמון בתערוכה הניסקרת. מכל מקום, המוניטין של ארכיפנקו, כאחד ממעצבי דמותה של אמנות המאה העשרים, אינו ניתן לעירעור ויצנין, בהקשר זה, כי מוצאו מארץ סלאווית משייך אותו לקבוצה גדולה של אמנים, יהודים ושאינם יהודים, בעלי מוצא דומה, ובתוכם קנדינסקי, מאלביץ' סוטין, ורבים מאד נוספים.

תניך האקדמיה של קייב, עבר ארכיפנקו למוסקבה בעיצומה של התקופה הקשה מבחינה חברתית ומד־דינית, אך הודיה במתח תרבותי שבין התבוסה במלחמת־יפאן לבין מלחמת העולם הראשונה. ברם, בשנת 1908 כבר עקר ארכיפנקו, האמן המתפש, לפאריס, ועד מהרה היה לדמות מוכרת בעולם האמנות האירופי, לפני המלחמה העולמית הראשונה ולאחריה.

לקראת סוף שנות העשרים עקר ארכיפנקו לארצות הברית, התאזרח בה, היה פעיל מאד כאמן, מורה ומארגן, וזה בעיצומם של הזעזועים של שנות המשבר הכלכלי ומלחמת העולם השניה. המוניטין שלו הלכו וגדלו אגב כך באמריקה ובאירופה כאחת.

רבים הם הסבורים, כי תקופת הזוהר של ארכיפנקו חלה בתחילת שנות העשרים של המאה, והתער־וכה העכשווית מאשרת זאת. עם זאת קשה לאמר שלאחר מכן נח האיש על זרי הדפנה שלו ללא מעש. הוא המשיך ליצור, אך כנראה בעוצמה אנרגיה חלשה יותר.

אחדות מן העבודות המוקדמות של ארכיפנקו, המוצגות בתערוכה, הן בחזקת יצירות־מופת. אלו הן עבודות גושיות, גולמיות, מעין דמויות של אלוהיות פרה־קול־מביאניות. גם מעין ניאו־קלאסיציזם מתגנב ליצירותיו שלו מאותה תקופה לערך. עם זאת כבר אז, בעשור השני של המאה, ניכר בעבודותיו אותו אכספרימנטאליזם בתחומי הניסויות, שדחף אותו ליצור בכיוון קוביסטי־קונסטרוק־טיוויסטי עיוני, כמעט מחקרי. מאוחר יותר התפתחה נטייה זו לעשיית שימוש בשילובי חומרים בלתי קונוונציונאליים, לצביעתם של פסלים, למשחק בשנים ובש־לשה ממדים, מה שנתכנה בפיו בשם "ציור־פסל" ואשר הוא נחשב למפתח העיקרי שלהם. התעסקות מעין מחקרית מעין זו, אשר הניבה, לעיתים, תוצאות כה מעולות אצל אמנים כגון יוזף אלברס ופול קליי, דומה שהשתלטה על ארכיפנקו וה־ניקה חלק מהשראתו היצירתית מתחת לערימות של צורות פלאר־גימטריות, סטיליזאציות מורכבות ושלל צבעים.

לקראת סוף דרכו של אמן זה ניכר אצלו מפנה דרמאטי מסויים אשר התבטא מתבססות על דמויות אדם בנקודות־מוצא לעבר המופשט. בעניין זה הי טמון, כנראה, זרע חיובי אשר לא הספיק לנבוט.

התערוכה הנוכחית הוצגה בת־חילה בגלריה הלאומית של וושינג־טון, לשם נשלח חלק ניכר מאוסף ארכיפנקו המקומי, שמקום של קבע שמור לו במוזיאון תל־אביב. אוסף זה מרכיב כמחצית מן התערוכה הנסקרת ועתה בעזרת המוצגת השניה, בהשלמה, יוכל הציבור המקומי לקבל תמונה מלאה יותר על התמורות בדרכו הארוכה של ארכיפנקו, אמן שלא חדל מלחפש אחר דרכים חדשות, ואשר משקפת כאמור מיגמר מסוים בהתפתחותה של האמנות העכשווית.

אלכסנדר ארכיפנקו: לפני הראי (בבודואר), 1915

מעולם הספרות והאמנות

סוד הקסם של המזרח

מי זוכר את יהודית גוטיה? היא היתה מפורסמת מאד בשעתה, בתו של תיאופיל גוטיה, "המשורר המושלם", שהיה נוהג ללבוש בגדי קונקיסטאדור ולהתהדר בתסרוקת מיוחדת. היא היתה מפורסמת כבא־צאית של קשר בלתי רגיל, אף במושגי זמננו, שכן אמה, ארנסטה גריזי, היתה אהובתו מספר שנים של גוטיה, שאהובתו מספר אחד היתה אחותה של ארנסטה, קרלוטה. הוא לא נשא לאשה אף לא אחת מהן. יהודית היתה מפורסמת בשל יופיה הרב, ובין מעריציה הרבים אפשר למצוא את האחים גונקור, אשר דיברו בהתלהבות על עיניה השחורות, על גון הבהט הלבן של עורה ועל צדודיתה העברית. היא היתה מפורסמת גם כאחת מאהבותיו האחרונות של ויקטור הוגו וכן בשל הקשר האפלטוני שלה עם ואגנר. אבל מעל לכל היתה מפורסמת בשל סיפוריה, משלים מיתיים מן המזרח שאותם כתבה בהזיות ומתוך אידי־אליזם כל ימי חייה, אף שרגלה לא מיעטה בכלל לנסוע, להוציא ביקו־רים אחדים בבריסל ובגרמניה, לרגל הצגות הבכורה של האופרות של ואגנר.

מה שמוזר באוריינטאליזם שלה, הירוי העובדה שהיתה הוקרתו: היא דיברה וכתבה סינית, הקיפה עצמה בחפצי אמנות סיניים ויפאניים, והיתה משוכנעת כי נולדה בצרפת רק בטעות. בסוף חייה היתה נוהגת ללבוש קימונו, והתכתבה עם קיסר אנאם, והחזיקה ביבר של נחשים, לטאות, חתולים וצבים בדירתה הצבועה באדום שברחוב ואשינגטון בפאריס. בזמנה קראו רבים את סי־פוריה, ומכיוון שנשתמרה היטב שיחרו את דלתה צעירים רבים וש־מועות נפוצו סביבה כל ימי חייה. היא היתה האשה הראשונה שנת־מנתה כחברה בחבר השופטים לפרס גונקור והוסיפה לכתוב עד מותה ב־1900, בוילה הקטנה שבנתה לעצמה בברטאן. שם התגוררה עם אשה צעירה מאלזאס בשם סוזן מאייר־זונדל. השתיים כתבו שירים זו לזו ונקברו באותו קבר.

ברשימה במוסף הספרותי של ה"טיימס" הלונדוני כותבת אניטה ברוקנר, בהקשר לביוגראפיה של ג'ואנה ריצ'רדסון על יהודית גוטיא, כי קשה כיום לשפוט מן התצלומים של המחצית השניה של המאה ה־19 על צורתם האמיתית של אלה שנצטלמו. כך, למשל, גוטיא האב, מצולם כמלך צועני תראה בתצלום תיאטרלי ומהודר. הוגו נראה, בזקנו הלבן ובשער ראשו הלבן, כרב־חובל או כממציא ולא כזוה הזיה האותנ־טית של הרומאנטיקה בשירה ובפר־לוטיקה. קטולוס מנדס בעלה המא־כזב של יהודית, היה מפורסם בזמנו בשל פתיינותו, שהיתה ריד־פיו המלאכי, לא כן בתצלום המופיע בספר. כך גם קשה לאתר סימנים של יופי בדיוקן שצייר סרג'נט את יהודית ניצבת ליד המעמד בשמלת טפטה בהירה ושופעת. כך או אחרת, היא היתה בתו של גוטיא בכל רמ"ח אבריה. למרות דמיוננותיה המזרחיים מקומה בספרות מובטח לה בשל הפרסום שעשתה לטעם היפאני, בשל היותה השראה לסופרים כפייר לוטי ופייר לואי — שני סופרים שהכ־ירו כשהיו צעירים והיא כבר אשה זקנה, ואף במידה מסוימת לסופרים כהויסמאנס וגוסטאב מורו, בהיותה התגלמות של אותו להט משולל מיניות שהוא אולי הדקדנס האמיתי.

נישואיה לקטולוס מנדס מילאו אותה בחילה, ולא בלי צדק, שכן הצליח להיות אב לחמשה ילדים שילדה לו אשה אחרת. אין לדעת אם נענתה להיזוזיו של ויקטור הוגו, שהיה אמנם כבר בן 70 באותה עת, אך מחזר נלהב. אשר לואגנר, היא כתבה אליו לאחר ביקור אצלה: "רק עתה אני מבינה פשרו של אושר גדעון... את השמחה שבפ־גישה עם אלוהים פנים אל פנים".

בצד המשלים המזרחיים שלה, שאי־אפשר כיום לקרוא אותם כמו גם להבין כיצד נכתבו, עברה למחיקה בעיתונאית, כדרך שעשה אביה לפניה, וכתבה רשימות בי־קורת לכל העיתונים הקיימים בזמנה.

אל ספרה של ג'ואנה ריצ'רדסון נלווה הודה שכתבה סוזן מאייר־זונדל על חמש עשרה השנים שעשתה עם יהודית גוטיא. ריצ'רד־סון כתבה ספר מרתק והיטב שמציג את יהודית גוטיא בפנתיאון של נשים סופרות צרפתיות, לכן מאדאם דה סטאל, דרך ג'ורג' סאנד ועד קולט. (ט.ל.ב.)

Judith Gautier: A Biography
by Joanna Richardson, Quartet
£ 14.95

הבלה"ר: רות אלמוג

יהודים וצרפתים

(סוף מעמוד ב 6)

חבריים ביותר של התגובה הצרפתית ההיסטוריה שלה בעידן המודרני ומצא בה מורסות מבאישות ומאיימות. הפרק שהובא בקובץ לקוח מספרו על האידיאולוגיה הצרפתית, וכותרתו "פאשיזם כחול־לבן־אדום". קטע זה אינו מתאים לכאורה לקובץ, שהרי נקודת המוצא שלו אינה הניסיון לעמוד על הייחוד היהודי. הכותב ניגש לסוגיה כהוגה־דעות צרפתי־כללי, הוא בוחן את ההיס־טוריה של ארצו, את הגיה המורי־דרכה ומוקיע בלשון שאינה מצטנעת בנטאי־אמירות את השקרים, העמדות הפנים והזיוף המאפיינים את התרבות הצרפתית בעולם המודרני. מולדת המהפכה והזכויות האנושית מוקפת ומוצגת כחוממה של יצרים גועניים, התבדלויות מתנשאות ויומרות חסרות בסיס ותוכן. אך כלום יכול הוגה־דעות שאינו יהודי להסיר מעליו מוסכמות תרבותיות חבר־תיות מושרשות ולהתבטא כלשונו של ברנאר אנרי־לוי; בנו־הפלא של הפילוסופיה הצרפתית החדשה, הבינה של התקשורת הצרפתית, מתגלה בחיבור זה כמי שעמל במודגש, ואגב התאמצות לא קלה, להוציא את עצמו מן התרבות המבקשת להכתירו ולאמצו אליה. הוא בוחר במעמד של אאוטסיידר, המתבונן מן החוץ ומסתייג. גם ברנאר אנרי־לוי, כאלן פינקלקראוט, נדרש לסד היהודי הדימיוני.

התגבורת חלקה ומעמדה של קהילת היהודים מצ־פון־אפריקה השתלבותה בקהילה היהודית המסורתית־ההיסטורית של צרפת היא בלא ספק אחת התופעות המעניינות והחשובות בתולדותיה של יהדות צרפת בדור שלאחר מלחמת־העולם השניה. צעירי קהילת המהגרים נטלו חלק במאורעות הגדולים שעיצבו את פניו של הדור. במהפכת הסטודנטים של 1968 השתתפו רבים מהם. אחד ממאפייני תהליך השתלבותם בחברה החדשה היה ניסיונם לאמץ את עיקריה של המסורת תפישת העולם שהיתה זרה להם ורחוקה מהוויות בתיהם. הם לא סטנו את תחושת השואה בבתי הוריהם, אך אימצו את משמעויותיה של הזוועה נראה זו וביטאו הלכה למעשה בחייהם ובתפישת עולמם את משמעותו של אחוות הגורל היהודי.

עתה, לאחר שנים ומשנם הם עצמם אינם מפקפקים במידת אחוותם בחברה החדשה שקלטה אותם, צצים ועולים הרהורי חרטה על הפנתם להתנער משורשיהם מן המסורת היהודית של יהודי המגרב. חיפוש השור־שים אינו תופעה ישראלית יהודית, איפוא.

שמואל טריגאנו, נציג בולט ומעניין בחבורה זו, שהה בארץ שנים אחדות וסבע את אורותה, הוא בלא ספק תוצר אופייני וטיפוסי של תרבות המערב. אך עיקר כתיבתו מיוחד למאמץ הנואש לנתק את הקשר המוצג כהכרחי בין ההוויה היהודית לתרבות המערב.

הציונות לא תושלם בעיניו אלא לאחר שתנתק את קשריה האמורים עם תרבות המערב. אם פירושה של הציונות חזרה אל ההיסטוריה היהודית, הרי שיש גם לאמץ את הייחוד המובהק של הקיום היהודי, וייחוד זה אין לו דבר עם תרבות המערב. ההיצמדות למערב ולתרבותו היא בעיני טריגאנו אחד מסימני אחיזתה הקשה של הגולה ברוח היהודית. שמואל טריגאנו, יותר משאר המשתתפים בקובץ, נדרש לסימנים, לדרכי החשיבה הנראות בעיניו יהודיות. אגב כך הוא נתפס גם לסמלים של המיסטיקה היהודית ומדגיש הלכידות ויסודות החשיבה שאין להם אח ורע בתרבות המערב.

הרי לנו משפטים אפייניים אחדים מחיבורו: פתרונו של משבר היהודות מצוי איפוא בסוף הנורמאליזאציה, כלומר ביציאה הסמלית מההיס־טוריה של היהודיות ושל היהודים מחוץ הרעיון המערבי. חעוזו יסודי זה — הוא שיאפשר להרהר באושוויץ ולהוציא אגב כך את התודעה היהודית מן המשבר שבו היא שרויה. משני מהלכים אלה יפרוץ עידן חדש ליהודיות, עוצמה היסטורית בלתי־צפויה, חוזק חדש, מבט חדש. כוחות הדורים יצוצו בה שוב.

אחת התופעות הבולטות בקובץ היא דפוס המחשבה וסגנון הביטוי הגוצנה המאחדים את כל המחברים ומגמדים את הבדלי הרקע והמוצא, ואפילו את מגמות המגמה המוצהרות והשונות. קשה שלא להבחין בהשפעתם של כמה הגים ודפוסי־חשיבה וביטוי על כל הכותבים. בכולם תמצא את ההשפעה הדיפוזית של החשיבה הניאו־מארכסיסטית, אך מעל לכל מרחפת המתו של ז'אן פול סארטר, הגורו הגדול של הדור־רות הכובשת, על סממניה הכפייתיים, עולה גם מבי־טיונותיהם של התלמידים להתנער, כביכול, מידו החזקה.

אם הקובץ שלפנינו אכן מייצג את הנעשה בתחום הגות היהודית בצרפת בת ימינו, הרי שהגות זו אינה מצטיינת בפלורליזם, ולמצער לא במה שקשור לאו־פני הביטוי ולדפוסי העיון והמחשבה.

אין ספק, רובנו רחוקים מסממניה של דרך החשיבה זו. גם כששורעיונות נשמעים מוכרים ומנגנים על ניגונים באבנים ומסורידים, אתה מתקשה להבחין ברציונות האמירה, אתה מתקשה להבחין בלב הדואג והכואב מבעד לבליל האמירות המעודפלות. לעתים קרובות מתגברת בקורא התחושה, כי ברק האמירה, צבעוניותה והתהייפיפות השובים בעיני הכותבים מן המסר עצמו. ואולי צודקים עורכי הספר ויוזמי הוצאתו לאור בט־ענתם, כי הריחוק ואי־הידיעה מסכלים הבנה והתקרבות.

ספרים טובים

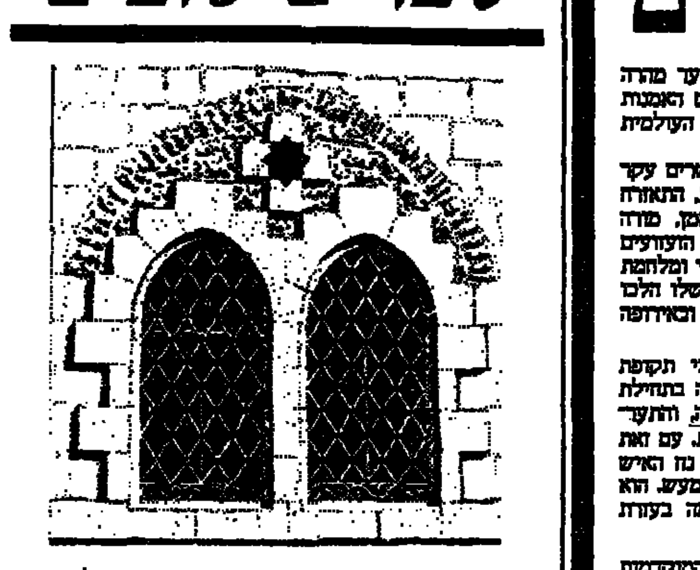

אחד המרכיבים הארכיטקטוניים הבולטים, המעניינים והמרתקים ביותר בחזותה של ירושלים, הוא המרכיב המכונה פתחים — שערים, פתחי־כניסה, דלתות, חלונות וסורגים — המשקף יותר מכל מרכיב אחר באדריכלות את רוח התקופה.

מתברר שיש לירושלים שפת־פתחים משלה, מאפייני "חירור" טיפוסיים, הקובעים בין השאר את תחושת המקום. מאפיינים אלה הם מערך הפתחים, צורתם, פרטיהם, עיטוריהם, צבעיהם והיחס שבין מרכיביהם — משקופי האבן, הסורגים והתריסים.

אולי אין עוד עיר בעולם שנתברכה כמוה בריכוז מגוון כל־כך של סגנונות וצורות־בנייה המתפרסים על פני היסטוריה כה ארוכה.

פתחים בירושלים מתאר במלים וממחיש בצורה חזותית את אחד מממדיה הצורניים של ירושלים; את אופיה והתפתחותה, ותורם להבנת נושאים אתניים, דתיים, לאומיים, חברתיים, המקנים לעיר זו את ייחודה.

ספר זה עשוי לעורר את העין הלא מאומנת להבחין, להתעניין וגם להבין את חלקם של הפרטים הארכיטקטוניים הקטנים ביצירת איכותה הפיזית המיוחדת של העיר, ובכך יגרום להגברת תודעת שימורה ושיפורה.

(טדי קולק בדברי ההקדמה לספר)

הספר פתחים בירושלים מאת דוד קרויאנקר יצא לאור השבוע בפורמט מהודר. מחזיק כ־278 עמ' מתוכם למעלה מ־100 עמודי תמונות בצבע מלא. מחיר 57.־ ש"ח.

זמורה־ביתן מוציאים לאור
דביר הוצאה לאור

יהושע אורנשטיין, הוצאת ספרים "יבנה" בע"מ
תל־אביב, רח' מאזיה 4, טלפון 297856

יצאו לאור:

• **הגדה של פסח**
מצויירת בידי נחום גוטמן
הנוסח המסורתי המלא של ההגדה מוגש בתבנית גדולה, צבעונית ובאותיות מאירות עיניים.

• **בצאת ישראל ממצרים**
סיפור יציאת מצרים בציורים
מצויירים על־ידי נחום גוטמן
מילים לציורים: אהוד בן עזר
ספור יציאת מצרים לילדים מוגש בסגנון קריא וקל, ומשליב את ההגדה.
ציוריו המקסימים של נחום גוטמן — חגיגה לקורא העברי

הגדות נוספות לקראת הפסח:
• הגדה של פסח עברית
• הגדה של פסח עברית־אנגלית
צייר צבי לבבי
ההגדות הן בתבנית גדולה.
• הגדה של פסח — כיס

להשיג בהוצאה ובחנויות הספרים בארץ

האוניברסיטה הפתוחה

יום עיון בנושא
ההיסטוריה: ראי המציאות?
לרגל הופעת ספרו של ד"ר אלעזר וינריב
חשיבה היסטורית
בהוצאת האוניברסיטה הפתוחה

15.00 יו"ר: ד"ר אשר עידן
הידע ההיסטורי והבעיה של ייצוג המציאות, פרופ' מרסלו דסקל
הקלות הבלתי־נסבלת של הקיום: מציאות מהל, פרופ' עדי צמח
16.30 הפסקה
17.00 יו"ר: ד"ר שרה מרי
גיבורי העבר כמופת להווה, פרופ' חגי ארליך
פילוסופיה של היסטוריה והיסטוריוגרפיה, ד"ר גדעון פרוידנטל
בעיות בשחזור היסטוריה גלובאלית, ד"ר עוזי אליעד

יום העיון יתקיים ביום ד', י"ז באדר תשמ"ז, 18 במרץ 1987, באולם ההרצאות, האוניברסיטה הפתוחה, רח' קלאוזנר 16, רמת־אביב.
יום העיון יוערך במסגרת הקורס "חשיבה היסטורית".

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה
המחלקה להיסטוריה
הקרן ע"ש פרופ' דניאל דומן ז"ל
מתכבדים להזמינך להרצאה לזכרו של
פרופ' דניאל דומן ז"ל
פרופ' דוד רודרמן
הקתדרה ע"ש פרדריק פ. רוז להיסטוריה יהודית אוניברסיטת ייל
ירצה בנושא:
"מדע, רפואה ותרבות יהודית בראשית העת החדשה"
(ההרצאה באנגלית)
ההרצאה תתקיים ביום ד' י"ז באדר תשמ"ז 18.3.87
בשעה 16.00 בבנין ז', חדר 210, הקמפוס החדש.

صكنا من الاصل

הטלוויזיה של השבוע / הדה בושס

אן פולארד — דיוקן אנושי

בראיון עם אן פולארד (עוד לפני גזר הדין) מעניק נסים משעל לפרשת פולארד ממד אנושי. בעצם, הוא נותן את האות לפתיחתו של ויכוח ציבורי קשה על מידת האחריות המוסרית והאנושית של ישראל כלפי בני הזוג פולארד. הראיון מעורר ברבים רגשות־אשם. רישומם של הדברים קשה וחזק כל־כך שקבוצת אזרחים, שלבם נשבר למראה אן פולארד ולמשמע דבריה, מתארגנת לתמיכה מוסרית וכספית בשניים. הם סבורים שאזרחי ישראל צריכים לעשות מה שממשלת ישראל אינה עושה.

בכתבה מעולה ומרגשת — הטובה והמרשימה ביותר מאז משמש משעל כתב הטלוויזיה בארה"ב — הוא מניח לאן פולארד לספר את סיפורה. היא אשה צעירה ונאה, בעלת כושר ביטוי, שאינה משחקת דמות בטרגדיה, אלא היא עצמה דמות טראגית, שנקלעה אולי שלא באשמתה, למבוך נורא. היא משחזרת את סיפור המעקב, הבריחה, המעצר. לצד דיוקן אנושי מאד, הסוחט אשם, וקריאה נואשת לעזרה — אנו עדים לסיפור אנושי, שיש בו יסודות של סיפור־מתח, ושיאו במעמד שבו נזרקו בני הזוג מחצר שגרירות ישראל בוואשינגטון, ישר לידיהם של סוכני האף־בי־איי.

"כולם נטשו אותנו. למה עשו לנו את זה?" קוראת אן פולארד הבוכיה. למרות כל הטיעונים ההגיוניים, קשה להישאר אדישים לזעקה זו. לא יועילו ההסברים והתירוצים של ראש הממשלה, יצחק שמיר, שכשבילו "העניין סגור". הוא אף אינו מבין על מה הרעש. שמיר אכן מפגין אטימות שאיננו מורגלים בה אפילו מצדו. ומצטרף אליו הפעם גם סגן ראש הממשלה, שמעון פרס, שהצהרותיו בטלוויזיה סתומות, לא משכנעות.

אבל אם שמיר ממשיך בעיקשותו, גם לאחר כל מה שקרה במשך הימים האחרונים, ועודו שולל כל חקירה — פרס עושה לפתות תפנית. לפרקים דומה שגם שמיר וגם פרס מאמינים שמידת האינטליגנציה של העם שהם עומדים בראשו, נמוכה להפליא. הם סבורים כנראה כי הם יכולים להלעיט אותנו בכל דבר הבל ורעות רוח.

אבל העובדה בעינה עומדת — הפרשה אינה סגורה. אדרבא: היא מתגלגלת ולובשת ממדים מאיימים על יחסי הידידות בין ישראל וארה"ב; היא חושפת את יהודי ארה"ב. ישראל נטשה שני יהודים, שהיו נאמנים לה, בדרכם, וגרמה שבעיית הנאמנות הכפולה — דילמה יהודית קשה ורגישה מאין כמוה — תעלה אל פני השטח בכל חומרתה ועל כל השלכותיה. זו דילמה שיהודי ארה"ב ניסו להתעלם ממנה. אמריקה הפתוחה והליברלית ניסתה שלא לגעת בה. והנה הבעיה מוטחת ללא רחמים ופשרות בפני יהודים האמריקאים כאחד, מאלצת אותם להסיק מסקנות חד־משמעיות.

מיד לאחר הכתבה של משעל, ותחת רישומה, מעניקים אמיר אורן וזאב שיף ב"מוקד", עוד ממד לפרשה העכורה. הם ראו את הנולד עוד בשבוע שעבר, השפו סיטואציה ששמיר ופרס מתעלמים ממנה במכוון. שני משתתפי "מוקד" תוהים כיצד זה קרה שהדרג המדיני לא ידע. אורן נוטה לחשוד בדרג המדיני, שאינו תמים עד כדי כך. ואילו שיף נוטה להתעלם מחשדות, אבל הוא תוהה כיצד קרה שאין לדרג המדיני מידע בפרשיות מודיעין חשובות: המדע דווקא המקצוענים האמיתיים אינם עוסקים בעניינים אלה, והדברים הם ברשותם של חובבנים? מכאן מגיע שיף למסקנה, שלמעשה, לא התחולל שום שינוי מהותי במבנה המודיעין, והדבר הזה עלול לקרות שוב.

משעל ממשיך לדווח מוואשינגטון הסוערת והנסערת — זו ואשינגטון ששמיר בעל טביעת העין של מרינאי מיומן חושב ומרגיש ששום דבר אינו קורה בה. ב"מבט" של ליל שבת: משעל גם מראיין את בנימין נתניהו. בניגוד לאופטימיזם של שמיר, גם נתניהו רואה סיטואציה קשה ומסובכת מאין כמוה ביחסי ישראל וארה"ב. הוא גם טוען שיש לישראל מחויבות מוסרית כלפי בני הזוג. ואם נרצה ואם נמאן, אנחנו מעורבים בטראגדיה אישית ואנושית. הבר־נתיים, אין זה סוף פסוק. זו רק תחילתה של פרשה חדשה.

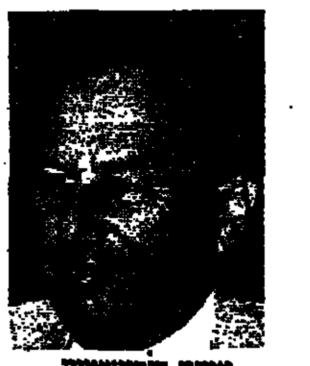
אמנון רובינשטיין

משה רייך

רם עברון

מכשלה הרסנית

אילו הייתי נשאלת לדעתי, הייתי מייעצת לרוה"מ למנות, ומיד, את שר התקשורת אמנון רובינשטיין לשר המשפטים, במקום השר אברהם שריר, שלפי כל העדויות הורס את משרד המשפטים. בהופעה אמיצה ואינטליגנטית, שהיה כל־כך מהופעתם של שרים אחרים, המשמיעים בדרך כלל פראזות וסיסמאות קלושות, יוצא השר רובינשטיין כנגד הנוהג הנפוץ של מעצר חשודים עד תום ההליכים, ומציין שנעשה כאן שימוש קיצוני ומוגזם בדבר שצריך להיות חריג. פרופסור רובינשטיין בקי בחומר, ומצוייד במספרים, מוכיח שמעצר זה מופעל אצלנו יותר מאשר בארצות אחרות. הוא גם מונה את הסיבות למכשלה, ומצביע על בתי־משפט מתומים, שכתוצאה מכך נוצרות שתי קטיגוריות של נאשמים עצורים, הללו הנשלחים למעצר עד תום ההליכים, גם בלי שהורשעו, וחלק ניכר יוצא זכאי, ונקי מאשם, והאחרים שמשפטם נמשך שנים ארוכות, ומבתי־הלקם עינוי־הדין, ומשום כך גם עונשם מופחת, כך גם נוצר חוסר־אחידות בעונש.

השר רובינשטיין אמנם מודע לעובדה, שנוצרו אילוצים, בגלל המספר הרב של עבירות אנשי הצווארון הלבן, אבל זו עדיין אינה סיבה להרוס בריארגם. ואכן, דברים שקורא רם עברון ממכתבו האחרון של הקבלן אברהם גינדי, שנעצר ואיבד עצמו לדעת, ממחישים בעליל תבוסה מזועזעת למה מסוגל מעצר כזה להביא ולגרום.

באולפן "זה הזמן" יש לנו גם המחשה אחרת, של מי שנעצר ונותר בחיים. ואמנם, הקבלן משה רייך, בהופעה נרגשת, מספר סיפור מזעזע, כיצד נעצר, למשך ארבעה חודשים, בעקבות פיברוק מסמכים ועדות־שקר נגדו, ויצא לחופשי איש הרוס, עם משפחה ועסק הרוסים. הגיע גם עד פת לחם. אפשר להבין במשה רייך, שהוא איש פגוע מבחינה נפשית, והוא גם מספר שמאז הוא עובר טיפולים פסיכיאטריים, ועדיין לא חזר לעצמו. אבל שר המשפטים מתכנן נסיעות לחו"ל, וקשה לראות אותו כמי שיזום חקיקה חדשה בנושא זה: נותר לנו רק לסמוך על אישים כמו השר רובינשטיין וח"כ אהוד אולמרט, הפעילים בתחום זה, אם כי במאוחר.

ללא חרטה

אסירי המחתרת מופיעים בכתבה דרמטית מאד של מנחם הדר, הנושאת את השם המשמעותי "מפץ הגאולה". הכתב מלווה ארבעה מאסירי המחתרת, המצטיירים כבך שאינם מביעים שום חרטה, גם לא לאחר מה שנמסר בשמם מלשכתו של נשיא המדינה. אדרבא: הטעות, לדברי דן בארי, הנראה על רקע מסגד עומר, יסודה בהערכה ובעיתוי מוטעים. יסודם באשר לכך שהעם אכן היה מוכן ומזומן לגאולה. ולא היא.

אחד לאחר הם מופיעים, מרדעים מאד לעצמם ולמעמדם. איש מהם אינו מתייחס לרצח ולהרג, וכאשר נתן נתנזון באלף למלמל בהצעפה, כי כשלעצמו אולי צר לו על הפגיעה האישית בראשי הערים — בכל זאת, הוא קובע בתוך כך, שהחבה כי עם ישראל רק הרוויח מן המעשה. חגי סגל, שספרו "אחים יקרים" הופיע ממש באלה הימים, אף הוא אינו מביע שום חרטה. אף אינו מכיר את התכלן הדרוזי, היבראוזי, שהתעוור בגלל מעשיו. הקבוצה שלסת בכיפה. ואם אסירי המחתרת המשוחררים עדיין חוששים, באים הורים של חגי סגל, הנראים לי כבמד מסוחזר של ארתור מילר "ציד המכשפות", ואומרים בפה מלא מה שהאחרים חושבים: שהשריף, כלומר מסגד עומר, צריך להיעלם מהר הבית. אין שם מקום למוסלמים. הערבים הם תופעה חולפת. מה שנעשה היה צריך להיעשות. אם אין הם מבינים בסכנה שבקנאות, אין עם מי להתווכח. בחורים אלה — שיש ביניהם כמה טיפוסים מרשימים בודדים — שייכים לכת משיחית קיצונית־קנאית, הדוגלת בחידוש מלכות ישראל, ורואים עצמם כמבשרים של אתחלתא דגאולה.

בינתיים הם מבקשים לגיטימציה למעשיהם: עד עצם היום הזה, הם מאמינים שעשו מה שהיה צריך להיעשות, במלחמה המתמשכת עם הערבים. לשם כך הם גם נוקטים אמצעים שקריים, מגייסים לעזרתם אנשים רחוקים ממעשיהם. הטענה המשתמעת מחצאי־האמיתות ומהשקרים שהם מפיצים במודע ועל־ידי השמועה — מטרתה להוכיח שרבים וטובים, ובכלל זה צה"ל, בירכו בסתר לבם על מעשיהם. כאילו הם עשו מה שאחרים השתוקקו לעשות ונבצר מהם.

הסופרת שולמית הראבן מעירה לתשומת לבו של מנחם הדר, כי בכתבתו לא צילם ולא ראיין את משפחות הקרבנות הערבים. היא טוענת שקרבנות ערבים אינם קיימים בעינינו. גם אם בכתבה כזאת, שדנה באמת ביחסים שבין יהודים ליהודים, אין אולי מקום להביא את משפחות הקורבנות הערבים ולא צערם וכאבם הוא הנושא, אלא המעשים שנעשו — נכון שאין חברי המחתרת מכירים את המושג "שפיכות דמים". לדברי הראבן, מושג זה אינו חל בעיניהם במקרה של לא־יהודים. היא אף מעירה שבגוש אמונים לא גינו מעולם את המעשים. כל הדיבורים שמטיחים בהם, על שלקחו לידיהם את החוק, בטלים ומבוטלים לפי השקפת עולמם, מפני שלגבי דידם, עבירה חילונית אינה בגדר עבירה.

מכל מקום, המסר בכתבה מופנה גם אל נשיא המדינה וגם אל הרבנים הראשיים, שבמהדורת "מבט" שקדמה ל"מבט שני", ביקשו חנינה לשלושת אסירי המחתרת הנותרים.

נתן נתנזון

משה סנה — תעלומה שלא פוענחה

בהופעה בעלת אופי רגשי ומרגש, דנים אפרים סנה ורם עברון באחד האישים המבריקים, המרתקים והשנויים ביותר במחלוקת בהיסטוריה של ארץ־ישראל, ומדינת ישראל: משה סנה, שמת לפני חמש־עשרה שנים. אמנם לדעת בנו ההיסטוריה מקפחת אותו ואת פעולתו הציונית הענפה — אך סנה הוא עדיין מוקד של עניין ותהיות רבות.

על כמה מן השאלות, מנסה לענות הבן, הד"ר אפרים סנה. כך נעשה ניסיון לפענח, ולוא במקצת, את התעלומה האופפת את משה סנה. אבל הזמן העומד לרשותו אוזל במהירות, ורם עברון הרי לא יקדיש למשה סנה תכנית שלמה. זכויותיו אינן כזכויותיה של סאבה ואסון, למשל, שזכתה מן ההפקר.

אפרים סנה מנסה להסביר כמה מן התפניות החדות והמפתיעות עדיין בקריירה הסוערת והמסעירה של אביו (מהציונים הכלליים, לתפקיד ראש מטה ההגנה, משם למפ"ם, ממפ"ם למק"י, ושוב, בחזרה לציונות, במלחמת ששת הימים, תוך הזדהות עם העם במלחמתו). עברון מצטט מתוך צוואתו של סנה — מסמך חושפני ומרגש: מנסה למצוא מענה לשאלות על אישיותו המסובכת והחידתית, על דרכו הפוליטית, המצטיירת לעתים כהפכפכה. סנה כותב, שתמיד היה נאמן לעם היהודי, וכל מה שעשה היה מתוך דאגה לעם — אם כי לא בדרך אחת. הוא מביע חרטה מלאה רק על שלילתו את הציונות, בשנת 1954.

אין ספק שהקריירה של אפרים סנה הכתובה במודע או שלא במודע על־ידי יחסיו עם אביו. הוא מנסה להבהיר את האוריינטציה הסובייטית של אביו, ומציין שהמדובר ברקע שונה לגמרי: שנות ה־40 המאוחרות ושנות ה־50 המוקדמות, ימי המלחמה הקרה שהיתה עלולה ליהפך למלחמה חמה. (הימים ימי מקארתי בארה"ב). את סנה הניעה הערכה מפוכחת של יחסי הכוחות, והכרה שבמצב דברים זה מסוכן לישראל להזדהות רק עם אחד הגושים. והרי ברית־המועצות הכירה ראשונה במדינת ישראל, וגם סיפקה לה נשק באותם ימים.

בעניין זה לא היה משה סנה שונה מאינטלקטואלים ופוליטיקאים אירופאים, שבאותן שנים האמינו עדיין בברית־המועצות. אבל תמוה שכיהודי וכאדם חכם ופיקח מאד, לא היתה התפכחותו מהירה יותר מהתפכחותם של אותם אינטלקטואלים; ועוד על רקע משפט הרופאים, והאנטישמיות של סטאלין, ששלח למוות את האינטליגנציה היהודית בברית־המועצות.

אפרים סנה אינו מבהיר מה קרה לאביו בשנות ה־60, מדוע חזר בו, מה מסתתר מאחורי צוואתו. אין ספק שסנה שילם ביוקר והקריב קרבן אישי גדול. בנו מספר לא רק על יחס עוין כלפי אביו, אלא גם על שנים של חרם ונידוי, על אנשים שניתקו מגע אתו ועם משפחתו. בראייה לאחור, המחיר היה אולי גבוה מדי. פיכמה: סנה היה אולי המועמד המתאים ביותר לרשת את בן־גוריון כראש ממשלה — אילולי חיסלו הלה קודם־לכן.

"זה הזמן" רק ריפרף על פרשת־חיים מרתקת, של איש מקסים ומרתק, שקשה היה לשנוא אותו למרות דיעותיו. קסמו האישי של סנה עמד לו גם בתקופות קשות. אין ספק שפרשת־חייו של סנה ראויה לביוגראפיה מלאה, שתספר את אישיותו וסיפור־חייו יוצאי הדופן, של אדם שאין לבטל בשום פנים את תרומתו הגדולה למדינת ישראל.

זלזול בצופים

לעתים אני מרימה ידיים. באמת, מה טעם בביקורת, אם כמו מתוך עקשות ואטימות, ממשיכים לעשות את אותן שגיאות בולטות לעין. כך גם השלמתי עם העובדה שבמהדורות החדשות של חצות, אליה אני מגיעה באפיסת־כוחות, מרפיה מגישה־קריינית כעצת חלב, שכישוריה עומדים לה בקושי ב"עד פופ", והיא גם משמשת משקל־נגד, מדי פעם, במוצאי־שבת, לטסלד ואודגר, במהדורת "מבט" המנוגנת של מוצאי שבת. אבל לבוא ולשבץ חובבנית כמותה — כאשר לרשות הטלוויזיה עומדות מגישות מקצועיות כאורלי יניב, כרמית גיא, דליה מזור ושרי רז — כמגישת חדשות במהדורות "מבט" של ליל שבת, זו כבר חוצפה וזלזול בקהל הצופים גדול. הגברת הזאת, אינה מסוגלת לבטא כראוי שם לועזי ולא רק שמות לועזיים מהווים עבורה קושי ניכר. יש לה קצב מיישן, הבעת פנים אפאטית ואטומה, והיא נראית כאילו אינה מבינה מה היא קוראת. בקיצור, היא אינה מתאימה לתפקיד מקצועי כזה, אפילו יכפו אותה על הצופים. מפני שמאן דהוא במחלקת החדשות, החליט החלטה מוטעית, ואינו מסוגל לחזור בו. ואם היא זקוקה לאימונים, אלה אינם יכולים להיעשות על גבם של הצופים.

מכתבים למערכת הארץ

אחריות מפקדים, מנהלים, ומרגלים

תוגבנו בצה"ל כי מפקדים אחראים גם לגורל פקודיהם וגם למעשיהם. ההצלחה בהסבת נורמה זו לחיים האזרחים בארץ היא חלקית בלבד, כפי שכולנו יודעים. אך כנראה כשלון טוטאלי בכל הנוגע לתחום הריגול.

מאחר שהאחראים למקרה פולארד חמקו מכל אחריות למעשיו, האם ייתכן כי עוד יפעלו על מנת להמתיק במקצת את גורלו של אדם אשר פעל למענם, יהיו מניעותיו אשר יהיו.

אדם הלוקח את אחריותו כלפי פקודיו ברצינות, היה נפנה מכל עיסוקיו ופועל ככל יכולתו למען המתקת עונשו של ג'ונתן פולארד. מסופקני אם זה יקרה.

אלישע גלאון

רמת השרון

*

אחריות מיניסטריאלית היא מונח לא מוכר במילון הפוליטי שלנו. השרים שרון, ארנס ורבין יצאו נקיים מפרשת פולארד, מפני ש"לא ידעו". העניין בנסגר. הוא לא יסגר אם יתהוה לחץ של דעת קהל, שתאלץ את הממשלה להקים ועדת חקירה שתברר, לבד מהעובדות על הקמתה של הלשכה לקשרי מדע מחוץ למערכת המודיעינית את עקרונות האחריות המיניסטריאלית שעל מדינת ישראל לאמץ. יש לקבוע אחת ולתמיד כללים ברורים של שר לדעת את המתרחש בתחום המשרד שהוא מופקד עליו ולהפסיק את הנוהג של התנערות מכל אחריות על סמך אי ידיעה אמיתית או מדומה.

במקרה פולארד חייב שר הביטחון לתת תשובה ברורה על שאלה אחת לפחות: אם אכן פעלה הלק"ם בפרשת פולרד ללא סמכות וללא רשות, כיצד לא פסלו שר הביטחון והממשלה כולה את ראשה ואת המעורבים בה ישירות. מלכהן במשרה ממלכתית וציבורית אלא מצאו לנכון לקדמם ולקדמם בתפקידים.

חיים סלומון

תל־אביב

*

לפני כמה שנים נידון בשוויץ המהנדס פראנקבכבב על העברת תרביות של מטוס המיראז' למדינת ישראל. התארגנה אז קבוצה של אזרחים ישראלים שכתבה לו מכתבי עידוד לבית הסוהר ואחרי שהשתחרר, הזמינה אותו ואת אשתו לבקר בארץ.

בקשר לזוג פולארד יש לנו מחויבות גדולה עוד יותר. מדינת ישראל אינה יכולה כרגע לטפל בעניין מסיבות ברורות. אבל ראוי שאזרחים חושבים כמוני, יעודדו את פולארד ואשתו, ויתנו להם את ההרגשה, שעם ישראל לא שכח אותם.

איגנ' א.גולדברג

רמת גן

*

רוב הדוברים בפרשת פולארד התובעים את מיצוי הדין עם האחראים, אינם תובעים את הדחת אל"מ אביאם סלע מתפקידו. הגיעה השעה להשמיע דרישה זו בקול רם.

סלע סיכן את המדינה בקרע עם ארה"ב, ועליו לתת את הדין על מעשיו.

בהתנהגותו המבישה כלפי הזוג פולארד, פסל סלע את עצמו מלהמשיך לשרת בחיל האוויר. כיצד נוכל לבטוח בשעת מבחן, באדם שנטש את הכפופים לו בעת מצוקה?

איש אינו מטיל ספק בעברו המפואר של סלע בחיל האוויר, אבל יש לראות את הדברים בפרופורציה הנכונה. כל זכויותיו של סלע כטייס ומפקד, אינן שקולות כנגד הנזק העצום שגרם למדינה.

יצחק רון

ירושלים

מחקרים למגירה

במדור "חריקות" ("הארץ" 6.3) דיווח זאב יפת על מחקר בבטיחות בדרכים שהופסק במכון מחקר מימון. מה שיפת לא מפרט הוא, שיש מחקרים לרוב, יש מסקנות, אך אין תקציבים ליישם גם מחקרים שכבר נעשו. למה להמשיך, אפוא, "לחקור למגירה"?

יש מחקרים רבים, שאנשי ביצוע אינם מוכנים אפילו לדון בהם בכובד־ראש. שכן כבר בקריאה ראשונה ברור ששולם כסף רב בשביל מאות עמודים של מחקר שאין בו כל תועלת. עדיף, לכן, לתת למחקרים כאלה להישכח, פן עוד יביאו נזק.

שנית, יש אין ספור מחקרים שנעשו בחו"ל. אפשר להשתמש בהם, חינם אין כסף, ולהוסיף את ההמלצות על מחקר חדש, שיגיע ממילא לאותן המסקנות.

יצחק רייך

נהריה

*

בעיית תאונות הדרכים מכה בנו מדי שבוע בפרסום הנתונים הסטטיסטיים על עוד 15 הרוגים ועוד 100 תאונות קשות. והנה שר התחבורה, חיים קורפו, קיצץ תקציבים למרכז לבטיחות בדרכים בטכניון והביא לסגירתו. לא ייתכן שלנוכח אלפי הרוגים פצועים ונכים מדי שנה ייסגר המרכז היחיד למחקר בתחום זה בישראל. המחקר המדעי והיישומי תורם רבות להבנת הסיבות לתאונות והשיטות למניעתן. אין לזלזל בחשיבות מידע מדעי ומדויק בפתרון בעיות מסובכות שיש להן מרכיבים טכנולוגיים ואנושיים.

פרופ' הלל שובל

האוניברסיטה העברית

ירושלים

גם מטר מרובע לא חייב להיות "מרובע"

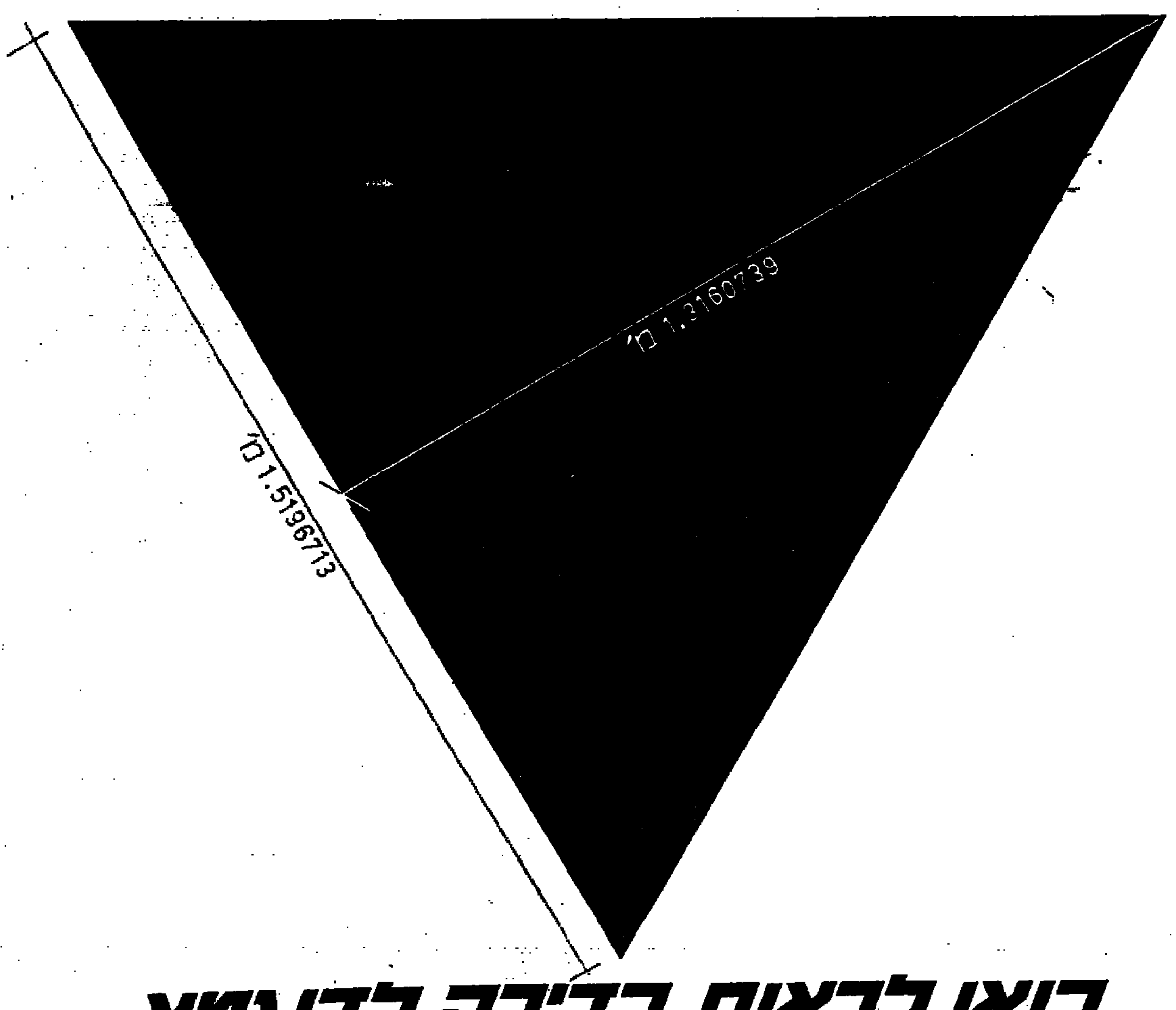

בואו לראות בדירה לדוגמא במגדל אשדר!

מגדל אשדר
הדירה לדוגמא פתוחה בשבת

פינת ארלוזורוב דרך חיפה, הכניסה ברכב מרח' הלסינקי.
שעות הביקור בדירה לדוגמא:
בימים א'-ה' בין השעות 09.00-13.00, 16.00-18.00
ביום ו' בין השעות 09.00-13.00
ובשבת בין השעות 10.00-16.00.
פרטים והרשמה: בית אשדר, בן יהודה 190 א' ת"א,
טלפון: 03-245375.

אשדר
חברה לבניה בע"מ
מיסודה של קבוצת אשטרום